

**Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение средняя
общеобразовательная многопрофильная школа №44 им.В.Кудзоева**

«Рассмотрено»
Руководитель МО
Габуева Н.Т.
/ *Н.Т. Габуева* /
Протокол №1
от «29» августа 2019г.

«Согласовано»
Заместитель директора по:
Джиоева З.И.
/ *З.И. Джиоева* /
«30» августа 2019г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО
РОДНОМУ ЯЗЫКУ
(ВЛАДЕЮЩАЯ ГРУППА)**

**Владикавказ
2019**

1. Нормативные правовые документы, на основании которых разработана рабочая программа:

- Федеральным законом от 29 декабря 2012 года № 273 «Об образовании в Российской Федерации»;
- Законом Республики Северная Осетия-Алания от 27 декабря 2013 года № 61-РЗ «Об образовании в Республике Северная Осетия-Алания»;
- Федеральным законом Российской Федерации от 25.10.1991 №1807-1 «О языках народов Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);
- Федеральным законом Российской Федерации от 28.12.2016 №465-ФЗ «О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части совершенствования государственного регулирования организации отдыха и оздоровления детей»;
- Федеральным законом Российской Федерации от 24.07.1998 года №124-ФЗ «Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);
- приказом Министерства образования Российской Федерации от 9 марта 2004 г. № 1312 «Об утверждении федерального базисного учебного плана и примерных учебных планов для образовательных учреждений Российской Федерации, реализующих программы общего образования» (в ред. Приказов Минобрнауки РФ от 20.08.2008 [N 241](#), от 30.08.2010 [N 889](#), от 03.06.2011 [N 1994](#), от 01.02.2012 [N 74](#));
- приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 6 октября 2009 г. № 373 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования (в ред. приказов Минобрнауки России от 26.11.2010 [N 1241](#), от 22.09.2011 [N 2357](#), от 18.12.2012 [N 1060](#));
- приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 05.03.2004 г. №1089 «Об утверждении федерального компонента государственных образовательных стандартов начального общего, основного общего и среднего (полного) общего образования (далее – ФКГОС) (для VIII-XI (XII) классов);
- приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 19.12.2014 года №1598 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования обучающихся с ограниченными возможностями здоровья, утвержденным (с изменениями и дополнениями) ФГОС НОО ОВЗ;
- приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17.12.2010 г. №1897 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (для V-VII классов образовательных организаций, а также для VIII-IX классов общеобразовательных организаций, участвующих в апробации ФГОС ООО в 2017/2018 учебном году);
- приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 18 июля 2002 г. № 2783 «Об утверждении Концепции профильного обучения на старшей ступени общего образования»;
- приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.03.2014г. № 253 «Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендованных к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»;
- постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 29 декабря 2010г. № 189 «Об утверждении СанПиН 2.4.2.2821-10 «Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях» (в редакции изменений №3, утвержденных постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 24 ноября 2015 г. № 81);

- постановлением Федеральной службы по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека и Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 10.07.2015 года №26 «Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения и воспитания в организациях, осуществляющих образовательную деятельность по адаптированным основным общеобразовательным программам для обучающихся с ограниченными возможностями здоровья» (СанПиН 2.4.2.3286-15);
- постановлением Правительства Российской Федерации от 01.12.2015 года №1297 «Об утверждении государственной программы Российской Федерации «Доступная среда» на 2011-2020 годы» (с изменениями и дополнениями);
- постановлением Правительства Российской Федерации от 23.05.2015 года №497 «О Федеральной целевой программе развития образования на 2016-2020 годы»;

Ирон æвзаджы программæ1–4-æм кълæстæн

Ахуырадон программæйы иумæйаг характеристикæ

Национ ахуырады сæйраг хæстæй иу у скъоладзауты алыварсыг рæзтæн бындур сæвæрын.

Царды æппæт фæзындтæ,

хицæндзинæдтæ æмæ ногдзинæдтæ ахуырдаутæ хъуамæ базоной сæмадæлон æвзаджы фæрцы.

Программæ арæст у поликультурон ахуырады бындурыл, æххæстгонд цæуынд федералон паддзахадон ахуырадон стандарттæ.

Ирон æвзаджы урокты базонгæуыдзысты æппæтуæрæсейон æмæ æппæт дунейон культурон хæзнатимæ. Нæ алыварсы дунейон æзонгæдзинад арæст цæуы ахæм фæткыл: хи райгуырд къуым базоныны фæстæрахизын Уæрæсейы, стæй та æппæт зæххы къорийы тыххæй зонинæгтæм.

Бæрæггонд цæуынд ирон национ ахуырадон нысанта:

1. Рæзын кæнын мадæлон æвзаджы культурæ, уый у нæрæзгæ фæлтæры хъомыл кæныны сæйраг фæрæз.

2. Мадæлон æвзаджы фæрцы скъоладзауты зонгæ кæнын дунейы æппæт культурон æмæ техникон æнтыстытимæ.

Программæ арæст у традицион методикæйы бындурыл, фæлæпайдагонд цæуы ног технологитæй.

Бæрæггонд дзы æрцыдысты рæзгæ ахуырады системæйы нысанта, уыдон сты:

- скъоладзауты ахуырмæсразæнгард кæнын;
- æрмæг сын цæттæйæ дæтгæнæу, фæлæсаразын ахæм уавæртæ, цæмæй зонындзинæтæ райсынмæ сæхæдæг тырной;
- кусын æппæт скъоладзауты рæзтыл, куыд тыхджын, афтæ лæмæгъты дæр;
- алкæмæн дæр хъуамæ лæвæрд цæуа, йæбон цас у, уыйас – йæхи цæстæнгас, йæ зонындзинæдтæ рагдасын йæбон куыд уа, йæхæдæг хатдзæгтæ кæнынмæ куыд арæхса, афтæ;
- дæттын, скъоладзауты (суанг тыхджынты дæр) бæстон ахъуыды кæнын цы хæслæвæрдтыл бахъæудзæн, ахæмтæ; сæбон сæсæххæст кæнын куы нæуа, уæддæр сыл хъуыды кæндзысты, стæй сæ ахуыргæнæджы æххуысæй базондзысты.

Ахуырады фæрæзтæй иу у алгоритм. Уый у æрмæг æнцондæр, бæстондæр, арфдæр, кæрæдзийы фæдыл раст фæткыл æвæрдæй бацамоныны мадзал. Алгоритмы фæрцы бæлвырд æрфыссæн ис æвзаджы æппæт фæрстытæ къæпхæнгай, æнцонæй:

ахуырдауы æфтауы сфæлдыстадон хуызы хъуыды кæныныл, бæлвырд куысты хуызтæн раст дзуапп ссарыныл, хъæугæхатдзæгтæм æрцæуыныл.

Кæстæр кълæсты скъоладзауы рæзтыл кусын амонь, цы зонындзинæдтæрайстой, уыдонæй алы уавæрты пайда кæнын зонь, бæлвырд зонындзинæдтæхибарæй агурын, рæдыд цæмæн æрцыд, уый сбæрæг кæнын æмæйæсраст кæнын, æрмæджытæкæрæдзиуыл барынмæарæхсын æмæсын сæхицæндзинæдтæиртасын.

Программæйы домæнтæм гæсгæ, ирон æвзаг ахуыргæнгæйæ, урочы æвæрд цæуы ахæм хæстæ:

1. Æрмæг амонь алыхуызон цымыдисаг дидактикон æрмæджы руаджы, грамматикон, сфæлдыстадон хъæзтыты фæрцы.
2. Грамматикон æрмæг амонь лексикон æрмæджы фæрцы.
3. Мадæлон æвзагмæцымыдисдзинад æвзæрын кæнын.
4. Скъоладзауы цæттæкæнын уæлдæр кълæсты зындæр æмæвазыгджындæр æрмæг ахуыр кæнынмæ.
5. Бæлвырд зонындзинæдтæдæтгæйæ, урочы кусын скъоладзауы иумæйаг рæзтыл; рæзын сын кæнын сæлогикон æмæсфæлдыстадон хъуыдыкæнынад; хъæздэг кæнын сæдзырдуатон сконд;
6. Рæзын кæнын скъоладзауы коммуникативон арæхстдзинæдтæ, цæмæй сæхъуыдытææнцонæй сæбон дзурын уа, цæмæй архайой бæлвырд раныхæсты, цæмæй искæйы сцымыдис кæной сæныхасмæхъусынмæ, цæмæй сæраныхæстæн хъæугæкæронбæттæн скæнын сæбон уа; кусын ахуырдауы раст хъомыл кæныны фарстатыл.

Ацы нысантææмæхæстыл куыст цæуы уыцы иу урочы, кæрæдзийæсын хицæн кæнæн нæй.

Ног федералон ахуырадон стандарттæхынцгæйæ, программæдомы:

- урок методикон æмæлогикон æгъдауæй раст аразын;
- педагогон фæрæзтæй эффективонæй пайда кæнын;
- наукæйы ног æнтыстытæй пайда кæнын;
- урок бæлвырд ахуырадон - хъомыладон процессы бындурыл аразын;
- скъоладзаутæн саразын бæлвырд уавæртæсæкурдиат æххæстæй раргом кæнынæн, æрмæг ахуыр кæнынмæсæсразæнгард кæнын;
- æндæр предметимæбаст æрмæгæй пайда кæнын;
- ног æрмæг амонгæйææнцой кæнын рацыд æрмæгыл;
- хынцын скъоладзауы рæзты æмвæзад æмæпсихологон хицæндзинæдтæ;

- æрмæг хъуамæдзуапп дæтта, царды цы ногдзинæдтææмæивддзинæдтæцæуы, уыдонæн.

Райдайæн скъола бындур æвæры скъоладзауты зонындзинæдтæн æвзагæй, литературон кæсынадæй, ныхасы культурæйæ, хъомыладæй. Скъоладзаутæразæнгард кæнынц ахуырмæ, куыстмæ, рæзы сæхибарæй хъуыдыкæнынад.

Мадæлон æвзаджы ахадындынад стыр у, уымæн æмæйæбындырыл æнцондæр у, иронау цы предметтæцæуынц, уыдон ахуыр кæнын, уымæй уæлдай, скъоладзаутæбазонынц, мадæлон æвзаг кæрæдзиимæныхас кæныны сæйраг фæрæз кæй у, уый.

Ирон æвзаг цымыдисаг æрмæджы бындырыл ахуыргæнгæйæ, скъоладзаутæм сæвзæры сæрыстырдзинад сæмадæлон æвзагмæ; тырнындынад йæбазонынмæ. Бамбарынц, раст дзургææмæфысгæныхас кæй у адæймаджы иумæйаг культурææвдисæг.

Райдайæн кълæсты скъоладзаутæхуымæтæг хуызы базонгæвæййынц литературон æвзаджы нормæтимæ, ныхасы этикетимæ; рæзынц сæкоммуникативон арæхсдзинæдтæ.

1–4-æм кълæсты программæйы амынд сты ирон æвзаг ахуыр кæныны ахæм хæстæ:

- скъоладзауты ахуыр кæнын лæмбынæг хъусын, раст дзурын, кæсын æмæфыссын;
- фонетикæ, лексикæ, дзырдарæзт, морфологи æмæсинтаксисы тыххæй зонындзинæдтæн бындур æвæрын;
- скъолайы агъоммæскъоладзаутæм æвзаджы тыххæй цы хуымæтæг æмбарынад уыдис, уый сын, грамматикæйы æгъдæуттыл æнцойгæнгæйæ, амонын, куыд бæлвырд системæ;
- каллиграфийыл ахуыр кæнын;
- растфыссынад, растдзурынад æмæпунктуацийæхуымæтæг зонындзинæдтæдæттын;
- скъоладзауты дзырдуат хъæздыг кæнын;
- скъоладзауты фæлтæрын сæхъуыдытæбæлвырд æмæаив дзурыныл.

Программæйы æвзаджы æрмæг лæвæрд у æнцондæрæй зындæрма, хуымæтæгдæрæй вазыгджындæрмаехизыны принциптæм гæстæ; æвзагæй ног зонындзинæдтæлæвæрд цæуынц, раздæр цы базыдтой, ууыл æнцойгæнгæйæ.

Æвзаджы алы хæйттæ: фонетикæ, лексикæ, дзырдарæзт, морфологи, синтаксис – кæрæдзиуыл æнгом баст кæй сты, уымæгæсгæалы къласы дæр ахуыргонд цæуынц бæлвырд системæмæгæсгæ.

Райдайæн кълæсты скъоладзаутæбазонынц мыртææмадамгъæты сæйраг миниуджытæ; лексикон-грамматикон къордты (ныхасы хæйтты) грамматикон категориты тыххæй, сæхицæндзинæдтæ; дзырдты арæзт; раст дзурын æмæраст фыссыны литературон нормæтæ. Синтаксисæй дæр райсынц хуымæтæг, фæлæбæлвырд зонындзинæдтæ.

Цæмæй скъоладзауты хибар хъуыдыкæнынад рæза, уый тыххæй практикон ахуырты рæстæг, стæй, ног теоретикон æрмæг амонгæйæ, хъæуы проблемон методæй пайда кæнын. Уый фæрцы ахуыргæнинæгтæархайдзысты хи хатдæгтæкæнын грамматикон фæзындты тыххæй.

Ахуыргæнæг йæхъус хъуамæдара, скъоладзаутæног грамматикон æмбарынад кæнæраиртæст куыд бамбæрстой æмæсæпайда кæнын куыд зонынц, уымæ.

1–4-æм кълæсты ирон æвзаг ахуыр кæныны сæйраг хæстæй иу у раст æмæсыгъдæг фыссыныл ахуыр кæнын, уымæгæсгæацы куыстæн 1-аг къласы кæрон æмæ2-аг къласы хъуамæалы къуыри дæр лæвæрд цæуа сæрмагонд урок.

Сыгъдæгфыссынадæн лæвæрд фæлтæрæнтæхъуамæбаст уой, урочы цы грамматикон æрмæг ахуыргонд цæуы, уымæ; сæрастфыссынад зын бахъуыдыгæнæн кæмæн у, ахæм дзырдтимæ, вазыгджын æрмæгимæ. Дамгъæты растфыссынад æмæсыгъдæгфыссынадыл куыст цæуы иумæ.

Ахуыргæнæг хъуамæйæхъус дара, скъоладзаутæкуыд бадынц, ручкæйыл куыд хæцынц, сæтæтрæдтæкуыд æвæрд сты, уымæ. Хъуамæалы скъоладзауимæдæр куыст цæуа хибарæй, цæмæй алкæмæн дæр йæфысты алыхуызон аиппытæафойнадыл амынд цæуой.

Урокты скъоладзаутæн иумæйаг куысты хуызтæй уæлдай дæттæн ис хибарæй куыстыдæр. Ахæм урокты мидис бæрæггонд цæуы, программæйы алы къласæн дæр цы амындтытæлæвæрд цæуы, уыдонæй.

Ирон æвзаджы программæйы структурæ

Райдайæн кълæсты ахуырадон программæарæзт у æртæмидисджын хайæ: «Æвзаджы системæ», «Растфыссынад», «Ныхасы рæзтыл куыст».

Алы хайæн дæр ис йæхи ахуыры объект.

«Æвзаджы системæ» ахуыр кæны æвзаджы иуæгтæ: «*Мыртæамæдамгъæтæ*», «*Дзырд*», «*Хъуыдыйад*». «Ныхасы рæзтыл куыст».

Мыртæамæдамгъæтæ. Мыртæамæдамгъæты тыххæй фыццаг зонындзинæдтæскъоладзаутæрайсынд 1-аг къласы. Фыссыны æгъдауттæахуыргæнгæйæ, скъоладзаутæфæцалх вæййынц нихасы мыртæхъусын æмæдзурыныл, кæрæдзийæсæхицæн кæныныл. Базонынд хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæ, сæхицæндзинæдтæ, цавдон æмææнæцавдон хъæлæсонтæ, зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ.

Ацы куысты хуызтæкæнын хъæуы фыццаг къласæй цыппæрæммæ. Скъоладзаутæхъуамæбазоней, дзырдтæмыртæй арæзт кæй сты, мыртæдзургæмæхъусгæкæй кæнæм, фысгæйæ, мыртæдамгъæтæй нысангонд кæй цæуынц. Тынг ахсджиаг у, цæмæй скъоладзаутæбазоней, дзырды иу мыр æндæрæй ивгæйæ, дзырдæн йæнысаниуæг дæр кæй айвы, уый. Базоней, дамгъæу дыууæмыры кæй амоны (*хъæлæсон æмææмхъæлæсон*).

Ахадгæкуыст у дзырдтæн мырон-дамгъон æвзæрст кæнын.

1-аг æмæ2-аг кълæсты бындур æвæрд цæуы мыртæамæдамгъæтарæст дзурыны æмæфыссыны куыстæн. Уæлдæр кълæсты ацы куыст хъæуы бæстондæр æмæуæрæхдæр кæнын: вазыгджындæр æрмæгæй пайдагæнгæйæ, скъоладзауты зонгæкæнын хъæуы хъæлæсонтææмææмхъæлæсонты классификациимæ. Амонын ирон æмæдыгурон æвзæгты иуæй-иу фонетикон хицæндзинæдтæ.

Дзырд. Райдайæн кълæсты æвзаджы урокты дзырд æвзæрст цæуы куыд лексикон æмæграмматикон иуæг. Цæмæй скъоладзаутæдзырдтарæст фыссой, уый тыххæй сын хъуамæзонай сæлексикон нысаниуджытæ.

Дзырдыл куыст цæуы æвзаджы æппæт æрмæг ахуыргæнгæйæдæр:

– фонетикæахуыргæнгæйæскъоладзаутæн амынд цæуы – мыртæамæдамгъæтæуымæн хъæуынц, цæмæй сæаразæм дзырдтæ;

– морфологи ахуыргæнгæйæзагъд æрцæуы – нихасы хæйттæсты ахæм дзырдтæ, кæцытæнысан кæнынц предметтæ, архæйдтытæ, æууæлтææ.а.д.;

– синтаксис ахуыргæнгæйæамынд цæуы – хъуыдыйæдтæ, дзырdbæстытæарæзт сты дзырдтæй, дзырдты æхсæн ис бæлвырд бастдзинæдтæ.

Сæзонандзинæдтæсын фидар кæнын хъæуы дзырддуатон куысты фæрцы. Хъуамæахуыргæнæг пайда кæна дзырдты нысаниуæг амоныны алыхуызон мадзæлттæй.

Дзырддуатон куысты фæрцы скъоладзаутæбазонынд, дзырдтæкæй аразынц синонимон, антонимон, омонимон къордтæ, дзырдтæн кæй ис комкоммæмæахæсгæнысаниуджытæ.

Дзырдтæпредметтæ, фæзындтæ, æмбарындтæ, æууæлтææмæархæйдтыты нæмттæкæй нысан кæнынц, уый скъоладзаутæбазонынд фæлтæрæнты æрмæгæй æмææндæр уæлæмхасæн хæслæвæрдты фæрцы.

Скъоладзаутæахуыр кæнынц дзырдутæй хъæугæдзырдтæисыныл, сæхъуыдытæбæлвырд æмæаив дзурыныл.

Райдайæн кълæстæй фæстæмæамонын хъæуы ирон æмæдыгурон æвзæгты иуæй-иу лексикон хицæндзинæдтæ.

Дзырдутон фæлтæрæнтææххæстгонд цæуынц алыхуызон грамматикон-орфографион æрмæг ахуыр кæныны рæстæг.

1-аг къласы скъоладзаутæбазонынц дзырдтæсæфæрстытæм гæсгæиртасын. Амынд сын цæуы, ирон æвзаджы фарст *чи?* æрмæст адæймаджы ном нысангæнæг дзырдтæм лæвæрд кæй цæуы.

Ахуыргæнæг бацамоны æмæпайда кæны ахæм грамматикон æмбарынадтæй: «предмет», «предметы æууæл», «предметы архайд». Уæлдæр кълæсты ацы æмбарынадты бындурыл скъоладзаутæбазонынц терминтæ: *номдар, миногон, мивдисæг*.

Дзырды хæйттææмæдзырдарæзт ахуыр кæнын райдайынц 3-аг къласы. Дзырдарæзт ахуыр кæнынæн ис стыр ахадындынад: æххуыс у зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонты растфыссынадыл кусынæн, уидаджы дызæрдыггаг æмхъæлæсонты растфыссынад базонынæн. Скъоладзаутæбазонгæвæйынц грамматикон æмбарынадтимæ: «*уидаг*», «*разæфтуан*», «*фæсæфтуан*», «*кæрон*», «*бындур*», стæй аразгæдзырдты растфыссынадимæ.

4-æм къласы дзырды хæйтты тыххæй зонындзинæдтæскъоладзаутæныффидау кæнынц, ныхасы хæйттæкуы фæахуыр кæнынц, уæд.

Ныхасы хæйттæахуыргæнгæйæ, скъоладзауты бахъæуы ахæм зонындзинæдтæ: дзырды хæйттææмæдзырдарæзты амæлттæ, дзырдты алыхуызон лексикон нысаниуджытæ, дзырдтæкæрæдзиимæбастдзинады фæтк æмæсæбынат хъуыдыйады.

Райдайæн кълæсты скъоладзаутæахуыр кæнынц предметтæ, æууæлтæ, архæйдтытæамонæг дзырдтæй тематикон къордтæаразын.

Æппæт кълæсты дæр, дзырдты арæзт æмæныхасы хæйттæахуыргæнгæйæ, лæвæрд цæуы лексикон фæлтæрæнтæ. Уый фæрцы скъоладзаутæбæрæг кæнынц дзырдты алыхуызон нысаниуджытæ; сæхъуыдытæбæлвырдæй дзурынц, хъæугæдзырдтæагурынц, дзырдæн æндæр дзырдтимæйæахæстдзинæдтæбæрæг кæнынц.

Хъуыдыйад. 2–4-æм кълæсты скъоладзаутæахуыр кæнынц текст. Базонынц текст хъуыдыйæдтыл (хæйттыл) дих кæнын, хъуыдыйæдтæсæарæзтмæгæсгæиртасын, хъуыдыйады уæнгтæбæрæг кæнын, хъуыдыйады дзырдты бастдзинæдтæиртасын, хъуыдыйад дзырdbæстытыл дих кæнын æмæдзырдты рæнхъæвæрд амонын.

Фидаргонд цæуынц хъуыдыйады сæйраг бæрæггæнæнтæ: хъуыдыйад арæзт у дзырдтæй, æвдисы æххæст хъуыды, дзырдтæхъуыдыйады баст сты сæнысаниуджытæм гæсгæ, алы хъуыдыйад дæр дзырд цæуы бæлвырд хъæлæсы уагæй, хъуыдыйады иу дзырдæй иннæмæис фарст раттæн.

Скъоладзаутæзонгæкæнынц таурæгъон, фарстон, разæнгардгæнæн æмæхъæрон хъуыдыйæдтимææмæсæинтонацион арæзтимæ. Ахуыр кæнынц, орфографион æмæпунктуацион æгъдаутгæхынцгæйæ, хъуыдыйæдтæаразын: фыццаг дзырд стыр дамгъæйæфыссын, хъуыдыйады кæроны стъæлф, фарсты æмæхъæры нысæнттææвæрын. Скъоладзаутæбæстондæр базонынц терминтæ«*сæйрат*» æмæ«*зæгъинаг*»-ы мидис, райсынц иумæйаг зонындзинæдтæфæрссаг уæнгты тыххæй.

4-æм къласы скъоладзаутæахуыр кæнынц хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ, вазыгджын хъуыдыйæдтæ, комкоммæныхас æмæсидæн, æрхæцæн нысæнттæсемæ, сæинтонацион арæзт.

Хъуыдыйады тыххæй зонындзинæдтæиу къласæй иннæмæкæнынц вазыгджындæр, зындæр; скъоладзаутæн фылдæр æрмæг лæвæрд цæуы хибарæй кусынæн; алыхуызон схематæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразынæн.

«**Растфыссынады**»-ы блоки нысан у райдайæн кълæсты скъоладзаутæн бацамонын æмæныффидау кæнын раст, æнæрæдыдæй фыссыны арæхстдзинæдтæ, орфограммæтæбахъуыды кæнын

Фæлтæрæнтææххæст кæнын хъæуы, дзырдты растфыссынадыл кусгæйæ: дзырддуатон-орфографион диктанттæ, ахуыргæнæджы кастмæхъусгæйæ, цы бахъуыды кодтой, уый фыссын; чиныгæй сфыст æ. а. д.

Зонындзинадтæбæрæг кæныны сæйраг фысгæкуысты хуызтæсты: контролон сфыст, диктанттæграмматикон хæслæвæрдтимæ, изложенитæ, алыхуызон сфæлдыстадон куыстытæ.

Дзырддуатон диктанты дзырдты нымæц вæййы:

1 къласы: 5 – 7; 2 къласы: 8 – 10; 3 къласы: 10 – 12; 4 къласы: 12 – 15.

Контролон диктанты дзырдты нымæц хъуамæуа:

1 къласы: 8 – 10 дзырды ахуыры азы фыццаг æмбис; 15 – 18 – афæдзы кæрон. 2 къласы: 25 – 30 дзырды ахуыры азы фыццаг æмбис; 35 – 45 – афæдзы кæрон. 3 къласы: 40 – 45 дзырды ахуыры азы фыццаг æмбис; 50 – 60 – афæдзы кæрон. 4 къласы: 65 – 70 дзырды ахуыры азы фыццаг æмбис; 75 – 80 – ахуыры азы кæрон.

Изложениты тексты дзырдты нымæц алы къласы дæр вæййы 15 – 20 дзырдæй фылдæр.

Ныхасы рæзтыл куыст. Ирон æвзаджы урокты сæйрагдæр нысантай иу у скъоладзауты ныхасы рæзтыл кусын. Ардæм хауы скъоладзауты ныхасы хъæд аивдæр æмæрæсугъддæр кæнын, сæдзырднат хъæздыг кæнын, сæныхасы культурæ, сфæлдыстадон æмæлогикон хъуыдыкæнынад рæзын кæнын. Æвзаг ахуыр кæныны нысан ис уый мидæг, цæмæй, алывæрсыгæй йæсахуыр кæнгæйæ, ахуырдаутæарæхсой сæхъуыдытææнцонæй зæгъынмæ: цæмæй сæ, чи сæм хъусы, уый æнцонæй æмбара, ма сæтыхса, сæныхас уа аив æмæцымыдисаг. Æрмæг бацамонынæн пайда кæнын хъæуы бæрзонд, чиныгон стилæй фыст аив литературон уацмыстæй, кæнæуыдонæй скъуыддзæгтæ, сæмидис уа актуалон, баст уа царды æцæгдзинадимæ.

Грамматикон зонындзинадтæармæстдæр уæд уыдзысты æмбæрстгонд æмæбæстон, скъоладзаутæсæдзургææмæфысгæныхасы, се сфæлдыстадон куыстыты куы пайда кæной.

Ныхасы рæзтыл кусына æвæрд цæуы изложенитææмæсочиненитæ; архайын хъæуы ууыл, цæмæй сæтекстæуой, бæлвырд мидис кæмæн ис, царды алыхуызон цаутæавдыст кæм цæуынц, ахæмтæ. Фыссæн ис сывæллæттæн сæхи цардæй ист хабæртты тыххæй, фыстæг, уацхъуыд, хъусынгæнинагтæ; агъуысты, уарзон хъазæны, цæрагойы æрфыст кæнын.

Ныхасы рæзтыл куысты хуызтæма сты: ахуыргæнæджы фæрстытæн раст, аив дзуæппытæдæттын; зонгæаргъау кæнæцыбыр радзырд текстмæхæстæг, йæхæйттæйын нæхæццæкæнгæйæ, дзурын (кæнæахуыргæнæджы фæрстытæм гæсгæдзурын); иу нывмæкæнæцалдæр нывмæгæсгæхъуыдыйæдтæкæнæрадзырд хъуыды кæнын; хъуыдыйæдтæкæнæтекст бакæсгæйæ, фæрстытæн дзуæппытæдæттын, дзургæйæдæр æмæфысгæйæдæр.

Ныхасы рæзтыл куысты стыр ахадындзинад ис текстæн. Скъоладзаутæхъуамæзоной тексты мидис æвзарын, хицæн хæйттыл æй дих кæнын, текстæн райдайæн кæнæкæрон фыссын, текстæн сæргонд хъуыды кæнын; лексикон раиртæст ын кæнын. Скъоладзауты ныхас хъуамæдзуапп дæтта литературон æвзаджы норматæн.

Скъоладзаутæн амынд цæуынц хи хорз дарыны æгъдæуттæцарды алы уавæрты дæр.

Алы урочы дæр скъоладзаутæхъуамæбазоней 4 – 5 ног дзырды, уый фæстæиннæурокуы уыцы дзырдтæфæлхатгонд цæуой алыхуызон куысты хуызты æмæфæлтæрæнты, цæмæй сæскъоладзаутæхуыздæр бахъуыды кæной.

Скъоладзауты ныхасы рæзтыл кусына æн

программæйы бæрæггонд цæуы ныхасы темæтæ

(уыдоны бындурыл амынд цæуынц æвзаджы темæтæ)

1-аг кълас:

Мæрайгуырæн бæстæ - Ирыстон. Бинонтæ. Афæдзы афонтæ. Хи дарыны æгъдæуттæ. Уазæгуаты нæфыдæлтæм.

2-аг кълас:

Скъола. Сæрды мысинæгтæ. Фæззæг. Æгъдау – царды бындур. Зымæджы нывтæ. Куыст – царды цин. Мæргътææмæцæрæгойтæ– нæхæлæрттæ. Уалдзæг. Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон. Ахъуыды кæн, базон (хъæлдзæг радзырдтæ, уыци-уыцитæ, хынцинагтæ)

3-аг кълас:

Хæрзбон зæгъæм сæрдæн, æгас цæуæд ног ахуыры аз. Сыгъзæрин фæззæг Аланийы. Фæллой кæм уа, фарн дæр уым ис. Хæрзæгъдау, хæлардзинад, æууæнк – адæймагæн кадгæнæг миниуджытæ. Адæмæн зæхх у сæдарæг. Мадæлон æвзаг мады ад кæны. Бинонтæ. Зымæджы нывтæ. Хъахъхъæн дææнæниздзинад. Уæларвон тыгъдад. Æрдзы фæзынтæ, æрдзы ивæнтæ. Мæргъты цардæй. Цæрæгойты цардæй. Сырдты цардæй. Æрцыд, ныллæууыд уалдзæг. Кæмæй у сæрыстыр Ирыстон? Адæмон сфæлдыстад. Нæуарзон Райгуырæн бæстæ– Уæрæсе. Мæрайгуырæн бæстæ– Алани. Дзæуджыхъæу – Ирыстоны сæйраг сахар. Хъæууон царды нывтæй. Уæлахизы бон.

4-æм кълас

«Ног ахуыры аз». «Сæрды улæфæн бонтæ». «Æрдз хъахъхъæнын – алкæй хæс дæр. «Адæймаг æгъдауæй фидауы». «Æрцыд та нæм бæркаджын фæззæг». «Нæалфамблай æрдз». «Зымæгон æрдз». «Æрдз не сфæлдисæг, зæхх нæдарæг». «Цæрæгойты миниуджытæ». «Æрдз æмæцæрæгойтæ». «Уалдзæг». Алцы зонын дæр хорз у». «Зивæджы мад мæгуыр у».

Ирон æвзаджы урокты бынат ахуырадон процессы:

1-аг къласы ирон æвзаг ахуыр кæнынæн къуыри лæвæрд цæуы 3 сахаты; 2 – 9-æм кълæсты къуыри – 1,5 сахаты; 10-11-æм кълæсты къуыри – 1-гай сахæттæ.

Программæйы мидис

1-аг-кълас

Абетæ ахуыр кæнын, кæсын æмæ фыссын,

ныхасы рæзтыл куыст

(къуыри – 3 сах., æдæппæт – 102 сах.)

Райдайæн скъолайы абетæахуыр кæныны сæйраг нысантасты:

- сывæллæттæ лæмбынæг хъусын æмæиронау раст дзурын ахуыр кæнын;
- кæрæдзиуыл баст ныхасы хуызты руаджы сæфæлтæрын хъусын æмæдзурыныл, кæсын æмæфыссыныл;
- сабиты ахуыр кæнын сæныхасы ирон æвзагæй пайда кæнын;
- парахат кæнын сабиты активон æмæпассивон дзырдурат, æмбарын сын кæнын грамматикон ныхасы арæст;
- рæзын кæнын сабитæн сæиумæйаг арæхстдзинадтæ æмæфæлтæрддзинад чиныг æмæтекстимæкусынаг (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, æххуысгæнæн дзырдтæагурын, фæрстытæн дзуапп дæттын).

Абетæахуыр кæныны рæстæг дих кæны 3 хайыл:

- 1) бацæттæгæнæн рæстæг;
- 2) дамгъæтæахуыр кæныны, кæсын æмæфыссыны рæстæг;
- 3) ирон æвзаг æмæкæсын.

Бацæттæгæнæн рæстæг (9 сах.)

Бацæттæгæнæн рæстæджы сæйраг нысæнттæсты: скъоладзаутæн рæзын кæнын сæфонематикон хъусынад, ахуыр сæкæнын раст артикуляцийыл, кусын скъоладзауты ныхасы рæзтыл, уæлдайдæр хъусын æмææмбарыныл (аудированийыл), дзурыныл (монологон æмæдиалогон ныхасыл).

Скъоладзаутæфæлтæрынц ахуыргæнæгмæхъусын, йæамындтæйын æмбарын æмææнаискæй æххуысæй хъуыды кæнын. Зонгæкæнынц сæалыварс царды æнцондæр æмбарæн цаутимææмææрдзы фæзындтимæ.

Ахуырдаутæ ахуыр кæнынц нывтæм гæсгæдзырдтææвзарын, дзырдæн кæнæхъуыдыйадæн схемæкæнын (амонын хъæлæсон мыртæ, уæнгты нымæц, цавд), хъуыдыйæдтææмæчысыл радзырдтæхъуыды кæнын.

Бацæттæгæнæн рæстæг сывæллæттæзонгæкæнынц, программаæгæсгæсын цы цыбыр зонинагтæлæвард цæуы, уыдонимæ: скъоладзауы æгъдæуттæ, ахуыргæнæн дзауматææмæафæдзы афонтæ, дыууыны онг нымæд, хæдзарон фос æмæхъæддаг сырды нæмттæ. Чысыл æмдзæвгæтæнаизустæ ахуыр кæнын, аргъæуттæкæсын.

Сывæллæттæзонгæкæнынц ахæм æмбарынадтимæ(практикон æгъдауæй):

1. Цы у ныхас (дзургææмæфысгæныхас) – иумæйаг æмбарынад.
2. Ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын.
3. Хъуыдыйад.
4. Хъуыдыйад æмæдзырд.
5. Хъуыдыйад дзырдтыл дих кæнын схемæты руаджы.
6. Дзырд. Уæнг. Цавд. Мыр.
7. Дзырд. Дзырды цал уæнджы ис.
8. Цавд. Цавдон æмææнæцавдон уæнгтæ.
9. Дзырдæй мыр хицæн кæнын.
10. Хæлæсон æмææмхæлæсон мыртæ.
11. Дзырдæн мырон-уæнгон раиртæст кæнын.

Сывæллæттæн амонин хъæуы фыссыны æгъдæуттæ: фысгæйæраст бадын, тетрад партæйыл раст æвæрын. Базонгæсæкæнын къухфыстытимæ: къухфысты цъар, къухфысты сыфтæ, фарс, рæнхъ, къухфысты хæххытимæ, кърандас æмæручкæимæ, уыдонæй куыд пайда кæнын хъæуы, уыимæ.

Фыссыны фæлтæрæнтæкæнын, исты нывæфтыдтæгæнгæйæдæр (ныв кæнын, лыстæг хæххытæкæнын алырдæм, контурмæгæсгæхахх кæнын, дамгъæты хæйттæфыссын), цæмæй къух æмæкъухы æнгуылдзтæфыссынмæсфæлтæрой, уый тыххæй.

Ахæм фæлтæрæнтæсабиты цæттæкæнынц фыссынмæ: ахуыр кæнынц ручкæйыл хæцын, фысгæйæ, партæйыл раст бадын æмæдамгъæйы хæйттæфыссын.

Скъоладзаутæфыссын æмæкæсын ахуыр кæнынц уыцы иу урочы 15-20 минуты дæргъы. Фыссын æмæкæсыны уроктæарæст цæуынц иу темæмæгæсгæ.

Фыссыны уроктæдæр арæст цæуынц, аналитикон-синтетикон методæй пайдагæнгæйæ. Скъоладзаутæрайдайынц дамгъæты хæйттæфыссын, цæмæй сын фæстæдæр дамгъæтæмæуæнгтææнцон фыссæн уа. Базонын хъæуы дзырдтæсхемæмæгæсгæфыссын.

Скъоладзаутæхъуамæбазонй дамгъæтæфыссын, дзырдтæн мырон раиртæст кæнын, къухæй фыст дзырдтæуæнгтай фыссын, дамгъæтæкæрæдзиуыл бæттын. Хъуыдыйæдтæфысгæйæ, дзырдты дамгъæтæкæрæдзийы фæстæраст æвæрын зонын, растфыссынадæн рагацау хорз бындур сæвæрыны тыххæй фæлтæрæнтæкæнын.

Сæмыртæдамгъæтæй кæмæн нæхицæн кæнынц, ахæм дзырдтæй конд цыбыр хъуыдыйæдтæй диктант фыссын (ахуыры азы кæронмææввахс); сабитæцы ныффыссой, уый хъуамæкæсын дæр зоной.

Скъоладзаутæбазонынц стыр дамгъæфыссын хъуыдыйады райдайæны, адæймæгты æмæфосыл æвæрд нæмтты, хъуыдыйады кæрон стъæлф, фарсты æмæхъæры нысæнттææвæрын. Антонимтæ, синонимтæ, бирæнысаниуæгон дзырдтæкæрæдзийæиртасын.

Сабитæхуамæбазоной раст æмæрæсугъд фыссын. Сæхæс у дзырдтæн æмæхуыдыйæдтæн ахуыргæнæджы æххуысæй уæнгон-мырон раиртæст кæнын. Хуамæсахуыр уой кбухфыст кæнæчиныджы мыхуыргонд текст рафыссын.

Дамгъæтæахуыр кæнын, кæсын æмæфыссын (63)

Скъоладзаутæхуамæбазоной хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæкæрæдзийæиртасын, дзырдтæн уæнгон-мырон анализ кæнын, сæмырты нымæц сын бæлвырд кæнын. Цавдон уæнг ссарын, дамгъæтææмæуæнгтæй дзырдтæаразын. Уæнгтай æнæкъуылымпыйæраст æмææмбаргæкастыл фæлтæрæнтæкæнын. Хъæлæсы уагмæгæсгæцыбыр хуыдыйæдтææмæтæксттæ(25-30 дзырды иу минутмæ) раст кæсын.

Кæсыныл ахуыр кæнын райдайынц тыхджын, æмхуызон чи хуысы, ахæм хъæлæсонтææмæсонорон æмхъæлæсонтæй. Сындæггай, иу этапæй иннæмæдзырдтæкæнынц вазыгджындæр, фæзыны дзы æмхъæлæсонты фембæлд, мыртææмæдамгъæты хицæндзинæдтæ. Аив æмæраст кæсынæн æххуыс у хуыдыйæдтæн æмæдзырдтæн схемæтæаразын, дзырдбыдтæ, ребустæкæнын, логикон хæслæвæрдтæ, дзырдтææджындзгай кæсын, вазыгджындæр сæкæнгæйæ. Абеты æрмæг сабиты зонгæкæны дзургæсфæлдыстады алыхуызон формæтимæ.

Дамгъæтæамоныны фæтк бæрæггонд цæуы, ныхасы куыд арæх æмбæлынц, уымæгæсгæ.

Дамгъæтæахуыр кæныны рæстæг куыст цæуы ууыл, цæмæй скъоладзаутæбазоной кæсын æмæфыссын, ныхасы мыртæхуысын æмæдзурын, мыртæцы дамгъæтæй амынд сты, уыдон кæсын æмæфыссын, чысыл æнцонæмбарæн текст хъæрæй уæнгтай кæсын. Цы текст бакæсой, уымæй ахуыргæнæджы фæрстытæн хуамæдзуæппытæдæттын зоной.

Фыццагæм къласы кæсын æмæфыссын ахуыр кæныны куыст арæст цæуы мырон аналитикон-синтетикон методмæгæсгæ. Хъусгæйæ, ныхасы мыртæн иртасын сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон, хуымæтæг æви дæвæргонд). Ахæм методæй кусгæйæ, сывæллæттæм цыбыр рæстæгмæфæзыны тагъд, æмбаргæкасты æмæраст фыссыны фæлтæрддзинад.

Дамгъæтæахуыр кæныны рæстæг архайын хъæуы, цæмæй сывæллæттæкæсой дамгъæгай нæ, фæлæуæнггай. Уæнгтай кæсгæйæ, скъоладзаутæтагъддæр базондзысты раст æмææнæкъуылымпыйæкæсын.

Фысгæйæ, арæхдæр кæнын хъæуы дзырдтæн уæнгон-мырон анализ, цæмæй сывæллæттæдамгъæцух ма фыссой, иу дамгъæиннæйæма ивой. Пайда кæнын хъæуы уæнгтæй дзырдтæаразыны хъæзтытæй. Уый фæстæсывæллæттæрахизынц уæнгтай кастæй

æнахъæн дзырдтæкæсынмæ. Ацы куыстытæй ахсджиагдæр у къухфыст текст кæсын базоньн. Чиньджы кæсгæйæ, сывæллæттæахуыр кæнынц фыссын дæр.

Ахуырдзауты ахуыр кæнын хъæуы фæйнагæй æмæчиныгæй æнахъæн дзырдтæмæцыбыр хъуыдыйæдтæрафыссыныл. Фæлварын хъæуы уæнгон, дзырдуатон диктанттæй уæлдай ма хуымæтæг хъуыдыйæдтæй арæзт диктанттæфыссыныл дæр.

Кæсыны æрмæджы фæрцы сывæллæттæхъуамæбазонæй æмбаргæныхас кæнын, сыгъдæг дзурой мыртæмæсæкæсой раст хъæлæсыуагæй. Ома арæхсой хъæлæс кæм хъæуы, уым фæбæрзонддæр кæнафæныллæгдæр кæнын.

Цæмæй, ныхасгæнгæйæ, скъоладзаутæсæхъуыдытæкæрæдзиуыл бæттын зоной, аив дзурынмæарæхсой, уый тыххæй сæахуыр кæнын хъæуы аргъæуттæкæнæцыбыр радзырдтæхи ныхæстæй дзурын, ахуыргæнæджы æххуысæй чысыл æмдзæвгæтæнаизусть дзурын, нывмæгæсгæцыбыр радзырдтæхъуыды кæнын.

Сабиты арæх хонын хъæуы экскурситы æмæсæахуыр кæнын сæалыварс æрдзмæцæст дарын æмæйыл дзурын.

Мыртæраст дзурыныл куыст

Скъоладзауты ахуыр кæнын мыртæраст æмæсыгъдæг дзурын, кæрæдзийæсаиртасын:

– мыртæ[a], [æ] æмæ[y];

– æмхъæлæсонтæхъ, къ, тъ, цъ, чъ, гъ, дж, дз;

– дæргъæтин æмхъæлæсонтæ: *тт, сс, мм, лл, рр, нн*;

– æмхъæлæсонтæс – *з, с – ш, ж – ш, ч – дж, дз – з*.

Скъоладзауты фонематикон хъусынадыл кусын: дзырды райдианæй, астæу æмæкæронæй мыр рахицæн кæнын зоньн.

Хъуамæбазонæй орфоэпийы домæнтææмæйе ’ гъдæуттæм гæсгæдзурын.

Ирон æвзаг æмæкæсын (24)

Хъуыдыйад, дзырд, мыр, дамгъæ. Хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæ. Дзырдтæиу рæнхъæй иннаемæхæссын. Цавд. Дзырдты мидаг цавдон æмææнацавдон уæнгтæ. Стыр дамгъæадæймæгты нæмтты, фыды нæмтты, мыптæгты. Стыр дамгъæфосыл æвæрд нæмтты. Стыр дамгъæбæстæты, горæтты, хъæуты, кæмтты, дæтты æмæуынгты сæрмагонд нæмтты.

.

Аивадон тексттæкæсынæн

Чеджемты Геор. Къоста.

Хетæгкаты Къоста. Цъиу æмæсывæллæттæ.

Чеджемты Геор. Гыццыл аланты зарæг.

Кочысаты Мухарбег. Уалдзæг.

Аргъау. Мæлдзыг æмæбæлон.

Цæгæраты Гиго. Ичы.

Аргъау. Арс, рувас æмæбирæгъ.

Цæрукъаты Таймураз. Рахимæт.

Константин Ушинский. Алчи йæкуысты уæлхъус.

Чеджемты Георг. Къæбыла.

Аргъау. Мыстытææмæгæды.

Константин Ушинский. Хæдзарон фосы быцæу.

Ирон адæмон сфæлдыстад. Сырдоны хæрæг.

Кæрæдзиимæныхасы хицæндзинадтæскъолайы, къласы, уынджы. Хи дарыны æгъдæуттæ, лæвар исгæйææмæдæтгæйææ. æнд.

Скъоладзаутæ1-аг къласы фæудмæбазондзысты:

- мыртææмæсæхицæндзинадтæ; дамгъæтæ;
- дамгъæтæкуыд фысгæсты;
- стыр æмæгыццыл дамгъæтæ;
- хъæлæсонтææмæмхъæлæсонтæ;
- зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ;
- цавд æвæрын;
- сидæн;
- схемæтæкæнын (дзырд æмæхъуыдыйадæн).

Скъоладзаутæ1-аг къласы фæудмæарæхсдзысты:

- ахуыргæнæг æмææмкъласонтимæныхас кæнынмæ, сæфæрстытæн сын дзуæппытæдæттынмæ;
- раст пайда кæнын сидæнæй;
- загъды нысаны хицæндзинадтæхъæлæсыуагæй æвдисынмæ;
- дзырды схемæпредметы номимæарæмных кæнынмæ;
- дзырдæн, хъуыдыйадæн схемæтæкæнынмæ;
- дзырды мыртæрахицæн кæнынмæ;
- хъæлæсонтææмæмхъæлæсонтæкæрæдзийæиртасынмæ;
- зылангонтæ æмææзылангонтæамоннынмæ;
- дзырд уæнгтыл дих кæнынмæ;
- дзырдты цавд æвæрынмæ;
- чиныгæй æмæфайнагæй дзырдтææмæхъуыдыйадтæраст рафыссынмæ;
- æнахъæн дзырдтæкæсынмæ;

- хъуыдыйæдтæраст хъæлæсыуагæй кæсынмæ;
- 25-30 дзырды кæм уа, ахæм текст иу минутмææнæхъæн дзырдгай раст æмææмбаргæкаст кæнынмæ;
- дзырдтæмæхъуыдыйæдтæмыхуыргонд æмæкъухфыст текстæй рафыссынмæ;
- аргъæуттæкæнæцыбыр радзырдтæхи ныхæстæй дзурынмæ;
- чысыл æмдзæвгæтæнаизустъ ахуыр кæнынмæ;
- нывмæгæсгæчысыл радзырд хъуыды кæнынмæ;
- стыр æмæгыццыл дамгъæтæй раст пайда кæнынмæ;
- хуымæтæг диктанттææнæрæдыдæй фыссынмæ;
- дзургæныхасы хицæндзинадтæиртасынмæ;
- хицæн хъуыдыйæдтææмæтекст кæрæдзиуыл барынмæ;
- цыбыр текстæн сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- бæлвырд темæмæгæсгæхъуыдыйæдтæхъуыды кæнынмæ;
- сюжетон нывтæм гæсгæцыбыр радзырдтæ хъуыды кæнынмæ;
- монологон æмæ æмæдиалогон ныхасы архайынмæ.

2-аг кълас

(къуыри – 1,5 сах., æдæппæт – 51 сах.)

I. Æвзаг æмæныхасы тыххæй зонындзинадтæ

1-аг къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (2 сах.)

Ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Дзургææмæфысгæныхас. Дзырд, хъуыдыйад. Текст. Дзырд æмæуæнг. Мыртææмæдамгъæтæ.

Мыртææмæдамгъæтæ. Уæнг (14 сах.)

Хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртææмæсæдамгъæтæ.
 Зылангон æмææзылангон мыртæ.
 Дæргъæтин æмхъæлæсонтæ, сæрастфыссынад.
 Дамгъæтæгъ, къ, нь, тъ, хъ, цъ, чъ дзырдты мидæг.
 Уырыссаг æвзагæй æрбайсгæдзырдты дамгъæтæ, ю, я, ж, ш, щ раст кæсын æмæфыссын.
 Дызæрдыггаг æмхъæлæсонты растфыссынад.
 Дзырдты мырон-дамгъон раиртæст схемæтæм гæсгææмææнæуыдонæй.
 Мырты ахадындзинад дзырдты нысаниуæг бамбарынæн.
Алфавит. Дамгъæтæалфавитон уагыл зонын, раст сæдзурын. Алфавиты нысаниуæг.

Уæнг. Дзырд уæнгтыл дих кæнын. Дзырдтæиу рæнхъæй иннамауæнггай хæссын. Æмхъæлæсонтæй æмæу цы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннамахæссын. Хъæлæсон у æмхъæлæсон у-йæиртасын. Дзырдты астæу цы дæргъæтин æмхъæлæсонтæис, уыдон иу рæнхъæй иннамахæссын.

Цавд. Дзырдты цавдон æмææнæцавдон уæнгтæ.

Дзырд (18 сах.)

Дзырды лексикон нысаниуæг (иумæйаг æмбарынад). Синонимтæ. Антонимтæ.

Номдар. Иумæйаг æмбарынад. Номдартæсæфæрстытæм гæсгæиртасын.

Стыр дамгъæадæймæгты, горæтты, хъæуты, дæтты, цæрагойты нæмтты.

Сæнысаниуæгмæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд дзырдтæ– номдартæ.

Миногон. Иумæйаг æмбарынад, фæрстытæ. Æууæлæвдисæг дзырдты ахадындынад æвзаджы. Сæнысаниуæгмæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд миногонтæ.

Предметты нæмттææмæсæууæлтææвдисæг дзырдты бастдынад.

Мивдисæ. Иумæйаг æмбарынад, фæрстытæ. Архайдæвдисæг дзырдты ахадындынад ныхасы. Сæнысаниуæгмæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд мивдисджытæ.

Хъуыдыйад (11 сах.)

Дыккаг къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (6 сах.)

Скъоладзаутæ 2-аг къласы фæудмæбазондысты:

- æппæт дамгъæты нæмттæ;
- хъæлæсон æмææмхъæлæсон, зылангон æмææзылангон мыртæ;
- дамгъæтæз, ю, я, ж, ш, ц;
- уæнг; цавдон æмææнæцавдон уæнгтæ;
- дзырды лексикон нысаниуæг;
- синонимтææмæантонимтæ;
- номдар, миногон æмæмивдисæджы æмбарынадтæ, сæфæрстытæ;
- хъуыдыйады арæзт;
- хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ– сæйрат, зæгъинаг;
- æрхæцæн нысæнтты хуызтæхъуыдыйады кæрон;
- хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй дзурын, кæсын зонын.
- хъуыдыйады мидæг фæрстыты руаджы дзырдты 'хсæн бастдынадтæбæрæг кæнын.
- хъуыдыйæдтæй текст аразын.
- текстæ æмбарынад.

Скъоладзаутæ 2-аг къласы фæудмæарæхсдысты:

- дамгъæтæалфавитон уагыл фыссын æмæдзурынмæ;
- дамгъæтæкаллиграфон æгъдауæй раст фыссынмæ;
- дзырдтæиу рæнхъæй иннамауæнггай хæссынмæ;
- хъæлæсон у æмхъæлæсон у-йæиртасынмæ;
- зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæкæрæдзийæиртасынмæ;
- дамгъæтæз, ю, я, ж, ш, ц раст кæсын æмæфыссынмæ;
- сæрмагонд номдарты стыр дамгъæфыссынмæ;
- дывæргонд æмхъæлæсонтидзырдтæраст фыссынмæ;

- мырон-дамгъон раиртæст кæнынмæ;
- дзырдты цавд æвæрынмæ;
- дзырдтæсæнысаниуджытæм гæсгæхицæн кæнынмæ;
- номдартæ, миногонтæ, мивдисджытæсæфæрстытæм гæсгæиртасынмæ;
- хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæамонынмæ;
- хъуыдыйады кæрон стъæлф, фарсты æмæхъæры нысæнттææвæрынмæ;
- хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй кæсынмæ;
- дзырдтæмæцыбыр хъуыдыйæдтæ(3 – 5 дзырдæй) фыссынмæ;
- хицæн дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразынмæ;
- текст хъуыдыйæдтыл дих кæнынмæ;
- лæвæрд схемæтæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразынмæ;
- предметтæй тематикон къордтæаразынмæ(ахуыргæнæн дзауматæ, уæлæдарæс, бинонтæ. æнд.);
- нывмæгæсгæцыбыр хъуыдыйæдтæаразынмæ,
- хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæфæрссаг уæнгтæй даргъдæр кæнынмæ;
- тексты темæбæрæг кæнынмæмæйын сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- текст хъуыдыйæдтыл дих кæнынмæ;
- бæлвырд темæмæгæсгæрадзырд хъуыды кæнынмæ;
- тексты мидис хи ныхæстæй дзурынмæ;
- тексты мидис фæрстытæм гæсгææвзарынмæ; хæйттыл æй дих кæнынмæ;
- текстæн сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- тексты хæйттæкæрæдзи фæдыл раст равæрынмæ;
- тексты хуыз иртасынмæ;
- хъуыдыйады мидæг дзырдты нысаниуджытæбæрæг кæнынмæ;
- текстæн лексикон анализ кæнынмæ;
- текст аив æмæраст кæсынмæ;
- текст хæйттыл дих кæнынмæ;
- текстæн сæргонд хъуыды кæнын кæнæйææндæрæй баивынмæ;
- тексты сæйраг хъуыды æмæйæаразæн хæйттæбæрæг кæнынмæ;
- фæрстытæн тексты дзуæппытæагурынмæ;
- текстæн райдайæн æмæкæрон хъуыды кæнынмæ.

3-аг кълас
(къуыри – 1,5 сах., æдæппæт – 51 сах.)

I. Æвзаг æмæныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

2-аг къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (2сах.)

Тексты æмбарынад. Текст хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Алфавит. Дзырды мырон-дамгъон раиртæст. Предмет, минуæг æмæархайдæвдисæг дзырдтæ. Хъуыдыйад.

Мыртææмæдамгъæтæ(5 сах.)

Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ. Æмкъай зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ(*в – ф, г – к, дз – ц, гъ – х, з – с, дж – ч*) кæрæдзийæиртасын. Æмхъæлæсонтæг, к, (*кк*), *къ-йы* ивынад *дж, ч, (чч)*, *чъ-йæ*хъæлæсон *ы-йы* разæй.

Дзырды хæйттææмæдзырдарæзт (9 сах.)

Дзырды арæзт, йæхæйттæ(æмбарынад). Кæрон. Уидаг (æмбарынад), æмуидагон дзырдтæ(раиртæст). Æмхъæлæсонты кæрæдзийы ивынад.

Фæсæфтуан (раиртæст). Фæсæфтуантæ-*аг-, -æг, -он-, -дон-, -джын-,* сæнысаниуджытæ, сæахадындынад. Уидаг æмæфæсæфтуан. Разæфтуан (раиртæст). Разæфтуантæ*æнæ-, æм-, а-, ба-, ра-, æрба-, ны-, æр-, с-*. Дзырдты растфыссынад разæфтуантимæ. Дзырды бындур.

Лексикæ(2 сах.)

Дзырды лексикон нысаниуæг (иумæйаг æмбарынад). Бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Синонимтæ. Антонимтæ.

Ныхасы хæйттæ(1 сах.)

Номдар, миногон, мивдисæг.

Номдар (5 сах.)

Номдар куыд ныхасы хай; йæиумæйаг нысаниуæг, йæфæрстытæ, йæахадындынад хъуыдыйады. Сæрмагонд æмæиумæйаг номдартæ. Стыр дамгъæсæрмагонд номдарты. Номдарты ивынад нымæцтæм гæсгæ. Номдарты кæрæтты ивынад æндæр дзырдтимæбастæй.

Миногон (5 сах.)

Миногон куыд ныхасы хай: йæиумæйаг нысаниуæг, йæфæрстытæ. Миногонтæсæ ’ууæлтæм гæсгæкъордтæкæнын. Сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд миногонтæ.

Мивдисæг (8 сах.)

Мивдисæг куыд ныхасы хай; йæиумæйаг нысаниуæг, йæфæрстытæ, йæахадындынад ныхасы, йæроль хъуыдыйады. Мивдисæджы ивынад нымæцтæм, афонтæм гæсгæ. Мивдисæджы æбæлвырд формафæсæфтуан-**ын**-имæ. Сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд мивдисджытæ. Мивдисджытæкомкоммææмæахæстæнысаниуджыты.

Хъуыдыйад (10 сах.)

Хъуыдыйады тыххæй æмбарынад уæрæхдæр, бæлвырддæр кæнын. Хъуыдыйады хуызтæзагъды нысанмæгæсгæ: таурæгъон, фарстон. Хъæрон хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйæдтæраст хъæлæсы уагæй кæсын. Æрхæцæн нысæнттæхъуыдыйады кæрон. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ(хицæн хуызтыл сәнæдих кæнгæйæ), сæахадындынад. Сæйрат æмæзæгъинаджы къордтæ. Хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйæдты мидæг дзырдты кæрæдзиуыл бастдынад. Хъуыдыйады дзырдты 'хсæн семантикон ахастытæ(синонимон, антонимон, тематикон). Тексты дзырдты кæрæдзиуыл бастдынад.

Æртыккаг къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (4 сах.)

Скъоладзаутæ3-аг къласы фæудмæбазондысты:

- æмкъай зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ;
- æмхъæлæсонты кæрæдзийы ивынад;
- дзырды хæйттæ;
- дзырдты растфыссынад разæфтуантææмæфæсæфтуантимæ;
- дзырды ахæсгæнысаниуæг;
- синонимтææмæантонимтæ;
- номдар, миногон, мивдисæг;
- хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ;
- хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ, сæинтонацион арæзт;
- æрхæцæн нысæнтты хуызтæхъуыдыйады кæрон;
- текст аразын;
- раст æмæсыгъдæг фыссыны æгъдæуттæ.

Скъоладзаутæ3-аг къласы фæудмæарæхсдзысты:

- дзырдтæмырон-дамгъон æвзæрст кæнынмæ;
- зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæраст фыссын æмæдзурынмæ;
- дзырдтæсæарæзтмæгæсгææвзарынмæ;
- разæфтуантææмæфæсæфтуантæй дзырдтæаразынмæ;
- дæргъвæтин æмхъæлæсонтæраст дзурын æмæфыссынмæ;
- æмуидагон дзырдтæагурынмæ;
- ныхасы хæйттæкæрæдзийæиртасынмæ;
- хъуыдыйæдтæзагъды нысанмæгæсгæиртасынмææмæсæраст хъæлæсы уагæй кæсынмæ;
- предметты нæмттææмææуæлæвдисæг дзырдтæй дзырdbæстытæаразынмæ;
- хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæамонынмæ;
- хуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæаразынмæ;
- хъуыдыйады мидæг дзырдты бастдынадтæбæрæг кæнынмæ;
- лæвæрд схемæтæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразын;
- дзырдтæсæнысаниуджытæм гæсгæиртасынмæ, къордтæсæкæнынмæ;
- иумæйаг пыланмæгæсгæсочиненитææмæизложенитæфыссынмæ(60-70 дзырды онг);
- текст фыссынмæ, хæйттыл æй дих кæнынмæ;
- тексты темææмæсæйраг хъуыды бæрæг кæнынмæ;
- тексты хъæугæинформаци агурын æмæйын сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- текст хæйттыл дих кæнын, йæалы хайæн дæр сæргонд дæттынмæ;

- тексты мидис фæрстытæм гæсгææвзарынмæ;
- диалогон ныхасы архайын, цымыдисдзинад, разыдзинад кæнææнæразыдзинад æвдисынмæ;
- хъæугæинформаци райсыны тыххæй фæрстытæдæттынмæ;
- искаимæныхас кæнгæйæ, хъусын зонын, хъуыды дарддæр хæццæкæнын, фæбæлвырддæр æй кæнынмæ;
- ныхасы темæивын, алыхуызон фæрстытæй пайда кæнынмæ;
- арфæкæнын, хатыр курынмæ;
- цауы, хабары тыххæй дзургæйæ, хи цæстæнгас æвдисынмæ;
- хъуыды хуыздæр зæгъыны тыххæй синонимтæй, антонимтæй, дзырдты ахæсгæнысаниуджытæй пайда кæнынмæ;
- ахуыргæнæджы æххуысæй цыбыр уацхъуыдæн фарстон æмæтаурæгъон хъуыдыйæдтæй пълан аразынмæ;
- тексты хæйттæкæрæдзийы фæдыл раст æвæрынмæ;
- чысыл текст хи ныхæстæй дзурынмæ;
- æрдзмæцæстдарæнты, куысты, сабиты хъæзтыты тыххæй дзурынмæ;
- текстæн лексикон анализ кæнынмæ;
- текст аив æмæраст кæсынмæ;
- тексты мидис хæйттыл дих кæнынмæ;
- текстæн сæргонд хъуыды кæнын кæнæсæргонд ивынмæ;
- таурæгъон хъуыдыйæдтæй фарстон æмæхъæрон хъуыдыйæдтæаразынмæ;
- хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæй фæрссаг уæнгты фæрцы хуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæаразынмæ;
- чысыл текст хи ныхæстæй фыссынмæ;
- мидисджын нывтæм гæсгæдзырдтæсе 'ууæлтæм, архæйдтытæм гæсгæкъордтæкæнын æмæфыссынмæ;
- предметты нæмттææмæсæууæлæвдисæг дзырдтæй дзырдбæстытæаразынмæ;
- нывмæгæсгæцыбыр радзырд хъуыды кæнын æмæфыссынмæ;
- æрдзмæцæстдарæнты, куысты, сабиты хъæзтыты тыххæй хъуыдыйæдтææмæчысыл радзырдтæхъуыды кæнын æмæфыссынмæ;

4-æм кълас
(къуыри – 1,5 сах., æдæппæт –51 сах.)

I. Æвзаг æмæныхасы тыххæй зонындзинæдтæ

1–3-æм кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (4 сах.)

Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ. Дæргъæтин æмхъæлæсонтæ æмæсæрастфыссынад. Цавд. Дзырды хæйттæ æмæдзырдарæзт. Лексикæ. Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйад. Текст.

Вазыгджын дзырдтæ (3 сах.)

Иумæйаг æмбарынад вазыгджын дзырдты тыххæй. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.

Ныхасы хæйттæ
Номдар (10 сах.)

Номдарты ивынад хауæнтæм гæсгæ. Фæрстытæ æмæ кæрæттæм гæсгæ хауæнты хуызтæ бæрæг кæнын. Номдарты тасындзæг бирæон нымæцы. Номдарты бирæон нымæцы арæзты хицæндзинæдтæ: хъæлæсон **а** æмæ **о**-йы ивынад хъæлæсон **æ**-мæ; бирæон нымæцы фæсæфтуан **т**-йы дывæркæнынад; æмхъæлæсонты къордтæй цы дзырдтæ фæвæййынц, уыдоны **т**-йы разæй хъæлæсон **ы**-йы фæзынд.

Номдарты растфыссынад.

Миногон (2 сах.)

Миногон. Миногонты тасындзæг. Сæхъуыдымæгæсгæ хæстæг æмæныхмæ вæрд миногонтæ.

Номивæг (3 сах.)

Цæсгомон номивджытæ. Цæсгомон номивджыты æххæст хуызы тасындзæг.

Мивдисæг (10 сах.)

Мивдисæджы ивынад цæсгæмттæм æмæ нымæцтæм гæсгæнырыккон, ивгъуыд æмæсуинаг афонты (æргомон здæхæны). Мивдисæджы цæсгомон кæрæтты растфыссынад. Хайыгтæ *æмæнал*-ы растфыссынад мивдисæгимæ.

Фæрсдзырд (3 сах.)

Иумæйаг æмбарынад фæрсдзырдты тыххæй. Фæрсдзырдтæ иртасын ахæм фæрстытæм гæсгæ: *кæм? кæдæм? кæцæй? кæд? куд?* Арæхдæр чи æмбæлы, уыцы фæрсдзырдты растфыссынад.

Хъуыдыйад (8 сах.)

Дзырдты рæнхъæвæрд хъуыдыйады. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ бæтгæтæ *æмæ, фæлæ, та*-имæ, стæй æнæбæтгæтæй. Ранымады интонаци хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. Вазыгджын хъуыдыйæдтæ бæтгæтæ *æмæ, фæлæ, та*. Къæдзыг вазыгджын хъуыдыйады.

Сидæн (2 сах.)

Сидæн. Æрхæцæн нысæнттæсидæнимæ.

Комкоммæныхас (2 сах.)

Комкоммæныхасимæзонгæкæнын. Хуыдыйæдтæавторы дзырдты фæстææвæрд комкоммæныхасимæ. Хъæлæсы уаг хъуыдыйады комкоммæныхасимæ. Æрхæцæн нысæнттæкомкоммæныхасимæ(дыстьæлф, дыкъæдзыг).

Цыппæрæм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (4 сах.)

Скъоладзаутæ4-æм къласы фæудмæбазондзысты:

- вазыгджын дзырдты тыххæй æмбарынад, сæрастфыссынад;
- ныхасы хæйтты тыххæй æмбарынад;
- номдарты тасындзæг иууон æмæбирæон нымæцты, сæрастфыссынад;
- миногонты нысаниуæг, сæтасындзæг;
- цæсгомон номивджытæ, сæтасындзæг æмæрастфыссынад;
- мивдисджыты ивынад цæсгæмттæ, афонтæмæнымæцтæм гæсгæ(æргомон здæхæны);
- фæрсдзырды иумæйаг æмбарынад;
- хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæбæттæгтæмæ, *фæлæ, та*-имæ;
- вазыгджын хъуыдыйæдтæбæттæгтæмæ, *фæлæ, та*-имæ;
- сидæн; æрхæцæн нысæнттæсидæнимæ;
- комкоммæныхас; æрхæцæн нысæнттæкомкоммæныхасы.

Скъоладзаутæ 4-æм къласы фæудмæ арæхсдзысты:

- орфографион æмæкаллиграфион æгъдауæй 70–80 дзырдæй арæзт текст раст фыссынмæ;
- вазыгджын дзырдтæн сæаразæг хæйттæбæрæг кæнынмæ;
- синонимтæмæантонимтæй пайда кæнынмæ;
- номдартæтасындзæг кæнынмæ;
- миногонты тасындзæджы хицæндзинæдтæамонынмæ;
- цæсгомон номивджытæтасындзæг кæнынмæ;
- цæсгомон номивджытæй ныхасы раст пайда кæнынмæ;
- мивдисджытæифтындзæг кæнынмæ;
- фæрсдзырдтæфæрстытæм гæсгæиртасынмæ;
- æмхуызон уæнгтимæанæбæттæгтæй æмæбæттæгтæмæ, *фæлæ, та*-имæхъуыдыйæдтæаразынмæ;
- бæттæгтæмæ, *фæлæ, та*-имæвазыгджын хъуыдыйæдтæаразынмæ;
- комкоммæныхас хъæлæсы уагæй хицæн кæнынмææмæаразынмæ;
- исты цау кæнæфæзынд чысыл радзырды хуызы ныффыссынмæ;
- сидæн хъæлæсы уагæй хицæн кæнынмææмææрхæцæн нысæнттæй хицæн кæнын;
- пъланмæгæсгæмæанæпъланæй сочиненитæмæизложенитæфыссынмæ;
- диалог æмæмонологон ныхас аразынмæ;
- тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын æмæйæхæйттыл дих кæнынмæ;
- текстæн сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- радзырдтæцæттарайдайæн æмæцæттæкæронмæгæсгæфыссынмæ;
- текстæн лексикон анализ кæнынмæ;
- тексты сæйраг темæбæрæг кæнын, хæйттыл æй дих кæнынмæ;

- тексты хайттакæрæдзи фæдыл раст æвæрынмæ;
- тексты аивгæнæн мадзæлттæбæрæг кæнынмæ;
- диалогон ныхасы архайынмæ;
- искай хъуыды дарддæр хæццæкæнын, æххæст кæнынмæ;
- хъæугæинформацимæхъусын зонын, фæрстытæдæттын, хъуыды дарддæр хæццæкæнынмæ;
- цымыдисдзинад æвдисынмæ;
- арфæкæнын, хатыр курынмæ;
- исты хабар, хи цæстæнгас æвдисгæйæхъусын кæнынмæ;
- хъуыды æмбарын кæнын, бæлвырд кæнынмæ;
- дзургæйæ, разыдзинад кæнææнаразыдзинад æвдисынмæ;
- тексты хайттæлогикон æгъдауæй раст æвæрынмæ;
- текст аив æмæраст кæсынмæ;
- текст хицæн хъуыдыйæдтыл дих кæнынмæ;
- текстæн райдайæн æмæкæрон хъуыды кæнынмæ;
- лæвæрд схемæмæгæсгæхуымæтæг хъуыдыйæдты алы хуызтæаразынмæ;
- чысыл тексты мидис хи ныхæстæй фыссынмæ;
- сюжетон нывмæгæсгæчысыл радзырд хъуыды кæнын æмæфыссынмæ;

Тематикон пълантæ

1-аг кълас

(къуыри – 3 сах., æдæппæт – 96 сах.)

(Бацæттæгæнæн рæстæг – 9 сах.)

Ныхасы рæзтыл куыст

Ныхасы рæзтыл куыст арæзт цæуы тематикон принципмæгæсгæ, ома, сывæллæтты цардмæхæстæгдæр цы цаутæсты, уыдон хынцгæйæ.

Урочы номыр. Ныхасы темæтæ	Урочы темæ	Фæлхатгæнинаг æрмæг	Скъоладзауты архайды хуызтæ
1-аг урок. Мæрайгуырæн бæстæ– Ирыстон. Ныхас.	1-æм сентябрь – ног ахуыры аз. Зонындзинæдты бæрæг- бон. «Абетæ»-йы чиныг – фыццаг ахуыргæнæн чиныг ирон æвзагæй. Ныхас. Къухфыстытимæбазонгæ кæнын. Бацамонын фыссыны æгъдæуттæ. Амонын фыссын раст, даргъ, зулаив хахх къухфысты нарæг æмæуæрæх рæнхъытыл.		Хъусын, æмбарын (аудировани) æмæиронау раст дзурын. Раст бадын фысгæйæ, тетрад партæйыл раст æвæрын.
2-аг урок. Нæкълас.	Скъола. Дзургææмæфысгæ	Дзургææмæфысгæныхас.	Иртасын дзургæ æмæфысгæныхасы

	ныхас. Хъуыдыйад (иумæйаг æмбарынад), схемæйæйæнысан кæнын. Нæхи цæттæкæнæм скъоламæ. Райсом-скъоламæ. Нæкълас. Мæахуыргæнæг. Ахуыргæнæн дзауматæ. Дзургææмæфысгæ ныхас. Хъуыдыйад (иумæйаг æмбарынад). Амонын фыссын раст, даргъ, зулаив хахх. Амонын фыссын раст, цыбыр, зулаив хахх.	Хъуыдыйад схемæйæбæрæг кæнын. Æмдзæвгæ«Скъоламæ». Л. Модзалевский	хицæндзинæдтæ. <i>Хъусын, æмбарын</i> (аудировани) æмæиронау раст дзурын. <i>Аразын</i> цыбыр диалогтæ. <i>Зонын</i> хъуыдыйадæн схемæаразын. <i>Раст</i> бадын фысгæйæ, тетрад партæйыл раст æвæрын. <i>Арæхсын</i> дамгъæйы элементтæфыссын.
3-аг урок. Хъазæнтæ	Хъуыдыйад æмæдзырд, Сывæллæтты хъæзтытææмæхъазæнтæ. Хъуыдыйад æмæдзырд (схемæтæаразын). Амонын фыссын раст, даргъ, зулаив хахх дæлæрдыгæй къæлæтимæ.	Хъуыдыйад æмæдзырд (схемæтæаразын). Диалог аразын.	<i>Хъусын, æмбарын</i> (аудировани) æмæиронау раст дзурын. <i>Аразын</i> диалогтæ. <i>Зонын</i> дзырдæн кæнæхъуыдыйадæн схемæаразын. <i>Раст</i> бадын фысгæйæ, тетрад партæйыл раст æвæрын. <i>Арæхсын</i> дамгъæты элементтæфыссын.

	Амонын фыссын раст, цыбыр, зулаив хахх дæлæрдыгæй къæлæтимæ.		
4-æм урок. Бинонтæ.	Хъуыдыйад æмæдзырд. Мæбинонтæ. Хæдзары æгъдау. Хæдзар (нæцæлгæнæны, хойрæгтæ, мигæнæнтæ). Дамгъæйы сæйраг элементтæ. Амонын фыссын раст, даргъ, зулаив хахх дæлæрдыгæй æлхынцъимæ.	Хъуыдыйад æмæдзырд (схемæтæаразын)	<i>Хицæн кæнын</i> зонын дзырд æмæхъуыдыйад кæрæдзийæ. <i>Зонын аразын</i> дзырдæн æмæхъуыдыйадæн схемæ. <i>Бæрæг кæнын</i> хъуыдыйады мидæг дзырдты нымæц. <i>Арæхсын</i> дамгъæты элементтæфыссын. <i>Агурын</i> æмæанализ кæнын зонын хи уагъд рæдыдтытæн.
5- æм урок. Цæхæрадоны æмæдыргъдоны.	Дзырд æмæуæнг. Цæхæрадоны æмæдыргъдоны. Халсартæ, дыргътææмæгагадыргътæ. Дзырд æмæуæнг,	Халсарты æмæдыргъты нæмттæ. Дзырд æмæуæнг (схемæтæаразын)	<i>Аразын</i> дзырдæн кæнæхъуыдыйадæн схемæ. <i>Зонын</i> дзырд уæнгтыл дих кæнын. <i>Арæхсын</i> схемæмæгæсгæдзырдтææмæ хъуыдыйæдтæаразын.

	схемæтæсын аразын. Амонын дамгъæты сæйраг элементтæфыссын.		
6- æм урок. Дуне дзаг у алыхуызон мыртæй. Цæрæгойтæ.	Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Мыр. Цавд. Хæдзарон фос æмæмæргътæ. Хъæддаг сырдтææмæцъиутæ. Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Мыр. Цавд. Ддамгъæты сæйраг элементтæфыссын.	Хæдзарон фос æмæмæргътæ. Хъæддаг сырдтææмæцъиутæ. Дзырд. Уæнг. Хъæлæсæн мыртæ (схемæтæаразын).	Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хъæлæсон мыртæ, раст дзурын мыртæ (артикуляци). Арæхсын дамгъæты элементтæраст фыссынмæ. Аразын хъуыдыйæдтææмæчысыл радзырдтæ.
7-æм урок. Афæдзы афонтæ.	Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Мыр. Афæдзы афонтæ. Мæйтæ. Къуырийы бонтæ. Бон. Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Мыр. Дамгъæты сæйраг элементтæфыссын.	Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Мыр.	Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хъæлæсон мыртæ, раст дзурын мыртæ (артикуляци). Арæхсын дамгъæты элементтæраст фыссынмæ. Аразын хъуыдыйæдтææмæчысыл радзырдтæ.

8-æм урок. Уæлæдарæс.	Дзырд. Уæнг. Уæлæдарæс. Къахыдарæс. Дзырд. Уæнг. Хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæ. Дамгъæты сæйрагдæр элементтæфыссын.	Уæнгон-мырон анализ.	<i>Иртасын</i> хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæкæрæдзийæ, сæхицæндзинæдтæсын зонын. <i>Арæхсын</i> дамгъæты элементтæфыссын. <i>Агурын</i> æмæанализ кæнын зонин хи уагъд рæдыдтытæн.
9-æм. Хи дарыны æгъдæуттæ.	Рацыд æрмæг фæлхат кæнын. Хи дарыны æгъдæуттæ: уазæгуаты, транспорты, скъолайы, бæрæгбоны. Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.	Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.	<i>Зонин</i> хи дарыны æгъдæуттæ. <i>Архайын</i> ахуырадон диалогы. <i>Аразын</i> радзырд сюжетын нывтæм гæсгæ.
Абетæ ахуыр кæнын (63 сахаты)			
1-аг урок. <i>Уазæгуаты зондабимæ (Арты равзæрд)</i>	Хъæлæсон мыр [а], дамгъæтæ <i>А, а.</i> Фыссын гыццыл дамгъæа æмæстыр дамгъæМыр [а] рахицæн кæнын дзырдтæ <i>арт</i> æмæхæдзар-æй. Дзырдтæн	Уæнгон-мырон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ.	<i>Зонин</i> мыр [а]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	мырон-уæнгон анализ скæнын. Рубрикæ«Уазæгуаты Зондабимæ» (Арты равзæрд). Тагъддзуринаг сахуыр кæнын. Сюжетон нывтыл куыст. Логикон хæслæвæрдтæсæххæст кæнын. Амонын гыццыл дамгъæ<i>a</i> фыссын. Амонын стыр дамгъæ <i>A</i> куыд фысгæу, уый.		
2-аг - 3-аг уроктæ. Рубрикæ«Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Æрмгуырой).	Хъæлæсон мыр [æ], дамгъæтæ <i>Æ, æ</i>. Фыссын гыццыл дамгъæ <i>ææмæ</i>стыр дамгъæ<i>Æ</i>.Мыр [æ] рахицæн кæнын дзырдтæ <i>æхсæрæг</i> æмæ <i>æхсæрдзæн</i>-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын.	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [æ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	Байхъусын текстмæ(аудировани) «Æртхъирæны мæй». Амонын гыццыл дамгъææфыссын. Амонын стыр дамгъæÆ куыд фысгæу, уый.		
4- æм урок. Сырдтæ.	Хъæлæсон мыр [о], дамгъæтæ O, o. Фыссын гыццыл дамгъæo æмæстыр дамгъæO Мыр [o] рахицæн кæнын дзырдтæдон æмæгогыз-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Сюжетон нывтыл куыст. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Домбай æмæрувас». Амонын гыццыл дамгъæo фыссын. Амонын стыр дамгъæO куыд	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [0]-йæн характеристикадæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	фысгæу, уый.		
5- æм урок.	Хъæлæсон мыр [y], дамгъæтæ У, у. Фыссын гыццыл дамгъæу æмæстыр дамгъæУ.Мыр [y] рахицæн кæнын дзырдтæхур æмæрувас-æй базон-базонты руаджы. Дзырдтæн мырон- уæнгон анализ скæнын. Сюжетон нывтыл куыст. Нывмæгæсгæсхемæты руаджы текст саразын. Логикон хæслæвæрдтæсæххæст кæнын. Æмдзæвгæ«А-лол-лай» равзарын æмæдзы скъуыддзаг сахуыр кæнын. Амонын гыццыл дамгъæу фыссын. Амонын стыр дамгъæУ куыд фысгæу, уый.	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [y]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. Архайын къордты куысты.

	Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
6- æм урок. Дон æм æй æахадындынад.	Хъæлæсон мыр [и], дамгъæтæ И, и . Фыссын гыццыл дамгъæ и æмæстыр дамгъæ И .Мыр [и] рахицæн кæнын дзырдтæ итиу æмæц иу - æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Æмдзæвгæ«Фыдуаг чызг Ирæ» (йæмидис ын равзарын). Тагъддзуринагтæсахуыр кæнын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Хъæбæр дон». Амонын гыццыл дамгъæ и фыссын. Амонын стыр дамгъæ И , куыд фысгæу, уый.	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтаерæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [и]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
7- æм урок.	Хъæлæсон мыр [ы], дамгъæ ы. Фыссын гыццыл дамгъæы. Мыр [ы] рахицæн кæнын дзырдтæмыст æмæгæды-йæбазон-базонты руаджы. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Мыды чыргъæд». Мыртæ[a], [æ], [ы] –йы хицæндзинæдтыл бакусын. Амонын гыццыл дамгъæы фыссын. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [ы]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -мыртæ[a], [æ], [ы] кæрæдзийæхицæн кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. Архайын къордты куысты.
8- æм – 9-æм уроктæ. Уазæгуаты телеуынанæ.	Мыртæ[э], [йэ], дамгъæтæ Е, е. Фыссын гыццыл дамгъæе	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл	Зонын мыртæн [э],[йэ] характеристикæдæттын.

	æмæстыр дамгъæE.Мыртæ[э], [йэ] рахицæн кæнын дзырдтæex æмæтеуа-йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дидактикон хъазт «Уазæгуаты телеуынынады». Тагъддзуринаг сахуыр кæнын. Мамиты гигаы æмдзæвгæ«Бечи» бакæсын. Хъомыладон куыст бакæнын. Логикон хъæзт. Амонын гыццыл дамгъæe фыссын. Амонын стыр дамгъæE куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.	фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Арæхсын:</i> -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Архайын</i> къордты куысты.
10- æм урок. <i>Уазæгуаты</i> <i>нæфыдæлтæм (Фыццаг</i>	Мыртæ[э], [йэ], дамгъæтæ E, e. Фыссын гыццыл дамгъæe	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ.	<i>Зонын</i> мыр [м]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ;

ирон музыкалон инструменттæ.	æмæстыр дамгъæЕ.Мыр [м] рахицæн кæнын дзырдтæмалус æг æмæмай.мули-йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæм- имæуæнгтææмæдзырдтæкæ сын. Мыр [м] куыд хъуысы дзырдты, ууыл фæлтæрæнтæкæнын базон- базонты руаджы. Дидактикон хъазт «Алы схемæйæн дæр ссар йæнын». Æмбисæнды мидис равзарын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Хъæддаг мæнæргъы». Рубрикæ«Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Фыццаг ирон музыкалон инструменттæ).	Каллиграфийыл куыст.	-раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	Амонын гыццыл дамгъæ м фыссын. Амонын стыр дамгъæМ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
11- æм урок.	Æмхъæлæсон мыр [н], дамгъæтæ Н, н. Фыссын гыццыл дамгъæн æмæстыр дамгъæН.Мыр [н] рахицæн кæнын дзырдтæнас æмæуызын-æй базон-базонты руаджы. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Мыр [н] куыд хъуысы дзырдты, ууыл фæлтæрæнтæкæнын базон-базонты æмææмдзæвгæйы руаджы. Дамгъæн-имæуæнгтææмæдзырдтæкæсын.	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [н] –йæн характеристикадæттын. Арæхсын: мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	Амонын гыццыл дамгъæн фыссын. Амонын стыр дамгъæН куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
12- æм урок. Уазæгуаты Зондабимæ.	Æмхъæлæсон мыр [p], дамгъæтæ P, p. Фыссын гыццыл дамгъæp æмæстыр дамгъæP.Мыр [p] рахицæн кæнын дзырдтæрувас æмæдурин- æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæp-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Рубрикæ«Уазæгуаты Зондабимæ» (Цæрæгойтææмæмæргътæй кæмæн цавæр хæдзар ис?) Рубрикæ«Уазæгуаты	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [p]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.

	нæфыдæлтæм» (Разгæмттæ– ирон националон костюм, кæнæчынды къаба). Дидактикон хъазт «Чи растдæр» . Амонын гыццыл дамгъæр фыссын. Амонын стыр дамгъæP куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
13- æм – 14- æм уроктæ. Сахат куыд фæзындис.	Æмхъæлæсон мыр [ш], дамгъæтæ C, с. Фыссын гыццыл дамгъæс æмæстыр дамгъæC. Мыр [ш] рахицæн кæнын дзырдтæарс æмæсасир-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæс-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын.	Уæнггай æнæкъуылымпыйæкæсынæн фæлтæрæнтæ.	Зонын: мыр [с]-йæн характеристикæдæттын; - ныхасы мыртæхъусын æмæдзурын; -мыртæцы дамгъæтæй амынд сты, уыдон кæсын æмæфыссын; -текст уæнггай кæсын; -ахуыргæнæджы фæрстытæн дзуæппытæдæттын. Иртасын хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон. Арæхсой кæсын дамгъæгай нæ, фæлæуæнггай.

	Скæнын анализ дзырдтæн СимææмæСослан. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Сахат». Бирæнысанон дзырдтæ. Рубрикæ«Уазæгуаты Зондабимæ» (Сахат куыд фæзынд). Амонын гыццыл дамгъæ с фыссын. Амонын стыр дамгъæ С куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
15-æм урок. «Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Рагон ирон хæдзар).	Æмхъæлæсон мыр [х], дамгъæтæ Х, х. Фыссын гыццыл дамгъæх æмæстыр дамгъæХ.Мыр [х] рахицæн кæнын дзырдтæхырх æмæсахат-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон	Уæнггай æнакъуылымпыйæкæсынæн фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [х]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. Архайын къордты куысты.

	анализ скæнын. Дамгъæх-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Байхъусын текстæм: «Хиуа» (сойка), «Хуымгæнæны мæй». Бирæнысанон дзырдтæ. Амонын гыццыл дамгъæ х фыссын. Амонын стыр дамгъæ Х куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
16-æм урок. «Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Нымæт).	Æмхъæлæсон мыр [т], дамгъæтæ T, m. Фыссын гыццыл дамгъæm æмæстыр дамгъæT.Мыр [т] рахицæн кæнын дзырд Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын.	Уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсына фæлтаерæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [т]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; -текст уæнггай кæсын; -ахуыргæнæджы фæрстытæн

	Дамгъæm-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Таггъдзуринаг сахуыр кæнын. Сæххæст кæнын хæслæвæрд «Цавæр иумæйаг ном ис ацы предметтæн?» Байхъусын текстмæ(аудировани) «Тæрхъус». Амонын гыццыл дамгъæ m фыссын. Амонын стыр дамгъæ T куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		дзуæппытæдæттын. <i>Иртасын</i> хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).

17-æм урок.	Æмхъæлæсон мыр [y], дамгъæтæ У, у. Фыссын гыццыл дамгъæу æмæстыр дамгъæУ.Мыр [y] рахицæн кæнын дзырдтæуызын æмæкуыдз- æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæу-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Таггъдзуринаг сахуыр кæнын. Сæххæст кæнын хæслæвæрд «Цавæр иумæйаг ном ис ацы предметтæн?» Бирæнысанон дзырдтæ. Амонын гыццыл дамгъæу фыссын. Амонын стыр дамгъæ У куыд фысгæу, уый.	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Уæнгтай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсына фæлтæрæнтæ.	Зонын мыр [y]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; Иртасын хъусгæйæ, нихасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).

	Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
18-æм урок. «Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Ирон хъæзтытæ).	Æмхъæлæсон мыр [д], дамгъæтæ <i>Д, д</i> . Фыссын гыццыл дамгъæд æмæстыр дамгъæ <i>Д</i> .Мыр [д] рахицæн кæнын дзырдтæ <i>дæгъæл æмæдурын</i> - æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Сæххæст кæнын хæслæвæрд «Цавæр иумæйаг ном ис ацы предметтæн?»	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ.	<i>Зонын мыр</i> [д]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын</i> : - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; -текст уæнгтай кæсын; -ахуыргæнæджы фæрстытæн дзуæппытæдæттын. <i>Иртасын</i> хъусгæйæ, нихасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).

	Бирæнысанон æмæныхмæвæрд дзырдтæ. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Фæдæгъд» (бузина). Амонын гыццыл дамгъæ <i>ð</i> фыссын. Амонын стыр дамгъæ <i>Д</i> куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
19-æм урок. «Уазæгуаты Зондабимæ» (Зонинагтæцæрæгойты тыххæй).	Æмхъæлæсон мыр [л], дамгъæтæ <i>Л, л</i>. Фыссын гыццыл дамгъæ<i>л</i> æмæстыр дамгъæ<i>Л</i>.Мыр [л] рахицæн кæнын дзырдтæ<i>ныл</i> æмæ<i>лæðзæг</i>-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Бæлæстæсадзæг зæронд	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтаæрæнтæ.	Зонын мыр [л]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Иртасын</i> хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).

	лæг». Амонын гыццыл дамгъæ <i>л</i> фыссын. Амонын стыр дамгъæ <i>Л</i> куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
20-æм -21-æм уроктæ. Рубрикæ«Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Ирон хъæзтытæ).	Æмхъæлæсон мыр [к], дамгъæтæ <i>К, к</i>. Фыссын гыццыл дамгъæ<i>к</i> æмæстыр дамгъæ<i>К</i> Мыр [к] рахицæн кæнын дзырдтæ<i>кæрдо</i> æмæ<i>карк</i>-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæ<i>к</i>-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæ<i>к</i> æсын. Таггъдзуринаг сахуыр кæнын. Бирæнысанон дзырдтæ.	Уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынæн фæлтæраентæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын</i> мыр [к]-йæн характеристикадæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæраесугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Иртасын</i> хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).

	Сæххæст кæнын хæслæвæрд «Цавæр иумæйаг ном ис ацы предметтæн?» Байхъусын текстмæ(аудировани) «Комдарæны мæй». Амонын гыццыл дамгъæ к фыссын. Амонын стыр дамгъæ К куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
22-æм -23-æм уроктæ. Мæй не ввахсдæр сыхаг.	Æмхъæлæсон мыр [й], дамгъæтæ Й, й. Фыссын гыццыл дамгъæй æмæстыр дамгъæЙ Мыр [й] рахицæн кæнын дзырдтæмæй æмæмаймул-йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæй-имæуæнгтæ,	Уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынаен фæлтаерæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [й]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. Иртасын хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).

	дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Мыр [й] куыд хъуысы дзырдты, ууыл фæлтæрæнтæкæнын базон-базонты æмææмдзæвгæйы руаджы. Байхъусын тексттæм (аудировани) «Мæй – не ввахсдæр сыхаг», «Йод». Дидактикон хъазт «Сараз уæнгтæй дзырдтæ». Амонын гыццыл дамгъæй фыссын. Амонын стыр дамгъæй куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
24-æм -25-æм уроктæ. «Уазæгуаты Зондабимæ» (Куыд фæзынд хæдтæхæг).	Æмхъæлæсон мыр [г], дамгъæтæ Г, г. Фыссын гыццыл дамгъæг æмæстыр дамгъæГ.Мыр [г]	Уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынæн фæлтæрæнтæ.	Зонын мыр [г]-йæн характеристикадæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй

	рахицæн кæнын дзырдтæ <i>гогыз</i> æмæхæдтæхæг-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæг-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Логикон хæслæвæрд «Цавæр иумæйаг ном ис ацы предметтæн?» Байхъусын текстмæ(аудировани) «Саг». Амонын гыццыл дамгъæ г фыссын. Амонын стыр дамгъæ Г куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Иртасын</i> хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон).
26-æм -27-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [ж], дамгъæтæ 3, з. Фыссын гыццыл дамгъæз	Раст æмæаив кæсыныл куыст. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын</i> мыр [ж]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ;

	æмæстыр дамгъæЗ. Мыр [ж] рахицæн кæнын дзырдтæз <i>æрватыкк</i> æмæхъаз-æй базон-базонты руаджы. Дзырдтæн мырон- уæнгон анализ скæнын. Дамгъæз-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Таггъдзуринаг сахуыр кæнын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Зæрдæвæрæны мæй». Амонын гыццыл дамгъæ з фыссын. Амонын стыр дамгъæ З куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		-раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Архайын</i> къæйттæй куысты.
28-æм -29-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [б], дамгъæтæ Б, б.	Раст æмæаив кæсыныл куыст.	<i>Зонын</i> мыр [б]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i>

	Фыссын гыццыл дамгъæб æмæстыр дамгъæБ.Мыр [б] рахицæн кæнын дзырдтæбæлон æмæбабыз- æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæб-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Таггъдзуринаг сахуыр кæнын. Байхъусын тексттæм (аудировани) «Быnmæдзг» (поползень), «Дыууæбæласы». Дидактикон хъæзтытæ«Бавæр дамгъæ», «Сараз дзырдтæфыццаг нывты дамгъæтæй». Амонын гыццыл дамгъæб фыссын. Амонын стыр дамгъæ Б куыд фысгæу, уый.	Каллиграфийыл куыст.	-мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Архайын</i> къордты куысты.

	Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
30-æм -31-æм уроктæ. Цæрæго	Æмхъæлæсон мыр [ф], дамгъæтæ Ф, ф. Фыссын гыццыл дамгъæф æмæстыр дамгъæФ.Мыр [ф] рахицæн кæнын дзырдтæф æндыр æмæсыф- æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Мыр [ф] куыд хъуысы дзырдты, ууыл фæлтæрæнтæкæнын базон- базонты æмæтагъддзуринагты руаджы. Дамгъæф-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Рубрикæ«Уазæгуаты Зондабимæ» (Зонинагтæцæрæгойты тыххæй).	Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [ф]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. -уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; - текст хи ныхæстæй радзурынмæ; - къордты, къæйттæй кусынмæ.

	«Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Ирон фынг). Амонын гыццыл дамгъæ <i>ф</i> фыссын. Амонын стыр дамгъæ <i>Ф</i> куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
32-æм -33-æм уроктæ. Рубрикæ«Уазæгуаты Зондабимæ» (Зонинæгтæцæрæгойты тыххæй).	Æмхъæлæсон мыр [с], дамгъæтæ <i>Ц, ц</i>. Фыссын гыццыл дамгъæ<i>ц</i> æмæстыр дамгъæ<i>Ц</i>.Мыр [с] рахицæн кæнын дзырдтæ<i>цæргæс æмæкæриц</i>- æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæ<i>ц</i>-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Цæу»	Раст æмæаив кæсыныл куыст. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [с]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ.

	Амонын гыццыл дамгъæц фыссын. Амонын стыр дамгъæЦ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
34-æм урок. «Уазæгуаты Зондабимæ» (Велосипеды куыд фæзынд, уый тыххæй радзурын).	Æмхъæлæсон мыр [в], дамгъæтæ В, в. Фыссын гыццыл дамгъæв æмæстыр дамгъæВ. Мыр [в] рахицæн кæнын дзырдтæвелосипед æмæцæвæг-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Мыр [в] куыд хъуысы дзырдты, ууыл фæлтæрæнтæкæнын. Дамгъæв-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Байхъусын текстмæ«Рувас	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [в]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Иртасын</i> хъусгæйæ, ныхасы мыртæн сæалыхуызондзинад (хъæлæсон у æви æмхъæлæсон, зылангон æви æзылангон). <i>Архайын</i>: - ахуырадон диалогы; - къордты куысты; - къæйттæй кусты.

	æмæйæлæппын». Дидактикон хъæзтытæ«Чи тагъддæр», «Сараз дзырдтæнывты нæмтты фыццаг дамгъæтæй». «Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Авдæн). Амонын гыццыл дамгъæ <i>в</i> фыссын. Амонын стыр дамгъæ <i>В</i> куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		

35-æм -36-æм уроктæ.	Дамгъæъ (хъæбæр нысан), дамгъæтæ: къ, хъ, гъ, тъ, нъ, чъ, цъ. Амонын дамгъæъ (хъæбæр нысан) фыссын. Æмхъæлæсон мыр [гъ], дамгъæтæ Гъ, гъ. Фыссын гыццыл дамгъæгъ æмæстыр дамгъæГъ.Мыр [гъ] рахицæн кæнын дзырдтæарт æмæхæдзар- æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæгъ- имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. К, г абарын къ, хъ - имæ, ацы дамгъæтимæуæнгтææмæдзы рдтæкæсын. Байхъусын текстмæ«Булæмæргъ».	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын:</i> дамгъæъ (хъæбæр нысан); мыр [гъ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Аразын</i> уæнгтæй дзырдтæ, дзырдтæй хъуыдыйæдтæ. <i>Архайын</i> къордты куысты.

	Ребустæскæнын. Амонын гыццыл дамгъæ гъ фыссын. Амонын стыр дамгъæ Гъ куыд фысгæу, уый Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
37-æм урок. «Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Пирæн).	Æмхъæлæсон мыр [п], дамгъæтæ П, п. Фыссын гыццыл дамгъæп æмæстыр дамгъæП.Мыр [п] рахицæн кæнын дзырдтæпирæн æмæпыл-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæп-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын.	Раст æмæаив кæсыныл куыст. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [п]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; - текст хи ныхæстæй радзурынмæ; - къордты, къæйттæй кусынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ.

	Амонын гыццыл дамгъæ n фыссын. Амонын стыр дамгъæ П куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
38-æм -39-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [къ], дамгъæтæ Къ, къ. Фыссын гыццыл дамгъæкъ æмæстыр дамгъæКъ. Мыр [къ] рахицæн кæнын дзырд кæабука-йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæкъ-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Тагъдзуринаг сахуыр кæнын. Дидактикон хъæзтытæ«Сараз	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын</i> мыр [къ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнгтай æмææнаехъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Архайын</i> къæйттæй кусты.

	дзырдтæнывтæ нæмттæ фыццаг дамгъæтæй», «Фатæгтæм гæстæдзырдтæбакæс». Амонын гыццыл дамгъæ къ фыссын. Амонын стыр дамгъæ Къ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
40-æм -41-æм уроктæ. «Уазæгуаты нæфыдæлтæм» (Дзывылдар).	Æмхъæлæсон мыр [з], дамгъæтæ Дз, дз. Фыссын гыццыл дамгъæдз æмæстыр дамгъæДз.Мыр [з] рахицæн кæнын дзырдтæдзæбидыр æмæхъæлæрдзы-йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæдз-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк	Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [з]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнгтай æмææнахъæн дзырдтæй æнакъуылымпыйæкæсынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ.

	æсын. Мыр [ф] куыд хъуысы дзырдты, ууыл фæлтæрæнтæкæнын базон-базон æмæтагъдзуринаджы руаджы. Дидактикон хъæзтытæ: «Бафтауæм уæнг æмæнаæм рауайдзæнис дзырд», «Алы гагадыргъæн дæр ссар йæном». Байхъусын текстмæ(аудировани) «Дзывылдар». Амонын гыццыл дамгъæ <i>дз</i> фыссын. Амонын стыр дамгъæ <i>Дз</i> куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
42-æм - 43-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [хъ], дамгъæтæ <i>Хъ, хъ</i>. Фыссын гыццыл дамгъæ <i>хъ</i> æмæстыр дамгъæ <i>Хъ</i>. Мыр [хъ] рахицæн кæнын	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ.	<i>Зонын</i> мыр [хъ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй

	дзырдтæ хъæдхой æмæт æрхъус-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæ хъ-имæуæнгтæ, дзырдтæ æмæхъуыдыйæдтæ кæсын. Дидактикон хъæзт «Бафтауæм уæнг æмæнæм рауайдзæнис дзырд». Байхъусын текстмæ (аудировани) «Кæсаглас æмæхърихъуппытæ». Рольтæм гæсгæбакасын текст «Хъазтæ». Амонын гыццыл дамгъæ хъ фыссын. Амонын стыр дамгъæ Хъ куыд фысгæу, уый.		рахицæн кæнынмæ.
44-æм -45-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [ж],	Ныхасы рæзтыл	Зонын мыр [ж]-йæн характеристикæ дæттын.

	дамгъæтæ Ж, ж. Фыссын гыццыл дамгъæж æмæстыр дамгъæЖ.Мыр [ж] рахицæн кæнын дзырдтæжираф æмæжурнал-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Текстыл бакусын. Тагъддзуринаг сахуыр кæнын. Дидактикон хъæзтытæ«Цавæр дамгъæу цухгонд», «Фатæгтæм гæсгæдзырдтæбакаес». Амонын гыццыл дамгъæж фыссын. Амонын стыр дамгъæ Ж куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.	фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Архайын</i> ахуырадон диалогы.
46-æм -47-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [дж], дамгъæтæ Дж, дж. Фыссын	Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ.	<i>Зонын</i> мыр [дж]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i>

	гыццыл дамгъæдж æмæстыр дамгъæДж.Мыр [дж] рахицæн кæнын дзырдтæджитъри æмæджыджына-йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæдж-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Тексты æмææмдзæвгæйы мидис равзарын. Амонын гыццыл дамгъæ дж фыссын. Амонын стыр дамгъæ Дж куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.	Каллиграфийыл куыст.	-мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Архайын</i> къордты куысты.
48-æм - 49-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [тъ], дамгъæтæ Тъ, тъ. Фыссын гыццыл дамгъæтъ	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаерæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын</i> мыр [тъ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын</i>: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ;

	æмæстыр дамгъæТъ.Мыр [тъ] рахицæн кæнын дзырдтæтъена æмæалтъами-йæ. зырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæтъ-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Текст æмæ æмдзæвгæйы мидисыл бакусын. Тагъдзуринаг сахуыр кæнын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Тъæнджы мæй». Дидактикон хъæзт «Дамгъæтæсæбынæтты авæр». Амонын гыццыл дамгъæ тъ фыссын. Амонын стыр дамгъæТъ		-раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнгтай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Аразын</i> уæнгтæй дзырдтæ, дзырдтæй хъуыдыйæдтæ.

	куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
50-æм -51-æм уроктæ. «Уазæгуаты Зондабимæ» (Зонинæгтæцæрæгойты тыххæй).	Æмхъæлæсон мыр [цъ], дамгъæтæ Цъ, цъ. Фыссын гыццыл дамгъæцъ æмæстыр дамгъæЦъ.Мыр [цъ] рахицæн кæнын дзырдтæцъил æмæцъиу-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Текстыл бакусын. Ребустæскæнын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Цъиу». Логикон хæслæвæрдттæскæнын. Амонын гыццыл дамгъæцъ фыссын. Амонын стыр дамгъæ Цъ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаерæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [цъ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын:</i> -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -уæнггай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсын; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Аразын</i> уæнгтæй дзырдтæ, дзырдтæй хъуыдыйæдтæ.

	куыст.		
52-æм урок.	Æмхъæлæсон мыр [ч], дамгъæтæ Ч, ч. Фыссын гыццыл дамгъæч æмæстыр дамгъæЧ.Мыр [ч] рахицæн кæнын дзырдтæчылауит ææмæчин ыг-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Текстыл бакусын. Байхъусын текстмæ(аудировани) «Чылауйы апп». Амонын гыццыл дамгъæ ч фыссын. Амонын стыр дамгъæЧ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.	Ныхасы рæзтыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын мыр [ч]-йæн характеристикæдæттын.</i> <i>Арæхсын:</i> - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын, кæсын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Аразын</i> уæнгтæй дзырдтæ, дзырдтæй хъуыдыйæдтæ.
53-æм -54-æм уроктæ.	Æмхъæлæсон мыр [чъ], дамгъæтæ Чъ, чъ.	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын мыр [чъ]-йæн характеристикæдæттын.</i> <i>Арæхсын:</i>

	Фыссын гыццыл дамгъæчъ æмæстыр дамгъæЧъ. Мыр [чъ] рахицæн кæнын дзырдтæичъитææмæсычъи- йæ. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæчъ-имæуæнгтæ, дзырдтæкæсын. Текстыл бакусын. Таггъдзуринаг сахуыр кæнын. Амонын гыццыл дамгъæчъ фыссын. Амонын стыр дамгъæЧъ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		- мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -уæнгтай æмææнæхъæн дзырдтæй æнæкъуылымпыйæкæсын; -раст æмæрæсугъд фыссын, кæсын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. <i>Архайын</i> къæйттæй куысты.
55-æм урок.	Æмхъæлæсон мыр [пъ], дамгъæтæ Пъ, пъ. Фыссын гыццыл дамгъæпъ æмæстыр дамгъæПъ.	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	<i>Зонын</i> мыр [пъ]-йæн характеристикæдæттын. <i>Арæхсын</i>: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ;

	Мыр [пъ] рахицæн кæнын дзырдтæпъырыпъыф æмæпъартфел - æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Текстыл бакусын. Байхъусын текстмæ (аудировани) «Арт куыд хуыссын кæнын хъæуы». Амонын гыццыл дамгъæпъ фыссын. Амонын стыр дамгъæПъ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		-мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ.
56-æм урок.	Дамгъæ ь (фæлмæн нысан) бæрæг кæны уырыссаг æвзагæй æрбайсгæдзырдты æмхъæлæсонты фæлмæндзинад. Дамгъæь(фæлмæн нысанымæ) уæнгтæ,	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын дамгъæ ь (фæлмæн нысан). Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; Архайын ахуырадон диалогы.

	дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Амонын дамгъæб (фæлмæн нысан) фыссын. Рацыд æрмæг бафидар кæнын.		
57-æм -58-æм уроктæ.	Хъæлæсон мыр [э], дамгъæтæЭ, э. Фыссын гыццыл дамгъææ æмæстыр дамгъæЭ. Мыр [э] рахицæн кæнын дзырдтæэкрæн æмæэкскаватор-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъææ уырыссаг æвзагæй æрбайсгæдзырдты кæй фыссæм, æмæйæкуыд кæсын хъæуы, уый бамбарын кæнын. Текстыл бакусын.	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [э]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. Аразын дзырдтæй хъуыдыйæдтæ, хъуыдыйæдтæй текст. Архайын къæйттæй куысты.

	Логикон хэслэвæрд сæххæст кæнын. Амонын гыццыл дамгъæэ фыссын. Амонын стыр дамгъæ Э куыд фысгæу, уый. Къухфысты хэслэвæрдтыл куыст.		
59-æм -60-æм уроктæ.	Мыртæ[y], [йу], хъæлæсон дамгъæтæЮ, ю. Фыссын гыццыл дамгъæю æмæстыр дамгъæЮ Мыртæ[y], [йу] рахицæн кæнын дзырдтæтюлень æмæкомпьютер-æй. Дамгъæ ю уырыссаг æвзагæй æрбайсгæдзырдты кæй фыссæм, æмæйæкуыд кæсын хъæуы, уый бамбарын кæнын. Дамгъæю-	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыртæ[y], [йу] нысан кæнын хъæлæсон дамгъæю-йæ. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ. -проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ.

	имæдзырдтæкæсын. Текстыл бакусын. Амонын гыццыл дамгъæю фыссын. Амонын стыр дамгъæЮ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
61-æм урок.	Мыртæ[a], [йа]; [o],[æ] , Хъæлæсон дамгъæтæЯ, я, Æ, æ. Фыссын гыццыл дамгъæтæя, ææмæстыр дамгъæтæЯ, ÆМыртæ [a], [йа];[o],[æ] [a] рахицæн кæнын дзырдтææлкæ, Варя æмæякорь-æй. Дзырдтæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæтæя, æуырыссаг æвзагæй æрбайсгæдзырдтæкæй	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтæрæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыртæ [a], [йа]; [o],[æ] , нысан кæнын хъæлæсон дамгъæтæЯ, я, Æ, æ. <i>Арæхсын:</i> мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; мыр дзырды райдиан, астау æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ. .

	фыссæм, æмæйæкуыд кæсын хъæуы, уый бамбарын кæнын. Дамгъæтæя, æ-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Амонын гыццыл дамгъæтæ я, æфыссын. Амонын стыр дамгъæтæЯ, Æ куыд фысгæсты, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		
62-æм урок.	Æмхъæлæсон мыр [ш], дамгъæтæ Ш, ш. Фыссын гыццыл дамгъæш æмæстыр дамгъæШ.Мыр [ш] рахицæн кæнын дзырд шахмæттæй. Дзырдæн мырон-уæнгон анализ скæнын.	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаерæнтæ. Каллиграфийыл куыст.	Зонын мыр [ш]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: -мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -раст, аив æмææмбаргæкастмæ; -мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй рахицæн кæнынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ.

	Дамгъæш-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын. Амонын гыццыл дамгъæш фыссын. Амонын стыр дамгъæШ куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст.		Архайын къæйттæй кусты.
63-æм урок.	Æмхъæлæсон мыр [ш], дамгъæтæ Ш, ш. Фыссын гыццыл дамгъæш æмæстыр дамгъæШ. Мыр [ш] рахицæн кæнын дзырд шæткæ йæ. Дзырдæн мырон-уæнгон анализ скæнын. Дамгъæш-имæуæнгтæ, дзырдтææмæхъуыдыйæдтæк æсын.	Раст, аив æмææмбаргæкастыл фæлтаæрæнтæ.	Зонын мыр [ш]-йæн характеристикæдæттын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; -раст æмæрæсугъд фыссын æмæдзурынмæ; -раст, аив æмææмбаргæкастмæ; - хи ныхæстæй дзурынмæ.

	Тексттыл æмææмдзæвгæйыл бакусын. Амонын гыццыл дамгъæ<u>и</u> фыссын. Амонын стыр дамгъæ<u>Ш</u> куыд фысгæу, уый. Къухфысты хæслæвæрдтыл куыст. Рацыд темæтыл афæлгæст.		
Мæфыццаг уроктæирон æвзагæй (12 сахаты)			
1-аг - 2-аг уроктæ.	Дзырд. Хъуыдыйад. Текст.	Дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразын. Тексты арæзт.	<i>Барын æвзаджы иуæгтæкæрæдзиуыл: дзырд, хъуыдыйад, текст.</i> <i>Иртасын:</i> - дзырд æмæхъуыдыйад; - хицæн хъуыдыйæдтæбаст текстæй. <i>Арæхсын</i> ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын. <i>Архайын</i> къордты куысты.
3-аг - 4-æм уроктæ.	Хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæ. Дамгъæтæ	Хъæлæсон мыртæ. Хъæлæсон дамгъæтæ. Æмхъæлæсон мыртæ. Æмхъæлæсон дамгъæтæ.	<i>Зонын:</i> -дзырдтæн мырон-дамгъон анализ кæнын; -мырты нымæц бæрæг кæнын дзырды мидæг. <i>Иртасын</i> хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæкæрæдзийæ.

5-æм урок..	Уæнг. Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссын.	Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссын.	<i>Зонын:</i> - уæнг арæзт цæуы æрмæст хъæлæсон мырты руаджы; - дзырдтæуæнгтыл раст дих кæнын; - иу рæнхъæй сæиннæмæраст хæссын. <i>Арæхсын</i> мыртæй уæнгтæаразынмæ, уæнгтæй – дзырдтæмæдзырдтæй хъуыдыйæдтæаразынмæ. <i>Архайын</i> къæйттæй кусты.
6-æм урок..	Дамгъæтæдз, дж, гъ, къ, цъ, тъ, нь, чъ дзырдты мидæг.	Кавказаг дамгъæтимæдзырдтæуæнгтыл раст дих кæнын, иу рæнхъæй сæиннæмæраст хæссын.	<i>Зонын:</i> - кавказаг дамгъæтæдз, дж, гъ, къ, цъ, тъ, нь, чъ раст фыссын; - фонетикон æгъдауæй мыртæ[дз], [дж], [гъ], [къ], [цъ], [тъ], [пъ], [чъ] раст дзурын. <i>Арæхсын</i> кавказаг дамгъæтимæдзырдтæуæнгтыл раст дих кæнынмæ, иу рæнхъæй сæиннæмæраст хæссынмæ.
7-æм урок.	Ирон алфавиты дамгъæты нæмттæ. Дæмгъæты рæнхъæвæрд алфавиты. Дзырдты равæрд	Дзырдты равæрд алфавитмæгæсгæ.	<i>Æмбарын</i> алфавит дамгъæты рæнхъæвæрд кæрæдзи фæдыл, кæй у. <i>Зонын</i> алфавит. <i>Арæхсын</i> дзырдтæалфавиты уагыл равæрын.

	алфавитмæгæсгæ.		
8-æм урок.	Фæрстытæчи? æмæцы?- йæн дзуапп цы дзырдтæдæттынц, уыдон кæрæдзийæиртасын.	Фæрстытæчи? æмæцы?- йæн дзуапп цы дзырдтæдæттынц, уыдон кæрæдзийæиртасын.	Зонын фарст чи? æрмæст адæймагмæис раттæн, фарст цы? та - иннæпредметтæм. <i>Арæхсын</i> фæрстытæчи? æмæцы? раст дæттынмæ.
9-æм урок.	Стыр дамгъæадæймæгты нæмтты æмæмыгтæгты. Стыр дамгъæфосыл æвæрд нæмтты.	Стыр дамгъæгорæтты æмæхъæуты нæмтты. Стыр дамгъæфосыл æвæрд нæмтты.	Зонын: - стыр дамгъæфыссын хъуыдыйады райдайæны; - адæймæгты æмæфосыл æвæрд нæмтты; -бæстæты, горæтты, хъæуты, дæтты æмæуынгты сæрмагонд нæмтты. <i>Арæхсын</i> дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразын, хъуыдыйæдтæта – текст. <i>Архайын</i> къордты куысты.
10-æм урок.	Фæрстытæцы ми кæны?, цы кæны? - йæн дзуапп цы дзырдтæдæттынц, уыдон кæрæдзийæиртасын.	Архайæвдисæг дзырдтæ.	Зонын фæрстытæцы ми кæны?, цы кæны? архайдæвдисæг дзырдтæм кæй дæттæм, уый. <i>Арæхсын</i> : -хъуыдыйæдтæцухгонд дзырдтæй æххæст кæнынмæ; -сфæлдыстадон куыстытæкæнынмæ.
11-æм - 12-æм уроктæ.	Фæрстытæцыхуыз æн?, цæвæр? - æн дзуапп цы	Миниуæгæвдисæг дзырдтæ. Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.	Зонын фæрстытæцыхуыз æн?, цæвæр? миниуæгæвдисæг дзырдтæм кæй дæттæм,

	дзырдтæдæттынц, уыдон кæрæдзийæиртасын. Цыбыр афæлгæст рацыд æрмæгыл.		уый. <i>Арæхсын:</i> -хъуыдыйæдтæцухгонд дзырдтæй æххæст кæнынмæ; -сфæлдыстадон куыстытæкæнынмæ; -рацыд æрмæгæй практикон æгъдауæй пайда кæнынмæ.
Ирон кæсын (12 сахаты)			
<i>1-аг урок. Чеджемты Георг. «Къоста»</i>	Бакæсын Чеджемты Г. æмдзæвгæ«Къоста» æмæ текст Хетæгкаты Къостайы тыххæй.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ; -æмдзæвгæтæзæрдывæрдæй кæнынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
<i>2-аг урок.»</i>	Бакæсын Хетæгкаты Къостайы	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн

	æмдзæвгæ«Цъиу æмæсывæллæттæ». Уацмысы анализ.		кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -æмдзæвгæтæзæрдывæрдæй кæнынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
3-аг урок.	Чеджемты Геор. «Гыццыг аланты зарæг». Кочысаты Мухарбег. «Уалдзæг». Бакæсын æмдзæвгæтæ, равзарын сын сæмидис.	Аив æмææмбаргæкаст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -æмдзæвгæтæзæрдывæрдæй кæнынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
4-æм урок.	Бакæсын аргъау «Мæлдзыг æмæбæлон». Фæрстытæм гæсгæравзарын аргъауы мидис.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын; -текстимæкусын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, æххуысгæнæн дзырдтаарын, фæрстытæн дзуапп дæттын).

			<i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
5-æм урок.	Бакæсын Цæгæраты Гигойы æмдзæвгæ«Ичы». Бакæсын æмдзæвгæ, равзарын ын йæмидис.	Аив æмææмбаргæкаст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -æмдзæвгæтæзæрдывæрдæй кæнынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
6-æм урок.	Бакæсын аргъау «Арс, рувас æмæбирæгъ». Фæрстытæм гæстæравзарын аргъауы	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> -литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын; - текстимæкусин (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, æххуысгæнæн дзырдтæарын, фæрстытæн дзуапп

	мидис.		дæттын). <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
7-æм урок.	Бакæсын Цæрукъаты Таймуразы æмдзæвгæ«Рæхимæт». Равзарын ын йæмидис.	Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -æмдзæвгæтæзæрдывæрдæй кæнынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
8-æм урок.	Бакæсын К. Д. Ушинскийы уацмыс «Алчи йæкуысты уæлхъус». Уацмысы анализ.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив

			æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ. Æмбарын уацмысты мидис.
9-æм урок	Бакæсын Цæрукъаты Валодяйы æмдзæвгæ «Аххытææмæ оххытæ». Бакæсын æмдзæвгæ, равзарын ын йæмидис.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	Зонын: -уацмысты авторы; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. Арæхсын: -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. Æмбарын уацмысты мидис.
10-æм урок.	Бакæсын аргъау «Мыстытææмæгæды». Фæрстытæм гæсгæравзарын аргъауы мидис.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	Зонын литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. Арæхсын: -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ.

			<i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
<i>11-æм урок.</i>	Бакæсын К. Д. Ушинскийы уацмыс «Хæдзарон фосы быцæу». Уацмысæн анализ скæнын.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын:</i> -уацмысты авторты; - литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ. - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.
<i>12-æм урок.</i>	Бакæсын аргъау «Сырдоны хæрæг». Фæрстытæм гæсгæравзарын аргъауы мидис.	Аив æмææмбаргæкаст. Ныхасы рæзтыл куыст.	<i>Зонын</i> литературон жанртæкæрæдзийæхицæн кæнын. <i>Арæхсын:</i> -литературон уацмыстæраст, аив æмææмбаргæкæсынмæ; -литературон уацмыстæхи ныхæстæй дзурынмæ; - хи хъуыдытæдзурынмæ. <i>Æмбарын</i> уацмысты мидис.

2-аг кълас

Ныхасы темæ	Урочы номыр. Темæ	Фæлхатгæнинаг æрмæг	Скъоладзауты архайды хуызтæ
Скъола	1-аг. «Дзырд. Хъуыдыйад. Текст».	Дзырд иртасын мыртæ æмæдамгъæты дзыгуыртæй. Дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразын. Тексты арæзт.	Бамбарын – дзырд нæмттæдæтты предметтæн, сææууæлтæн, сæархæйдтытæн æмæаф. д.; хъуыдыйад-коммуникацийы сæйраг иуæг; текст – сæхъуыдымæмæграмматикон æгъдауттæм гæсгæбаст хъуыдыйæдтæ. Æвзаджы иуæгтæкæрæдзиуыл барын: мыр, дзырд хъуыдыйад. Дзырд æмæхъуыдыйад иртасын. Хицæн хъуыдыйæдтæбаст текстæй иртасын. Хъуыдыйæдты бастдзинад тексты. Зонын цыбыр текст - æрфыст аразын. Æмхæст текст адих кæнын хицæн хъуыдыйæдтыл. <i>Къордæй куыст</i> – тексты фæрцы раргом кæнын темæ, æрфыссын предмет, фæзынд. Нæныхас æххæст хъуыдыйæдтæй арæзт кæй у, уый æмбарын.
Скъола	2-аг «Мыртææмæдамгъæтæ, сæрастфыссынад»	Хъæлæсон мыртæ. Æмхъæлæсон мыртæ. Дамгъæты растфыссынад.	Сбæрæг кæнын æмæбамбарын, мыртæдзургæйæуæлдæф дзыхæй куыд рацæуы, уый. Мыртæраст дзурын. Дамгъуат

			зæрдыл æрлæууын кæнын. Цавдон уæнгтæхицæн кæнын. Мыртæн сæдамгъæтæфысты мидæг раст бæрæг кæнын. Къæйттæй куыст – диалогон ныхасы архайын.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Диалог. Кæрæдзиимæ ныхас кæнын зонын, лæмбынæг хъусын æмæфæрстытæн раст, хъæугæдзуæппытæдæттын.		Бамбарын, цы у диалогон ныхас. Кæрæдзимæхъусын ахуыр кæнын. Искæй фæрстытæм лæмбынæг хъусын æмæсын бæлвырд, хъуыдыджын дзуæппытæдæттын.
«Сæрды мысинагтæ»	3-4-æм. Хъæлæсон мыр æмæйæдамгъæ. Æмхъæлæсон мыр æмæйæдамгъæ. Мырты хицæндзинадтæ.	Мыртæамæдамгъæтæ, сæхицæндзинадтæ.	Мыртæраст дзурын. Сæдамгъæтæсын фысты мидæг раст нысан кæнын. Хæццæйæлæвæрд дамгъæтæй дзырдтæаразын. Цы ног дзырдтæбазыдтой, уыдон тексты агурын æмæсын сæнысаниуджытæбæрæг кæнын. <i>Къордæй куыст</i> – нывмæгæсгæрадзырд аразын; текстæн сæргонд дæттын; текст хæйттыл дих кæнын æмæалы хайæн дæр сæргонд дæттын.

Сæрды мысинæгтæ	5-6. «Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ».	Æмхъæлæсон мыртæ. Хъæлæсонтæ. Мыртæраст дзурын, сæхицæндзинаедтæсын иртасын.	Хъус æрдарын, æмхъæлæсон мыртæдзургæйæдзурæн оргæнтæй кæцытæархайынц, уымæ. Сæ хицæндзинаедтæ сын бæрæг кæнын; Дзырдты цухгонд бынæттæхъæугæдамгъæтæй æххæст кæнын зонын. Иу æмхъæлæсонæй цы дзырдтæхицæн кæнынц, ахæмтæхъуыды кæнын. Бамбарын, монолог цы у, уый.
Сæрды мысинæгтæ	7-æм. «Дæргъæтин æмхъæлæсонтææмæсæрастфыссынад».	Зылангон æмхъæлæсонтæ. Æзылангон æмхъæлæсонтæ.	Хъус æрдарын, æмхъæлæсон мырты растдзурынадмæ. Бамбарын, дзургæйæдæргъæтинæй цы æмхъæлæсонтæхъуысынц, уыдон фысты мидæг дывæргондæй фыссын кæй хъæуы, уый. <i>Къордæй куыст</i> – радзырдæн сæргонд хъуыды кæнын. Аргъ скæнын къорды иннæуæнгты варианттæн. Иумæравзарын ахадгæдæр сæргонд. Нывмæгæсгæкуыст бакæнын.
Сæрды мысинæгтæ	8-æм. «Дамгъæтæдз, дж,	Мырты раст дзурынад.	Хъус æрдарын дыгай нысæнттæй арæзт

	гъ, къ, пъ, тъ, хъ, цъ, чъ дзырдты мидагъ.	Диалог. Монолог. Дыгай æмхъæлæсонтæй арæзт дамгъæтæ. Тексты арæзт.	æмхъæлæсонтæм, сæрастфыссынадмæ. Бахъуыды кæнын ацы æмхъæлæсонтæнымад кæй цæуынц иу мыр æмæиу дамгъæйыл. Дзырдтæн мырон анализ кæнын. Текст кæсгæйæхъус дарын ацы орфограммæмæ. Дзырдтацухгонд дамгъæтæй æххæст кæнын. Сфæлдыстадон куыст - нывмæгæсгæ хъуыдыйæдтæхъуыды кæнын. Текстæй æвзаргæфыст кæныныл ахуыр кæнын.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Монолог. Диалог.	Иу адæймаджы раныхас. Дыууæкæнæфылдæр адæймаджы æхсæн ныхас.	Тексты хъуыды иртасын. Текстæй æвзаргæфыст кæнын. Ныффыссын радзырд хи фиппайнæгтæм гæсгæ. Бацæттæкæнын монолог хи фиппайнæгтæм гæсгæ. Лæвæрд темæйыл иумæ аныхас кæнын – диалог.
«Фæззæг».	9-æм. « Уырыссаг æвзагæй æрбайсгæдзырдты дамгъæтæз, ю, я, æ, ш, ц».	Мыртææмæдамгъæтæ, хъæлæсонтææмææмхъæлæсонт æ.	Бамбарын, ацы мыртæцавæр дзырдты æмбæлынц. Хъус æрдарын, æрбайс- гæдзырдты ирон æвзаджы цы ивддинадтæарцауы, цы бафиппайæн ис? Хи дæнцæгтæхæссын.
« Фæззæг»	10-æм. «Алфавит»	Мыртæараст дзурын.	Алы мырæн дæр дамгъуаты ис йæхи

		Дыгай нысæнттæй арæзт дамгъæтæ. Зæрдыл æрлæууын кæнын мырты равæрд дамгъуаты.	сæрмагонд бынат. Дзырдтæалфавиты уагмæгæсгæдзурын æмæфыссыныл фæлтæрын. Текст хæйттыл дих кæнын. Логикон хъуыдыкæ-нынад рæзын кæнын – алфавиты кæрæдзийы фæдыл бæлвырд фæткыл æвæрды фæрцы æмæсæны-мæцтæм гæсгæбазонын дамгъæтæмæафтæмæй сбæрæг кæнын мæргъты нæмттæ.
«Æгъдау – царды бындур»	11-æм. «Уæнг æмæдзырд».	Хъæлæсонтæ. Æмхъæлæсонтæ.	Уæнг цы у, уый бамбарын. Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. Агурын дзырдтæ уæнгты бæлвырд нымæцтæм гæсгæ. Дзырдты уæнгты нымæц бæрæг кæнын. Дзырдтæсхемæтæм гæсгæаразын. Хæццæйæлæвæрд уæнгтæй дзырдтæаразын. Нывтæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразын. Æмбисæндты мидис æмбарын кæнын.
«Æгъдау царды бындур»	12-æм «Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæуæнггай хæссын».	Уæнг. Дзырдты дихад уæнгтыл.	Бамбарын дзырд иу рæнхъæй иннæмæхæссыны æгъдæуттæ– уæнггай хаст. Фысты мидæг раиртæстæй раст пайда кæнын. Бамбарын, иууæнгон дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссын кæй нæй. Иу хъæлæсонæй конд уæнгæн нæдæр

			ныууадзæн ис рæнхъы, нæдæр ын иннæмæрахæссæн ис . Хæрзæгъдау уæвыны уæгæвæрдтæхынцын
«Æгъдау царды бындур»	13-æм. «Æмхъæлæсонтæ й, у кæм ис, ахæм дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæхæссын».	Хъæлæсон æмæмхъæлæсон мыртæмæдамгъæтæ. Уæнг. Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссын æгъдæуттæ.	Хъæлæсон у æмæм- хъæлæсон у-йы хицæндзинад. Цухгонд бынаттæхъæугæдамгъæтæй æххæст кæнын. Æмхъæлæсонтæ й кæнæу цы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннæмæхæссын. Æмхæццæйæлæвæрд дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразын. Тексты хъуыды нывимæбарын – текстæй нывы цы бынат æвдыст æрцыд, уый ссарын зонын
«Æгъдау царды бындур»	14-æм. «Дывæргонд æмхъæлæсонтæастæуæй цы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннæмæхæссын».	Дæргъæтин æмхъæлæсонты растфыссынад. Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссын æгъдæуттæ.	Дывæргонд æмхъæлæсонтæ цы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннæмæхæссын. Нывмæгæсгæхъуыдыйæдтæаразын, дывæргонд æмхъæлæсонтæцы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннæмæраст хæсгæйæ. Тексты мидис æмæныв кæрæдзиуыл барын. <i>Къорд æй куыст</i> – дыууæрадзырды архайджыты миниуджытæбарын. Хи хъуыдытææмбарын кæнын, иннæты хъуыдытимæсæбарын. Хъус æрдарын хи хорз дарыны æгъдæуттæм

Ныхасы рæзтыл куыст.	Радзырды мидис йæсæргондимæбарын. Хистæрмахъусын – хорз æгъдауы нысан. Хорз æмбалы миниуджытæ. Хи хъуыдытæдзурынмæарæх сын.	Диалогон ныхас. Дывæргонд æмхъæлæсонтæ.	Къæйттæй куыст – диалог. Хистæртæн аргъ кæныныл ахуыр кæнын. Хи ныхæстæй дзурын ахуыр кæнын. Уазæгуаты хи хорз дарын.
«Æгъдау – у царды бындур»	15-16-æм. «Цавд. Дзырдты мидæг цавдон æмæанæцав- дон уæнгтæ».	Хъæлæсон мыртæ. Уæнг.	Кæсгæйæ хъæлæсы уа- гæй раст рахицæн кæнын зонын цавдон уæнг, дзырд, фразæ. Хæццæйæлæвæрд хъуыдыйæдтæй баст текст саразын. Дзырдтæраст хъæлæсы уагæй дзурын. Бамбарын – дзырды иу уæнг фæзæгъæм хъæрдæрæй, ома йыл хауы цавд.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Хæццæйæлæвæрд хъуыдыйæдтæй баст текст аразын. Тексты мидис бæлвырд бамбарын.	Дыгай нысæнттæй арæст æмхъæлæсонтæ. Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад. Цавд раст æвæрын.	Тексты абзацтæраст равæрын. <i>Къæйттæй куыст</i> – диалог. <i>Къордæй куыст</i> – сбæрæг кæнын æмбисонд «Хорздзинад нæрох кæны»-йы хъуыды
«Зымæджы нывтæ».	17-æм. «Дзырдты лексикон нысаниуджытæ».	Дзырдты тематикон къордтæ.	Дзырдтæсæнысаниуджытæм гæсгæхицæн кæнын. Лæвæрд дзырдты нысаниуджытæсбæрæг кæнын ацы тексты, стæй сæрайсын æндæр контексты. Цы ис

			бафиппайæн?
Ныхасы рæзтыл куыст.	Текст. Текст æмæйæсæргонды бастдзинад. Текст хицæн хъуыдыйæдтæй иртасын.	Дзырд. Хъуыдыйад. Текст.	Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Тексты хицæн хæйтты æхсæн бастдзинадтæагурын. Тексты алы хайы дæр хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинадтæагурын. Арæхсын, хъуыдыйæдтæцы дзырдты фæрцы баст цæуынц, уыдон агурынмæ.
«Зымæджы нывтæ»	18-æм. «Синонимтæ».	Дзырды лексикон нысаниуæг	Синонимты руаджы равдисын дзырды алыхуызон фæлгъуызтæ. Дзырдтæн синонимтæ агурын. Тексты синонимтæагурын. Арæхсын, бæлвырд хъуыды зæгъынæн синонимон къордæй хъæугæдзырд равзарынмæ. Нывмæгæсгæхъуыдыйæдтæаразын зонын. <i>Къæйттæй куыст</i> – цæсгæмттæм гæсгæкаст.
«Зымæджы нывтæ»	19-æм. «Антонимтæ».	Дзырдты лексикон нысаниуджытæ.	Хъус дарын, антонимтæй куыд пайдагонд цæуы, уымæ. Бамбарын, уыцы иу фарстæн дзуапп чи дæтты, фæлæсæхъуыдымæгæсгæныхмæвæрд цы дзырдтæсты, уыдон хуыйнынц антонимтæ. Лæвæрд дзырдтæн антонимтæагурын. Тексты антонимтæагурын. Тексты агурын

			фæлгонцджын дзырдтæ, бæрæгтæнæнтæ, абарстытæ. Къордæй куыст – радзырды мидис хи ныхæстæй дзурын зонын. Кæрæдзийы раныхæстææххæст кæнын. Нывтæм гæсгæсаразын антонимон къæйттæ.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Тексты сæргонд.	Синонимтæ. Антонимтæ. Текст æмæйæмидис.	<i>Къордæй куыст</i> – текстæн сæргонд раттын. Бамбарын кæнын, текстæн ахæм сæргонд цæмæн ис, уый. Аргъ скæнын кæрæдзийы варианттæн.
«Куыст – царды цин».	20-21-аг. «Номдары иумæйаг æмбарынад, йæфæрстытæ».	Фæрстытæчи? æмæцы?-йæн дзуаппдæттæг дзырдтæ.	Дзырдтæфæрстытæм гæсгæкъордтæкæнын зонын. Дзырдтæм хъæугæфæрстытæдæттын зонын. Дзырдбыд баххæст кæнын. Базонын уыци-уыциты дзуæппытæ. Схемæты фæрстытæм гæсгæархъуыды кæнын хъæугæдзырдтæ. Хатдзæгтæкæнын, хи куыд дарын хъæуы, ууыл ахъуыды кæнгæйæ.
«Куыст – царды цин».	22-аг. «Стыр дамгъæадæймæгты нæмтты».	Номдар. Диалог. Хъуыдыйад.	Сæрмагонд нæмттææмæ иумæйаг нæмтты хицæндзинæдтæ. Сæрмагонд нæмттæстыр дамгъæйæфыссын. Текстæн кæрон хъуыды кæнын. Нывтæм гæсгæхъуыдыйæдтæхъуыды кæнын.

			Логикон хъуыды рæзын кæнын.
«Куыст – царды цин»	23-аг. «Стыр дамгъæгорæттæ, хъæутæ, уынгтææмæ дæтты сæрмагонд нæмтты»	Сæрмагонд нæмтты растфыссынад. Цавд.	Стыр дамгъæйы æмбарынад. Логикон хъуыды рæзын кæнын –уыци-уыцийы дзуапп базонын ; ребус райхалын. Цухгонд бынæттææххæст кæнын. Дзырдтæкъордтæкæнын – сæрмагонд æмæиумæйæг номдартæ. Хи дæнцæгтæхæссын.
«Куыст – царды цин»	24-æм. «Стыр дамгъæцæрæгойты нæмтты».	Сæрмагонд нæмттæ. Стыр дамгъæ. Номдар. Хъуыдыйад.	Цæрæгойтæн лæвæрд нæмтты растфыссынад. Цухгонд бынæттæбаххæст кæнын. Цыбыр радзырд æрхъуыды кæнын, цæрæгойты нæмттæй спайда кæнгæйæ.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Сæрмагонд нæмттæ. Стыр дамгъæ. Диалогон ныхас рæзын кæныныл кусын.	Сæрмагонд нæмтты растфыссынад. Диалог. Синонимтæ. Антонимтæ. Номдар.	Кæрæдзимæхъусын æмæфæрстытæн хъæугæдзуæппытæдæттын. Хъуыды зæгъынæн синонимон рæнхъæй хъæугæдзырд рахицæн кæнынмæарæхсын. Цæсгæмттæм гæсгæрадзырд раст кæсын – диаллогы архайын.
«Мæргътæ æмæцæрæгойтæ– нæхæлæрттæ».	25-28-æм. «Миногонты иумæйаг æмбарынад»	Номдар, йæфæрстытæ. Синонимтæ. Антонимтæ.	Миногон - æууæлæвдисæг дзырд. Фæрстытæцæвæр? цыхуызæн? Миногоны ахадындзинад хъуыдыйады. Сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд

			миногонтæ; алгоритм саразын – раздæр сбæрæг кæнын дзырдты нысаниуджытæ, уыйфæстæсæфæкъордтæкæнын. Предметтæсææууæлтæм гæсгæхицæн кæнын. Дзырдтæм фæрстытæраст дæттын. Тексты миногонтæагурынмæарæхсын. Къордæй куыст – тексты лæвæрд æууæлæвдисæг дзырдтæбаивын сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд миногонтæй.
«Мæргътææмæцæрæго йтæнаæхæлæрттæ»	29-æм. «Предметтæмæсææууæл æвдисæг дзырдты бастдзинад».	Номдар, йæфæрстытæ. Миногон, йæфæрстытæ.	Номдар æмæминогоны бастдзинадтæбæрæг кæнын. Иу дзырдæй иннæмæфарст дæттын зонын. Фæртытæй пайда кæнгæйæдзырdbæстытæаразын.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Аив кæсын ахуыр кæнын. Скъоладзауты дзырдуат хъæздыг кæнын.	Тексты арæзт. Æууæлæвдисæг дзырдтæ, сæфæрстытæ.	Тексты миногонтæагурын. Радзырдæн кæрон хъуыды кæнын. Текст хæйттыл дих кæнын.
«Уалдзæг»	30-34-æм. «Мивдисæг, йæиумæйаг æмбарынад»	Номдар. Синонимтæ. Антонимтæ. Тексты арæзт. Монолог.	Архайдæвдисæг дзырдтæ. Фæрстытæцы ми кæны? цы кæны? Тексты абзацтæраст равæрын. Предметтæн архайдæвдисæг дзырдтæагурын зонын. Предмет йææууæлтæм гæсгæбазонын.

			Дзырдбыд баххæст кæнын архайдæвдисæг дзырдтæй. Тексты мидис нывимæбарын. Тексты бæлвырд искæцы бынат агурынмæарæхсын. Мивдисæджы нымæц бæрæг кæнын. Лæвæрд мивдисджытæй пайдагæнгæйæ, радзырд фыссын ахуыр кæнын. Къæйттæй куыст – цæсгæмттæм гæсгæкуыст.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Текст æмæйæхæйттæ. Тексты сæйраг хай.	Тексты æмбарынад. Баст текстыл кусын. Архайдæвдисæг дзырдтæ.	Тексты хæйттæраст æварын. Тексты сæйраг хай бæрæг кæнын. Хорз æмææвзæр миниуджытæкæрæдзиуыл барын
«Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон».	35-37-æм. «Хъуыдыйад – баст нихасы бындур».	Номдар. Миногон. Мивдисæг. Дзырдты æхсæн бастдзинадтæфæрстытæм гæсгæ бæрæг кæнын.	Хъуыдыйад. Дзырд æмæхъуыдыйады хицæндзинад. Æххæст текст хицæн хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Тексты бæрæг кæнын хъуыдыйæдты нымæц. Хъуыдыйæдты агурын сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд дзырдтæ. Лæвæрд дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразын. Радзырдæн сæргонд хъуыды кæнын. Нывмæгæсгæхъуыдыйæдтæаразын.
«Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон»	38-æм. «Стыр дамгъæхъуыдыйады райдайæны»	Хъуыдыйад. Стыр дамгъæ. Хъуыдыйæдты арæзт дзырдтæй. Номдар. Миногон. Мивдисæг.	Нывмæгæсгæкуыст – цыбыр радзырд саразын, хъус дарын, хъуыдыйады райдайæны стыр дамгъæкæй фыссын хъæуы, уымæ. Хæццæйæлæвæрд дзырдтæй саразын хъуыдыйæдтæ.

«Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон»	39-40- æм. «Ахуыр кæнæм хъуыдыйæдтæсæзагъды нысанмæгæсгæхицæн кæнын».	Хъуыдыйад. Диалог. Синонимтæ. Антонимтæ. Сæрмагонд нæмтты растфыссынад. Цавд.	Стъæлф. Хъæры нысан. Фарсты нысан . Хъус дарын, хъуыдыйæдтæсæзагъды нысанмæгæсгæкуыд дих кæнынц. Зæрдыл дарын, цы уавæрты сæцауы пайдагонд. Зонын æрхæцæн нысæнттæавæрын. Скъоладзауты логикон хъуыдыкæнынад рæзын кæнын – уыци-уыциты дзуæппытæбазонын
«Кæм райуырдтæн, мæхи кæм базыдтон»	41-42-æм. «Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ».	Мивдисæг. Номдар. Миногон. Синонимтæ. Антонимтæ.	Сæйрат. Зæгъинаг. Бамбарын, хъуыдыйады кæй кæнæцæй кой цауы, стæй уыдоны тыххæй та цы загъдауы. Сæйраг уæнгтæбæрæг кæнын сæфæрстытæм гæсгæ. Хъуыдыйæдты цухгонд бынæттæбаххæст кæнын хъæугæсæйраг уæнгтæй – бамбарын кæнын сæравзæрст. Схемæтимæкусын – фæрстытæй æмæкъæлæтты лæвæрд дзырдтæй пайда кæнгæйæ саразын хъуыдыйæдтæ. Дзырдбыд æххæст кæнын.
43. Контролон диктант.			
«Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон»	44-45 æм. « Хъуыдыйады мидаг фæрстыты руаджы дзырдты æхсæн бастдзинадтæбæрæг	Хъуыдыйад. Сæйрат. Зæгъинаг. Мивдисæг.	Дзырдты æхсæн бастдзинадтæ. Дзырдтæм фæрстытæдæттын æмæсæхъуыдыйæдты раст равæрын. Схемæтæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразын.

	кæнын».		
Ныхасы рæзтыл куыст.	Текстæн кæрон хъуыды кæнын. Тексты сæргонд.	Æууæлæвдисæг дзырдтæ. Синонимтæ.	Тексты агурын сæхъуыдымæгæсгæхæстæг дзырдтæ.
«Ахъуыды кæн, базон». Æвзаджы темæ:	46-æм. «Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын». Мыртææмадамгъатæ». Мыртæ. Дамгъатæ. Хъæлæсон мыртæ. Æмхъæлæсон мыртæ. Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонты хицæндзинæдтæ.	Алфавит. Уæнг. Цавдон æмææнацавдон уæнгтæ, сæхицæндзинæдтæ	Мыртæраст дзурын. Фысты мидæг сæраст бæрæг кæнын. Иртасын зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ, сæхицæндзинæдтæ. Дзырдтыл цавд раст æвæрын. Фæрстытæн дзуæппытæдæттын; бамбарын иу мыр кæнаиу уæнгæн цы стыр ахадындзинад ис, уый. Къордæй куыст – нывтæй пайда кæнгæйæбаххæст кæнын хъуыдыйæдтæ. Тексты рæдыдтытæагурын.
«Ахъуыды кæн, базон»	47. «Дзырдтæсæнысаниуджыт æм гæсгæиртасын».	Лексикон нысаниуæг. Синонимтæ. АнтонимтæХъуыдыйад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Диалогон ныхас.	Дзырдтæн синонимтææмæантонимтæагурын. Тексты агурын сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд дзырдтæ
«Ахъуыды кæн, базон».	48-æм. «Дзырдтæсæфæрстытæм гæсгæиртасын».	Номдар. Миногон. Мивдисæг. Антонимтæ. Синонимтæ.	Ныхасы хæйттæ, сæ фæрстытæ: <i>Чи? Цы? Цавæр? Цы хуызæн? Цы ми кæны? Цы ми кæныны?</i> Схематæм гæсгæаразын хъуыдыйæдтæ. Логикон хъуыдыкæнынад рæзын кæнын – æмдзæвгæйы хæслæвæрды фарстæн дзуапп раттын Лæвæрд дзырдтæй пайдагæнгæйæныффыссын

			цыбыр радзырд
«Ахъуыды кæн, базон»	49-æм. «Хъуыдыйад».	Хъуыдыйад дзырдтæй арæст. Дзырдты бастдинад хъуыдыйады мидæг.	Къордæй куыст - раздæр дзургæйæнывтæм гæсгæиумæравзарын фæлтæраены хæслæвæрд, стæй хъуыдыйæдтæныффыссын. Дзырдты æхсан бастдинадтæбæрæг кæнын. Бамбарын, иу мыр дзырды нысаниуæг куыд айвы.
50. Ныхасы рæзтыл куыст.	Мыртæамæдамгъæтæ. Цавд. Уæнг. Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйад.	Дыккаг къласы рацыд æппæт æрмæгыл афæлгæст.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текст хæйттыл дих кæнын.
51. Контролон диктант.			

3-аг кълас

Ныхасы темæ	Урочы номыр. Темæ.	Фæлхатгæнинаг æрмæг	Скъоладзауты архайды хуызтæ
«Хæрзбон зæгъæм	1-аг. «Дыккаг къласы	Дзырд нæмттæдæтты предметтæн,	Иртасын дзырд, хъуыдыйад æмæтекст. Текст,

сæрдæн, æгас цæуæд ног ахуыры аз».	рацыд æрмæг зæрдыл æрлаууын кæнын. Текст. Хъуыдыйад. Дзырд».	сæууæлтæмæсæархæйдтытæн, алыхуызон фæзындтæн. Хъуыдыйад –коммуникацийы сæйраг иуæг. Текст – сæхъуыдымæмæграмматикон æгъдæуттæм гæсгæбаст хъуыдыйæдтæ.	йæсæргонд. Тексты хæйттæ– райдайæн, сæйраг хай, кæрон. Тексты æууæлтæ. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Тексты темææргом кæнын, æрфыссын предмет, фæзынд. Схемæтæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразын. Хи цардæй ист цауты тыххæй аив радзурын. Æмбæлтты раныхæстæм лæмбынæг хъусын, фæрстытæсæм дæттын. Хи хъуыдытæдзурын. Къæйттæй куыст – цæсгæмттæм гæсгæкаст.
Хæрзбон зæгъæм сæрдæн. Æгас цæуæд ног ахуыры аз»	2-аг. «Мыртæмæдамгъатæ».	Антонимтæ. Синонимтæ.	Мыр. Дамгъæ. Алфавит. Цавдон уæнгтæ. Хъæлæсон æмæмхъæлæсон мыртæмæдамгъатæ. Мыртæраст дзурын. Дзырдтæиу рæнхъæй иннаæмæраст хæссыныл кусын. Хъæлæсон æмæмхъæлæсонтæкæрæдзийæиртасын. Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонты хицæндзинæдтæ.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Аив кæсын. Тексты мидис искæй номæй дзурын.	Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад.	Текст хи ныхæстæй дзурын. Кæрæдзимæхъусын æмæраныхæстæбаххæст

			кæнын. Архайын хъуыдыйæдтæраст аразыныл, аив ныхас кæныныл. Тексты мидис нывимæбарын.
«Сыгъзæрин фæззæг Аланийы».	« Мыртææмæдамгъæтæ. 3-4-æм. Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ».	Мыртæ, сæравзæрд. Цавд. Синонимтæ. Антонимтæ.	Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ, сæхицæндзинæдтæ. Мыртæраст дзурыныл фæлтæрын. Хъус дарын иннæты дзуæппытæм æмæ хъæугæхатдзæгтæкæнын. Текстæй æвзаргæфыст кæнын. Ныв абарын тексты мидисимæ– ссарын, кæцы бынат дзы æвдыст цæуы, уый.
«Сыгъзæрин фæззæг Аланийы»	5-æм «Æмкъай зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ».	Зылангон æмхъæлæсонтæ. Æзылангон æмхъæлæсонтæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Номдар. Миногогон. Мивдисæг.	Текст хайттыл дих кæнын. Алы хайæн дæр сæргонд хъуыды кæнын. Иртасын æмкъай зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ, дæнцæгтыл сææмбарын кæнын. Дызæрдыккаг æмхъæлæсонты растфыссынад
«Фæллой кæм уа, фарн дæр уым ис»	6-æм. «Æмхъæлæсонтæч, к (кк), къ-йы ивынад дж, ч (чч). чъ-йæхъæлæсон ы-йы разæй».	Æмхъæлæсонтæ. Иууон æмæбирæон нымæцты хицæндзинæдтæ.	Æмхъæлæсонты кæрæдзийы ивынад. Тексты æмбарынад. Æмхъæлæсонты кæрæдзийы ивынадыл фæлтæрæнтæ. Ирон æмæдыгурон диалектты æмхъæлæсонты хицæндзинæдтæбамбарын –

			дж, ч, чъ-йы бæсты загъд цæуы дз, к, къ.
«Фæллой кæм уа, фарн дæр уым ис»	7-æм. «Дæргъвæтин æмхъæлæсонтæдзырдты мидæг».	Текст дих хæйттыл. Æмхъæлæсонтæ. Уæнг. Синонимтæ. Антонимтæ. Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссыны æгъдæуттæ.	Дæргъвæтинæй цы æмхъæлæсонтæхъуысы, уыдон фысты мидæг раст нысан кæнын. Рæдыдтытæагурын æмæсæраст кæнын. Дæргъвæтин æмхъæлæсонтæцы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннæмæраст хæссын. Æндæр предметтимæбастдзинад – банымайын æмæбазонын цал тæсчъы æркъахтой, уый. Тексты мидис нывимæ барын. Къордтæй куыст – текстæн æндæр сæргонд хъуыды кæнын. Кæрæдзийы варианттæн аргъ кæнын.
Ныхасы рæзтыл куыст.	Диалог Монолог. Тексты сæргонд.	Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ. Сæрмагонд нæмтты растфысынад.	Æмдзæвгæаив кæсын Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Сæхъуыдымæгæс-гæхæстæг æмæныхмæвæрд дзырдтæагурын.
«Хæрзæгъдау, хæлардзинад, æууæнк – адæймагæн кадгæнæн миниуджытæ».	8-æм. «Дзырды хæйттæмæдзырдарæзт. Кæрон».	Дзырдты арæзт.	Бамбарын – кæрон у, дзырдæн ивгæцы хай фæкæны, уый. Текстæй æвзаргæкаст кæнын. Тексты сæргонд йæмидисимæбарын. Дзырдты кæрæттæрахицæн кæнынмæарæхсын. Фæрстытæм гæсгæдзырдтæм кæрæттææфтауын. Фыстыты рæдыдтытæагурын

			æмæсæхибарæй раст кæнын.
«Хæрзæгъдау, хæлардзинад, æууæнк – адæймагæн кадгæнæн миниуджытæ».	9-10. «Уидаг. Æмуидагон дзырдтæ».	Ныхасы хæйттæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Хъуыдыйæдтæсæзагъды нысанмæгæсгæ. Монолог.	Бахъуыды кæнын – уидаг у дзырдтæн иумæйаг цы хай вæййы, уый. Æмуидагон дзырдтæагурын. Дзырдтæн сæиумæйаг хай рахицæн кæнын зонын. Дзырдтæн сæуидæгтæбæрæг кæнын. Лæмбынæг кæсын æмæагурын хъæугæорфограммæтæ. Къордæй куыст – нывмæгæсгæрадзырд аразын. Хъуыдыйæдты кæрон æрхæцæн нысæнттæраст æвæрын.
«Хæрзæгъдау, хæлардзинад, æууæнк – адæймагæн кадгæнæн миниуджытæ».	11.«Фæсæфтуан» .	Уидаг. Номдар. Миногон. Синонимтæ. Антонимтæ.	Дзырдтæн сæфæсæфтуантæ хицæн кæнын зонын. Лæвæрд фæсæфтуанты руаджы ног дзырдтæхъуыды кæнын. Хъуыдыйæдтæхъуыды кæнын. Ныв æмæрадзырды мидис барын.

«Хæрзæгъдау, хæлардзинад, æууæнк – адæймагæн кадгæнæн миниуджытæ».	12-æм «Уидаг æмæфæсæфтуан».	Монолог. Текстæй æвзаргæфыст кæнын.	Дзырдты уидаг æмæфæсæфтуан рахицæн кæнын. Схематæм гæсгæдзырдтæаразын. Дзырдтæн синонимтææмæнтонимтæагурын. Тексты хуыз бæрæг кæнын.
Ныхасы рæзтыл куыст	Текст æмæйæ сæргонд. Тексты хæйттæ.	Дзырдты алыхуызон нысаниуджытæ. Уидаг. Кæрон. Тексты сæргонд.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Байхъусын æмбæлтты хъуыдытæм æмæскæнын хи хатдзæгтæ. Хъус æрдарын хи хорз дарыны æгъдаумæ. Æвзаргæкаст кæнын.
«Адæмæн зæхх у сæдарæг».	13-æм.«Дзырды хæйттæ Уидаг. Фæсæфтуан. Кæрон».	Монолог. Тексты хуызтæ. Ныхасы хæйттæ. Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад.	Дзырды хæйттæбамбарын, кæрæдзийæсæ иртасын. Нывы мидис æвзарын. Дзырдты хæйттæбæрæг кæнын. Дæргъвæтинæй цы æмхъæлæсонтæхъуысы, уыдон раст фыссын. Тексты хуыз бæрæг кæнын – диалог. Бамбарын кæнын, тексты сæргонд афтæцæмæн хуыйны, уый. Къæйттæй куыст – уыци-уыцийы дзуапп базонын.

«Адæмæн зæхх у сæдарæг».	14-æм. «Разæфтуан»	Дзырды уидаг. Антонимтæ.	Бамбарын - разæфтуан у, дзырды уидагмæразæй цы хай æфтыд æрцауы, уый. Разæфтуан дзырды уидагимæфыссын хъæуы æмхæстæй. Тексты хуыз бæрæг кæнын, йæмидис ын æмбарын. Текстæй æвзаргæфыст кæнын. Дзырдты хæйттæбæрæг кæнын. Архайды арæзтмæгæсгæдзырдтæн хъæугæразæфтуантæфыссын. .
«Мадæлон æвзаг мады ад кæны».	15-æм. «Уидаг æмæразæфтуан».	Разæфтуан. Уидаг. Антонимтæ.	Разæфтуанты растфыссынад. Дзырдтæразæфтуантимææмææнæуыдонæй, сæхицæндзинæдтæ. Разæфтуанты руаджы архайд иу дзырдæй æвдисын (<i>дзырд фæцис – радзырдта</i>). Схематæм гæсгæдзырдтæаразын.
«Мадæлон æвзаг мады ад кæны»	16-æм. «Дзырды бындур»	Кæрон. Уидаг. Разæфтуан. Фæсæфтуан.	Бамбарын – бындур у, дзырдæн йæкаæрон æппæрст куы æрцауы, уæд ма дзы цы хай баззайы, уый. Дзырды бындыры арæзт. Схематæм гæсгæдзырдтæаразын. Дзырдтæн сæхъуыдымæгæсгæныхмæвæрд дзырдтæхъуыды кæнын. Бамбарын кæнын æмбисæндты мидис.
	Тексты бæрæг кæнын аргъауы миниуджытæ. Сбæрæг кæнын	Ныхасы хæйттæ	Дзырды хæйттæраст бæрæг кæнын. Раргом кæнын æмбисæндты мидис, куыд æмбарыс, афтæ.

	архайджыты.		Байхъусын æмбæлтты раныхæстæм. Сбæраг кæнын мырты хицæндзинадтæ, ирон æмæсæдыгуронау абаргæйæ.
«Бинонтæ».	17-æм. «Дзырды лексикон нысаниуæг. Бирæнысаниуæгджын дзырдтæ. Синонимтæ».	Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Дзырды хæйттæ.	Бамбарын – дыууæкæнæфылдæр нысаниуæджы цы дзырдæн вæййы, уый хуыйны бирæнысаниуæгджын. Синонимтæсты сæхъуыдымæгæстæ хæстæг дзырдтæ. Хъуыдыйæдтæ æвзарын хъуыдыйады уæнгтæм гæстæ. Баххæст кæнын дзырдбыды чырæгтæ. Тексты агурын бирæнысаниуæгджын дзырдтæ. Хъуыдыйæдты цухгонд бынæттæбаххæст кæнын сæхъуыдымæгæстæхъæугæдзырдтæй.
« Бинонтæ»	18. «Антонимтæ»	Тексты хуызтæ. Синонимтæ. Цавд.	Бамбарын – антонимтæсты сæхъуыдымæгæстæ ныхмæвæрд дзырдтæ. Тексты хуыз бæраг кæнын. Йæмидис ын хи ныхæстæй дзурын зонын. Фæрстытæн дзуæппытæдæттын, антонимтæй пайдагæнгæйæ.
Ныхасы рæзтыл куыст		Хъуыдыйады хуызтæсæзагъды нысанмæгæстæ. Дзырды хæйттæ.	Тексты хуыз бæраг кæнын. Тексты агурын сæхъуыдымæгæстæхæстæг

			æмæныхмæвæрд дзырдтæ.
«Зымæджы нывтæ».	19-æм. «Ныхасы хæйттæ»	Хъуыдыйады уæнгтæ. Текстæн сæргонд дæттын.	Ныхасы хæйттææмæ сæфæрстытæ. Хъуыдыйæдты арæзт. Дзырдтæй хъуыдыйæдтааразын . Сбæрæг кæнын тексты сæйраг хъуыды. Баххæст кæнын дзырдбыд. Къордæй куыст – цæттæкæронмæгæсгæтекстæн райдайæн хъуыды кæнын.
«Зымæджы нывтæ»	20-æм. « Номдары иумæйаг нысаниуæг»	Цавд æвæрыны æгъдæуттæ. Синонимтæ.	Бамбарынн номдар кæй нысан кæны предметты нæмттææмæдомы фæрстытæчи ? цы? Дзырдтæсæфæрстытæм гæсгæ къордтæкæнын. Тексты хуыз бæрæг кæнын. Тексты сæйраг хъуыды барын йæрайдайæнимææмæйын афтæмæй сæргонд хъуыды кæнын. Текст хæйттыл дих кæнын. Иртасын, фæрстытæчи? æмæцы? цавæр номдартæм дæттæм, уый.
«Хъахъхъæн дææнæниздзинад».	21-æг. «Номдарты ивынад нымæцтæм гæсгæ».	Сæрмагонд нæмттæ. Синонимтæ.	Иртасын иуон æмæбирæон нымæцы номдартæ. Фæрстытæдæттæйæ, кæрæдзийы фæлварын, куыд бамбæрстой номдары

			нымæцтæ, уый. Тексты хуыз бæрæг кæнын. Текстæй æвзаргæфыст кæнын –иуон æмæбирæон нымæцы номдартæ. Текст хæйттыл дих кæнын.
«Уæларвон тыгъдад»	22-аг. «Сæрмагонд æмæиумæйаг номдартæ»	Номдар. Тексты хуызтæ. Монолог.	Зонгæкæнын сæрмагонд æмæиумæйаг номдартимæ. Кæрæдзийы куыстытæбæрæг кæнын, хатдзæгтæскæнын. Сæрмагонд нæмтты растфыссынады раиртæстæй раст пайда кæнын. Сæрмагонд æмæиумæйаг номдартæкæрæдзиуыл барын.Дзырдбыд баххæст кæнын. Сбæрæг кæнын дзырдты тематикон къорд. Тексты сæрмагонд нæмттæагурын, раст сæфыссын.
«Уæларвон тыгъдад»	23-аг. «Стыр дамгъæсæрмагонд номдарты».	Номдар. Монолог.	Хъус дарын, сæрмагонд номдартæкуыд фыст сты, уымæ. Тексты хуыз бæрæг кæнын. Дывæргонд æмхъæлæсонты растфыссынад. Сбæрæг кæнын, тексты дзырд кæй номæй цæуы, уый.
«Æрдзы фæзындтæ, æрдзы ивæнтæ».	24-æм. «Номдарты кæрæтты ивынад æндæр дзырдтимæбастæй».	Номдар. Номдарты нымæц.Дзырды хæйттæ.	Цæст дарын, номдарты кæрæттæкуыд ивынц, уымæЛæвæрд дзырдтæн тексты хъуыдымæ гæсгæныффыссын сæкæрæттæ. Базонын

			уыци-уыциты дзуæппытæ. Баххæст кæнын дзырдбид.
Ныхасы рæзтыл куыст	Изложени – сфæлдыс- тадон фысгæкуыст.	Сæрмагонд номдарты растфыссынад.	Бамбарын изложени фыссыны мадзæлттæ. Сæргонд ын раттын. Тексты мидис раргом кæныны тыххæй спайда кæнын æвзаджы хъæугæмадзæлттæй. Изложенийæн пълан аразын.
«Мæргъты цардæй»	25-26-æм. «Миногон Миногоны иумæйаг нысаниуæг»	Номдар. Синонимтæ. Антонимтæ. Мырон-дамгъон æвзæрст.	Текст æмæныв кæрæдзиуыл барын. Бамбарын, миногон – предметты æууæлтæкæй æвдисы, уый . Текст хайттыл дих кæнын. Тексты мидис хи ныхæстæй дзурын. Бамбарын схемæтæ æмæсæбаххæст кæнын. Æмхæццæйæлæвæрд хъуыдыйæдтæй саразын баст текст.
«Цæрæгойты цардæй».	27-28. «Миногонтæсæууæлтæм гæсгæкъордтæкæнын».	Синонимтæ. Антонимтæ. Тексты хуызтæ.	Базонгæуæвын миногонимæкуыд ныхасы хай. Хъус дарын сæнысаниуджытæм. Миногонтæкъордтæкæнын сææууæлтæм гæсгæ. Æмбарын кæнын, афтæдихгонд цæмæн æрцыдысты.Хъус дарын миногонæй куыд пайдагонд цæуы, уымæ. Тексты агурын

			миногонтæфæрстытæм гæсгæ. Тексты хуыз бæрæг кæнын – æрфыст. Дзырдтæн мырон-дамгъон анализ кæнын. Текстæй æвзаргæфыст кæнын. Тексты мидис абарын нывимæ. Цæрæгойы базонин йææууæлтæм гæсгæ. Байхъусын кæрæдзийы дзуæппытæм. Тексты ссарын антонимтæ.
« Сырдты цардæй»	29-æм. «Сæхъуыдымæгæсгæхæст æг æмæныхмæвæрд миногонтæ».	Номдар. Синонимтæ. Антонимтæ.	Хъуыды зæгъынæн агурын хъæугæдзырдтæ. Хæццæйæлæвæрд дзырдтæй саразын хъуыдыйæдтæ. Дзырдтæн æрхъуыды кæнын синонимтææмæнтонимтæ. Текстæн æрхъуыды кæнын сæргонд.
Ныхасы рæзтыл куыст	Миногон. Миниуæгæвдисæг дзырдтæ.	Хъуыдыйады уæнгтæ. Тексты хуызтæ.	Хъуыдыйады уæнгтæбæрæг кæнын. Диалогон нихасыл куыст. Дзырдбыд баххæст кæнын.
«Æрцыд, ныллæууыд уалдзæг».	30-31-æм. «Мивдисæг, йæиумæйаг нысаниуæг»	Номдар. Тексты сæргонд. Сæйрат. Зæгъинаг.	Бæрæг кæнын мивдисæджы бастдзинæдтæхъуыдыйады мидæг. Фæрстытæм гæсгæхъуыдыйæдты мивдисджытæагурын. Хи дзуæппытæбæрæг кæнын зонын, раст дзуæппытимæсæбарын. Хъæугæ мивдисджытæавзарын. Лæвæрд дзырдтæй

			хъуыдыйæдтæаразын. Дзырдбыдимæкуыст. Текстæн сæргонд дæттын. Текст хæйттыл дих кæнын.
«Æрцыд ныллæууыд уалдзæг»	32-33-аг. «Мивдисæджы ивынад нымæцтæм гæсгæ».	Номдар. Номдары нымæцтæ. Хъуыдыйады уæнгтæ. Диалог. Монолог.	Мивдисджытæкъордтæкæнын сæнымæцтæм гæсгæ.Фæрстытæм гæсгæиртасын мивдисджыты нымæцтæ. Текстæй æвзаргæфыст кæнын. Хæццæйæлæвæрд хъуыдыйæдтæй баст текст аразын.
«Æрцыд, ныллæууыд уалдзæг»	34-35-æм. «Мивдисджыты ивынад афонтæм гæсгæ»	Мивдисæджы цæсгæмттæ. Номдар. Миногон. Тексты хæйттæ. Цавд.	Бæрæг кæнын мивдисæджы афонтæсæфæрстытæм гæсгæ. Текст хæйттыл дих кæнын Къордæй куыст - рæзын кæнын пылан- мæгæсгæрадзырд фыссыны арæхстдзинæдтæ..
«Кæмæй у сæрыстыр Ирыстон?»	36-æм. «Мивдисæджы æбæлвырд формæфæсæфтуан ын-имæ»	Мивдисæг. Мивдисæджы афонтæ. Номдар.	Бамбарын, мивдисæджы æбæлвырд формæархайдæн æрмæстдæр йæном кæй фæвдисы. Иртасын мивдисджытææбæлвырд формæйы. Хъус дарын , нырыккон афоны мивдисджытæцæмæй хицæн кæнынц мивдисджытæй æбæлвырд формæйы. Хибарæй хъуыды кæнын хъуыдыйæдтæмивдисæджы æбæлвырд

			формæимæ.
«Адæмон сфæлдыстад».	37-æм. «Сæхъуыды- мæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд мивдисджытæ».	Синонимтæ. Антонимтæ.	Мивдисджытæй аразын синонимон æмæантонимон къæйттæ. Пъланмæгæсгæрадзырд ныффыссын, хæстæг æмæныхмæвæрд мивдисджытæй пайдагæнгæйæ. Уыци-уыциты агурын хæстæг æмæныхмæвæрд мивдисджытæ.
Ныхасы рæзтыл куыст	Текст цæсгæмттæм гæсгæкæсын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын.	Мивдисæджы афонтæ, йæнымæц.	Бæрæггонд мивдисджытæн сбæрæг кæнын сæафоны формæтæ.
«Нæуарзон Райгуырæн бæстæ».	38-39-æм. «Хъуыдыйад. Хъуыдыйады хуызтæсæ загъды нысанмæгæсгæ».	Хъуыдыйад. Мырон – дамгъон анализ. Уæнг. Сæрмагонд нæмтты растфыссынад.	Хъæлæсы уагмæгæсгæиртасын таурæгъон, фарстон, разæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæ. Схемæтимæкуыст. Баст текст хицæн хъуыдыйæдтæй иртасын.
«Мæрайгуырæн бæстæ– Алани».	40. «Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ»	Сæрмагонд нæмттæ. Хъуыдыйад. Сæйрат.Зæгъинаг. Рæзын кæнын скъоладзауты хъуыдыкæнынад. Тексты сæргонд. Ныхасы хæйттæ.	Баххæст кæнын дзырдбыд. Бамбарын - хъуыдыйады кæй кæнæцæй кой фæцæуы, уый æвдисæг дзырдтæсты сæйраг уæнгтæ. Сæйраг уæнгтæагурын фæрстытæм гæсгæ. Хъус дарын мырты хицæндзинæдтæм ирон æмæдыгурон диалектты
42. Ныхасы темæ:	42-æм. «Хъуыдыйады фæрссаг	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Синонимтæ.	Хъус æрдарын, хъуыдыйады фæрссаг

«Дзæуджыхъæу – Ирыстоны сæйраг сахар».	уæнгтæфæрстытæм гæсгæиртасын».	Антонимтæ.	уæнгтæкæй фæбæрæг кæнынц сæйраг уæнгты, кæнæта фæрссаг уæнгтæй искацыйы. Хъуыдыйæдты сæйраг уæнгтæагурын æмæуыдонæй иннæдзырдтæм фæрстытæдæттын. Текстæн райдайæн хъуыды кæнын.
43.Контролон диктант			
«Хъæууон царды нывтæй».	44-46-æм. «Хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ»	Хъуыдыйад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Монолог. Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ. Синонимтææмæантонимтæ.	Хъус æрдарын, хъуыдыйæдтæсæрæзтмæгæсгæкæй ваййынц хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ. Тексты хуыз бæрæг кæнын. Ныхасы хъæд рæзын кæнын – лæвæрд фæрстытæн æххæст дзуæппытæдæттын. Текст хайттыл дих кæнын.
«Уæлахизы бон».	46-47-æм. «Хъуыдыйады мидæг дзырдты кæрæдзиуыл бастдзинад».	Сæйраг уæнгтæ. Фæрссаг уæнгтæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Ныхасы хайттæ. Тексты сæргонд.	Бамбарын, фарст кæцы дзырдтæй лæвæрд цæуы, уый. Дзырдты æхсæн бастдзинæдтæфæрстытæм гæсгæбæрæг кæнын. Дзырдтæн антонимтæагурын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Къордтæй куыст – фæрстытæдæттын кæрæдзимæ, дзуæппытæн аргъ кæнын.

Ныхасы рæзтыл куыст.	Ныхасы хæйттæ. Тексты хуызтæ. Тексты сæргонд.	Диалог. Монолог.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Хи ныхæстæй дзурын. Къордтæй куыст - радзырд цæсгæмттæм гæсгæкæсын.
«Ахъуыды кæн, базон, бахъæлдзæг у, бахуд».	48-æм. «Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Хъæлæсонтææмæмхъæл æсонтæ»	Хъæлæсонтææмæ æмхъæлæсонтæ. Зылангон æмæзылангон æмхъæлæсонтæ. Диалог. Монолог. Дзырдтæиу рæнхъæй иннæмæхæссын. Цавд.	Хъуыдыйæдтæсæрæзтмæгæсгæсбæрæг кæнын. Дзырды хæйттæрахицæн кæнын. Тексты хуыз бæрæг кæнын. Схемæтæм гæсгæбазонын мæргъты нæмттæ. Кæрæдзийы куыстытæм æркæсын – фенын, чи куыд баххæст кодта чырæгтæ. Зæгъын хи хъуыдытæ.
«Ахъуыды кæн, базон, бахъæлдзæг у, бахуд».	49-æм. « Дзырдты лексикон нысаниуджытæ»	Бирæнысаниуæгджын дзырдтæ. Синонимтæ. Антонимтæ.Сæхъуыдымæгæсгæх æстæг æмæныхмæвæрд дзырдтæ. Ныхасы хæйттæ.	Дзырдтæн агурын сæхъуыдымæгæсгæхæстæг æмæныхмæвæрд дзырдтæ. Тексты ссарын антонимон къæйттæ. Къæйттæй куыст – диалогон ныхас.
«Ахъуыды кæн, базон, бахъæлдзæг у, бахуд».	50-æм. «.Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйад»	Ныхасы хæйттæ– номдар, миногон, мивдисæг. Хъуыдыйад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. Синонимтæ. Антонимтæ.	Предметтæн ссарын æууæлæвдисæг дзырдтæ. Бамбарын кæнын сæрмагонд нæмтты растфыссынад. Рафыссын номдартæ, цы мивдисджытимæбаст сты, уйдонимæ. Сбæрæг кæнын мивдисæджы афоны

			формæтæ. Сбæрæг кæнын хъуыдыйæдтæсæзагъды нысанмæгæсгæ. Хъуыдыйæдты амонын сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ. Текст - хынцинагæн раст дзуапп раттын. Нывтæм гæсгæархъуыды кæнын радзырд. Къордтæй куыст – радзырд бакæсын цæсгæмттæм гæсгæ. Хъуыдыкæнынад рæзын кæнын. Тексты хуыз бæрæг кæнын.
Ныхасы рæзтыл куыст	Диалог. Скъоладзауты дзырдуатон сконд хъæздыг кæныныл куыст.		Иу дзырды мырон скондæй спайда кæнгæйæ, саразын цалдæр дзырды (<i>цард – цар, ард</i>). Къордæй куыст – ребус райхалын.
51. Контролон диктант			

Ныхасы темæ	Урочы номыр. Темæ	Фæлхаткæнинаг æрмæг	Скъоладзауты архайды хуызтæ
«Ралæууыд ног ахуыры аз»	1-аг. «Мыртæ æмæдамгъæтæ».	Хъæлæсон мыртæ, дамгъæтæ. Æмхъæлæсон мыртæ, дамгъæтæ. Синонимтæ, антонимтæ. Дзырд, хъуыдыйад. Дыууæнысанæй конд дамгъæтæ. Дзырдты нысаниуæг.	Мыртæраст дзурын. Текстæн йæхъуыды рахицæн кæнын. Мыртæн сæдамгъæтараст бæрæг кæнын. Лæвæрд дзырдтимæхъуыдыйæдтæхъуыды кæнын. Цыбыр текст аразын.
«Сæрды улæфæн бонтæ»	2-аг. «Алфавит».	Дзырды мырон-дамгъон æвзæрст. Зылангон æмææзылангон æмхъæлæсонтæ. Дамгъæты растфыссынад.	Графикон æгъдауæй орфограммæтæнысан кæнын. Дамгъуат зæрдыл æрлæууын кæнын. Дамгъæты рæнхъæвæрд бæрæг фæткыл дзурын. Фæрстытæм гæсгæныхасы хæйттæбæрæг кæнын.
«Æрдз хъахъхъæнын – алкæй хæс дæр!»	3-аг. «Дæргъæтин æмхъæлæсонтæ».	Дæргъæтин æмхъæлæсонтæ, сæрастфыссынад. Ныхасы хæйттæ. Антонимтæ. Синонимтæ.	Дæргъæтин æмхъæлæсонтæраст дзурын æмæфыссын. Нывмæгæсгæтекст аразын. Дзырдты уæгъд бынæттæ хъæугæдывæргонд æмхъæлæсонтæй æххæст кæнын.
«Адæймаг æгъдауæй фидауы»	4-æм. «Цавд».	Уæнг. Дзырд уæнгтыл дих кæнын. Цавдон уæнг. Æнæцавдон уæнг. Иумæйаг цавд. Дывæргонд æмхъæлæсонты растфыссынад. Дзырдты мырон-дамгъон æвзæрст. Хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ.	Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын, цавды нысан æвæрын. Иумæйаг цавд хицæн кæнын. Текст цавды æгъдæуттæм гæсгæраст хъæлæсы уагæй кæсын æмæйын анализ кæнын.
«Æгъдау хъæдбыны дæр хъæуы»	5-æм. «Вазыгджын дзырдтæ».	Дзырдты мырон-дамгъон æвзæрст. Хъуыдыйад. Мивдисджыты нысаниуæг.	Хуымæтæг дзырдтæй вазыгджын дзырдтæаразын. Тексты вазыгджын дзырдтæбæрæг кæнын. Фæрстытæм гæсгæиртасын дыууæдзырдтæй вазыгджын дзырд рауад æви нæ. Тексты мидис фæрстытæм гæсгææвзарын. Къæйттæй кусгæйæкæрæдзийы хъуыдымæхъусын, хатдзæгтæкæнын.
«Æгъдау хъæдбыны дæр хъæуы»	6-æм. «Вазыгджын дзырдтæ».	Вазыгджын дзырдты арæзт. Дзырдтæхæйттæм гæсгææвзарын.	Вазыгджын дзырдтæдзырды хæйттæм гæсгææвзарын. Хатдзæгтæкæнын: Цавæр

		Антонимтæ.	дзырдтæхонæм вазыгджын дзырдтæ? Куыд сæфыссæм?
«Æгъдау хъæдбыны дæр хъæуы	7-æм. «Вазыгджын дзырдтæ».	Дæргъвæтин æмхъæлæсонтæ. Вазыгджын дзырдты мидæг зылангон æмхъæлæсонтæзылангонтæй ивыны æгъдауттæ.	Тексты хъæугæдзырдтæхицæн кæнын. Анализ сын кæнын урочы темæмæгæсгæ. Къæйттæй куысты кæрæдзийы хъуыдымæхъусын, æмæиумæйаг хатдзæгтæкæнын.
8-æм. Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.			
«Æрцыд та нæм бæркаджын фæззæг»	9-æм. «Номдар. Номдарты ивынад хауæнтæм гæсгæ». «Номон хауæн» (Чи? Цы?)	Ныхасы хæйттæ. Номдар. Миногон. Мивдисæг. Номдары морфологион æууæлтæ.	Номдартæтексты арын. Сæморфологион æууæлтæм гæсгæсææвзарын. Фæрстытæчи? æмæцы? цавæр номдартæм дæттæм, уый бæрæг кæнын. Дзуæппытæхатдзæгтæй фидар кæнын. Иумæйаг куыстыты кæрæдзийы хъуыдымæхъусын, æмæиу хатдзæгмææрцæуын.
«Æрдзы хъæздыгдзинæдтæхъахъхъæнын хъæуы»	10-æм. «Гуырынон хауæн» (Кæй? Цæй? Кæм? Цæм?)	Дзырды хæйттæбындур æмæкæрон. Ныхасы хæйттæ. Номдарты морфологион æвзæрст.	Фæрстытæм гæсгæхицæн кæнын дзырдты къордтæ. Таблицæмæгæсгæномдарты хауæнтæбæрæг кæнын. Сæграмматикон æууæлтæм гæсгæтексты дзырдтæарын. Номон хауæны номдартæмæгуырынон хауæны номдартæкæрæдзиуыл барын, хатдзæгтæкæнын. гуырынон хауæны номдарты растфыссынад зæрдыл бадарын.
«Æрдзы хъæздыгдзинæдтæхъахъхъæнын хъæуы»	11-æм. «Дæттынон хауæн» (Кæмæн? Цæмæн?) «Арæзтон хауæн» (Кæмæ? Цæмæ? Кæдæм? Кæдмæ?)	Дзырды хæйттæ. Номон хауæны номдартæ. Гуырынон хауæны номдартæ, сæрастфыссынад. Дзырдты мырон-дамгъон æвзæрст. Хъуыдыйад	Текстæн сæргонд æмæкæрон хъуыды кæнын. Кæрæттæм гæсгæномдарты хауæн бæрæг кæнын, сæрастфыссынады æгъдаутты тыххæй хатдзæгтæкæнын. Къæйттæй æмæкъардтæй кусгæйæкæрæдзийы хъуыдымæхъусын, анализ кæнын.
«Æрдзы хъæздыгдзинæдтæ—адæмы хæзна»	12-æм. «Иртæстон хауæн» (Кæмæй? Цæмæй? Кæдæй?) «Æддагбынатон хауæн» (Кæуыл? Цæуыл?)	Сæрмагонд номдартæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Дзырды хæйттæ, бындур, кæрон.	Кæрæттæм гæсгæиртасын иртæстон æмæарæзтон хауæнтæ. Бæлвырд хатдзæгмææрцæуын иртæстон æмææддагбынатон хауæнты номдартæн сæкæрæтты растфыссынады тыххæй.

			Къордтæй кусгæйæкæрæдзийы хъудымæхъусын, аргъ кæнын.
«Царды уаг. Нæалфамбылай æрдз»	13-æм. «Цæдисон хауæн» (Кæимæ? Цæимæ?) «Хуызæнон хауæн» (Кæйау? Цæйау? Куыд?)	Синонимтæ. Дзырды хæйттæ. Хауæнтæ, сæкæрæттæ растфыссынад.	Таблицæйы хуызы хъусынгæнинаг æмбарын, æххæст кæнын. Бæрæггонд дзырдтæхъуыдыйады мидаг цы дзырдтимæбаст сты, уыдон арын. Æмбарын кæнын хауæнты кæрæттæ растфыссынад. Къордтæй куысты кæрæдзийы хатдзæгтæм хъусын æмæиумæуынаффæхæссын. Фæрстытæм гæсгæхъуыдыйæдтæлæвæрд дзырдтæй æххæст кæнын, бæлвырд хауæнты æвæргæйæ.
«Сыгъзæрин фæззæг – æрдзы фидауц»	14-æм. «Номдарты тасындзæг бирæон нымæцы»	Ныхасы хæйттæ. Бирæон нымæцы номдартæ. Хауæнтæ, сæкæрæттæ растфыссынад. Синонимтæ. Антонимтæ.	Текстæн, йæмидисмæгæсгæ, сæргонд дæттын. Хæслæвæрдмæгæсгæтексты хъæугæдзырдтæнысан кæнын. Лæвæрд таблицæты æххуысæй бирæон нымæцы номдартæтексты арын, æмæсын анализ кæнын. Бæлвырд хæслæвæрдтææххæст кæнгæйæ(къордтæй, кæнакъæйттæй), кæрæдзийы хъуыдыйæн аргъ кæнгæйæ.
«Æрдзы хъæздыгдзинадтæ – адæмы хæзна»	15-æм. «Номдарты бирæон нымæцы арæзты хицæндзинадтæ».	Дзырды хæйттæ. Кæрон, фæсæфтуан. Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйæдтæсæзагъды нысанмæгæсгæ.	Текстæн йæмидис фæрстытæм гæсгæдзурын. Иууон нымæцы номдартæаразгæйæфиппаинагтæдзурын. Къæйттæй кусгæйæкæрæдзийы дзуæппытæм хъусын, раст хатдзæг кæнын.
16-æм. Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.			
«Царды уаг»	17-æм. «Номдарты растфыссынад».	Хауæнтæ, сæфæрстытæ, сæкæрæттæ. Номдарты нымæц. Вазыгджын дзырдтæ. Дзырды хæйттæ.	Лæвæрд грамматикон æууæлтæм гæсгæтексты дзырдтæарын. Номдарты кæрæттæ æмхъалæсонты ивд иртасын. Иумæйаг куыстытæкæнгæйæкæрæдзийы хъуыдымæхъусын, хатдзæгтæкæнын.
«Æрдзы ивддзинадтæ»	18-æм. «Миногон. Миногони фæрстытæ».	Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Номдарты хауæнтæ. Антонимтæ. Хъуыдыйæдтæсæзагъды	Текстæн йæмидис дзурын. Уыци-уыцитæкъордтæй æвзарын. Кæрæдзи хъуыдымæхъусын, аргъ кæнын. Хатдзæгтæкæнын бæлвырд

		нысанмæгæсгæ. Дзырды хæйттæ.	хæслæвæрдтææххæст кæныны фæстæ. Миногонты растфыссынад зæрдыл дарын.
«Ралæууыд зымæг»	19-æм. «Миногонты тасындзæг».	Иумæйаг цавд. Антонимтæ. Дзырдбаст. Номдарты иуон æмæбирæон нымæцы тасындзæг.	Таблицæйы æххуысæй номдартææмæминогонты тасындзæг кæрæдзиуыл абарын. Кæрæдзийæн æххуыс кæнгæйæраст дзуаппмææрцауын (къæйттæй куыст). Дзырд куыд ныхасы хай æвзарын, йе 'ууæлтæйын бæрæг кæнын.
«Æрдз – не сфæлдисæг, зæхх – нæдарæг»	20-æм. «Номивæг. Цæсгомон номивджытæ»	Дзырдбаст. Иуон æмæбирæон нымæцы тасындзæг.	Текст æвзарын, йæсæйраг хъуыды йын бæрæг кæнын. Æмбисæндты хъуыдыйыл æрдзурын. Таблицæйы хуызы хъусынгæнинаг (информаци) æмбарын, æмæйææххæст кæнын. Уыци-уыцитæ, æмбисæндтææвзарын, (къордтæй куыст). Номивджытæзæрдыл дарын.
«Цæрæгойты миниуджытæ»	21-æм. «Цæсгомон номивджыты тасындзæг».	Хауæнтæ. Хъуыдыйад. Хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ хъуыдыйад.	Аргъауæн сæргонд дæттын, кæрон хъуыды кæнын. Таблицæйы æххуысæй фæлтæрæнтææххæст кæнын, фæлтæрæнты фæрстытæн æххæст æмæмидисджын дзуаппытæдæтгæйæхатдзæгтæкæнын.
«Дæсæрмаалы куыст дæр хæсс»	22-æм. «Цæсгомон номивджытæфæлхатт кæнын».	Номдары грамматикон æууæлтæ. Миногоны грамматикон æууæлтæ. Вазыгджын дзырдтæ. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ.	Текстæн сæргонд дæттын, æмæйæаргументтæй фидар кæнын. (аргументировать) Текст æмбаргæкаст кæнын. Æвзаджы æрмагмæцæст дарын, хатдзæгтæкæнын.
«Зымæгон æрдз»	23-æм. «Мивдисæг. Мивдисæджы афонтæ».	Цæсгомон номивджытæ. Синонимтæ. Дзырды хæйттæ. Номивджыты тасындзæг.	Текстимæкусын. Тексты мидисыл æнцой кæнгæйæфæрстытæн дзуапп дæттын æмæхатдзæгтæкæнын. Урочы темæраргом кæнын. Нывмæгæсгæцыбыр радзырд аразын. Текстæй фæрстытæм гæсгæхъæугæдзырдтæхицæн кæнын. Хæслæвæрдмæгæсгæмивдисджытæн сбæрæг кæнын сæфæрстытæ, сæафоны формæ.
24-æм. Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.			

«Ног аз ног хэрзтээрхаста»	25-æм. «Мивдисджыты ивынад нымæцтæм гæсгæ».	Вазыгджын дзырдтæ, сæрастфыссынад. Дзырды хæйттæ. Мивдисæджы афонтæ.	Проблемон фæрстытæн дзуапп дæтгæйæурочы темæаргом кæнын. Дзырдтæсæграмматикон æууæлтæм гæсгæтексты арын. Ныхасы хæйттæсæграмматикон æууæлтæм гæсгæкæрæдзиуыл барын.
«Зымæгон æрдз»	26-æм. «Мивдисджыты ивынад цæсгæмттæм гæсгæ».	Синонимтæ. Диалог. Хъуыдыйад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Уæнг. Номивджытæ.	Ныхасы хæйттæсæ 'ууæлтæм гæсгæиртасын. Хатдзæгтæбæлвырд дæнцæгтæй фидар кæнын. Фæлтæрæнты хæслæвæрдтæм гæсгæдзырдтæкъордтыл дих кæнын. Къæйттæй куысты кæрæдзийы хъуыдымæхъусын, анализ кæнын, хатдзæгтæкæнын.
«Æрдз æмæцæрæгойтæ»	27-æм. «Нырыккон афоны 1-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Мивдисæг, йæафонтæ. Дзырды хæйттæ. Алфавит. Хауæнтæ. Номивджыты тасындзæг.	Текстимæкусын. Текстæн йæмидисмæгæсгæсæргонд дæттын. Проблемон фæрстытæн дзуапп дæттын, фидар сæкæнын дæнцæгтæй. Фæлтæрæны фæрстытæм гæсгæфиппаинагтæдзурын, ног темæимæсæбæттын.
«Æрдз æмæцæрæгойтæ»	28-æм. «Нырыккон афоны 2-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Текст. Хъуыдыйад. Хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ. Дзырды хæйттæ. Миногон.	Фæлтæрæнты хæслæвæрдмæгæсгæурочы темæдзурын. Хуыды бафидар кæнын дæнцæгтæй аргументтæй. Текстæй номивджытæхицæн кæнын. Фиппаинагтæ, хи хъуыдытæдзурын. Къæйттæй куысты кæрæдзийы хъуыдытæм хъусын æмæхатдзæгтæкæнын.
«Æрдзы ивддзинаедтæ»	29-æм. «Нырыккон афоны 3-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Мивдисæг. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Цавдон уæнг. Номдар, йæнымæц, йæхауæнтæ. Миногон.	Фæлтæрæнты хæслæвæрдмæгæсгæурочы темæсбæлвырд кæнын. Кæрæтты руаджы, хъæугæмивдисджытæарын. Таблицаейы хæслæвæрд æмбарын æмææххæст кæнын.
«Æрдзы ивддзинаедтæ»	30-æм. «Ивгъуыд афоны 1-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Уæнг. Цавдон уæнг. Антонимтæ. Номдар. Номдарты нымæц. Хауæнтæ. Дзырды хæйттæ.	Ныхасы рæзтыл кусын. Тексты проблемон фæрстытыл дзуапп дæттын. Хъæугæмивдисджытæссарын, урочы темæфæнысан кæнын, хатдзæгтæм æрцæуын.

			Таблицамагæсгæхæслæвæрдтææххæст кæнын.
«Æрдзы ивдзинадтæ»	31-æм. «Ивгъуыд афоны 2-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Мивдисæг. Дзырдбаст. Дзырдты нысаниуджытæ. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ.	Текстæн йæсæйраг хъуыды бæлвырд кæнын. Мивдисæджы кæрæттæфæрстытæм гæсгæарын. Дзырдтæхицæн къордтыл дих кæнын. Мивдисæг афонтæм гæсгæкуыд ивы, уымæхъус дарын. Кæрæдзийы зонындзинадтæн æххуыс кæнын бæрæггæнæн дæттын (къæйттæй кусгæйæ). Таблицаейæпайда кæнын. Æмбисæндты хъуыды бæлвырд кæнын.
32-æм. Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.			
«Зымæг æмæцæрæгойтæ»	33-æм. «Ивгъуыд афоны 3-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Мивдисджыты афонтæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ.	Ныхасы рæзтыл кусын, тексты мидис æвзарын. Бæлвырд хæслæвæрдтææххæстгæнгæйæурочы темæсбæрæг кæнын. Таблицаейы æххуысæй лæвæрд хæслæвæрдтææххæст кæнын. Кæрæдзийы дзуæппытæн аргъ кæнын куы хъæуа, уæд æххуыс кæнын. Хатдзæгтæкæнын (къæйттæй æмæкъордтæй куысты).
«Зымæг æмæцæрæгойтæ»	34-æм. «Суинаг афоны 1-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Дзырды хæйттæ. Хъуыдыйад. Мивдисæг. Номдарты ивынад	Урочы темæхæслæвæрдтææххæст кæнгæйæбæлвырд кæнын. Мивдисджыты

		хауэнтæм гæсгæ.	ивынад афонтæм æмæцæсгæмттæм гæсгæиртасын.
«Цæрæгойты цардæй»	35-æм. «Суинаг афоны 2-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Ныхасы хæйттæ. Дзыры хæйттæ. Мивдисæджы афонтæ. Номдарты тасындзæг. Вазыгджын дзырдтæ.	Бæрæг хæслæвæрдтææххæст кæнын, бæлвырд хæтдзæгтæм æрцæуын. Урочы темæсбæрæг кæнын. Кæрæдзийæн æххæуыс кæнын, хатдзæгтæкæнын. (къæйттæй куысты) Бæлвырд афоны æмæцæсгомы мивдисджытæтекстæй рахицæн кæнын.
«Зымæгæн хæрзбон зæгъæм»	36-æм. «Суинаг афоны 3-аг цæсгомы мивдисджытæ».	Дзырды арæзт. Кæрон. Мивдисджыты ивынад нымæцтæм, афонтæм гæсгæ.	Тексты темæмæсæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Таблицаейы æххуысæй хъæугæхæслæвæрд æххæст кæнын. Суинаг афоны 3-аг цæсгомы мивдисджыты кæрæттæраст фыссын.
«Æрдз æмæцæрæгойтæ»	37-æм. «Мивдисджыты кæрæтты растфыссынад».	Дзырды арæзт. Кæрон. Цæсгомон номивджытæ, сæтасындзæджы хицæндзинæдтæ. Мивдисæг, йæиумæйаг нысаниуæг, йæфæрстытæ.	Таблицаейы æххуысæй лæвæрд мивдисджытæивын афонтæмæнымæцтæм гæсгæ. Мивдисджыты кæрæтты растфыссынадыл бакусын. Фæрстытæн тексты дзуæппытæарын. Текст хæйттыл дих кæнын.
«Цæрæгойты миниуджытæ»	38-æм. «Мивдисджыты кæрæтты растфыссынад».	Мивдисджыты ивынад нымæцтæм, афонтæс гæсгæ. Номдарты ивынад хауэнтæм гæсгæ. Синонимтæ.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын, йæмидис ын хи ныхæстæй дзурын. Дзырдтæн æмæдзырdbæстытæн синонимтæарын. Мивдисджыты цæсгом æмæафон кæрæттæм гæсгæиртасын.
«Æрдз æмæцæрæгойтæ»	39-æм. «Мивдисæг фæлхат кæнын».	Лексикæ. Дзырды лексикон нысаниуæг. Дзырды арæзт, разæфтуан, уидаг. Номдарты бирæон нымæцы растфыссынад.	Таблицæмæгæсгæмивдисджытæалы цæсгæмтты æмæафонты æвæрын. Алыхуызон куысты хуызтæн анализ дæттын, хатдзæгтæкæнын. Текстæн анализ кæнын.
«Æрцыд ныллæууыд»	40-æм. «Фæрсдзырд».	Мивдисæг. Йæиумæйаг	Текст хæйттыл дих кæнын.

уалдзæг»		æмбарынад, йæфæрстытæ. Номдары тасындзæг. Хуымæтæг цыбыр хъуыдыйад.	Хæславæрдмæгæсгæхъæугæдзырдтæхицæн кæнын. Дзырдтæм фæрстытæдæтгæйæурочы темæбæлвырд кæнын. Лæвæрд дзырдтимæхъуыдыйæдтæаразын. Фæрсдзырдтæцавæр ныхасы хаймæбаст сты æмæцы нысан кæнынц, уый бæлвырд кæнын.
«Æрцыд ныллæууыд уалдзæг»	41-æм. «Фæрсдзырд».	Дзырды хæйттæ. Мивдисджыты цæсгомон кæрæттæ растфыссынад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæбæрæг кæнын.	Фæрсдзырдтæм мивдисæгæй фæрстытæдæтгæйæбазонын архайд, кæм, кæд æмæкуыд цæуы, уый. Таблицæйæн йæтемæмбарын. Фæрстытæн: кæм? кæд? куыд? кæдæм? кæцæй?-йæн цы фæрсдзырдтæдзуапп дæттынц, уыдон хицæн къордтæкæнын. Фæрсдзырдтæй æмæмивдисджытæй дзырdbæстытæаразын.
«Æрдзы ивддзинадтæ»	42-æм. «Фæрсдзырдты растфыссынад».	Вазыгджын дзырдты арæзт, сæрастфыссынад. Фæрсдзырдтæ– антонимтæ. Хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ.	Текстæн фæрстытæм гæсгæйæмидис дзурын. Тексты вазыгджын фæрсдзырдтæарын, сæрастфыссынадмæсын æмбарын кæнын. Хатдзæгтæкæнгæйæурочы темæбæрæг кæнын. Таблицæйы æххуысæй фæрсдзырдты растфыссынад зæрдыл бадарын.
43-æм. Бæрæг кæнæм, цы базыдтам, уый.			
«Уæлдзæг æрхаста йæмæхуры хъарм тынтæ»	44-æм. «Фæрсдзырдты растфыссынад».	Ныхасы хæйттæ. Дзырды хæйттæ. Дзырды мырон-дамгъон æвзæрст. Вазыгджын дзырдтæ, сæарæзт.	Тексты мидис фæрстытæм гæсгææвзарын. Таблицæмæгæсгæфæрсдзырдтæарын, сæфæрстытæсын фæбæрæг кæнын. Фæрсдзырдты растфыссынады æгъдаутгæбæлвырд кæнын. Таблицæйы лæвæрд фæрсдзырдтæм фæрстытæдæттын. Текстæй фыссын фæрсдзырдтæ, цы ныхасы хæйттимæбаст сты, уыдонимæ.
«Уæлдзæг. Æрдз райхъал»	45-æм. «Хъуыдыйад».	Мивдисæг, йæафон æмæнымæц. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Фæрдзырды нысаниуæг. Дзырдты	Текст хъуыдыйæдтыл дих кæнын, æрхæцæн нысæнттææвæрын. Хъуыдыйæдтæраст хъæлæсы уагæй кæсын. Нывмæгæсгæ,

		бастдзинад хъуыдыйады мидæг. Номдарты тасындзæг. Æрхæцæн нысæнттæхъуыдыйады кæрон.	лæвæрд дзырдтææмæдзырdbæстыты æххуысæй чысыл радзырд аразын. Хъуыдыйады мидæг дзырдты бастдзинад æмбарын кæнын. Чиныгмæнакæсгæйæ, текст куыд бахъуыды кодта, афтæфыссын. Къæйттæй куысты хъус дарын кæрæдзийы цæстæнгасмæ, хатдзæгтæкæнын. Дзырдтæй хъуыдыйæдтæаразын.
«Алцы зонын дæр хорз у»	46-æм. «Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ».	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Синонимтæ. Номдарты ивынад хауæнтæм гæсгæ.	Тексты мидис фæрстытæм гæсгææвзарын. Текстæн кæрон хъуыды кæнын. Ныхас кæнын æрдзы хъæздыгдзинад æмæппайдайыл. Хъуыдыйады мидæг æмхуызон уæнгтæцы дзырдтимæбаст сты æмæцавæр фæрстытæдомынц, уый раиртасын. Цы бафиппайдтой, уый фæдыл хатдзæгтæкæнын. Æрхæцæн нысæнтты растæвæрынадыл бакусын. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтææмбарынгæнæг дзырдтимæфæлтæрæнты арын, æрхæцæн нысæнтты растæвæрынадыл кусын. Бæттæгтæхъуыдыйады æмхуызон уæнгты.
«Уалдзыгон æрдз»	47-æм. «Вазыгджын хъуыдыйад».	Хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ. Фæрсдзырд, йæфæрстытæ.	Вазыгджын хъуыдыйæдтæхуымæтæг хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Вазыгджын хъуыдыйад аразæн хуымæтæг хъуыдыйæдты æхсæн æрхæцæн нысæнттæавæрын (фæнды бæттæгтæбаст, фæнды æнæбæттæгтæй). Æмбисæндты хъуыды æмбарын кæнын. Таблицаы æххуысæй хуымæтæг хъуыдыйæдтæй вазыгджын хъуыдыйæдтæаразын, æрхæцæн нысæнттæ авæрын.
«Зивæджы мад магуыр у»	48-æм. «Сидæн»	Дзырды мырон-дамгъон æвзæрст. Хуымæтæг хъуыдыйад	Дыууæцæджындзы фыст хъуыдыйæдтæкæрæдзийæцæмæй хицæн кæнынц, уый сбæлвырд кæнын. Урочы темæйыл æрдзурын. Хатдзæгтæскæнын.

			Сидæн дзырдæй конд ваййы, уый фæбæрæг кæнын. Дзуæппытæдæнцæгтæй сфидар кæнын. Æрхæцæн нысæнттæ. Сидæн хъуыдыйады мидæг цы ран лæууа, уымæгæсгæрхæцæн нысæнттæраст æвæрын.
«Зивæггæнаг æмæхиппæлой ма у»	49-æм. «Комкоммæныхас»	Ныхасы хæйттæ. Номдар, мивдисæг. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сидæн, йæрасфыссынад. Дзырды хæйттæ.	Фæлтæрæны хæслæвæрд æххæст кæнгæйæбазонын искæй нихас æнæивдæй æвдыст кæм цæуы, уый. Урочы темæраргом кæнын. Хъуыдыйады мидæг комкоммæныхас æмæавторы нихæстæхицæн кæнын. Комкоммæныхас хъуыдыйады кæм æвæрд уа, уымæгæсгæрхæцæн нысæнттæраст æвæрын. Лæвæрд схемæтæм гæсгæавторы нихæстæмæкомкоммæныхас раст æрхæцæн нысæнттæй хицæн кæнын. Æмбисæндты хъуыды æмбарын кæнын. Текстæн сæргонд дæттын.
«Æнæкусгæйæцард нæй»	50-йæм. «Рацыд æрмæг фæлхатт кæнын»	Ныхасы хæйттæ. Номдар, йæхауæнтæ, нымæц. Фæрсдзырд. Хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйад. Миногон, йæрастфыссынад.	Тексты мидис фæрстытæм гæсгæдзурын. Тексты бæрæггонд дзырдтæм фæрстытæдæттын. Цавæр нихасы хæйттæсты, уый бæрæг кæнын. Бæрæггонд дзырдтæн синонимтæарын. Цæсгомон номивджыты цыбыр æмææххæст хуызтæбæрæг кæнын. Мивдисджытæивын афонтæм æмæнымæцтæм гæсгæ. Æмбисæндты мидис бæрæг кæнын, фæрсдзырдтæдзы арын. Хайыгтæмивдисджытимæкуыд фыссын хъæуы, уый сбæрæг кæнын. Текстæй хъуыдыйæдтæкомкоммæныхасимæфыссын. Фæлтæрæны хицæн кæнын хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Бамбарын сын кæн æрхæцæн нысæнтты æвæрынад.

51-æм. Сбæлвырд кæнæм цы базыдтам, уый.

Ирон æвзаджы ахуырадон программæ5–11-æм кълæстæн

МИДИС

Æмбарынгæнæн фыстæг.....	2
Ахуырадон предметы иумæйаг характеристика.....	3
Ирон æвзаджы программабазоныны удгоймагон, метапредметон, предметон фæстиуджытæ.....	5
Курсы мидис.....	10
Тематикон пълан.....	21
5 кълас.....	21
6 кълас.....	34
7 кълас.....	50
8 кълас.....	76
9 кълас.....	96
10 кълас.....	121
11 кълас.....	141
Ахуырадон-методикон æрмæг.....	

Æмбарынгәнән фыстæг

Цæгат Ирыстоны-Аланийы ис дыууæпадзахадон æвзаджы: ирон æмæуырыссаг. Ирон æвзагæй адæм пайда кæнынц се 'рвылбоны царды æмææхсæнадон-политикон, барадон, наукон, культурон архайды, ахуырад æмæаивадон-дзырдон сфæлдыстады. Уый у сæйраг фæрæзтæй иу æвзагон/ныхасон æрмæг хъахъхъæнына æмæйæиу фæлтæрæй иннæмæдæттынæн.

Æвзаг бæтты алы дугты цæрæг ирон адæмы фæлтæрты.

Ирон æвзаджы лексикон-грамматикон, стилистикон фæрæзтæсты хъæздыг, йæаивадон-нывгәнән мæдзæлттæ– бирææмæахадгæ. Уымæгæсгææвзагæн йæбон у дзуапп дæттын царды домæнтæн, йæразмææвæрд хæстæнæкъуылымпыйææххæст кæнын. Йæахуыр ахъаз у уырыссаг æвзаг хуыздæр æмææнцондæрæй базонына дæр.

Ахуырадон предмет «Ирон æвзаг» скъоладзаутæн дæтты зонындзинæдтæмæдæлон æвзаджы тыххæй, амоны, æвзагæй алыхуызон уавæрты куыд пайда кæнын хъæуы æмæйæкæцы хæйттæй, уый; æххуыс ын у хи хъарутæй зонындзинæдтæрайсына. Мæдæлон æвзаг у вазыгджын фæрæз уымæн, цæмæй скъоладзау ирон культурæйы удварнон хъæздыгдзинад æмæлитературæсахуыр кæна, цы адæмы æхсæн цæры, уымæиу зондæй цæра æмæхайджын суа адæймагады культурон-историон фæлтæрддзинадæй.

Предмет «Ирон æвзаг» ахуыр кæныны сæйраг *нысæнттæ*сты:

- 1) хъомыл кæнын хорз цæстæнгас ирон (мæдæлон) æвзагмæ, æмбарын æй кæнын куыд культурæйы вазыгджын фæзынд;
- 2) удварнон-эстетикон хæзна кæй у, уый æмбарыныл ахуырдауы ахуыр кæнын;
- 3) зонын кæнын, мæдæлон æвзаг кæй у ныхас кæныны æмæахуырадон архайды сæйраг фæрæзтæй иу, зонындзинæдтæрайсыны мæдзал адæймаджы архайды бæлвырд къабæзты, стæй, æхсæнады цы этикон нормæтæныффидар сты, уыдон базоныны амал;
- 4) базонын кæнын вазыгджындæр иумæйагахуырадон арæхстдзинæдтææмæуниверсалон ахуырадон архæйдтытæ(архайды нысан амонын, фæтк ын æвæрын, библиографион агуырд кæнын, арын хъæугæхъусынгæнинаг алыхуызон æвзагзонынадон дзырдæттæй æмææндæр æвзæрæнтæй, уымæдзыллон хабархæссæг фæрæзтæй æмæИнтернетæй, тексты мидисыл кусын);
- 5) зонындзинæдтæрайсын æвзаджы системæйы арæзты тыххæй æмæ, куыд кусы, уый тыххæй; ирон литературон æвзаджы стилистикон фæрæзтææмæсæйраг нормæты тыххæй; æвзагон фæзындтæуынын, иртасын, кæрæдзиуыл сæбарын, классификаци сын кæнын æмæсын аргъ дæттыны ахуырадон æмææндæр арæхстдзинад рæзын кæнын;

- 6) дзургæамæфысгæныхасы культуæбазонын, ныхас кæнынимæбаст архайды хуызтæй, æвзагæй алыхуызон уавæрты пайда кæныны æгъдæуттæ, ныхасы этикеты нормæтæ; активон дзырдуютон æвæрæн хъæздыг кæнын;
- 7) ныхас кæныны рæстæг сахуыр кæнын, цы зонындзинадтæрайстой ахуырдызæмæсæм цы арæхстдзинадтæфæзынди, уыдонæй пайда кæнын.

Ахуырадон предметы иумæйаг характеристика

Ирон æвзаг скъолайы ахуыр кæныны сæрмагонд нысæнттæсты скъоладзаутæм рæзын кæнын *коммуникативон, æвзагон, лингвистикон æмæкультурæзонæн* компетенцитæ.

Коммуникативон компетенци нысан кæны мадæлон æвзагæй ныхасы алыхуызон уавæрты, ныхасы темæмæнысæнттæм гæсгæпайда кæнынмæарæхсын; зонын дзургæамæфысгæныхасы культуæйы бындуртæ; ныхас кæнынмæарæхсын, скъоладзау цы кары ис, цавæр сты йæфæлтæрддзинад æмæпсихологион миниуджытæахуыр кæныны алы къæпхæнтыл (5 – 7, 8 – 9, 10 – 11 кълæсты), уымæгæсгæ.

Æвзагон компетенци у зонын, мадæлон æвзаг куыд нысанон системæмææхсæнадон фæзынд, йæарæзт, куыд рæзы æмæдзы куыд пайдагæнæн ис, ирон литературон æвзаджы сæйраг нормæтæзæрдыл дарын, зонын фаг дзырдуютон æрмæг æмæныхасы грамматикон сконд, æвзаг æмæныхасы аивдзинад; пайда кæнынмæарæхсын алы хуызты лингвистикон дзырдæттæй.

*Лингвистикон компетенци*мæхауынц скъоладзауты зонындзинадтæнаука«Ирон æвзаг»-æй, йæхæйттæмææвзаг наукон æгъдауæй ахуыр кæныны нысæнттæ, стæй, ирон æвзаджы фæрстытæцы ахуыргæндтæиртæстой, уыдоны тыххæй æрмæг зонын.

Культурæзонæн компетенци баст у, æвзаг кæй у националон культуæйы тыххæй дзырыны формæ, уый æмбарынадимæ, адæмы æвзаг æмæистори баст кæй сты, ирон æвзагæн кæй ис националон-культурон æууæлтæ; ирон ныхасы этикеты нормæты зонындзинадимæ.

Ахуырады сæйраг иумæйаг хæстæ, куыд æмбæлы, афтææххæст кæныны уавæр баст у æвзаг æмæныхас тынг хорз зонынимæ. Коммуникативон æмæкультурæзонæн компетенцитыл ахуыр кæнынц фылдæр ныхасы рæзтыл куысты урокты, лингвистикон компетенци та рæзы, æвзаджы системæахуыр кæнгæйæ.

Ацы программæарæзт у дыууæхайæ: «Æвзаджы системæ» æмæ«Ныхасы рæзт». Уымæн æмæныхасы рæзты сæйраг бындур у æвзаджы системæ, йе 'гъдæуттæахуыр кæнын.

Амынд нысæнттæкъухы бафтыны тыххæй хъæуы ахæм *хæстæ*æххæст кæнын:

– скъоладзаутæн базонын кæнын, цы хæстææвæрд ис æвзагыл æхсæнады царды, цы бынат ахсы ирон адæмы царды, цæмæй хъæздыг у, цавæр сты йæирдгæнæн-нывгæнæн мадзæлттæ; раттын бæлвырд зонындзинæдтæирон литературон æвзаджы фонетикæ, графикæ, орфоэпи, орфографи, лексикæ, морфемикæ, дзырдарæст, морфологи, синтаксис, пунктуаци æмæстилистикæйæ, стæй, райст зонындзинæдтæй практикон архайды куыд пайдагæнæн ис, уый тыххæй;

– ахуырдауты ныхас рæзын кæнын: хъæздыг сын кæнын сæактивон æмæпассивон дзырдутон æвæрæн, ныхасы грамматикон сконд; архайын, цæмæй базонæй литературон æвзаджы нормæтæ, зонæй æмæарæхсой ныхасон архайды алы хуызты дзургææмæфысгæныхасæй раст æмæуæгъдибарæй пайда кæнын;

– амонæн æмæхуыздæр кæнын орфографион æмæпунктуацион арæхстдзинæдтææмæфæлтæрддзинæдтæ;

– хи ныхасы арæстмæхъус дарын;

– библиографион агуырæд кæнын, хъæугæхъусынгæнинаг исын алыхуызон дзырдуттæй æмææндæр æххуысгæнæг литературæйæ, уымæдзыллон хабархæссæг фæрæстææмæИнтернетæй æ. а. д.

Ирон æвзаджы программæбазоныны удгоймагон, метапредметон, предметон фæстиуджытæ

Удгоймагон фæстиуджытæ:

1) ирон æвзаджы æмбарынад куыд ирон адæмы сæйраг национ-культурон хæзнатæй иу, мадæлон æвзаджы вазыгджын бынат уынын адæймаджы интеллектуалон, сфæлдыстадон æмæудварнон рæзты;

2) ирон æвзаджы эстетикон хæзна кæй у, уый æмбарынад; аргъ кæнын зонын мадæлон æвзагæн, сæрыстыр дзы уæвын; архайын ирон æвзаджы сыгъдæгдзинад бахъахъхъæнын куыд националон культурæйы фæзынд; хи ныхасы культурæбæрзонд кæнынмæтырнынад;

3) дзырдутон сконд фаг бæрцæй æмæграмматикон фæрæстæзонын, цæмæй ныхас кæныны рæстæг хъуыдытæ, æнкъарæнтæуæгъдибарæй загъд цæуой; раст аргъ лæвæрд цæуа хи ныхасæн.

Метапредметон фæстиуджытæ(скъоладзаутæсæйраг иумæйаг программæкуыд базонынц, уый æвдисæнтæ):

1) зонын ныхасон архайды æппæт хуызтæ:

хъуысын æмæкæсын:

– тексты темææмæйæсæйраг хъуыды, стиль, текстмæхъусгæйæ, бæрæг кæнын;

- кæсыны алы хуызтæзанын (агурын, æркæсын, зонгæкæнын) алыхуызон тексты стилитææмæжанрты;
- тексты хъæугæхъусынгæнинаг арын;
- цалдæр тексты сæхуыз æмæсæмидисмæгæсгæбарын;
- арæхстдзинад æвдисын алыхуызон æрмæгæй хъусынгæнинаг исынмæ, уымæдзыллон хабархæссæг фæрæзтæй, компакт-дисктæй, Интернеты фæрæзтæй;
- уæгъдибарæй пайда кæнын дзырдуртты алы хуызтæй, æххуысгæнæг литературæйæ, электрон хæсджытыл дæр;
- зонын бæлвырд темæйææрмæг æмбырд кæнын æмæйæсистематизаци кæнын; хи хъарутæй хъусынгæнинаг агурын; кæсгææмæхъусгæйæцы æрмæг базыдтой, уый ивын, æвæрын æмæхъусын кæнын;
- арæхсын æрæмных кæнын æмæбарын ныхасон зæгъдтытæсæмидисмæгæсгæ, стилистикон хицæндзинадтææмææвзагон фæрæзты æвзæрстмæгæсгæ;
- арæхстдзинад ахуырадон архайды нысан бæрæг кæнынмæ(индивидуалон æмæколлективон), архайды хæйтты кæрæдзи фæдыл раст цыд; аргъ дæттын, къухы цы фæстиуджытæбафтыдысты, уыдонæн æмæсæраст амонын дзургææмæфысгæформæйы;
- зонын ныхасы хуыз иртасын æмæивын;
- арæхсын, цы текстмæбайхъуыста æмæбакасти, уый рафæлгъауын цыбырæй (пълан, хи ныхæстæй дзурын, конспект, аннотаци);
- тексты сæйраг æмæфæрссаг хъусынгæнинаг иртасын. Тексты темææмæидейæбæрæг кæнын;
- текстмæбайхъуысыны кæнæйæбакæсыны фæстæйæбындурыл ныхас аразын, диалогты архайын, хи фиппаинагтæдзургæйææмææнкъарæнтææвдисгæйæ;
- нывтæм гæсгæдиалогтæхъуыды кæнын;
- диалоджы архайынмææмæйæаразынмæ;
- текстæн лексикон-грамматикон æмæстилистикон раиртæст кæнын;
- арæхстдзинад æвдисын алы хуызты фысгææмæдзургæтексттæ, ныхасы стилитææмæжанртæаразынмæ, кæрæдзиимæныхас кæныны уавæр, йæнысан æмæадресат хынцгæйæ;
- арæхстдзинад æвдисын хи хъуыдытæдзургææмæфысгæформæйы раст, уæгъдибарæй дзурынмæ, текст аразыны нормæтææххæст кæнын (логикондзинад, ныхасы хæйтты кæрæдзи фæдыл раст æвæрд, сæбастдзинад, темæйæн дзуапп дæттын), раст ахаст æвдисын æцæгдзинады хабæрттææмæфæзындтæм, цы бакæсы, фехъусы, фены, уымæ;

- зонын монолоджы алы хуызтæ(таурæгъ, æрфыст, тæрхæттæ; монолоджы алы хуызты бастдзинадтæ) æмæдиалоджы (этикетон, диалог-бафарст, диалог-разæнгард кæнын, диалог-дзурджыты цæстæнгасты æвдыст æ. æнд.);
- æххæст кæнын ныхасы рæстæг нырыккон ирон æвзаджы сæйраг орфоэпион, лексикон, грамматикон, стилистикон нормæтæ; æххæст кæнын орфографи æмæпунктуацийы сæйраг æгъдæуттæфысгæныхасы;
- арæхстдзинад ныхасы архайынмæ, ныхасы этикеты нормæтææххæстгæнгæйæ;
- хъæугæхуызы пайда кæнын цæсгомы, къухы змæлдтытæй ныхас кæныны рæстæг;
- хи ныхасæн аргъ дæттын йæмидисмæ, æвзагон арæзмæгæсгæ; грамматикон æмæныхасон рæдыдытытæарын æмæсæраст кæнын; хуыздæр кæнын æмæредакти кæнын хи тексттæ;
- дæсны уæвын æмбæлттæн гыццыл хъусынгæнинагтæ, доклад, реферат дзурынмæ; быцæу ныхасы архайын, арæхсын актуалон темæтыл дзурынмæ

2) райст зонындзинадтæй, арæхстдзинадтæй, фæлтæрддзинадæй æрвылбоны царды уавæрты пайда кæнын; мадæлон æвзагæй пайда кæнын, ирон æвзагыл цы предметтæахуыр кæнынц æмæцы æндæр уавæрты бахъæуы, уым;

3) алыварс адæмимæныхас кæнын зонын, иумæйаг хæстææххæст кæнын, быцæу ныхасы архайын, актуалон темæты фæдыл дзурын; этикетон ныхасы нормæты националон-культурон нормæтæзонын æмæсæпайда кæнын формалон æмææнæформалон уавæрты.

Предметон фæстиуджытæ:

1) æвзаджы сæйраг функцитæзонын, ирон æвзаг куыд ирон адæмы националон æмæпаддзахадон æвзаг, адæмы æвзаг æмæкультурæйы бастдзинад, мадæлон æвзаджы бынат адæймаг æмææхсæнады царды;

2) мадæлон æвзаджы бынат æмбарын ирон гуманитарон наукæты æмæахуырады;

3) базонын мадæлон æвзаджы наукон зонындзинадты бындуртæ; йææмвæзтææмæиуæгты бастдзинады æмбарынад райсын;

4) лингвистикæйы бындурон æмбарынадтæбазонын: лингвистикææмæйæсæйраг хæйттæ; æвзаг æмæныхас, ныхас кæнын, дзургææмæфысгæныхас; монолог, диалог æмæсæхуызтæ; ныхас кæныны уавæр; дзургæныхас, наукон, публицистикон, официалон-хъуыддагон стильтæ, аивадон литературæйы æвзаг; наукон, публицистикон, официалон-хъуыддагон стильты æмæдзургæныхасы жанртæ; ныхасы функционалон-хъуыдыйон хуызтæ(таурæгъ, æрфыст, тæрхæттæ); текст, тексты хуызтæ; æвзаджы сæйраг иуæгтæ, сæбæрæггæнæнтææмæхицæндзинадтæныхасы;

5) ирон æвзаджы лексикаæмæфразеологийы сæйраг стилистикон фæрæзтæзонын, ирон литературон æвзаджы сæйраг нормæтæ(орфоэпион, лексикон, грамматикон, орфографион, пунктуацион), зонын этикетон ныхасы нормæтææмæсæхи ныхасы пайда кæнын дзургæмæфысгæзæгъдтыты;

6) дзырдæн алыхуызон раиртæст кæнын (фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион), синтаксисон раиртæст дзырдбаст æмæхъуыдыйадæн; текстæн дæттын бирæаспектон раиртæст йæсæйраг æууæлтææмæарæзтмæгæсгæ, æвзаджы бæлвырд функционалон хуызтæм ахастмæ, се 'взагон арæзты хицæндзинæдтææмææвзаджы ирд фæрæзтæй пайдакæнынадмæгæсгæ;

7) лексикон æмæграмматикон синонимийы коммуникативон-эстетикон гæнæнтææмбарын æмæсæхи ныхасы пайда кæнын;

8) мадæлон æвзаджы эстетикон функци æмбарын, арæхстдзинад ныхасы эстетикон фарсæн аргъ кæнынмæ, аивадон литературæйы тексттæн раиртæст дæтгæйæ.

Скъолайы сæйрагдæр ахуыргонд цæуы ирон литературон æвзаг, уымæгæсгæппæты æнгомдæр бастдзинæдтæирон æвзагæн куыд предметæн ис ирон литературæимæ. Арæхдæр æвзагон æрмæг ист цæуы ирон аивадон уацмыстæй; уымæ, скъолайы литературæйы программæйы цы тексттæамынд ис, уыдонæй дæр. Се 'рмæгæй пайдагæнгæйæ, æвæрст цæуынц дзырдты лексикон, грамматикон æмæстилистикон миниуджытæ, орфографион æмæпунктуацион æгъдæуттæахуыргонд цæуынц, хъуыдыйæдтææмæтексты хæйтты бастдзинæдтæ. Æвзаг æмæлитературæйы бастдзинад вазыгджын у ныхасы рæзтыл кусгæйæдæр.

Ныхасы рæзтыл кусыны темæтææмхуызон уæрст цæуынц грамматикон æрмæгыл, æмæсын уымæгæсгæпрограммæйы хицæнæй сахæттæамынд нæй.

Программæйы аккаг бынат бацахста ныхасы компетенцитæрæзын кæныны фарст. Ацы куыст программæйы домæнмæгæсгæалыхуызон кълæсты цæуы алыхуызон темæтæй. Уыцы темæтæамынд сты ахуыргæнæн чингуыты алы кълæсты.

Уæлдай тынгдæр хъус дарын хъæуы скъоладзауты изложенитææмæсочиненитæм. Сæтемæтæсын æвзаргæйæ, архайын хъæуы, цæмæй уыцы куыстытææххуыс уой фæллойдон, идейон æмæэтикон хъомылады.

Цæмæй скъоладзаутæрæст æмææнæрæдыдæй фыссын базоней, уый тыххæй пайда кæнын хъæуы хицæн хъуыдыйæдтææмæдзырдтæй дæр, стæй æнæхъæн тексттæй дæр, уымæн æмæтекст у æппæты ахадгæдæр мадзал грамматикон иуæджы функционалон нысаниуæг ныхасы мидæг раггом кæнынæн.

Архайын хъæуы, цæмæй сывæллæттæ, тексттæфысгæйæ, æрмæг исой сæхи æхсæнадон куысты фæлтæрддзинадæй, сæбинонтæ цардæй, сæрайгуырæн хъæу, горæт

кæнææрдзимæбаст æрмæгæй, скъолайы цардæй, æмбæлттимæахастдзинæдтæй, æндæр адæмтææмæбастæты царды тыххæй ирн æвзагыл райсой бæлвырд хъусынгæнинаг.

Уроктæй уæлдай ма кæнын хъæуы консультацитæ, семинартæ, беседæтæ, грамматикон хъæзтытæ, олимпиадæтææмææндæр куысты хуызтæ.

Курс «Ирон æвзаджы» бынат ахуырадон пъланы

Ирон (мадæлон) æвзагæй сахæтты бæрц кълстæм гæсгæу: 5 къласы – 51 сах., 6 къласы – 51 сах., 7 къласы – 51 сах., 8 къласы – 51 сах., 9 къласы – 51 сах., 10 къласы – 34 сах., 11 къласы 33 сах.

Курсы мидис

I. Æвзаджы системæ

5 кълас

Синтаксис. Пунктуаци

Синтаксис æмæпунктуацийы æмбарынад.

Дзырдбаст.

Дзырдбаст сæвзарыны фæтк.

Хъуыдыйад.

Хъуыдыйады хуызтæзагъды нысанмææминтонацимæгæсгæ.

Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ.

Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ.

Æххæстгæнæн.

Бæрæггæнæн.

Фадатон дзырдтæ.

Хуымæтæг цыбыр æмæ даргъ хъуыдыйæдтæ.

Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.

Сидæн.

Вазыгджын хъуыдыйад.

Коммæ ныхас.

Диалог.

Фонетикæ, орфоэпи, графикаæмæорфографи

Хъæлæсон мыртæ.

Æмхъæлæсон мыртæ.

Дамгъуат.

Дæргъæтин æмхъæлæсонты растфыссынад.

Уæнг. Цавдон æмææнацавдон уæнгтæ.

Дзырд иу рæнхъæй иннæмæхæссыны æгъдæуттæ.

6 кълас

Фонетикæ. Мырты дих. Алфавит. Уæнг. Цавд. Дзырды фонетикон æвзæрст.

Лексикæ. Дзырды лексикон нысаниуæг. Иунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Омонимтæ.

Дзырдарæзт. Морфемикæйы æмбарынад. Дзырдарæзæг морфемæтæ. Æмуидагон дзырдтæ. Вазыгджын дзырдтæ. Дзырды морфемон æвзæрст.

Морфологи. Номдар. Миногон. Нымæцон.

Номдары грамматикон æууæлтæ. Номдарты бирæон нымæц аразыны хицæндзинæдтæ.

Миногон куыд ныхасы хай. Миногоны бæрцбарæнтæ.

Нымæцон куыд ныхасы хай. Бæрцон æмæрæнхъон нымæцонтæ.

Синтаксис. Синтаксисы сæйраг иуæгтæ: дзырдбаст æмæхъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст.

Текст. Текст хæйттыл дих кæнын. Ныхасы стильтæ.

Лексикаæмæфразеологи

Æппæтадæмон дзырдтæ. Бындурон ирон дзырдтæ. Æндæр æвзæгтæй æрбайсгæдзырдтæ. Диалектизмтæ. Профессионализмтæ. Архаизмтæ. Историзмтæ. Неологизмтæ.

Фразеологи куыд æвзагзонынады хай. Фразеологион дзырдбæстытæ. Фразеологион дзырдуат.

Лексикон æвзæрст.

Дзырдарæзт

Дзырдарæзты сæйраг мадзæлттаирон æвзаджы. Вазыгджын дзырдтæ; сæрастфыссынад.

Дзырдарæзтон æвзæрст.

Морфологи

Номдар

Номдары тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Номдарты дзырдарæзт фæсæфтуантæ-*дзинад*-, *-дон*-, *-ад*-, *-ыстон*-, *-он*- æмæразæфтуантæ*æм*-, *дæл*-, *уæл*-, *мид*-, *раз*-, *фæс*-*ы* руаджы. Номдарты дзырдарæзт бындурмæуыцы иу рæстæг разæфтуан æмæфæсæфтуан æфтауыны руаджы. Номдарты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимææфтауыны руаджы. Цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ. Æндæр ныхасы хæйттæномдары ролы (субстантиваци). Номдарты растфыссынад.

Номдары морфологион æвзæрст.

Миногон

Миногоны тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Миногонты дзырдарæзт фæсæфтуантæ-*æг*-, *-он*-, *-джын*-, *-ын*-, *-ыккон*-, *-гомау*- æмæразæфтуантæ*æм*-, *æнæ*-, *æ*-, *æд*-*ы* руаджы. Миногонты дзырдарæзт дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимææфтауыны руаджы. Миногонты дзырдарæзт бындурмæуыцы иу рæстæг разæфтуан æмæфæсæфтуан бафтауыны руаджы. Номдарты рахызт миногонтæм. Миногонты растфыссынад.

Миногоны морфологион æвзæрст.

Нымæцон

Нымæцонны тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Дæсгæйттæй æмæссæдзгæйттæй нымæд. Нымæцонты арæзт (хуымæтæг, вазыгджын, амæд). Дихон æмæмурон нымæцонтæ. Нымæцонты тасындзæг. Нымæцонты растфыссынад.

Нымæцонны морфологион æвзæрст.

Номивæг

Номивæджы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Номивджыты нысаниуæг æмæсæсæйраг грамматикон æууæлтæ. Номивджыты дих сæамындмæгæсгæ. Номивджыты тасындзæг. Цæсгомон номивджыты æххæст æмæцыбыр хуызтæ. Номивджыты растфыссынад.

Номивæджы морфологион æвзæрст.

Мивдисæг

Мивдисæджы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ. Мивдисæджы æбæлвырд формæ. Мивдисæджы разæфтуантæ. Мивдисæджы хуызтæ(æххæст / æнæххæст). Мивдисæджы здæхæнтæ. Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. Мивдисджыты растфыссынад.

Мивдисæджы морфологион æвзæрст.

7 кълас

5-6 къласты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын

Фонетикæ.

Номдар.

Миногон.

Нымæцон.

Номивæг.

Морфологи

Мивдисæг.

Миногми.

Фæрссагми.

Фæрсдзырд.

Фæсæвæрд.

Разæвæрд.

Бæттæг.

Хайыг.

Æвастхæр.

8 кълас

Дзырдбаст

Дзырдбасты хуызтæсæйраг дзырды морфологион арæзмæгæсгæ

Домгæбастдзинады хуызтæдзырдбасты. Æмарæзт. Æфтыдад

Хуымæтæг хъуыдыйад

Хуымæтæг хъуыдыйады интонаци. Логикон цавд.

Дзырдты рæнхъæвæрд хуымæтæг хъуыдыйады.

Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ

Сæйраты арæзт.

Зæгъинаг. Зæгъинаджы хуызтæ. Хуымæтæг мивдисæгон зæгъинаг. Амад мивдисæгон зæгъинаг.

Зæгъинаджы хуызтæ.

Амад номон зæгъинагтæ.

Тире сæйраг æмæзæгъинаджы æхсæн

Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ

Æххæстгæнæн

Комкоммææмæфæрссаг æххæстгæнæнтæ.

Бæрæггæнæн.

Æмхасæн.

Фадатон дзырдтæ.

Афоны фадат.

Бынаты фадат

Фадатон дзырдтæ.

Архайды хуызы фадат.

Æфсоны фадат.

Нысаны фадат.

Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ

Бæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.

Æбæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.

Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.

Æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ

Номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.

Æххæст æмææнæххæст хъуыдыйæдтæ.

Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ

Бæттæгтæхъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ.

Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæ.

Æмхуызон уæнгты иугæнæг дзырдтæ. Æрхæцæн нысæнттæиугæнæг дзырдтимæ.

Хъуыдыйæдтæсидæнтимæ.

Æрхæцæн нысæнттæхъуыдыйæдты сидæнтимæ.

Бавæргæарæзтытæ. Бахæсгæарæзтытæ. Æрхæцæн

нысæнттæбавæргææмæбахæсгæарæзтытимæ.

Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ

Иртæстгонд бæрæггæнæнтææмææмхасæнтæ.

Иртæстгонд фадатон дзырдтæ.

Искæй ныхас зæгъыны фæрæзтæ

Комкоммææмæфæрссаг ныхас.

Æрхæцæн нысæнттæкомкоммæныхасы.

Диалог. Цитатæ. Æрхæцæн нысæнттæдиалог æмæцитатæйы.

9 кълас

5 – 8-æм кълаесты синтаксисы тыххæй рацыд æрмæг фæлхат кæнын

Дзырдбасты хуызтæ.

Хуымæтæг хъуыдыйад.

Хъуыдыйæдтæсидæнтææмæбавæргæдзырдтимæ.

Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.

Вазыгджын хъуыдыйад

Вазыгджын хъуыдыйад.

Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад.

Домгæвазыгджын хъуыдыйад.

Бæттæгтææмæбæттæг дзырдтæдомгæвазыгджын хъуыдыйады.

Уæлæмхæст хъуыдыйады хуызтæ.

Æмбарынгæнæн уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Бæрæггæнæн уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ

Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæфадатон уæлæмхæст хæйттимæ. Бынаты уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Афоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Архайды хуызы уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Æфсоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Нысаны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Бадзырдон уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.

Ныхмæварды уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ

Домгæвазыгджын хъуыдыйад къорд уæлæмхæст хæйттимæ.

Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтææмæсæхицæндзинæдтæ.

Æрхæцæн нысæнттææнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады.

Вазыгджын хъуыдыйæдтæбастдзинады алы хуызтимæ.

Стилистика. Практикон стилистика. Ныхасы стильтæ

Ныхасы стильтæ. Дзургæныхасы стиль.

Официалон-хъуыддагон стиль.

Наукон стиль.

Публицистикон стиль.

Аивадон литературæйы стиль.

Лексикон, фразеологон æмæграмматикон синонимтæ.

Ныхасы культурæ.

Æвзаг – æхсæнадон фæзынд.

Æвзæгты хæстæгдзинад.

Ирон æвзаджы бынат дунейы æвзæгты 'хсæн.
Ирон æвзаджы диалектæмæныхасыздæхтытæ.
Литературон æвзаг ирон диалекты бындурыл.

10 кълас

Фонетикæ. Графика. Орфографи. Ныхасы культура

Фонетикæ. Мыртæмæдамгъæты бастдзинад. Орфоэпии.
Хъæлæсон æмæмхъæлæсон дзырдты ивддзинæдтæ. Орфографи. Орфограммæ.
Орфографийы принциптæ.
Уæнг. Цавд. Цавды æгъдæуттæ.
Акцентуалон къордтæ.

Лексикæ. Фразеологи. Ныхасы культура

Лексикæ. Дзырдты бастдзинад кæрæдзиимæсæмидисмæгæстæ.
Лексикон бастдзинæдты фæрæзтæтексты хъуыдыйæдты æхсæн.
Дзырдты лексикон нысаниуæг. Дзырдты тематикон къордтæ.
Иунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Метафорæ. Метоними.
Омонимтæ.
Синонимтæ.
Синонимтæ. Градации.
Антонимтæ. Антитезæ. Оксюморон.
Æрбайсгæдзырдтæ.
Диалектизмтæ.
Сæрмагонд лексикæ. Терминтæмæпрофессионализмтæ.
Зæронд æмæног дзырдтæ.
Æнгом дзырдбæстытæ.
Фразеологион синонимтæ, антонимтæ, омонимтæ.

Литературон æвзаг. Стилистика. Ныхасы культура

Литературон æвзаг æмæйæнормæтæ.
Стилистикæмæныхасы культура.
Ирон лексикæмæфразеологизмты стилистикон миниуджытæ. Дзырды стилистикон нысаниуæджы æмбарынад.
Чиныгон æмæдзургæныхасы фразеологион иуæгтæ.
Дзырдты æнкъарæнджын-экспрессион нысаниуæг.
Этикетон ныхас.

Морфемикæ. Морфологи. Орфографи. Ныхасы культура

Дзырдарæзт æмæдзырдты сконд. Морфемæты хуызтæ.
Морфологи. Ныхасы хæйттæирон æвзаджы. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ. Хауæнты нысаниуджытæ.
Мивдисæг. Миногми. Фæрссагми.
Мивдисæджы бындуртæ. Мивдисæджы разæфтуантæ.
Мивдисæджы афонтæмæздæхæнты нысаниуджытæ.
Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ.
Бæттæгтæ.
Хайыгтæ. Модалон дзырдтæ.
Разæвæрдтæмæфæсæвæрдтæ. Æвастхæртæ. Мырфæзмæн дзырдтæ.

11 кълас

8-9 кълæсты синтаксисæй рацыд æрмæг фæлхат кæнын

Дзырдбаст.
Дывæрсыг хъуыдыйад.
Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.

Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.
Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ.
Бавæргææмæбахæсгæарæзтытæ. Сидæн.
Вазыгджын хъуыдыйæдтæ.
Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад.
Домгæвазыгджын хъуыдыйад.
Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад.

Синтаксис

Бирæхайон вазыгджын хуыдыйад.
Комкоммæныхас.
Фæрссаг ныхас.
Цитатæ.

Стилистика

Æвзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ.

Текст

Текст.
Абзац.
Вазыгджын синтаксисон æнæхъæн.

Ныхасы хуызтæ

Таурæгъон ныхас.
Æрфыст.
Тæрхæттæ.

Ныхасы стильтæ

Наукон стиль.
Публицистикон стиль.
Официалон стиль.
Аивадон стиль. Дзургæныхасы стиль.

II. Ныхасы рæзт

5 кълас

6 кълас

Мадæлон æвзаг.
Ирыстоны истори.
Фыдæлты хæзнатæ.
Ирон адæмон культурæ.
Ирыстон.
Ирон æгъдæуттæ.
Къоста – ирон адæмы стъалы.
Удварны миниуджытæ.
Æрдз æмæадæймаг.
Æрдз – нæалыварс.
Нæалыварс дуне.
Мæргъты дуне.
8-æм мартъи – Сылгоймæгты æппæтдунеон бон.
Дунейы диссæгтæ.
Дунейы зындгонддæр фонтантæ; сæистори æмæахадындынад.
Ирыстоны цæугæдæттæ.
Афæдзы афонтæ.

Фыдыбæстæйы Стыр хæст.
Ирон æвзаджы бæрæгбон.
Ахуыргæнæгæн кад кæнын.

7 кълас

Ирон æвзаг.
Не 'взаг – нæхæзна.
Мысæм сæрды каникултæ.
Æппæты фæрнджындæр фæндаг – адæмимæхæларæй уцæрын.
Алцы зонын дæр хорз у.
Ацæргæадæймагæн – кад.
Иры уарзон хъæбул – Къоста.
Æрдз – нæалыварс.
Алцæмæн дæр афон ис.
Фæззыгон хъæды.
Дун-дунейыл балц.
Уарæсейы æрдзы рæсугъддæр бынæттæ.
Дуне зонынмæтырнæм.
Зымæгон таурæгътæ.
Ног азы бæрæгбон алы бæстæты.
Зымæгон цаутæ.
Зымæгон хъæд.
Зивæгæй цард нæй.
Балцы – Кавказмæ.
Хистæр – зондамонæг.
23 февраль – Фыдыбæстæхъахъхъæнæджы бон.
8 марты – Сылгоймæгты æппæтдунеон бон.
Уазæгуаты – ивгъуыдмæ.
Фæткæн – æгъдау, æгъдауæн – ном.
Æрцыд, ныллæуыд уалдзæг!
Спорт дун-дунейы.
Спорт Ирыстоны.
Стыр Уæлахизы рухс.
Ирон æвзагзонынады дæсны.

8 кълас

Æрдз нæалфамбылай.
Афæдзы афонтæ.
Фæззæг.
Райгуырæн бæстæ.
Æрдз – нæдарæг.
Адæм æмææрдз.
Нæирон æгъдæуттæ.
Зæххыл кад дæр ис æмæцард дæр.
Уæздан æгъдауджын лæджы хонынц.
Ирон культурæ.
Æвзæгтæ. Культурæ.
Удварны æууæлтæ.
Чиныг – зонындзинæдты къæбиц.
Нæистори, нæрагфыдæлтæ.
Райгуырæн зæххы ад.
Нæфыдæлты хæзнатæ.

Æмбисондхæссæг – зондамонæг.
Нæлымæн цæрагойты дуне.
Нæфыдæлты удварны æууæлтæ.
Удварны хæзнатæ.
Мæрайгуырæн хъæу.
Ирыстоны историон цыртдзæвæнтæ.
Мæргъты цардæй.
Æрдз – адæймагыл фæдзæхст.
Æрдз æмæадæймаджы 'хсæн гармонн.
Æрдз – нæдарæг.
Уалдзыгон æрдз.

9 кълас

10 кълас

Удварны хæзнатæ. 1-аг дæлтемæ: «Ды дæмæцин, мæцардамонд, Фыдыбæстæ». 2-аг дæлтемæ: «Адæймаджы ном кад æмæрадимахæссын». 3-аг дæлтемæ: «Сылгоймаджы æфсарм, намыс æмæрæсугъддзинад». Лæгдзинады бæрæггæнæнтæ.
Ирон национ культурæ. Хетæгкаты Къоста Леуаны фырт – нывгæнæг.
Рæвдауæн дзырдтæ.
Нарты кадджыты темæирон нывкæнынады.
Ирон адæмон зарджытæ.
Ирон зарæг.
Ирон героикон зарджыты æвзаг.
«Бæрзонд ном у – хæстон лæппу, салдат!».
Хидарыны уаг.
Ирон музыкалон аивад.
Бинонты фарн.
Ирыстоны æрдз.
Балц Шотландимæ.
Ирыстоны æрдз. Хъолайы цъити.
Ирыстоны зæххы хъæздыгдзинæдтæ.
Национ парк «Алани».
Ирыстоны æрдз. Цæгат Ирыстоны æхсæрдзæнтæ.
Ирон удиконд.
Æфсæддон намыс.
Ирыстоны намысы лæгтæ. Абайты Васо.
Сæнæмттæцæрдзысты мыггагмæ. Леонардо да Винчи.
Ирыстоны намысы лæгтæ. Хъантемыраты бæхылхъазджытæ.
Киноаивад Ирыстоны.
Хосгæнæн кæрдæджытæ.
Разамынд дæттыны сусæгдзинæдтæ.
Фыды фарн мæрдтæм нæцæуы.
Ничи нæфæрох, ницы нæфæрох.
Мадæлон æвзаг.
Мады къухты рæвдыд.
Ирыстон куыд баиу ис Уæрæсеимæ.

11 кълас

Ирон æвзаг.
Ирыстоны паддзахадон арæзт.

Ирыстоны индустри.
Дунейы адæмты музыкалон культурæ.
Дунейы адæмты æвзæгтæ.
Наукæ.
Ахуырад дунейы алы бæстæты.
Зæххы къори.
Хуры системæ.
Космос.
Ирыстоны фæсивæд.
Олимпиаг хъæзтытæ.
Удварны хæзнатæ.
«Нæбæсты сагъæстæ...»
Æнцон у æрыгон уæвын?

Тематикон пълан 5 къласӧн (51 сах.)

Урочы номыр	Темӧ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтӧ
	Ӧвзаг – адамӧн сӧкараӧдийы ӧмбарыны сӧйраг фӧрӧз 1 – 4-ӧм кълаӧсты рацыд ӧрмаг зардыл ӧрлаууын кӧнын		
1.	Рацыд кълаӧсты ӧрмӧг зӧрдлыл ӧрлаууын кӧнын	Сывӧллӧтты разӧнгард кӧнын фӧлтӧрӧнты ӧрмӧджы фӧрцы хорз ахуыр кӧныныл <i>Фӧлхат кӧнын:</i> дзырд, дзырды хӧйттӧ, хуыдыйад, сидӧн <i>Ныхасы рӧзт:</i> Фӧлтӧрӧнты фӧрстытӧн дзуапп дӧттын, кусын аив кӧсыныл	Текстимӧ куыст; Фыссын иуӧсӧнгон ӧмӧ бирӧуӧнгон дзырдтӧ; Сидӧнтӧй пайдагӧнгӧйӧ радзыр кӧронмӧ фыссын; Дзырдтӧй саразын хуыдыйӧдтӧ; Дзырдусӧттимӧ куыст дзыр «ӧвзаг»-ӧн йӧ нысаниусӧг ӧвзаргӧйӧ.
2.	Дзырды хӧйттӧ фӧлхат кӧнын	Рацыд ӧрмӧг фӧлхат кӧнын <i>Ныхасы рӧзт:</i> Дзырдуатимӧ кусын	Ӧмдзӧвгӧимӧ куыст; Текстимӧ куыст; Бӧрӧггӧнд дзырдтӧ фыссын, цухгонд дамгӧетӧ ӧвӧргӧйӧ Ӧвзӧгты бӧласимӧ зонгӧ кӧнын скъоладзауты, индоевропӧйаг къалиуыл бӧстондӧр ӧрлаууын, ирон ӧвзаджы бынат сбӧрӧг кӧнын. Мадӧлон ӧвзаджы тыххӧй иумӧйаг хуыды сбӧлвырд кӧнын. Дзырдусӧтты фӧрцы бӧрӧггонд дзырдтӧ ратӧлмац кӧнын. Сбӧлвырд кӧнын ӧмӧ ныффыссын хи хуыдытӧ мадӧлон ӧвзаджы тыххӧй.

3.	Номдарты тасындзөг (фөлхат кœнын)	Номдарты тасындзөг	Хъусынгœнинаг цœттœ кœнын. Урочы текстимœ куыст.
		<i>Фөлхат кœнын:</i> номдар œмœ йœ тасындзөг	
		<i>Ныхасы рœзт:</i> хъусынгœнинаг цœттœ кœнын	
4.	Хъуыдыйады тыххœй рацыд œрмœг фөлхат кœнын	Хъуыдыйады тыххœй рацыд œрмœг фөлхат кœнын <i>Фөлхат кœнын:</i> ныхасы хœйттœ. <i>Ныхасы рœзт:</i> œмбисœндтœ.	Æмдзæвгæимœ куыст Сбæрæг кæнын хъуыдыйæдты хуыз загъды нысанмæгæсгæ. Рафыссын вазыгджын дзырдтæ, равзарын сæдзырды хæйттæм гæсгæ. Лæвæрд дзырдтæй саразын хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйæдты сæйраг уæнгты бын хахх кæнын. Текстимœ куыст. Сбæрæг кæнын, бæрæггонд дзырдтæцавæр ныхасы хæйттæсты, уый. Рафыссын æмбисæндтæ, дзырдты цухгонд кæрæттæавæргæйæ. Бамбарын кæнын æмбисæндты мидис
	Синтаксис. Пунктуаци		
5.	Синтаксис æмæпунктуацийы æмбарынад	Синтаксис æмæпунктуацийы æмбарынад æмбарын кœнын. Фөлхат кœнын: æрхæцæн нысæнттæавæрыны œгъдœуттœ Ныхасы рœзт: хъуыдыйæдтæй саразын текст.	Нывтæм гæсгææрхъуыды кæнын фæйнæхъуыдыйады. Текстимœ куыст. Æрхъуыды йын кæнын сæргонд йœ мидисмœ гœсгœ. Уыци-уыцитимœ куыст. Æрхæцæн нысæнттæавæрыны œгъдœуттœ. Æмбисæндтимœ куыст. Дзырдтæсхематæм гæсгæфыссын. Æрхъуыды кæнын æмæныффыссын семæхъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйæдтæй саразын текст, æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Ныффыссын æй тетрæдты.

6.	Дзырдбаст	Дзырдбаст фæлхат кæнын <i>Фæлхат кæнын:</i> хуымæтæг æмæ вазыгджын дзырдтæ <i>Ныхасы рæст:</i> базон-базонтæ, æмбисæндтæ.	Дзырдтææмæдзырдбæстыты хицæндзинæдтæ сбæрæг кæнын . Нывтæй пайда кæнгæйæ, ныффыссын лæвæрд сæйраг дзырдтæсæдæлбар дзырдтимæ. Рафыссын лæвæрд дзырдбæстытæдыуæкъордæй: фыццаг къорды – æрмæст сæмидисмæгæсгæбаст дзырдтæ, дыккаг къорды – грамматикон æгъдауæй баст дзырдтæ. Текстимæ куыст. Хуымæтæг æмæ вазыгджын дзырдтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын Базон-базонæн йæ мидис æвзарын Æмбисæндтæн сæ мидис æвзарын.
7.	Дзырдбаст æвзарыны фæтк	Дзырдбаст фæлхат кæнын <i>Фæлхат кæнын:</i> Синонимтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> æмдзæвгæ.	Æмдзæвгæимæ куыст. Дзырдбаст æвзарыны фæтк. Синонимтимæ куыст.
8.	Хъуыдыйад	Хъуыдыйады хицæндзинад æвзарын иннæ синтаксисон иуæгтæй. <i>Фæлхат кæнын:</i> хъуыдыйады уæнгтæСинонимтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> радзырд Ирыстоны æрдзы тыххæй	Текстимæ куыст; Хъуыдыйæдты хицæндзинæдтæ æвзарын. Рафыссын текст. Дзырдтæбæххæст кæнын цухгонд дамгъатæй. Хъæугæбынатты æвæрын стъæлф. Хъуыдыйад равзарын хъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ, скæнын ын схемæ. Бакæсын радзырд рольтæм гæсгæ. Сбæрæг ын кæнын йæсæйраг хъуыды. Рафыссын æртыккаг абзац, хъæугæдамгъатææвæргæйæ. Дзуапп раттын фæрстытæн. Ныффыссын цыбыр радзырд Ирыстоны æрдзы тыххæй. Раттын ын сæргонд. Фæнысан кæнын номдартææмæмивдисджытæ.
9.	Хъуыдыйады хуызтæзагъды нысанмææминтонац имæгæсгæ	Загъды нысанмæгæсгæ цавæр вæййынц хъуыдыйæдтæ, уый ахуыр кæнын.	Хъуыдыйæдты хицæндзинад сæ загъды нысанмæ гæсгæ Вазыгджын дзырдтæ арæзын хуымæтæг дзырдтæй. Рафыссын дзырдтæдывæргонд æмхæлæсонтимæ. Бамбарын сын кæнын сæрастфыссынад.

		Фæлхат кæнын: мивдисæджы ифтындзæг Ныхасы рæст: радзырд кæронмæ ахæццæ кæнын.	Мивдисæджы аифтындзæг кæн фæдзæхстон здæхæны. Лæвсæрд радзырд кæронмæ ахæццæ кæнын. Спайда кæнын таурæгъон, разæнгардгæнæн æмæфарстон хъуыдыйæдтæй.
10.	Хъуыдыйады уæнгтæ. Сæйраг уæнгтæ	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæсембарын кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст:</i> уыци- уыцитæ	Нывмæгæсгæархъуыды кæнын цалдæр хъуыдыйады. Бакæсын радзырд. Бæрæггонд хъуыдыйæдтæрафыссын, равзарын сæхъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ; сбæрæг кæнут сæйраг æмæфарссаг уæнгтæ. Хъуыдыйæдтæй саразын текст, сбæрæг ын кæнын йæтемæ. Æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Равзарут хъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Аив бакæсын æмдзæвгæ Базонын уыци-уыцитæ. Рафыссын сæ, бахахх кæнын хъуыдыйады сæйраг уæнгты бын. Зæгъын, цæмæй хъæздыг ваййы фæззæг?
11.	Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. Æххæстгæнæн	Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> сæйраг хъуыдыйады уæнгтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> уыци- уыцитæ, æмбисæндтæ	Бакæсын æмбисæндтæ. Ссарын хъуыдыйæдты фæрссаг уæнгтæ. Рафыссын, хъуыдыйæдтæ хъæугæ æххæстгæнæнтæ æвæргæйæ. Бахахх кæнын сæйраг уæнгтææмææххæстгæнæн. Бакæсын текст. Рафыссын дзы хъуыдыйæдтæбæрæггонд дзырдтимæ, къæлæттæ фæбæрæг кæнын фæрстытæхуызæгмæгæсгæ. Бахахх кæнын бæрæггонд дзырдты бын. Нывмæгæсгæархъуыды кæнын хъуыдыйæдтææххæстгæнæнтимæ Баххæст кæнын æмбисæндтæ. Ссарын æххæстгæнæнтæ, сæбыны сын бахахх кæнын.
12.	Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. Бæрæггæнæн	Бæрæггæнæн сембарын кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> диалог <i>Ныхасы рæст:</i> æмдзæвгæ.	Бакæсын æмдзæвгæ. Ссарын, фæрстытæцавар? цыхуызæн? кæцы? кæй?-æн дзуапп цы дзырдтæдæттынц, уыдон æмæсæрафыссын семæбаст дзырдтимæ. Бакæсын радзырд рольтæм гæсгæ. Бамбарын кæнын йæсæргонд. Дзуапп раттын фæрстытæн Текстæй рафыссын ныхас диалоджы хуызы.

13.	Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. Фадатон дзырдтæ	Фадатон дзырд куыд фæрссаг уæнг сæвзарын. <i>Фæлхат кæнын:</i> хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ <i>Ныхасы рæст:</i> нывмæгæсгæ куыст	Æркæсын нывмææмæдзуапп раттын фæрстытæн. Фæрстытæм гæсгæ сбæрæг кæнын фадатон дзырдты нысаниуæг. Бакæсын сæмдзæвгæйы скъуыддзаг, ныффыссын æй. Фæнысан кæнын хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ. Рафыссын текстæй хъуыдыйæдтæфæрссаг уæнгтимæ. Равзарын сæхъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Фæрссаг уæнгтæ сбæрæг кæнын.
14.	Хуымæтæг цыбыр сæмæ даргъ хъуыдыйæдтæ	Базонгæ кæнын сывæллæтты хуымæтæг цыбыр сæмæ даргъ хъуыдыйæдтимæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> кæнын хъуыдыйæдты хуызтæ загъды нысанмæгæсгæ <i>Ныхасы рæст:</i> пыланмæ гæсгæ дзырын текст	Къостайы уацмыстæй рафыссын хъуыдыйæдтæфадатон дзырдтимæ. Сбæрæг кæнын, фадатон дзырдтæцавар ныхасы хæйттæй загъд сты. Тексты сæргондмæгæсгæзæгъын, ныхас дзы цæуыл цæудзæнис. Бакæсын текст. Дзуапп раттын фæрстытæн. Сбæрæг кæнын хъуыдыйæдты хуызтæ загъды нысанмæгæсгæ. Хуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæй саразын хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæмæсæныффыссын. Пыланмæ гæсгæ радзырын хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгты тыххæй. Дæнцæгтæхæссын фæлтæрæны текстæй. Нывтæм гæсгææрхъуыды кæнын æмæныффыссын цыбыр æмæдаргъ хуымæтæг хъуыдыйæдтæ. Равзарын сæхъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ.
15.	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгты тыххæй сæмбарынад раттын <i>Фæлхат кæнын:</i> номдарты тасындзæг <i>Ныхасы рæст:</i> хъуыдыйæдтæдарддæр ахæццæкæнын	Бакæсын скъуыддзаг радзырдæй Сбæрæг кæнын хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Загъын, цавæр фæрстытæдомынц, уый. Дзырд хæлар атасындзæг кæнын иуон æмæбирæон нымæцы. Фæнысан кæнын кæрæттæ. Схемæтæм гæсгæ æрхъуыды кæнын хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæмæсæныффыссын. Хъуыдыйæдтæ дарддæр ахæццæ кæнын.
16.	Сидсæн	Сидсæны тыххæй зонынлзинæдтæ арфдæр кæнын	Бакæсут текст. Бамбарын кæнут сæргонд. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, хъæугææрхæцæн нысæнттææваргæйæ. Сидæнты бын бахахх кæнын.

		<i>Фæлхат кæнын:</i> хуымæтæг хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> ныффыссын чысыл цау.	Загъын, даргъ сидæнтæсты æви хуымæтæг? Раиртæсты алы хъуыдыйадæн дæр æрхæссын дæнцæгтæ. Схемæтæм гæсгæныффыссын хъуыдыйæдтæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, къæлæттагомгæнгæйæмæхъæугæбæттæгтææвæргæйæ. Сæвæрын хъæугææрхæцæн нысæнттæ. Сидæнтасæвæрын хъуыдыйадæн йæастæу, йæкæроны. Бакасын сææмбæлгæхъæлæсы уагæй. Фæлтæрæнмæгæсгæныффыссын чысыл цау.
17.	Вазыгджын хъуыдыйад	Вазыгджын хъуыдыйады æмбарынад раттын. <i>Фæлхат кæнын:</i> хуымæтæг даргъ æмæ хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> дзырдуатимæ куыст.	Ссарын хъуыдыйæдтæн сæграмматикон бындуртæ. Сбæрæг кæнын грамматикон бындурты нымæц алы хъуыдыйады дæр. Нывмæгæсгæныффыссын хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, куыд баст сты хуымæтæг хъуыдыйæдтæвазыгджын хъуыдыйады мидæг? Бакасын текст. Адих æй кæнын йæ мидисмæ гæсгæхицæн хæйттыл, рафыссын алы хайæдæр сæйраг хъуыдыйад. Бакасын текст, раттын ын сæргонд. Рафыссын уæлдæр лæвæрд текстæй бæрæггонд диалогтæ. Зæгъын, хуымæтæг даргъ æви хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæй арæст сты? Уæдзуапп баххæст кæнын раиртæсты руаджы. Бакасут текст, хъæугæдамгъæтææвæргæйæ. Æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Дзуапп раттын фæрстытæн. Ныффыссын дзырдбæстытæдзырд «был»-имæйæалы нысаниуджыты. Зæгъын, цавæр дзырд у. Саразын дзырдбæстытимæвазыгджын хъуыдыйæдтæбæттæгтææмæ, фæлæ, цæмæй, уымæн æмæ-йы руаджы. Фæлтæрсæнсей рафыссут вазыгджын хъуыдыйæдтæ, бæттæгты бын бахахх кæнын.
18.	Вазыгджын хъуыдыйад сæвæрын фæтк	Сбæрæг кæнын вазыгджын хъуыдыйад сæвæрын фæтк <i>Фæлхат кæнын:</i> æрхæцæн нысæнттæ.	Сбæрæг кæнын хъуыдыйæдты кæрæттæ, сæвæрын хъæугææрхæцæн нысæнттæ. Бакасын текст рольтæм гæсгæ. Скæнын ын пылан æмæйæхи ныхæстæй радзурын. Бæрæггонд хъуыдыйад равæрын уæлдæр лæвæрд фæткмæгæсгæ. Фæлтæрæны текстæй рафыссын æртæвазыгджын хъуыдыйады æмææртæхуымæтæг хъуыдыйады.

		<i>Ныхасы рæзт:</i> текст рольтæм гæсгæкæсын, ныхæстæй радзурын.	Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Вазыгджын хъуыдыйæдтæравзарын схемæмæгæсгæ.
19.	Комкоммæ ныхас	Сывæллæтты дарддæр зонгæ кæнын комкоммæ ныхасимæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> диалог. <i>Ныхасы рæзт:</i> Дзырдуатимæ куыст.	Бакæсын хъуыдыйæдтæ. Бамбарын кæнын сæмидис. Аив бакæсын текст. Сбæрæг кæнын йæсæйраг хъуыды. Рафыссын текст. Равзарын, комкоммæныхас цы хъуыдыйæдты ис, уыдоны арæзт. Фæлтæрæнæй рафыссын хъуыдыйæдтæкомкоммæныхасимæ. Бахахх кæнын иу хаххæй авторы ныхæстæ, дыууæхаххæй – комкоммæныхас. Дзырдуатæй пайдагæнгæйæ, ныффыссын дзырдтæн амонд, æгъдау, æнувыддзинад санысаниуджытæмæрхъуыды кæнын семахъуыдыйæдтæкомкоммæныхасимæ. Бакæсын æмдзæвгæ. Æрхъуыды кæнын диалогтæ, лæвæрд рæнхъытæй пайдагæнгæйæ. Ныффыссын иу диалог. Зæгъын, цы у авторы ныхас æмæкомкоммæныхас?
20.	Диалог	Комкоммæ ныхас æмæ диалоджы хицæндзинæдтæ сбæрæг кæнын <i>Фæлхат кæнын:</i> синонимтæ сæмæ антонимтæ. <i>Ныхасы рæзт:</i> ныффыссын иу цымыдисаг цау нæрагфыдæлты цардæй.	Бакæсын скъуыддзаг уырыссаг аргъауæй «Дыууадæс мæйы». Бакæсын хъуыдыйæдтæ, бамбарын кæнут сæмидис. Ныффыссын сæхуызæгмæгæсгæ. Ныффыссын 1-аг фæлтæрæны текст сæйраг хъуыды, комкоммæныхасæй пайдагæнгæйæ. Комкоммæ ныхас æмæ диалоджы раиртæстытæ бакæсгæйæ, зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ? Æрхæссын дæнцæгтæ. Ныффыссын сæ. Бакæсын таурæгъ дарддæр. Рафыссын диалогтæ. Синонимты рæнхъы ссарын уæлдай дзырд. Ныффыссын иу цымыдисаг цау нæрагфыдæлты цардæй. Пайда кæнын диалог æмæкомкоммæныхасæй
21.	Рацыд сæрмæг фæлхат кæнын	Рацыд сæрмæг фæлхат кæнын. <i>Ныхасы рæзт:</i> текст рольтæм гæсгæкæсын.	Бакæсын текст, раттын ын сæргонд. Ссарын йæсæйраг мидис æвдисæг хъуыдыйæдтæ. Уæлдæр лæвæрд текстæй рафыссын вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Равзарын сæвазыгджын хъуыдыйад æвзарины схемæмæгæсгæ.

			Бакæсын дзырдтæ. Рафыссын сæ дыууæ къордæй: бындурон ирон дзырдтææмæрбайсгæдзырдтæ. Сбæрæг кæнын тексты хуыз. Бакæсын æй рольтæм гæстæ.
	Фонетикæ, орфоэпи, графикææмæорфографи		
22.	Фонетикæ	Базонгæ кæнын сывæллæстты фонетикæимæ. Фæлхат кæнын: растфыссынады æгъдæуттæ. <i>Ныхасы рæст:</i> аив бакæсын æмдзæвгæтæй скъуыддзæгтæ.	Бакæсын дзырдтæ. Зæгъын, дзургæйæ дзырдтæ цæмæй арæст сты? Фысгæйæта? Равзарын лæвæрд схемæ. Зæгъын, цавæр къордтыл дих кæнынц хъæлæсонтæ, æмхъæлæсонтæ? Æрхæссын дæнцæгтæалы къордæн дæр. Зæгъын, мырты цавæр къордимæфембæлдыстут фыццаг хатт, уый. Текст аив бакæсын. Æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Рафыссын иу хъуыдыйад. Сбæрæг кæнын дзырдты нымæц. Иу дзырдæн равзарын йææппæт мыртæдæр. Аив бакæсын æмдзæвгæтæй скъуыддзæгтææмæсæрафыссын, цухгонд дамгъæтæкæм хъæуы, уым бавæрут, афтæмæй. Сахуыр кæнын фæлтæрæны лæвæрд скъуыддзæгтææмæсæныффыссын.
23.	Хъæлæсон мыртæ	Хъæлæсон мыртимæ зонгæ кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> дзырдбæстытæ. <i>Ныхасы рæст:</i> нывтæм гæсгæ куыст.	Нывты мидис ныффыссын иугай хъуыдыйæдтæй. Бахахх кæнын раздæр хъæлæсон дамгъæтæ, стæй та – æмхъæлæсон дамгъæтæ. Фыццаг уал хъæлæсон мыртæранымайын, стæй та – æмхъæлæсонтæ. Зæгъын, кæцы мыртæдзургæйæсæмбæлæм цæлхдуртыл? Бакæсын æмæхи ныхæстæй радзурын текст. Фæстаг абзац рафыссын уæтæтрæдтæм, бахахх кæнын хъæлæсон дамгъæтæ. Зæгъын, кæцытæсты тыхджын, кæцытæта – лæмæгъ. Фæлтæрæнæй рафыссын бæрæггонд абзац. Тыхджын хъæлæсонты бын бакæнын иугай хæххытæ, лæмæгъты бын та – дыгай. Бакæсын дзырдтæ. Зæгъын, цавæр хъæлæсонтæй райдайынц? Бамбарын кæн дзырдты растфыссынад. Ныффыссын семæдзырдбæстытæ. Зæгъын, цавæр хъуыдыйады уæнг æвдисы предмет æмæдзуапп дæтты фæрссаг хауæнты фæрстытæн.

24.	Æмхъæлæсон мыртæ	Æмхъæлæсонты тыххæй сæмбарынад сбæлвырд кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> дзырды хæйттæ. <i>Ныхасы рæст:</i> цыбыр хъусынгæнинаг спортсментæй иуы тыххæй.	Бакæсын раиртæст. Зæгъын, цæй руаджы фæдзурæм æмхъæлæсон мыртæ, уый. Зæгъын, цал æмхъæлæсоны ис уырыссаг дамгъуаты? Ирон дамгъуаты та? Цавæр æмхъæлæсонтæнæй уырыссаг æвзаджы? Аив бакæсын текст. Раттын ын сæргонд. Радзурын æй хи ныхæстæй. Рафыссын текстæй фондз дзырды, фæнысан кæнут æмкъай зылангонтææмæзылангонтæ. Зæгъын, кæцы дзырд нæу раст дихгонд дзырды хæйттæм гæсгæ? Ныффыссын цыбыр хъусынгæнинаг ацы спортсментæй иуы тыххæй. Æртæдзырдæн сбæрæг кæнын сæмыртææмæдамгъæты нымæц.
25.	Дамгъуат	Зонгæ кæнын дамгъуаты арæзтимæ. Фæлхат кæнын: дзырдты мырон хицæндзинæдтæ. Ныхасы рæзтыл куыст: Аив бакæсын текст, хи ныхæстæй йæрадзурын	Дамгъуаты алы дамгъæдæр раст бакæсын. Зæгъын, цал дамгъæйы ис ирон дамгъуаты? Раст бакæсын лæвæрд дзырдтæ, рафыссын сæтæтрæдтæм, фæнысан кæнын, цалгай мыртææмæдамгъæтæй арæзт сты, уый. Бакæсын лæвæрд дзырдтæ, сбæрæг кæнын сæмырон хицæндзинæдтæ. Аив бакæсын текст, хи ныхæстæй йæрадзурын. Бæрæггонд дзырдтæ рафыссын, сбæрæг кæнын дамгъæты æмæ мырты нымæц.
26.	Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад	Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад сæмбарын кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст:</i> нывмæгæсгæныффыссын æртæхъуыдыйады	Бакæсын урочы эпиграф. Бамбарын æй кæнын. Нывмæгæсгæныффыссын æртæхъуыдыйады. Пайда кæнын дзырдтæй: рæсугъддзинад, хъахъхъæнын, хъæуы, бæлæстæ, цъуппытæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Бамбарын кæнын бæрæггонд дзырдты растфыссынад. Рафыссын дзырдтæ, кæм хъæуы, уым хъæлæсон æвæргæйæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Хъæлæсонтæ хаутæ кæм ракодтой, уыцы бынæттæбахахх кæнын
27.	Уæнг. Цавдон æмæнæцавдон уæнгтæ	Уæнг. Цавдон æмæнæцавдон уæнгтæсæвæрыны сæгъдæуттæ. <i>Фæлхат кæнын:</i>	Бакæсын радзырд. Йæсæйраг хъуыды йын ныффыссын тетрæдты. Фæлтæрæны текстæй рафыссын иууæнгон, дыууæуæнгон, æртæуæнгон æмæцыппаруæнгон дзырдтæ. Зæгъын, куыд сбæрæг кодтат уæнгты нымæц, уый. Сæвæрын дзырдтыл цавд.

		дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. <i>Ныхасы рæст:</i> аив бакæсын æмдзæвгæ.	Сæрмагонд нæмттыл савæрын цавд, адих сæкæнут уæнгтыл. Аив бакæсын æмдзæвгæ. Ныффыссын æй, дзырдтæуæнгтыл дихгæнгæйææмæалы дзырдыл дæр цавд æвæргæйæ.
28.	Дзырд иу рæнхъæй иннаæмæхæссыны æгъдæутгæ	1. Дзырд иу рæнхъæй иннаæмæхæссыны æгъдæутгææмбарын кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст:</i> адæмон сфæлдыстад.	Æркæсын таблицæмæ. Дæнцæгтæм гæсгæ базонын æмæрадзурын раиртæстытæ. Æрхæссын æндæр дæнцæгтæдæр. Аив бакæсын текст. Радзурын æй хи ныхæстæй. Бацамонын, хъуыдыйады уæнгтæраст бæрæггонд цы хъуыдыйады не 'рцыдысты, уый. Бакæсын æмдзæвгæ. Йæхъуыды йын бамбарын кæнын. Бæрæггонд дзырдтæ уæнгтыл куыд адихгæнæн ис? Базонын уыцы-уыцитæ. Бæрæггонд дзырдтæравзарын фонетикон æвзæрсты фæткмæгæсгæ.

Тематикон пълан 6 къласән (51 сах.)

Урочы номыр	Тема	Урочы мидис	Скьоладзауты архайды хуызтә
5 къласы әрмәг фәлхат кәнын			
1.	Фонетика. Лексика. Дзырдарәзт	Фонетика, лексика, дзырдарәзт <i>Фәлхат кәнын:</i> Мырты равзәрд, сәдих. Алфавит. Уәнг. Цавд.Дзырды фонетикон әвзәрст. Апостроф әвәрыны әгъдәуттә. Мырты әмхуызонад. Иунысаниуәгон әмәбирәнысаниуәгон дзырдтә. Дзырды комкоммәәмәахәсгәнысаниуәг. Синонимтә. Антонимтә. Омонимтә. Дзырдарәзт куыд әвзагзонынады хай. Дзырдаразәг морфемәтә. Дзырдты бындурты хуызтә. Әмуидагон дзырдтә. Вазыгджын дзырдтә. <i>Ныхасы рәзт:</i> Мадәлон әвзаджы ахадындзинад. Зындгонд адаймәгтәмадәлон әвзаджы тыххәй.	Фәрстытән дзуәппытәдәттын. Дзырд фонетикон әвзәрст кәнын. Дзырдтәм синонимтәәмәантонимтәагурын. Дзырды уидаг хицән кәнын.
2.	Морфологи (номдар, миногон, нымәцон)	Морфологи <i>Фәлхат кәнын:</i> Ныхасы хәйттә, сәдих. Номдары морфологион әууәлтә. Номдарты бирәон нымәцы арәзты хицәндзинәдтә. Миногоны нысаниуәг, йәбәрцбарәнтә. Ахастәвдисәг әмәминиуәгәвдисәг миногонтә. Нымәцон куыд нихасы хай. <i>Ныхасы рәзт:</i> Ирыстоны истори. Ирыстоны баиу Уәрәсеимә. Скифаг зындгонд ләгтәАнахарсис әмәТоксарид. Анахарсисы цыргъзонд нихәстә.	Номдары морфологион әууәлтәиртасын. Миногонтәцы дзырдтимәбаст сты, уый бәрәг кәнын. Сәйраг әмәдәлбар дзырдтәхицән кәнын. Нымәцонтәдзырдтәй фыссын.
3.	Синтаксис	Синтаксис. Дзырдбаст әмәхъуыдыйад. Текст. Ныхасы стильтә. <i>Фәлхат кәнын:</i> Дзырдбаст. Сәйраг әмәдәлбар дзырдтә.	Текст хи нихәстәй дзурын. Тексты темәәмәсәйраг хъуыды бәрәг

		Хъуыдыйæдты дих сæарæзт, загъды нысан æмæинтонацимæгæсгæ. Хъуыдыйады грамматикон бындур. Хъуыдыйады уæнгтæ, сæдих. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. Текст. Ныхасы стильтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Ирыстоны истори. Ирайнаг æвзæгты къорд. Ирæтты равзæрд. Андрей Шегрены наукон цæстæнгас. Ирон адæмон культурæ: уадын æмæхореографи.	кæнын. Тексты мидæг дзырdbæстытæсхемæтæм гæсгæагурын. Схемæтæм гæсгæхъуыдыйæдтæаразын. Вазыгджын дзырдтææмæномдарты растфыссынад æмбарын кæнын.
Лексикаæмæфразеологи			
4.	Æппæтадæмон дзырдтæ	Ирон æвзаджы дзырдты дих: æппæтадæмон, хицæн къордтæкæмæй пайда кæнынц, уыдон, бындурон, æрбайсгæ. Æрбайсгæдзырдты растфыссынад. <i>Фæлхат кæнын:</i> Ныхасы хæйттæ(номдар, миногон, нымæцон). <i>Ныхасы рæст:</i> Ирыстоны истори. Ирæтты равзæрд. Зындгонд ахуыргæндты иртасæн куыст (В.Ф. Миллер, Абайты В.). Алайнагты цард æвдисæг дзауматæ.	Текстмæгæсгæфæрстытæдæттын. Фæрстытæм гæсгæдиалог аразын. Дзырдтæуырыссаг æвзагæй иронмæтæлмац кæнын. Дзырdbæстытææмæхъуыдыйæдтæаразын. Æрбайсгæдзырдтæфыссын.
5.	Диалектизмтæ. Профессионализмтæ	Диалектон æмæпрофессионалон дзырдтæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> Æппæтадæмон дзырдтæ. Дзырды хæйттæ. Дзырdbæст. Номдар æмæминогони синтаксисон функцитæхъуыдыйады. Æрхæцæн нысæнттæхъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Ирыстоны истори. Скифæгты цард æвдисæг дзауматæ.	Текст хи ныхæстæй дзурын. Дзырд хæйттæм гæсгææвзарын. Тексты структурæ(райдайæн, сæйраг хай, кæронбæттæн) бæрæг кæнын. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимææрхæцæн нысæнттææмбарын кæнын.
6.	Архаизмтæ. Историзмтæ	Зæронд дзырдты къордтæ: архаизмтææмæисторизмтæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> Æппæтадæмон дзырдтæ. Диалектизмтæ. Профессионализмтæ. Номдарты бирæон нымæцы растфыссынад. Апостроф æвæрыны æгъдæуттæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Ирон æгъдæуттæ. Нæрагфыдæлты æгъдау, хъонахъдзинад. Нæлгоймаджы рагон ирон дарæс.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Тексты архаизмтææмæисторизмтæагурын, санысаниуæг сын æмбарын кæнын. Дзырдтæм синонимтæагурын.
7.	Неологизмтæ	Ног дзырдты (неологизмты) фæзынд. <i>Фæлхат кæнын:</i> Æппæтадæмон дзырдтæ. Диалектизмтæ. Профессионализмтæ. Архаизмтæ. Историзмтæ. Дзырды фонетикон	Тексты неологизмтæагурын. Санысаниуæг, стæй, куыд фæзындысты, уый æмбарын кæнын.

		æвзæрст. <i>Ныхасы рæзт:</i> Ирыстон. Туристон комплексы арæзтад Мамысонгомы.	Дзырдтæм синонимтæагурын.
8.	Фразеологион дзырdbæстытæ	Æппæтадæмон дзырдтæ. Диалектизмтæ. Профессионализмтæ. Архаизмтæ. Историзмтæ. Неологизмтæ. Фразеологион дзырdbæстыты нысаниуæг. <i>Фæлхат кæнын:</i> Хуымæтæг даргъ хъуыдыйад, сæйраг уæнгтæ. <i>Ныхасы рæзт:</i> Къоста – ирон адæмы стъалы. Къостайы фæдзæхст ирон адæмæн.	Текст хи ныхæстæй дзурын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Тексты фразеологион дзырdbæстытæагурын, синонимты фæрцы сæамбарын кæнын. Фразеологион дзырdbæстытимæхъуыдыйæдтæаразы н.
9.	Бæрæг кæнæм, цы базыдтам уый. Сочинени нывмæгæсгæ		
Дзырдарæзт			
10.	Вазыгджын дзырдтæ	Ирон æвзаджы дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ: морфемон; бындуртæкарæдзимææфтауын; иу ныхасы хайы рахызт æндæрма. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. <i>Фæлхат кæнын:</i> Дзырдарæзтон æвзæрст. Номдарты растфыссынад: мырты æмхуызонад, стыр дамгъæ. Профессионалон дзырдтæ. <i>Ныхасы рæзт:</i> Къостайы ном – æнусон. Къостайы сурæт нывкæнынад æмæскулыптурайы. Тугъанты М. сфæлдыстадон куыст.	Текст хи ныхæстæй дзурын. Текстæй фыссын дзырдтæсхематæм гæсгæ, дзырdbæстытæфæрстытæм гæсгæ. Дзырдтæм синонимтæагурын. Вазыгджын дзырдты хайтæхицæн кæнын.
11.	Дзырдарæзт	Ирон æвзаджы дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ: разæфтуан æмæфæсæфтуан. <i>Фæлхат кæнын:</i> Дзырды морфемон æвзæрст. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рæзт:</i> Ирыстон. Къæхтысæр – Ирыстоны рæсугъддæр бынæттæй иу. Æрдз хъахъхъæныны ахадындзинад æмамадзæлттæ.	Текст абзацтыл дих кæнын. Тексты агурын: дзырдтæсхематæм гæсгæ; вазыгджын, стæй æрбайсгæдзырдтæ. Фæсæфтуаны фæрцы, стæй схематæм гæсгæдзырдтæаразын. Дзырдтимæхъуыдыйæдтæхъуыды кæнын. Вазыгджын дзырдты хайтæхицæн кæнын.
12.	Дзырдарæзт	Ирон æвзаджы дзырдарæзты сæйраг мадзæлттæ: разæфтуан æмæфæсæфтуан. <i>Фæлхат кæнын:</i> Дзырды морфемон æвзæрст. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Тексты агурын дзырдтæсхематæм гæсгæ, дзырdbæстытæфæрстытæм гæсгæ. Дзырдтæм антонимтæагурын.

		<i>Ныхасы рæст:</i> Ирыстоны хæхтæ. Нæзындгонд æмзæххон – Хъаныхъуаты Бола; йæфæзминаг миниуджытæ.	Текстмæгæсгæфæрстытæдæттын. Фæрстытæм гæсгæдиалог аразын.
13.	Номдарты дзырдарæст. Номдарты дзырдарæст разæфтуантææмæфæсæфтуанты руаджы	Номдарты дзырдарæст разæфтуантææмæфæсæфтуанты руаджы. <i>Фæлхат кæнын:</i> Номдары нысаниуæг, йæграмматикон æууæлтææмæсинтаксисон функцитæ. Номдарты бирæон нымæц аразыны хицæндзинадтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Нæфыдæлты хæзнатæ– адæмон хореографи, хъисфæндыр.	Тексты агурын дзырдтææмæ дзырdbæстытæсхематæм гæсгæ, орфограмматæ. Дзырдтæм синонимтææмæантонимтæагурын. Дзырдты хæйттæхицæн кæнын. Дзырдбыд райхалын.
14.	Номдарты дзырдарæст дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимææфтауыны руаджы	Номдарты дзырдарæст: дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимææфтауыны руаджы. <i>Фæлхат кæнын:</i> Вазыгджын дзырдты арæст æмæрастфыссынад. Фразеологион дзырdbæстытæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Улæфты рæстæг. Рагзаманты хъæзтытæ. Чызджыты бæрæгбон Японийы. Рæвдауæн дзырдтæ. Адæмимæхæлар ахастдзинадтæаразыны мадзæлттæ.	Вазыгджын дзырдты хæйттæхицæн кæнын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Грамматикон хъазты архайын. Текст ирон æвзагæй уырыссагмæтæлмац кæнын.
15.	Цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ	Цыбыргонд вазыгджын дзырдты арæзты мадзæлттæ, сæрастфыссынад. <i>Фæлхат кæнын:</i> Дзырды æвзæрст хæйттæм гæсгæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. <i>Ныхасы рæст:</i> Наукææмæахуырад. Нæахуыргæндты иртасæн куыст. В.Ф. Миллеры наукон фæллæйттæ.	Текстæн таурæгъон хъуыдыйæдтæй пылан фыссын. Текст пыланмæгæсгæхи ныхæстæй дзурын. Текстмæгæсгææлвæст изложени фыссын. Тексты агурын дзырdbæстытæсхематæм гæсгæ.
16.	Бæрæг кæнæм, цы базыдтам уый. Диктант		
17.	Æндæр ныхасы хæйттæномдарты ролы	Субстантиваци – номдартæаразыны мадзал. Номдары морфологион æвзæрст. <i>Фæлхат кæнын:</i> Номдарты дзырдарæзты мадзæлттæ. Номдары морфологион æууæлтæ, йæсинтаксисон функци. <i>Ныхасы рæст:</i> Удварны миниуджытæ: зыд кæнын хорз нæу.	Тексты мидис йæрайдайæнмæгæсгæбæрæг кæнын. Æндæр ныхасы хæйттæномдары ролы иртасын. Номдар морфологион æгъдауæй æвзарын.
Миногон			
18.	Миногонты дзырдарæст. Миногонты дзырдарæст	Миногонты дзырдарæзты мадзæлттæ. Миногонты дзырдарæст разæфтуантææмæфæсæфтуанты руаджы. Миногонты растфыссынад разæфтуантææ- æмææм- имæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> Миногонты нысаниуæг, сæдих, бæрцбарæнтæ,	Дзырдтæй разæфтуантææ- æмææм-ы фæрцы миногонтæаразын.. Схематæм гæсгæминогонтæаразын. Дзырdbæстытæхъуыды кæнын.

	разæфтуантæамæфæсæфтуанты руаджы	тасындзæг æмæсинтаксисон функцитæ. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рæст:</i> Фыдæлты хæзнатæ. Ирон адæмон дзыхæйдзургæсфæлдыстад. Стъалыты нæмттæ.	
19.	Миногонты дзырдарæст разæфтуантæамæфæсæфтуанты руаджы	Миногонты дзырдарæст разæфтуантæамæфæсæфтуанты руаджы. Миногонты растфыссынад (цæхх-цæхджын, зæхх – зæхджын æ.а.д.). <i>Фæлхат кæнын:</i> Миногонты нысаниуæг, сæдих, бæрцбарæнтæ, тасындзæг æмæсинтаксисон функцитæ. Æрбайсгæдзырдты растфыссынад. Дзырды æвзæрст хæйттæм гæсгæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Удварны миниуджытæ. Бинонты æнгомдзинады ахадындзинад.	Тексты агурын: дзырдтæсхемæтæм гæсгæ; вазыгджын, стæй æрбайсгæдзырдтæ. Дзырдтæсæарæзмæгæсгæкьордтыл дих кæнын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстæн фарстон хъуыдыйæдтæй пълан фыссын. Фæрстытæм гæсгæдиалог аразын. Фразеологион дзырdbæстытæм синонимтæагурын.
20.	Миногонты дзырдарæст дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимææфтауыны руаджы	Миногонты дзырдарæст: дзырдтæ(бындуртæ) кæрæдзимææфтауыны руаджы. <i>Фæлхат кæнын:</i> Миногонты нысаниуæг, сæдих, бæрцбарæнтæ, тасындзæг æмæсинтаксисон функцитæ. Вазыгджын дзырдтæ; сæрастфыссынад. <i>Ныхасы рæст:</i> Удварны миниуджытæ: хъал, зынарвæссон уæвын хорз нæу.	Текст рольтæм гæсгæкæсын. Тексты агурын дзырдтæсхемæтæм гæсгæ. Æмбисæндты хъуыды æмбарын кæнын. Грамматикон хъазты архайын «Чи тагъддæр сараздæн дзырдтæ?» Вазыгджын миногонтæаразын; сæхæйттæсын хицæн кæнын.
21.	Номдарты рахызт миногонтæм	Номдарты рахызт миногонтæм. Миногоны морфологион æвзæрст. <i>Фæлхат кæнын:</i> Номдар æмæминогоны нысаниуæг, сæсинтаксисон функцитæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Удварны миниуджытæ: хъал, зынарвæссон уæвын хорз нæу.	Текст рольтæм гæсгæкæсын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Таблица«Миногонты дзырдарæст», стæй æмбисæндтæбаххæст кæнын. Миногон морфологион æгъдауæй æвзарын.
Нымæцон			
22.	Нымæцон. Ирон нымады хуызтæ	Ирон нымады хуызтæ: дæсгæйттæамæссæдзгæйттæй. <i>Фæлхат кæнын:</i> Нымæцон куыд ныхасы хай. Бæрцон æмæрæнхъон нымæцонты нысаниуæг. Вазыгджын дзырдтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Æрдз æмæадæймаг. Нæбæстæйы æппæты фыццаг фæдзæхст бынат – Баргузинаг (Баргузинский заповедник). Æрдз	Тексты проблемæбæрæг кæнын. Нымæцонтæдæсгæйттæамæссæдзгæйттæй нымадæй фыссын. Доклад презентацимæцæттæкæнын.

		хъахъхъæныны мадзæлттæ.	
23.	Нымæцонты арæст	Нымæцонты арæст: хуымæтæг, вазыгджын, амад. Нымæцон <i>иу</i>-ы растфыссынад. <i>Фæлхат кæнын</i>: Ирон нымады хуызтæ. Бæрцон æмæрæнхъон нымæцонты нысаниуæг. Дзырды фонетикон æвзæрст. Дзырды æвзæрст йæарæстмæгæсгæ. <i>Ныхасы рæст</i>: Æрдз – нæалыварс. Национ парк «Алани». Æрдз хъахъхъæныны мадзæлттæ. Килиманджаро – Африкаейы бæрзоннддæр хох.	Текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын. Текст хи ныхæстæй дзурын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Тексты нымæцонтæагурын; сæхуыз æмæарæст бæрæг кæнын. Нымæцонтæй пайда кæнын.
24.	Бæрæг кæнæм, цы базыдтам уый. Диктант		
25.	Бæрцон æмæрæнхъон нымæцонты тасындзæг	Бæрцон æмæрæнхъон нымæцонты тасындзæг. <i>Фæлхат кæнын</i>: Нымæцонты арæст: хуымæтæг, вазыгджын, амад. Номдарты бирæон нымæцы растфыссынад. <i>Ныхасы рæст</i>: Æрдз – нæалыварс. Дон – царды æмбис. Доны сыгъдæгдзинад хъахъхъæныны ахадындзинад.	Нымæцонтæй пайда кæнын дзургææмæфысгæныхасы. Математикон терминтæй пайда кæнын. Текстæн сæргонд дæттын, йæсæйраг хъуыды йын бæрæг кæнын.
26.	Дихон нымæцонтæ.	Дихон нымæцонтæ: сæарæст æмæтасындзæг. <i>Фæлхат кæнын</i>: Нымæцонты нысаниуæг æмæарæст. Бæрцон æмæрæнхъон нымæцонты тасындзæг. Номдарты бирæон нымæцы растфыссынад. <i>Ныхасы рæст</i>: Æрдз æмæадæймаг. Цуанæтты æгъдæуттæ. Цæрагойтæхъахъхъæныны мадзæлттæ. Дзæуджыхъæуы Хетæгкаты Къ. номыл культурææмæфæлладуадзыны парк.	Текстæн фарстон хъуыдыйæдтæй пълан фыссын, хи ныхæстæй йæдзурын, сæргонд ын дæттын. Цифрæтæдихон нымæцонтау фыссын, семæдзырдбæстытææмæхъуыдыйæдт æаразын, тасындзæг сæкæнын. Сырх чиныджы ахадындзинад бамбарын кæнын. Текст уырыссаг æвзагæй иронмæтæлмац кæнын.
27.	Мурон нымæцонтæ	Мурон нымæцонтæ: сæарæст æмæтасындзæг. Нымæцонны морфологион æвзæрст. <i>Фæлхат кæнын</i>: Нымæцон куыд ныхасы хай. Сæдих сæнысаниуæг æмæарæстмæгæсгæ. <i>Ныхасы рæст</i>: Æрдз – нæалыварс. Ирыстоны хъæдтæ, бæлæстæ. Сæхъахъхъæныны мадзæлттæ. Дунейы диссæгтæ: Александриаг (Фаросаг) маяк; Мæй æмæХур.	Текстæн сæргонд дæттын. Тексты нымæцонтæагурын, бæрæг сын кæнын сæхуыз сæнысаниуæг æмæарæстмæгæсгæ, тасындзæг сæкæнын. Нымæцон морфологион æгъдауæй æвзарын. Хъæд хъахъхъæныны

			проблемамагæсгæплакат ныв кæнын.
Номивæг			
28.	Номивджыты нысаниуæг æмæсæсæйраг грамматикон æууæлтæ. Номивджыты дих санысаниуæгмагæсгæ	Номивджыты нысаниуæг æмæсæсæйраг грамматикон æууæлтæ. Номивджыты дих санысаниуæгмагæсгæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> Номивджыты нысаниуæг, цæсгæмттæ. Цæсгомон номивджыты тасындзæг. Нымæцонты хуыз санысаниуæг æмæарæзмæгæсгæ. Вазыгджын дзырдтæ, сæрмагонд номдартææмæномдарты бирæон нымæцы растфыссынад. <i>Ныхасы рæст:</i> Ирыстони горæттææмæхъæуты нæмтты равзæрд (Беслæн, Олгинскæ, Бæтæхъо).	Текстæн сæргонд дæттын. Тексты агурын номивджытæ, дзырдтææмæдзырdbæстытæсхемæтæ м гæсгæ, орфограммæтæ. Грамматикон хъазт «Базон хъæуты нæмттæ».
29.	Цæсгомон номивджытæ	Цæсгомон номивджытæиронау æмæдыгуронау. Цæсгомон номивджыты дыууæхуызы: æххæст æмæцыбыр; сæтасындзæг; цыбыр формæты растфыссынад. Ироны нихасы этикетты домæнтæ: номивджытæды æмæсымах-æй пайда кæнын. <i>Фæлхат кæнын:</i> Цæсгомон номивджыты нысаниуæг. Хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын. <i>Ныхасы рæст:</i> Адæймаг æмæцæрæгой. Адæймаджы ахæст цæрæгойтæм.	Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстæн фарстон хъуыдыйæдтæй пылан фыссын, хи нихæстæй йæдзурын. Цæсгомон номивджытæтасындзæг кæнын. Ныхасы ситуацитæм гæсгæфæрстытæдæттын, тæлмац сæкæнын уырыссаг æмæфæсарæйнаг æвзæгтæм. Сочинени фыссын бæлвырд темæмагæсгæ: «Мæуарзон цæрæгой».
30.	Здæхгæномивджытæ	Здæхгæномивджытæиронау æмæдыгуронау, сæтасындзæг. <i>Фæлхат кæнын:</i> Номивджыты дих санысаниуæгмагæсгæ. Сидæн; æрхæцæн нысæнттæсидæнимæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. <i>Ныхасы рæст:</i> Цæрæгойты дуне. Сæахадзындзинад æмæхъахъхъæныны мадзæлттæ.	Текст рольтæм гæсгæкæсын, йæтемæйын бæрæг кæнын. Текстмагæсгæфæрстытæфыссын, уыдонмагæсгæдиалог аразын. Тексты здæхгæномивджытæагурын. Здæхгæномивджытæй пайда кæнын, фæрстытæдæтгæйæ. Текст ирон æвзагæй уырыссагмæтæлмац кæнын.
31.	Амонæн номивджытæ	Амонæн номивджытæиронау æмæдыгуронау, сæтасындзæг, æмæрастфыссынад. <i>Фæлхат кæнын:</i> Номивджыты дих санысаниуæгмагæсгæ. Цæсгомон	Текстмагæсгæфæрстытæфыссын, уыдонмагæсгæдиалог аразын. Тексты амонæн номивджытæагурын.

		номивджыты дыууæхуызы: æххæст æмæцыбыр. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст.	Амонæн номивджытæй пайда кæнын дзургæамæфысгæныхасы.
		<i>Ныхасы рæст:</i> Мæргъты дунейы цымыдисаг хабæрттæ, сæахадындзинад æрдзы, сæхъахъхъæныны мадзæлттæ.	
32.	Фарстон-ахастон номивджытæ	Фарстон-ахастон номивджытæиронау æмæдыгуронау, сæтасындзæг. Таурæгъон, фарстон æмæхъæрон интонаци.	Текст рольтæм гæсгæкæсын. Фæрстытæгæсгæдиалог аразын. Тексты фарстон-ахастон номивджытæагурын. Фарстон-ахастон номивджытæй пайда кæнын дзургæамæфысгæныхасы. Диалог йæрайдайæнмæгæсгæдарддæр хæццæкæнын.
		<i>Фæлхат кæнын:</i> Номивæджы нысаниуæг. Номивджыты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ. Дзырды æвзæрст хæйттæм гæсгæ. Вазыгджын хъуыдыйад.	
		<i>Ныхасы рæст:</i> Æрдз æмæадæймаг. Адæймаджы ахаст царæгойтæм. Фæллоу кæныныл ахуыр кæнын. Удварны миниуджытæ: хæрзгæнæг.	
33.	Бæлвырд номивджытæ	Бæлвырд номивджытæиронау æмæдыгуронау, сæнысаниуæг æмæтасындзæг.	Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстмæгæсгæфæрстытæфыссын, уыдонмæгæсгæдиалог аразын. Тексты бæлвырд номивджытæагурын. Бæлвырд номивджытæй пайда кæнын дзургæамæфысгæныхасы. Сканворд баххæст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын:</i> Здæхгæ, амонæн æмæфарстон-ахастон номивджытæ.	
		<i>Ныхасы рæст:</i> Æрдз æмæадæймаг. Адæймаджы ахаст царæгойтæм.	
34.	Æбæлвырд номивджытæ	Æбæлвырд номивджытæиронау æмæдыгуронау, сæнысаниуæг, тасындзæг æмæрастфыссынад.	Текст хи ныхæстæй дзурын. Æбæлвырд номивджытæй пайда кæнын дзургæамæфысгæныхасы. Текст ирон æвзагæй уырыссагмæтæлмац кæнын. Кроссворд æххæст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын:</i> Номивджыты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ. Здæхгæ, амонæн фарстон-ахастон æмæбæлвырд номивджытæ. Вазыгджын дзырдтæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст.	
		<i>Ныхасы рæст:</i> Мæргъты дунейы цымыдисаг хабæрттæ, сæахадындзинад æрдзы, сæхъахъхъæныны мадзæлттæ.	
35.	Æппæрццæг номивджытæ	Æппæрццæг номивджытæиронау æмæдыгуронау, сæнысаниуæг, тасындзæг æмæрастфыссынад. Номивæджы морфологион æвзæрст.	Текстмæгæсгæфæрстытæфыссын, уыдонмæгæсгæдиалог аразын. Тексты дзырdbæстытæагурын схемæтæм гæсгæ.
		<i>Фæлхат кæнын:</i> Номивджыты нысаниуæг æмæсæсæйраг грамматикон æууæлтæ. Номивджыты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ; сæрастфыссынад. Орфограмма: мырты æмхуызонæд.	

		<i>Ныхасы рæзт:</i> Мæргъты дунейы цымыдисаг хабæрттæ.	
36	Бæрæг кæнæм, цы базыдтам уый. Изложени		
	Мивдисæг		
37.	Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ	Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджыты арæзт. Вазыгджын мивдисджыты растфыссынад. <i>Фæлхат кæнын:</i> Мивдисæджы нысаниуæг, йæафонтæ, нымæцтæ, цæсгæмттææмæсинтаксисон функци. Мивдисæг уын-ы ифтындзæг. Орфограммæтæ: мырты æмхуызонад; вазыгджын дзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рæзт:</i> Зайæгойты дуне. Хъæд æмæзайæгойты ахадындынад, сæхъахъхъаныны мадзæлттæ.	Текст рольтæм гæсгæкæсын, йæсæйраг хъуыды йын бæрæг кæнын. Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæй дзургææмæфысгæныхасы пайда кæнын.
38.	Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ	Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджыты арæзт. Вазыгджын мивдисджыты растфыссынад. <i>Фæлхат кæнын:</i> Мивдисæджы нысаниуæг, йæафонтæ, нымæцтæ, цæсгæмттææмæсинтаксисон функци. Орфограммæтæ: вазыгджын мивдисджытææмæномдарты бирæон нымæцы растфыссынад; мырты æмхуызонад; дæргъвæтин æмхæлæсонтæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. <i>Ныхасы рæзт:</i> Зайæгойты дуне. Хъæд æмæзайæгойты ахадындынад, сæхъахъхъаныны мадзæлттæ.	Текстæгæсгæфæрстытæн дзуæппытæфыссын. Тексты сæйраг хъуыды бæрæг кæнын, хи ныхæстæй йæдзурын. Тексты мивдисджытæагурын, къордтыл (хуымæтæг, вазыгджын) сæдих кæнын. Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæй пайда кæнын дзургææмæфысгæныхасы.
39.	Мивдисæджы æбæлвырд формæ	Мивдисæджы æбæлвырд формæйы арæзт: фæсæфтуантæ-æн æмæ-ын-имæ. Мивдисæджы æбæлвырд формæфæсæфтуан -ын-имæ, йæтасындзæг æмæивынад нымæцтæм гæсгæ. <i>Фæлхат кæнын:</i> Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ. Вазыгджын дзырдты арæзт. Орфограммæтæ: вазыгджын дзырдты растфыссынад; мырты æмхуызонад. <i>Ныхасы рæзт:</i> 8-æм марты – Сылгоймæгты æппæтдунеон бон. Ныхасы культураейы домæнтæ. Бæрæгбоны арфæтæ. Ирыстоны зындгонд сылгоймæгтæ.	Тексты темææмæсæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Диалог рольтæм гæсгæкæсын. Тексты агурын: хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ; дзырдбæстытæсхемæтæм гæсгæ. Мивдисджыты бындуртæй фæсæфтуанты руаджы æбæлвырд формæаразын. Æмбисæндты хъуыды æмбарын кæнын. Мивдисæджы æбæлвырд формæйæпайда кæнын: арфæйы ныхæстæ, стæй сочинени бæлвырд темæмæгæсгæ («Мæмад»)

			фысгәйә.
40.	Мивдисджыты разәфтуантә	Мивдисджыты разәфтуанты нысаниуджытә. Мивдисджыты растфыссынад разәфтуантимә. <i>Фәлхат кәнын:</i> Хуымәтәг әмәвазыгджын мивдисджытә. Мивдисәджы әбәлвырд формә. Дзырдбаст, сәйраг әмәдәлбар дзырдтә. Фразеологион дзырдбәстытә. Орфограммәтә: номдартәбирәон нымәцы әмәвазыгджын дзырдты растфыссынад; мырты әмхуызонад. <i>Ныхасы рәзт:</i> Арфәйаг ном. Ирыстоны зындгонд сылгоймәгтә–Задәлескы Нана. Ныййарәг мадән аргъ әмәкад кәнын.	Текстмәгәсгәфәрстытәфыссын әмәсын дзуапп дәттын; хъуыдыйәдты цухгонд дзырдтәәххәст кәнын. Дзырдбәстытәаразын, сәйраг әмәдәлбар дзырдтәиртасын. Орфограммәтәәмбарын кәнын: номдартәбирәон нымәцы әмәвазыгджын дзырдты растфыссынад; мырты әмхуызонад.
41.	Мивдисджыты разәфтуантә	Мивдисджыты разәфтуанты нысаниуджытә. Мивдисджыты растфыссынад разәфтуантимә <i>а-, ра-, ба-, әрба-, ны-</i> . <i>Фәлхат кәнын:</i> Мивдисәджы цәсгәмттә, нымәцтәәмәафонтә. Хуымәтәг әмәвазыгджын мивдисджытә. Мивдисджыты растфыссынад разәфтуантимә. <i>Ныхасы рәзт:</i> Дунейы диссәгтә. Дунейы зындгонддәр фонтантә. Сәистори әмәахадындзинад.	Схемәтәм гәсгәдзырдбәстытәаразын. Мивдисджыты растфыссынад разәфтуантимә(орфограммәтә) әмбарын кәнын. Проектон куыст «Дзәуджыхъәуы фонтантә».
42.	Мивдисджыты разәфтуантә	Мивдисджыты разәфтуантә. Мивдисджыты растфыссынад разәфтуантимә <i>әр-, с-, фә-</i> . <i>Фәлхат кәнын:</i> Мивдисджыты разәфтуантә. Хуымәтәг әмәвазыгджын мивдисджытә. Контекстуалон синонимтә. <i>Ныхасы рәзт:</i> Зайәгойты дунә. Хъәд әмәзайәгойты ахадындзинад, сәхъахъхъәныны мадзәлттә.	Текстмәгәсгәфәрстытәфыссын әмәуыдонмәгәсгәдиалог аразын. Текст хи ныхәстәй дзурын. Тексты мивдисджытәагурын, сәарәзт сын бәрәг кәнын, фәрстытәсәм дәттын. Мивдисджыты растфыссынад разәфтуантимәәмбарын кәнын.
43.	Бәрәг кәнәм, цы базыдтам уый. Диктант		
44.	Мивдисәджы хуызтә(әххәст /әнәххәст)	Мивдисәджы дыууәхуызы: әххәст /әнәххәст; әххәст хуызы арәзт. <i>Фәлхат кәнын:</i> Мивдисджыты цәсгәмттә, нымәцтә, афонтә, сәрастфыссынад разәфтуантимә. <i>Ныхасы рәзт:</i> Әрдз – нәалыварс. Адәймаджы ахаст әрдзмә.	Тексттәсәмидисмәгәсгәкәрәдзиим әбарын; сәйраг хъуыды бәрәг кәнын. Тексты мивдисджытәагурын, бәрәг сын кәнын сәхуыз (әххәст /әнәххәст) әмәрастфыссынад.
45.	Мивдисәджы	Мивдисәджы здәхәнтә: әргомон, бадзырдон, фәдзәхстон, бәллиццаг.	Тексты сәйраг хъуыды бәрәг

	здæхæнтæ	<i>Фæлхат кæнын:</i> Мивдисæджы ифтындзæг. Мивдисджыты цæсгæмттæ, нымæцтæ, афонтæ; сæрастфыссынад разæфтуантимæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Ирыстоны цæугæдæттæ. Терк. Цæугæдæтты сыгъдæгдзинад хъахъхъæныны мадзæлттæ. Хорздзинад нæсæфы («Мæлдзыг æмæбæлон»).	кæнын. Дзырдбæстытæаразын. Тексты мивдисджытæагурын, бæрæг сын кæнын сæхуыз (æххæст /æнæххæст) æмæрастфыссынад. Дзырдтæм синонимтæагурын.
46.	Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны	Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. <i>Фæлхат кæнын:</i> Мивдисджыты цæсгæмттæ, нымæцтæ, афонтæ; сæрастфыссынад разæфтуантимæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Этикетон диалоджы домæнтæ. Ирыстоны цæугæдæттæ. Æрæф. Цæугæдæтты сыгъдæгдзинад хъахъхъæныны мадзæлттæ.	Тексты хуыз (æрфыст (описание), таурæгъ (повествование), тæрхæттæ(рассуждение) бæрæг кæнын. Цыбыр радзырд фыссын бæлвырд темæмæгæсгæ(цæугæдоны тыххæй). Ныхасы ситуациы архайын. Хъуыдыйæдтæиرونæй уырыссаг æмæфæсарæйнаг æвзæгтæм тæлмац кæнын.
47.	Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны	Мивдисæджы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. Мивдисæджы морфологион æвзæрст. <i>Фæлхат кæнын:</i> Мивдисджыты цæсгæмттæ, нымæц, афонтæ, сæтасындзæг фæдзæхстон здæхæны, сæрастфыссынад разæфтуантимæ. Вазыгджын дзырдтæ. <i>Ныхасы рæст:</i> Афæдзы афонтæ. Уалдзæг. Æрдзы рæсугъддзинадæн аргъ кæнын.	Контролон фæрстытæн дзуапп дæттын. Мивдисджытæй пайда кæнын дзургææмæфысгæныхасы. Мивдисæг морфологион æвзæрст кæнын. Вазыгджын дзырдты арæст æмбарын кæнын. Сочинени-миниатюрæфыссын урочы эпиграфмæгæсгæ.
Афæдзы дæргъы цы æрмаг сахуыр кодтой, уый фæлхат кæнын			
48.	Лексикаæмæфразеологи	Лексикаæмæфразеологи. <i>Фæлхат кæнын:</i> Дзырды лексикон нысаниуæг. Ирон æвзаджы лексикайы дих. Фразеологион дзырдбæстытæ. Æрбайсгæдзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рæст:</i> Ирон æвзаджы бæрæгбоны ахадындынад. Ахуыргæнæгæн кад кæнын.	Текстæн сæргонд дæттын, йæтемæмæсæйраг хъуыды йын бæрæг кæнын. Дзырдты лексикон нысаниуджытææмбарын кæнын. Тексты агурын дзырдты алы къордтæ: синонимтæ, неологизмтæ, диалектизмтææ.а.д. Фразеологион дзырдбæстытæм синонимтææвзарын. Схемæтæм

			гæсгæдзырdbæстытæаразын. Дзырdbæстытæуырыссаг æвзагæй иронмæтæлмац кæнын. Æрбайсгæдзырдты растфыссынад æмбарын кæнын.
49.	Дзырдарæзт. Номдар. Миногон	Дзырдарæзты мадзæлттæ. Номдар. Миногон. <i>Фæлхат кæнын:</i> Дзырдарæзты сæйраг æмбарынадтæ. Номдартæамæминогонты дзырдарæзт, сæморфологион æвзæрст. Орфограммæтæ: вазыгджын дзырдтæ, стæй миногонты растфыссынад разæфтуантимæ. Дзырдарæзтон æмæморфемон æвзæрст. <i>Ныхасы рæст:</i> Фыдыбæстæйы Стыр хæст. Не 'мзæххон хъæбатыртæ– Бирæгъты фондз æфсымæры, Дзотты Лазæр.	Тексты темæамæсæйраг хъуыды бæрæг кæнын, пълан ын фыссын, хи ныхæстæй йæдзурын. Вазыгджын дзырдтæамæминогонты растфыссынад разæфтуантимæамбарын кæнын. Тексты схемæтæм гæсгæдзырдтæагурын. Номдартæамæминогонтæдзырды хæйттæм гæсгæамæморфологион æгъдауæй æвзарын.
50.	Нымæцон. Номивæг. Мивдисæг	Нымæцон. Номивæг. Мивдисæг. <i>Фæлхат кæнын:</i> Нымæцонты дих сæнысаниуæг æмæарæзмæгæсгæ, сæтасындзæг. Ирон нымады хуызтæ: дæсгæйттæамæссæдзгæйттæй. Номивджыты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ. Мивдисæджы цæсгæмттæ, нымæцтæамæафонтæ; æбæлвырд формæ. Хуымæтæг æмæвазыгджын, æххæст æмææнаххæст мивдисджытæ. Нымæцонтæ, номивджытæамæмивдисджыты растфыссынад, сæморфологион æвзæрст. <i>Ныхасы рæст:</i> Уæлахизы бон. Фыдыбæстæйы Стыр хæсты уæлахизы ахадындзинад. Не 'мзæххон хъæбатыртæ– Плиты Иссæ.	Текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын. Тестытæбаххæст кæнын.
51	Бæрæг кæнæм, цы базыдтам уый. Контролон диктант		

Сахæтты уæрст 7- æм къласы программæмæгæсгæ

Темæ	Сахæттæ
Сахæтты иумæйаг бæрц ахуыры азæн	51
5-6 кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	5
Морфологи	44
Мивдисæг	14
Миногми	5
Фæрссагми	3
Фæрсдзырд	8
Фæсæвæрд	2
Разæвæрд	1
Бæттæг	5
Хайыг	4
Æвастхъæр	2
7-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	2

Тематикон пълан 7 къласæн (51 сах.)

Ахуыры азы I цыппæрæмхай			
Урочы номыр	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтæ
1	2	3	4
1-5.	5-6 кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын (5 сах.)		
1.	Фонетикæ	<i>Фæлхат кæнын.</i> Дамгъуат. Мырты дихад хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтыл. Хъæлæсонты дихад лæмæгъ æмæ тыхджын хъæлæсонтыл. Цавды æгъдæуттæ ирон æвзаджы. Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ. Хицæн дзырдты дих уæнгтыл. <i>Ныхасы рæзт.</i> Ирон æвзаг	Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæраст дзурын; дзырдтæ æмæ дзырдты къордтыл цавд æвæрын; дзырды аразæг хæйттæ хицæн кæнын. Наукон-популярон текст кæсын; дзырдты нысаниуджытæ æмбарын кæнын; дзырдтæ æмæ фразеологизмтæй раст пайда кæнын; дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ аразын; нихасы хуызтæ иртасын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; фæрстытæн дзуапп дæттын.
2.	Номдар	<i>Фæлхат кæнын.</i> Номдары грамматикон нысаниуæг. Сæрмагонд æмæ иумæйаг номдартæ. Конкретон æмæ иппæрдон номдартæ. Æмбырдон номдартæ. Уырзæгон номдартæ. Номдарты дзырдарæзт. Номдарты нымæц. Номдарты тасындзæг. Номдарты синтаксисон функцитæ. Номдар æвзарыны фæтк. Номдары синтаксон функцитæ. Мырты ивынад,	Номдарты дзырдарæзт зонын; вазыгджын æмæ цыбыргонд вазыгджын дзырдтæ аразын; номдартæн фонетикон, морфемон æмæ дзырдарæзтон æвзæрст кæнын; номдарты орфограммæты хуызтæ амонын æмæ раст кæнын.

		номдарты бирæон нымæц аразгæйæ. Номдарты растфыссынад.	
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Не 'взаг – нæхæзна	Аивадон текст кæсын; дзырдты нисаниуджытæамбарын кæнын; дзырdbæстытæамæхуыдыйæдтæаразын; ныхасы хуызтæиртасын; текст аивæй кæсын; тексты сæйраг хуыды иртасын; текст хи ныхæстæй дзурын; фæрстытæн дзуапп дæттын.
1	2	3	4
3.	Миногон	<i>Фæлхат кæнын.</i> Миногон куыд ныхасы хай. Миногонты функцитæхуыдыйады. Миниуæгæвдисæг миногонтæ. Ахастæвдисæг миногонтæ. Бæрцбарæнтæ. Миногонты дзырдарæзт. Миногонты синтаксисон функцитæ. Миногон æвзарыны фæтк. Мырты ивынад миногонтæфæсæфтуанты руаджы аразгæйæ. Цавды бынат дзырdbæстыты (акцентуалон комплекстæ).	Миногонты дзырдарæзт зонын; миногонты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; дзырдты къордтыл цавд æвæрын; миногонтæн фонетикон, морфемон æмæдзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Мысæм сæрды каникултæ	Аивадон текст кæсын; дзырdbæстытæамæхуыдыйæдтæаразын; ныхасы хуызтæиртасын; тексты сæйраг хуыды иртасын; текст хи ныхæстæй дзурын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; хуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын; монолог-радзырд иртасын æмæдзы пайда кæнын.
4.	Нымæцон	<i>Фæлхат кæнын.</i> Нымæцон куыд ныхасы хай. Нымæцонты дих сæнисаниуæгмæгæсгæ. Нымæцонты дих сæарæзтмæгæсгæ. Ирон нымады хуызтæ. Нымæцонты растфыссынад. Нымæцон	Нымæцонты дзырдарæзт зонын; нымæцонты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; ирон нымады дыууæхуызæй пайда кæнын; нымæцонтæн фонетикон, морфемон æмæдзырдарæзтон æвзæрст кæнын.

		æвзаныны фæтк. Æрхæцæн нысæнттæтаурæгъон, фарстон хъарон хъуыдыйæдты.	
		<i>Ныхасы рæст.</i> Мысæм сæрды каникултæ	Ныхасы хуызтæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын; текст хи ныхæстæй дзурын; фæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-радзырд аразын; фыстæг фыссын.
1	2	3	4
5.	Номивæг	<i>Фæлхат кæнын.</i> Номивæг куыд ныхасы хай. Номивджыты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ. Номивджыты тасындзæг. Номивджыты синтаксион функцитæ. Номивæг æвзаныны фæтк.	Номивджыты дзырдарæст зонын; дзырдты къордтыл цавд æвæрын; номивджытæн фонетикон, морфемон æмæдзырдарæстон æвæрст кæнын; дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Æппæты фæрнджындæр фæндаг – адæмимæхæларæй цæрын	Аивадон текст кæсын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст хи ныхæстæй дзурын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын; дзырdbæстытæамæхъуыдыйæдтæаразын; монолог-радзырд иртасын æмæдзы пайда кæнын.
6-49.	Морфологи (44 сах.)		
6-19.	Мивдисæг (14 сах.)		
6.	Мивдисæг	<i>Фæлхат кæнын.</i> Иумæйаг æмбарынад мивдисæджы тыххæй. Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты разæфтуанты нысаниуджытæ. Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджыты дзырдарæст зонын; дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; мивдисджытæн фонетикон, морфемон æмæдзырдарæстон æвæрст кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Алцы зонын дæр хорз у	Диалогон æмæмонологон ныхас аразын; текст аивæй кæсын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст хи ныхæстæй дзурын; фæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-радзырд иртасын

			æмæдзы пайда кæнын.
7.	Цæугææмæдзæ угæмивдисджытæ	Цæугææмæдзæугæмивдисджыты нысаниуджытæ. Цæугææмæдзæугæмивдисджыты хицæндзинаедтæ. Æмкъай цæугææмæдзæугæмивдисджытæ.	Цæугææмæдзæугæмивдисджытæхицæн кæнын; цæугææмæдзæугæмивдисджыты сæбындурты хъалæсонтæм гæсгæ; сæуидаджы хъалæсонтæмæфæсæфтуан -С-мæгæсгæхицæн кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды нысаниуæг. Синонимтæ. Антонимтæ. Æмбисæндтæ.	Дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; дзырдтæмæфразеологизмтæй (æмбисæндтæй) раст пайда кæнын.
1	2	3	4
		<i>Ныхасы рæст.</i> Ацæргæадæймагæн – кад	Нывтæ, дзырдтæмæдзырdbæстытæм гæсгæ, тексты ныхас цæуыл цæудзæн, уый бæрæг кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; тексты сæргонд æмбарын кæнын; монолог-тæрхæттæаразын æмæарфæйы текст фыссын.
8.	Мивдисæджы бындуртæ	Мивдисджыты бындуртæ: нырыккон, ивгъуыд, суинаг. Нырыккон афоны бындуры арæст. Ивгъуыд афоны бындуры арæст. Суинаг афоны бындуры арæст.	Мивдисæджы бындуртæхицæн кæнын; мивдисджыты бындурты алыхуызон мырон ивддзинаедтæ(хъалæсонты ивд, æнæхъæн уæнгты ивд æндæртæй, æмхъалæсонты æмхуызонад) иртасын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад. Хъуыдыйады уæнгтæ.	Дзырдæн морфемон æвæрст кæнын. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Иры уарзон хъæбул – Къоста	Диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын.
9.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Æргомон здæхæн	Мивдисæджы ифтындзæг. Æргомон здæхæны нысаниуæг. Цæугææмæдзæугæмивдисджыты ифтындзæг æргомон здæхæны.	Æргомон здæхæны мивдисджытæй раст пайда кæнын; мивдисджыты æргомон здæхæны суинаг афоны, 3-аг цæсгомы æмæивгъуыд афоны 3-аг цæсгомы формæтæраст дзурын.

		Æххуысгәнæг мивдисджытæкæнын æмæуæвын-ы ифтындзæг æргомон здæхæны.	
		Фæлхат кæнын. Мивдисæджы афонтæ. Мивдисæджы бындуртæ. Цæугææмæдзæугæмивдисджытæ. Зæронд дзырдтæ.	Мивдисæджы бындуртæхицæн кæнын; цæугææмæдзæугæмивдисджытæхицæн кæнын; зæронд дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын.
		Ныхасы рæзт. Иры уарзон хъæбул – Къоста	Диалогон æмæмонологон нихас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст аивæй кæсын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын.
1	2	3	4
10.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Бæллиццаг здæхæн	Бæллиццаг здæхæны нысаниуæг. Цæугææмæдзæугæмивдисджыты ифтындзæг бæллиццаг здæхæны. Æххуысгәнæг мивдисджытæкæнын æмæуæвын-ы ифтындзæг бæллиццаг здæхæны.	Бæллиццаг здæхæны мивдисджытæй раст пайда кæнын; мивдисæг бæллиццаг здæхæны ифтындзæг кæнын.
		Фæлхат кæнын. Мивдисæджы æргомон здæхæн. Синонимтæ. Дзырды фонетикон арæзт. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисæг æргомон здæхæны ифтындзæг кæнын; дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын; дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		Ныхасы рæзт. Иры уарзон хъæбул – Къоста	Диалогон æмæмонологон нихас аразын; нывтимæкусун; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; газетмæуацхъуыд фыссын.
11.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Бадзырдон здæхæн	Бадзырдон здæхæны нысаниуæг. Цæугææмæдзæугæмивдисджыты ифтындзæг бадзырдон здæхæны. Æххуысгәнæг мивдисджытæкæнын æмæуæвын-ы ифтындзæг бадзырдон здæхæны.	Бадзырдон здæхæны мивдисджытæй раст пайда кæнын; мивдисæг бадзырдон здæхæны ифтындзæг кæнын.
		Фæлхат кæнын. Мивдисæджы бæллиццаг здæхæн. Синонимтæ. Антонимтæ.	Мивдисæг бæллиццаг здæхæны ифтындзæг кæнын; дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын; дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад

		Дзырды комкоммæмæахæсгæнысаниуæг. Фразеологизмтæ. Дзырды фонетикон арæзт. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Æрдз – нæалыварс	Диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын; æрдзы æрфыст аразын.
12.	Мивдисæджы здæхæнтæ. Фæдзæхстон здæхæн	Фæдзæхстон здæхæны нысаниуæг. Мивдисджыты ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны. Æххуысгæнæг мивдисджытæкæнын æмæуæвын-ы ифтындзæг фæдзæхстон здæхæны.	Фæдзæхстон здæхæны мивдисджытæй раст пайда кæнын;
1	2	3	4
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисæджы бадзырдон здæхæн. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.	Мивдисæг бадзырдон здæхæны ифтындзæг кæнын; дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын; дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Алцæмæн дæр афон ис	Тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын; нæалыварс æрдзмæахаст хи хъуыдытæй æвдисын; алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын; хъуыдыйæдты мидис æмбарын кæнын.
13.	Мивдисæг «вæййын», йæифтындзæг.	Мивдисджытæвæййын-ы нысаниуæг æмæифтындзæг. Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисæг вæййын ифтындзæг кæнын; мивдисджыты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын.

	Мивдисджыты растфыссынад	<i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисæджы фæдзæхстон здæхæн. Мивдисджыты бындуртæ. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Фæззыгон хъæды	Мивдисæг фæдзæхстон здæхæны ифтындзæг кæнын; дзырдтæн фонетикон æвзæрст кæнын; дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæавзарын. Тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; нывтимæкусын; монолог-æрфыст аразын; нæалыварс æрдзмæахаст хи хъуыдытæй æвдисын; алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын.
14.	Мивдисджыты растфыссынад	Мивдисджыты растфыссынад. <i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисджыты бындуртæ. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Мивдисджыты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын. Мивдисæджы бындуртæхицæн кæнын; мивдисджыты бындурты алыхуызон мырон ивддзинæдтæ(хъæлæсонты ивд, æнæхъæн уæнгты ивд æндæртæй, æмхъæлæсонты æмхуызонад) иртасын; дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгæавзарын.
1	2	3	4
		<i>Ныхасы рæст.</i> Фæззыгон хъæды	Тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; нывтимæкусын; монолог-æрфыст аразын; нæалыварс æрдзмæахаст хи хъуыдытæй æвдисын; алыхуызон эмоционалон аргъгæнæг дзырдтæй пайда кæнын.
15-16	Рацыд æрмæгæй зонындзинæдтæсбæрæг кæнынæн контролон куыстытæ(нывæцæн, диктант) (2 сах.)		
	Ахуыры азы II цыппæрæмхай		
17.	Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ	Мивдисæджы цæсгомон æмææнæцæсгомон формæтæ. Мивдисджыты æнæцæсгомон формæты арæст. Мивдисджыты æнæцæсгомон формæты ифтындзæг.	Иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтææмææнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнын; дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын.

		<i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисæджы здæхæнтæ, афон, нымæц æмæцæсгом. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Дун-дунейыл балц	Диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-æрфыст аразын.
18.	Мивдисджыты дзырдарæст	Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты дзырдарæст. Мивдисæг æвзарыны фæтк.	Хуымæтæг мивдисджытæвазыгджын мивдисджытæй иртасын; мивдисæгæн фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон æмæморфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ. Мивдисæджы здæхæнтæ, афон, нымæц æмæцæсгом. Синонимтæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Иу сæйраг уæнг (зæгъинаг) кæм вæййы, ахæм хуымæтæг хъуыдыйæдты мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæмæнæнæцæсгомон мивдисджытæй пайда кæнын; дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
1	2	3	4
		<i>Ныхасы рæст.</i> Дун-дунейыл балц	Наукон-популярон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын; хъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-æрфыст аразын.
19.	Мивдисджыты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджытæмæхуымæтæг мивдисджыты вазыгджын формæты растфыссынад.	Мивдисджыты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Хуымæтæг æмæвазыгджын мивдисджытæ. Мивдисджыты дзырдарæст. Дзырды	Хуымæтæг мивдисджытæвазыгджын мивдисджытæй иртасын; мивдисæгæн фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон æмæморфологион æвзæрст кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад

		нысаниуаг. Дзырды хайтга. Хуыматга хуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Дун-дунейыл балц	уангтам гæсгæавзарын. Наукон-популярон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; хуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; тексты сæйраг хуыды иртасын; текст мидисон хайттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-æрфыст аразын. Тексты дзырдтææмæдзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйææрдзон бынаты тыххæй дзурын.
20-23.	Миногми (4 сах.)		
20.	Миногми. Нырыккон афоны миногмитæ	Миногмийы нысаниуаг. Миногон æмæминогмийы абарст. Миногми æмæмивдисæджы абарст. Нырыккон афоны миногмиты арæст. Миногмиты синтаксисон функцитæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Цавд дзырdbæстыты. Æрбайсгæдзырдтæ. Хуыдыйæдты алы хуызтæсæарæзмæгæсгæ. Терминтæ. Географион терминтæ, топонимтæ, гидронимтææмæа.д.	Миногми номдар æмæминогонæй иртасын; миногми-бæрæггæнинаг дзырдимæиу цавдимæдзурын; нырыккон афоны миногмитæн морфемон æмæдзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Дзырдты къордтыл цавд æвæрын; географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæиртасын, æрбайсгæдзырдтæй пайда кæнын; хуыматга хуыдыйад уангтам гæсгæавзарын.
1	2	3	4
		<i>Ныхасы рæст.</i> Уарæсейы æрдзы рæсугъддæр бынæттæ	Наукон-популярон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; алыхуызон хуыдыйæдтæаразын; хуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; тексты сæйраг хуыды иртасын; текст мидисон хайттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-æрфыст аразын. Тексты дзырдтææмæдзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйææрдзон бынаты тыххæй дзурын.

21.	Миногми. Ивгъуыд афоны миногмитæ	Ивгъуыд афоны миногмиты арæзт. Ивгъуыд афоны миногмиты нысаниуджытæ. Ивгъуыд афоны миногмиты бындуртæмæ мивдисæджы ивгъуыд афоны бындуртæ. Ивгъуыд афоны миногмиты растфыссынад.	Ивгъуыд афоны миногмитæсæминиуджытæм гæсгæиртасын; ивгъуыд афоны миногмиты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; ивгъуыд афоны миногмитæн морфемон æмæдзырдарæзтон æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Миногмийы нысаниуæг. Миногон æмæминогмийы абарст. Миногми æмæмивдисæджы абарст. Нырыккон афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ. Терминтæ. Географион терминтæ, топонимтæ, гидронимтæ, æмæа.д.	Миногми номдар æмæминогонæй иртасын; миногми-бæрæггæнинаг дзырдмæиу цавдимæдзурын; нырыккон афоны миногмитæн морфемон æмæдзырдарæзтон æвзæрст кæнын; географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæиртасын, æрбайсгæдзырдтæй пайда кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Уæрæсейы æрдзы рæсугъддæр бынæттæ	Наукон-популярон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын; хъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; монолог-æрфыст аразын. Тексты дзырдтææмæдзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйææрдзон бынаты тыххæй дзурын.
1	2	3	4
22.	Миногми. Суинаг афоны миногмитæ	Суинаг афоны миногмиты арæзт. Суинаг афоны миногмиты нысаниуджытæ. Миногмиты рахызт æндæр ныхасы хæйттæм.	Суинаг афоны миногмитæсæминиуджытæм гæсгæиртасын; миногмиты æндæр ныхасы хайæгтæй хицæн кæнын (номдар, миногон).

		<i>Фæлхат кæнын.</i> Ивгъуыд афоны миногмиты арæзт. Миногмиты синтаксисон функцитæ. Дзырды нысаниуæг. Дзырды хæйттæ. Хуымæтæг хъуыдыйад.	Ивгъуыд афоны миногмитæсæминиуджытæм гæсгæиртасын; ивгъуыд афоны миногмиты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; ивгъуыд афоны миногмитæн морфемон æмæдзырдарæзтон æвзæрст кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Дуне зонымæтырнæм	Наукон-популярон текст кæсын; тексты сæйраг хъуыды иртасын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; текстмæгæсгæфæрстытæн дзуапп дæттын; тексты дзырдтææмæдзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæУæрæсейы историйы тыххæй дзурын.
23.	Миногмиты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджытæй арæзт миногмиты растфыссынад. Дзырdbæстытæй арæзт миногмиты растфыссынад. Миногми æвзарыны фæтк.	Миногмиты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; миногмийæн морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Миногми. Вазыгджын дзырдтæ. Æрхæцæн нысæнттæхъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ.	Вазыгджын дзырдтæаразын; хуымæтæг хъуыдыйад æмхуызон уæнгтимææвзарын; æрхæцæн нысæнттææвæрыны æгъдæуттææмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Зымæгон таурæгътæ	Аивадон текст-радырд кæсын; тексты мидисон хæйттæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; хъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын.
24	Рацыд æрмæгæй зонындзинæдтæсбæрæг кæнынæн фысгæконтролон куыст (диктант) (1 сах.)		
Ахуыры азы III цыппæрæмхай			
25-26.	Фæрссагми (2 сах.)		
25.	Фæрссагми	Фæрссагмийы нысаниуæг. Фæрссагмийы арæзт. Фæрссагмийы синтаксион функцитæ. Вазыгджын фæрссагмиты арæзт.	Мивдисджытæй фæрссагмитæаразын; фæрссагмийæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæсинонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивын.
1	2	3	4
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисæджы бындуртæ. Миногми. Дзырды	Мивдисджыты бындуртæхицæн кæнын; дзырдты нысаниуджытææмбарын кæнын; хуымæтæг хъуыдыйад

		нысаниуаг. <i>Ныхасы рæзт.</i> Зымæгон таурæгътæ	уæнгтæм гæсгæавзарын. Аивадон текст-радзырд кæсын; тексты мидисон хæйттæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; хъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын.
26.	Фæрссагми	Фæрссагмиты æххæст æмæанæххæст хуыз. Фæрссагми авзарыны фæтк.	Фæрссагмиты цавд раст æвæрын; хъуыдыйæдтæфæрссагмион здæхтимæраст интонациимæкæсын; хъуыдыйад фæрссагмион здæхтимæсинонимон домгæвазыгджын хъуыдыйадæй ивын; фæрссагмийæн морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Фæрссагмийы нысаниуаг. Фæрссагмийы арæзт. Æххæст æмæанæххæст мивдисджытæ. Дзырды нысаниуаг. Фрæзеологизмтæ.	Фæрссагмиты нысаниуджытæамбарын кæнын; мивдисджытæй фæрссагмитæаразын; æххæстæмæанæххæст мивдисджытæкæрæдзийæхицæн кæнын; фразеологизмтæамбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Зымæгон таурæгътæ	Аивадон текст-радзырд кæсын; тексты мидисон хæйттæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; хъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын.
27 – 34.	Фæрсдзырд (8 сах.)		
27.	Фæрсдзырд	Фæрсдзырд куыд сæрмагонд ныхасы хай. Фæрсдзырдты синтаксисон функцитæ.	Фæрсдзырд æндæр ныхасы хæйтты æхсæнæй иртасын; фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг арын æмæйæуæнгтæм гæсгæамонын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Æрбайсгæдзырдтæ. Дзырды комкоммæмæахæсгæнысаниуаг.	Дзырдты нысаниуджытæамбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Ног азы бæрæгбон алы бæстæты	Аивадон текст-радзырд кæсын; тексты мидисон хæйттæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; дзырдтæмæхъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; текст хи ныхæстæй дзырын; тексты дзырдтæмæдзырdbæстытыл, дзырдуатыл æмæныхасы рæзты æрмæджытыл æнцайгæйæНогбоны тыххæй радзырын.
1	2	3	4

28.	Фæрсдзырдты дих сæнысаниуджытæ м гæсгæ	Фæрсдзырдты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ: иумæйаг æмбарынад	Фæрсдзырд æндæр ныхасы хæйтты æхсæнæй иртасын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Фæрсдзырды иумæйаг æмбарынад. Хуымæтæг хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ. Синонимтæ.	Фæрсдзырд хъуыдыйады мидæг арын æмæйæуæнгтæм гæсгæамонын; хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Зымæгон цаутæ	Аивадон текст-радзырд кæсын; тексты мидисон хæйттæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; дзырдтææмæхъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; текст хи ныхæстæй дзурын.
29.	Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ	Фæрсдзырдты морфологион миниуджытæ. Фæрсдзырдты бæрцбарæнтæ.	Фæрсдзырд æндæр ныхасы хæйтты æхсæнæй иртасын; аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын; хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæзонын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Миногонты бæрцбарæнтæ.	Миногонтææмæфæрсдзырдтæй алы бæрцбарæнты дзырdbæстытææмæхъуыдыйæдтæаразын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Зымæгон хъæд	Аивадон текст-радзырд кæсын; тексты мидисон хæйттæиртасын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; дзырдтææмæхъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын; тексты дзырдтææмæдзырdbæстытыл, дзырдуатыл æнцайгæйæзымæгон æрдзыл дзурын.
30.	Номдартæй арæзт фæрсдзырдтæ	Аразгææмææнааразгæфæрсдзырдтæ. Номдартæй арæзт фæрсдзырдтæ. Фæрсдзырдты растфыссынад	Фæрсдзырдты арæзт зонын, текст аивæй кæсын; текст хи ныхæстæй дзурын; фæрсдзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын; хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæзонын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Номдар (иумæйаг æмбарынад, нымæц, тасындзæг)	Номдар тасындзæг кæнын; иууон нымæцы номдартæй бирæон нымæцы номдартæаразын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Зивæгæй цард нæй	Радзырdbæхъусын, лæвæрд хæстæйæм æххæст кæнын. Райдайæны хуызæгмæгæсгæдиалог дарддæр ахæццæкæнын æ.æнд.

			Нывтæм гæсгæтекст хи ныхæстæй дзурын.
1	2	3	4
31.	Миногонтææмæн ымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ	Миногонтæй арæзт фæрсдзырдтæ. Нымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæ.	Миногонтææмæн ымæцонтæй арæзт фæрсдзырдтæиртасын; фæрсдзырдтæминогонтææмæн ымæцонтæй хицæн кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Миногон (иумæйаг æмбарынад, миниуæвдисæг æмæахастæвдисæг миногонтæ). Нымæцон (иумæйаг æмбарынад, бæрцон æмæрæнхъон нымæцонтæ). Географион терминтææмæнæмттæ.	Миниуæгæвдисæг æмæахастæвдисæг миногонтæхицæн кæнын; нымæцонтæсæнысаниуджытæм гæсгæиртасын; географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæиртасын, æрбайсгæдзырдтæй пайда кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Балцы – Кавказмæ	Наукон-популярон текст-радзырд кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ; дзырдтææмæхъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын.
32.	Номивджытæй арæзт фæрсдзырдтæ. Номивæгон фæрсдзырдтæ	Номивджытæй арæзт фæрсдзырдтæ. Номивæгон фæрсдзырдтæ.	Фæрсдзырдтæномивджытæй иртасын;
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Номивæг (иумæйаг æмбарынад, куыд дих кæнынц номивджытæсæнысаниуджытæм гæсгæ). Географион терминтææмæнæмттæ. Дзырды нысаниуæг.	Номивджытæсæнысаниуджытæм гæсгæиртасын; географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæиртасын, æрбайсгæдзырдтæй пайда кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Балцы – Кавказмæ	Наукон-популярон текст-радзырд кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; текст хи ныхæстæй дзурын; аргъæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын; хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæзонын; æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæзонын.
33.	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ	Фæрсдзырдтæй арæзт фæрсдзырдтæ. Фæрсдзырдты растфыссынад.	Фæрсдзырдты арæзт зонын, дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Фæрсдзырдты арæзт номдартæ, миногонтæй, нымæцонтæй, номивджытæй. Хауæнтæ.	Номдар тасындзæг кæнын; фæрсдзырдтæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын.

		Дзырды хэйттæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Балцы – Кавказмæ	Наукон-популярон текст-радзырд кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; текст хи ныхæстæй дзырын; аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын; хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæзанын; æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ; дзырдтæмæхъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын.
34.	Куыд равзарын хъæуы фæрсдзырд	Фæрсдзырд æвзарыны фæтк.	Фæрсдзырд æмæминогон кæрæдзийæсæсинтаксисон æууæлтæм гæсгæиртасын; фæрсдзырдæн морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Фæрсдзырд Географион терминтæмæнæмттæ. Сæрмагонд номдартæ.	Фæрсдзырды бæрцбарæнтæмæнысаниуджытæамонын; географион терминтæ, топонимтæ, æндæр сæрмагонд нæмттæиртасын, зæронд дзырдты нысаниуджытæамбарын кæнын..
		<i>Ныхасы рæст.</i> Къоста æмæКавказы географи	Наукон-популярон текст-радзырд кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; текст хи ныхæстæй дзырын; аргъгæнæн фæрсдзырдтæй пайда кæнын; хъуыдыйæдты æхсæн бастдзинады хуызтæзанын; æрдзы æрфысты æвзагон хицæндзинæдтæ; дзырдтæмæхъуыдыйæдты мидис æмбæрын кæнын.
35-36.	Фæсæвæрд (2 сах.)		
35.	Æххуысгæнæг ныхасы хэйттæ. Фæсæвæрд	Æххуысгæнæг ныхасы хэйттæ. Иумæйаг æмбарынад фæсæвæрды тыххæй. Аразгæмæнæаразгæфæсæвæрдтæ. Фæсæвæрд, йæнысаниуæг, йæбастдзинад, йæразæй лæууæг дзырдтимæ. Фæсæвæрдтæ-синонимтæ.	Фæсæвæрдтæсе 'мхуызон ныхасы хэйттæй хицæн кæнын; фæсæвæрдты сæразæй лæууæг дзырдтимæиу цавдимæдзырын.

		<i>Фæлхат кæнын.</i> Цавды æгъдæуттæ. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ. Синонимтæ. Омонимтæ. Дзырды нысаниуæг.	Дзырдты къорды цавд æвæрын; сæрмагонд ныхасы хæйттææххуысгæнæг ныхасы хæйттæй хицæн кæнын; дзырдты нысаниуджытææмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Хистæр – зондамонæг	Аивадон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; текст хи ныхæстæй дзурын.
36.	Фæсæвæрд	Фæсæвæрдты нысаниуджытæ. Фæсæвæрдты растфыссынад. Фæсæвæрд æвзарыны фæтк.	Фæсæвæрдты сæразæй лæууæг дзырдтимæиу цавдимæдзурын; фæсæвæрдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Фæсæвæрды иумæйаг æмбарынад. Хъуыдыйады сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ.	Хуымæтæг хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> 23 февраль – Фыдыбæстæхъахъхъæнæджы бон	Публицистикон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; текст хи ныхæстæй дзурын.
37.	Разæвæрд (1 сах.)		
37.	Разæвæрд	Иумæйаг æмбарынад разæвæрды тыххæй. Разæвæрдты нысаниуджытæ. Грамматикон синонимтæ(номдар разæвæрд æд-имæамæномдар цæдисон хауæны). Разæвæрдты растфыссынад	Разæвæрдты сæфæстæлæууæг дзырдтимæиу цавдимæдзурын; разæвæрдтæсæ 'мхуызон разæфтуантæй хицæн кæнын; дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын;
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Синонимтæ. Мивдисджыты дзырдарæст.	Мивдисджытæн дзырдарæстон æвæрст кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> 8 марты – Сылгоймæгты æппæтдунеон бон	Публицистикон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусын; текст хи ныхæстæй дзурын; монологон ныхас аразын; газетмæуацхъуыд фыссын.
38-41.	Бæттæг (4 сах.)		
38.	Бæттæг	Бæттæгты тыххæй иумæйаг æмбарынад. Бæттæгты дих сæарæзмæгæсгæ.	Бæттæгтæсæ 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Зæронд дзырдтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.	Зæронд дзырдты нысаниуджытææмбарын кæнын; хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын; хуымæттæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæкæрæдзийæиртасын.

		Хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Уазæгуаты – ивгъуыdmæ	Наукон-популярон текст кæсын. диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусин; текст хи ныхæстæй дзурын; монологон ныхас аразын.
1	2	3	4
39.	Бæттæг	Бабæтгæмæдомгæбæттæгтæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Зæронд дзырдтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Уазæгуаты – ивгъуыdmæ	Бабæтгæмæдомгæбастдзинады бæттæгтæхицæн кæнын. Зæронд дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын; хуымæттæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæкæрæдзийæиртасын. Наукон-популярон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусин; текст хи ныхæстæй дзурын; монологон ныхас аразын.
40.	Бæттæг	Аразгæмææнаæразгæбæттæгтæ. Бæттæг æвзарыны фæтк. <i>Фæлхат кæнын.</i> Номивæг, фæрсдзырд, мивдисæг; синонимтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Фæткæн – æгъдау, æгъдауæн - ном	Синонимон бæттæгтæй пайда кæнын; бæттæгæн морфологион æвзæрст кæнын. Аивадон текст кæсын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын; нывтимæкусин; текст хи ныхæстæй дзурын; монологон ныхас аразын.
41.	Бæттæг	Бæттæгты стилистикон миниуджытæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды лексикон нысаниуæг. Хъуыдыйæдтæсæарæзмæгæсгæ. Хъуыдыйады уæнгтæ. Хъуыдыйæдтæ, цы æнкъарæнтææвдисынц, уыдонмæгæсгæ. Хъуыдыйæдтæсæзагъды нысанмæгæсгæ. <i>Ныхасы рæст.</i>	Бæттæгты стилистикон миниуджытæзонын; синонимон бæттæгтæкæрæдзийæивын; вазыгджын хъуыдыйæдтæй хуымæтæг хъуыдыйæдтæаразын. Дзырдты нысаниуджытæмбарын кæнын; хъуыдыйæдтæсæарæзмæгæсгæхицæн кæнын; хъуыдыйад уæнгтæм гæсгææвзарын; хъуыдыйæдты кæрон хъæугææрхæцæн нысæнтææвæрын. Аивадон текст кæсын; текст мидисон хæйттыл дих кæнын;

		Æрцыд, ныллауыд уалдзæг!	нывтимæкусун; текст хи ныхæстæй дзурын; алыхуызон эмоционалон-аргъгæнæн дзырдтæй пайда кæнын; монологон ныхас аразын.
42-43.	Рацыд æрмæгæй зонындзинæдтæсбæрæг кæнынæн контролон куыстытæ(нывæцæн/изложени, диктант) (2 сах.)		
	Ахуыры азы IV цыппæрæмхай		
1	2	3	4
44-47.	Хайыг (4 сах.)		
44.	Хайыг	Хайыгты тыххæй иумæйаг æмбарынад. Хайыгты арæзт. Хайыгты равзæрд. Хайыгтææмæндæр ныхасы хæйттæ–омонимтæ.	Хайыгтæсе 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын; хъуыдыйæдтæхайыгтимæраст кæсын; алыхуызон хайыгтæй раст пайда кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды хæйттæ, дзырдтæаразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Омонимтæ. Спортивон терминтæ.	Дзырдтæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын, ныхасы хæйттæхицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Спорт дун-дунейы	Наукон-популярон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын.
45.	Хайыгты нысаниуджытæ	Хайыгты дих сæнысаниуджытæм гæсгæ: сәрмагонд дзырдтæ, дзырdbæстытææмæхъуыдыйæдты мидисæн уæлæмхасæн нысаниуджытæдæттæг хайыгтæ,	Хайыгтæсе 'мхуызон ныхасы хæйттæй хицæн кæнын; хъуыдыйæдтæхайыгтимæраст кæсын; алыхуызон хайыгтæй раст пайда кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды хæйттæ, дзырдтæаразыны фæрæзтæ. Ныхасы хæйттæ. Спортивон терминтæ.	Дзырдтæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын, ныхасы хæйттæхицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт.</i> Спорт Ирыстоны	Публицистикон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын.
46.	Хайыгты нысаниуджытæ	Хайыгты дих сæнысаниуджытæм гæсгæ: модалон хайыгтæ.	Дзурæджы ахастытæравдисынæн хайыгтæй раст пайда кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i>	Дзырдтæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын, ныхасы

		Дзырды хайттæ, дзырдтæаразыны фæрæзтæ. Ныхасы хайттæ. Спортивон терминтæ. Фидаргæнæн æмæппæрццаг хъуыдыйæдтæ.	хайттæхицæн кæнын; фидаргæнæн æмæппæрццаг хъуыдыйæдтæкæрæдзийæхицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Спорт Ирыстоны	Публицистикон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын; газетмæуацхъуыд фыссын.
47.	Хайыгты нысаниуджытæ	Хайыгты дих сæнысаниуджытæм гæсгæ: æнкъарæнтææвдисæг хайыгтæ. Хайыгты растфыссынад. Хайыг æвзарыны фæтк.	Дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; хайыгтæн алыхуызон æвзæрстытæкæнын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырды хайттæ, дзырдтæаразыны фæрæзтæ. Ныхасы хайттæ. Спортивон терминтæ.	Дзырдтæн дзырдарæзтон æвзæрст кæнын, ныхасы хайттæхицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Спорт Ирыстоны	Драмон уацмысæй скъуыддзаг кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын.
48-49.	Æвастхъæр (2 сах.)		
48.	Æвастхъæр	Иумæйаг æмбарынад æвастхъæры тыххæй. Æвастхъæрты дих сæнысаниуджытæм гæсгæ: æнкъарæнæвдисæг хайыгтæ. Хайыгтимææрхæцæн нысæнттææварыны æгъдæуттæ.	Æвастхъæрты бæлвырд уагæй дзурын (хъæлæс бæрзонддæр кæнын, хъæлæсонтæдæргъватинай дзурын); æвастхъæры стилистикон нысаниуджытæиртасын; дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; хайыгтимææрхæцæн нысæнттæраст æварын.
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Ныхасы хайттæ.	Ныхасы хайттæкæрæдзийæсæсæйраг æууæлтæм гæсгæхицæн кæнын.
		<i>Ныхасы рæст.</i> Стыр Уæлахизы рухс	Аивадон текст кæсын; диалогон æмæмонологон ныхас аразын; нывтимæкусун; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын; монолог-тæрхæттæаразын.
49.	Æвастхъæр	Æвастхъæрты дих сæнысаниуджытæм гæсгæ: архайдмæразæнгæрдгæнæг хайыгтæ. Хайыгтимææрхæцæн нысæнттææварыны æгъдæуттæ. Аразгææмæнæаразгææвастхъæртæ.	Æвастхъæрты бæлвырд уагæй дзурын (хъæлæс бæрзонддæр кæнын, хъæлæсонтæдæргъватинай дзурын); æвастхъæры стилистикон нысаниуджытæиртасын; дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; монолог-тæрхæттæаразынмæарæхсын; хайыгтимææрхæцæн

		Мырфæзмæн дзырдтæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Ныхасы хæйттæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Стыр Уæлахизы рухс	нысæнттæраст æвæрын. Ныхасы хæйттæкæрæдзийæсæсæйраг æууæлтæм гæсгæхицæн кæнын. Аивадон текст кæсын; диалогон æмæмонологон нихас аразын; нывтимæкусын; алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын, текст æвзарын; монолог-тæрхæттæаразын.
1	2	3	4
50.	7-æм къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	<i>Фæлхат кæнын.</i> Æрбайсгæдзырдтæ. Зæронд æмæног дзырдтæ. Дзырдты растфыссынад.Æрхæцæн нысæнттæавæрыны æгъдæуттæ <i>Ныхасы рæст.</i> Ирон æвзагзонынады дæсны	Дзырдты орфограммæты хуызтæамонын æмæраст кæнын; хъуыдыйады раст æрхæцæн нысæнттæавæрын; текст хи ныхæстæй дзырын. Диалогон æмæмонологон аразын. Алыхуызон хъуыдыйæдтæаразын. Текст æвзарын.
51.	Рацыд æрмæгæй зонындзинæдтæсбæрæг кæнынæн контролон куыст (диктант) (1 сах.)		

Тематикон пылан 8 къласæн (51 сах.)

Уроч ы номы р	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтæ
1.	5-7-æм кълæсты рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Фонетикæ. Орфографи. Лексика. Дзырдарæст. Морфологи. Синтаксис. Стильтæ	Хъæлæсонтææмæсаравзæрд. Æмхъæлæсонтææмæсæдих. Æмкъай æмхъæлæсонтæ. <i>О</i> æмæе-йы растфыссынад дзырдты райдайæны. Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. Цавды	Фонетикон дзырдарæстон æвзæрст кæнын. Фонетикайæзонындзинæдтæфæлхат кæнын: мырты равзæрд, сæкласификаци. Уæнг. Цавд. Фонетикон æвзæрст кæнын. Дзырдты сконд бæрæг кæнын.

		æгъдæуттæирон æвзаджы. Дзырдты конд. Лексикæ. Синонимтæ. Антонимтæ. Ныхасы хæйттæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Æрдз нæалфамбылай. Хæблиаты Оледжы фыст цыбыр текст.	Дзырдарæзтон æвзæрст кæнын. Дзырдты растфыссынад амонын. Дзырdbæстытæсинонимтæй ивын.
2.	Фонетикæ. Орфографи. Лексикæ. Дзырдарæзт. Морфологи. Синтаксис. Стильтæ	Хъуыдыйады уæнгтæ. Æмхуызон уæнгтææмæрхæцæн нысæнттæсемæ. Дзырдты конд. Лексикæ. Антонимтæ. Фразеологизмтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Скъуыддзаг Масыраты М. чиныг «Æцагæлон бæстæ»-йæ.	Тексты стиль иртасын. Текстæй сæрмагонд ныхасы хæйттæрафыссын хуызæгмæгæсгæ. Морфологион равзæрст сын кæнын. Хъуыдыйæдтæсинтаксисон хуызы æвзарын. Сæрмагонд ныхасы хæйтты синтаксисон роль хъуыдыйады. Вазыгджын дзырдты растфыссынад амонын. Дзырдтæсæкондмæгæсгææвзарын.
3.	Дзырdbасты тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Дзырdbасты хуызтæсæйраг дзырды морфологион арæзмæгæсгæ	Дзырdbаст æмæйæхæйттæ(сæрмагонд æмæдæлбар дзырдтæ). Дзырdbасты дзырдты бастдзинады хуыз (домгæбастдзинад). Дзырdbæстыты дих сæйраг дзырды арæзмæгæсгæ: номон, мивдисæгон æмæфæрсдзырдон. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хуымæтæг хъуыдыйады хуызтæ. Хуымæтæг хъуыдыйады синтаксисон æмхæлæсонты растфыссынад. Бирæнысаниуæгон дзырдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Афæдзы афонтæ. Скъуыддзаг Дзасохты М. уацмыстæй.	Дзырdbаст æмæйæконд æвзарын. Номон, мивдисæгон æмæфæрсдзырдон дзырdbæстытæкæрæдзийæиртасын. Текстæй алыхуызон дзырdbæстытæрафыссын. Дзырdbæстытææвзарын схемæмæгæсгæ.
4.	Домгæбастдзинады хуызтæдзырdbасты. Æмарæзт. Æфтыдад	Дзырdbасты хæйтты 'хсæн домгæбастдзинады хуызтæ: æмарæзт, æфтыдад. Синонимон дзырdbæстыты æмбарынад. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады грамматикон бындур.	Æмарæзт æмææфтыдад кæрæдзийæхицæн кæнын. Синонимон дзырdbæстытææмбарын. Дзырdbастон синтаксисон æвзæрст кæнынмæарæхсын.

		Хуымæтæг даргъ æмæцыбыр хъуыдыйæдтæ. Дзырдтæиу рæнхъæй иннаæмæхæссыны æгъдæуттæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Фæззæг. Скъуыддзаг Бады Хъ. уацмыстæй.	
5.	Хуымæтæг хъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйады интонаци. Логикон цавд	Хуымæтæг хъуыдыйады æмбарынад. Интоници æмæйæхуызтæ. Хъуыдыйады хуызтæинтонацимæгæстæ: таурæгъон, фарстон, разæнгардгæнæн. Хъæрон хъуыдыйады æмбарынад. Логикон цавд. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Ныхасы хæйттæ. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. <i>Ныхасы рæст.</i> Райгуырæн бæстæ. Чеджемты Георы текст.	Хъуыдыйады хуызтæзагъды нысанмæгæсгæиртасын. Логикон цавдæй раст пайда кæнын. Хъæрон хъуыдыйæдты æнкъарæнтæхъæлæсы уагæй æвдисын арæхсын.
6.	Хуымæтæг хъуыдыйад. Дзырдты рæнхъæвæрд хуымæтæг хъуыдыйады.	Дзырдты рæнхъæвæрд хъуыдыйады – ныхасы сæйраг хъуыды равдисыны фæрæз. <i>Фæлхат кæнын.</i> Ныхасы хæйттæ: фæсæвæрд, хайыгтæ, номивæг. Бæрæггæнæн бæрæггæнинаг дзырдимæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Æрдз – нæдарæг. Цгъойты Хазбийы текст.	Хъуыдыйæдты дзырдты рæнхъæвæрды æгъдæуттæамонын. Дзырдты рæнхъæвæрды домæнтæзæрдыл даргæйæхуымæтæг хъуыдыйæдтæаразын. Тексты стиль бæрæг кæнын.
7.	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сæйрат æмæзæгъинаг. Хъуыдыйады грамматикон бындур.	Хъуыдыйады уæнгты тыххæй æмбарынад. Сæйраг уæнгтæ: сæйрат æмæзæгъинаг. Хъуыдыйады грамматикон бындур. <i>Фæлхат кæнын.</i> Логикон цавд.	Агурын хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сæйраг уæнгтæхъуыдыйады иннауæнгтæй хицæн кæнын. Лæвæрд дзырдтæсæйраг уæнгтæкуыд уой, ахæм хъуыдыйæдтæаразын.

		Ныхасы хайтгæ. Дзырдарæзт. Дзырдты рæнхæвæрд хуымæтæг хъуыдыйады. <i>Æмхæлæсонты растфыссынад.</i> <i>Ныхасы рæзт.</i> Адæм æмææрдз. Скъуыддзаг Бады Хъ. уацмысæй.	
8.	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сæйраты арæзт.	Сæйраты конд хицæн дзырдтæй æмæдзырdbæстыты руаджы. <i>Фæлхат кæнын.</i> Растфыссынадыл кусын. Дзырdbаст синтаксисон хуызы æвзарын. <i>Ныхасы рæзт.</i> Нæирон æгъдæуттæ. Скъуыддзаг Бесаты Тазейы уацмысæй.	Сæйраты морфологион арæзт æмбарын. Хъуыдыйæдты сæйрæттæагурын, цавæр нихасы хайттæй арæзт сты, уый амонын.
9.	Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сæйраты арæзт.	Сæйраты морфологион арæзт. <i>Фæлхат кæнын.</i> Антонимтæ. Дзырдарæзт. <i>Æмхæлæсонты растфыссынад.</i> Дзырдтæахæсгæнысаниуæгимæ. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рæзт.</i> Удварны миниуджытæ. Аивадон текстæй скъуыддзаг.	Сæйрат цавæр нихасы хайæконд ваййы, уый иртасын. Тексты сæйрæттæагурын, сæморфологион арæзт сын амонын. Текстæй антонимтæрафыссын. Амынд сæйрæттæсæкондмæгæсгææвзарын. Хуызæгмæгæсгæхатдзæгтæкæнын.
10.	Зæгъинаг. Зæгъинаджы хуызтæ. Хуымæтæг мивдисæгон зæгъинаг. Амад мивдисæгон зæгъинаг	Зæгъинаджы тыххæй æмбарынад. Зæгъинаджы хуызтæсæрæзмæгæсгæ: хуымæтæг мивдисæгон, амад мивдисæгон æмæамад номон. Хуымæтæг мивдисæгон зæгъинаджы арæзт. Амад мивдисæгон зæгъинаджы арæзт. <i>Фæлхат кæнын.</i> Синонимтæ. Æрхæцæн нысæнттæфæрссагмион здæхтимæ. Хъуыдыйæдтæсинтаксисон æгъдауæй æвзарын.	Хуымæтæг мивдисæгон зæгъинаг амад мивдисæгон зæгъинагæй иртасын. Арæхсын сын сæконд амонын. Амынд зæгъинагтæсинонимтæй ивын. Хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттææвæрын. Тексты амад мивдисæгон зæгъинагтæарын.

		<i>Ныхасы рæзт.</i> Зæххыл кад дæр ис æмæцард дæр. Скъуыддзаг Мамсыраты Дæбейы уацмысæй.	
11.	Зæгъинаджы хуызтæ. Амад номон зæгъинагтæ	Амад номон зæгъинаджы арæзт. Номон хайы æмбарынад. Æххуысгæнæг хайы æмбарынад. Амад номон зæгъинаджы номон хайы арæзт. <i>Фæлхат кæнын.</i> Æмбисæндтæсинонимон хъуыдыйæдтæй ивын. Бæрæггонд дзырдты хауæнтабазонын. Амынд дзырдæн фонетикон равзæрст скæнын. <i>Ныхасы рæзт.</i> Уæздан æгъдауджын лæджы хонынц. Скъуыддзаг Бесаты Тазейы уацмысæй.	Амад номон зæгъинаджы иннæхуызтæй иртасын. Зонын ын йæарæзт. Йæномон хай, цавæр ныхасы хай вæййы, уый æмбарын.
12.	Тире сæйраг æмæзæгъинаджы æхсæн	Æххуысгæнæг мивдисæг уавын -ы формæтæ. Тире æвæрыны æгъдауттæсæйрат æмæзæгъинаджы æхсæн. <i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырдты орфограммæты хуызтæамонын. Сæйраты конд. Лæвæрд хъуыдыйæдтæй дзырdbæстыты рафыссын æмæсæсинтаксисон хуызы равзарын. Тексты хъуыдыйæдты грамматикон бындурты бын бахахх кæнын. Тексты ссарын, сæйрæттæминогмийæзагъд кæм æрцыдысты, уыцы хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Ирон культурæ. Скъуыддзаг Бады Хъ. уацмысæй.	Тексты стиль бæрæг кæнын. Сæйрат æмæзæгъинаджы 'хсæн тире æвæрын. Лæвæрд хъуыдыйæдты тире хъæугæбæттæгтæй ивын. Бæттæгты бæсты хъуыдыйæдты тире æвæрын. Хъуыдыйæдты æмбæлгæран тире æвæрын.
13.	Хъуыдыйады фæрссаг уæнгтæ. Æххæстгæнæн	Æххæстгæнæны нысаниуæг. Æххæстгæнæны фæрстытæ. Цавæр	Тексты стиль бæрæг кæнын. Æххæстгæнæн хъуыдыйады иннæуæнгтæй иртасын. Таблицæйы

		хъудыйады уәнгимәбаст вәййи арәхдәр. Цавәр ныхасы хәйттәвәййиңц әххәстгәнәнтә. <i>Фәлхат кәнын.</i> Фәлтәрәны фәрстытән дзуапп дәттын. Дзуәппытәй хатдзәгтәкәнын. Тексты әххәстгәнәнтәагурын. Хъуыдыйады әмхуызон уәнгтә. Дзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рәзт.</i> Әвзәгтә. Культурә. Мамсыраты М. фыст уацмыс.	фәрцы әххәстгәнәнтыл кусын. Ләвәрд дзырдтәхъуыдыйадты цавәр уәнгтәсты әмәцәмәй загъд сты, уый иртасын.
14.	Комкоммәәмәфәрссаг әххәстгәнәнтә. Әххәстгәнәнты бастдзинад, цы дзырдтәфәбәрәг кәны, уйдонимә	Әххәстгәнәнты хуызтә: комкоммәәмәфәрссаг. Сәнысаниуджытә. Әххәстгәнәны бастдзинад зәгъинагимә. <i>Фәлхат кәнын.</i> Дзырдты растфыссынад. Хъуыдыйәдты синтаксисон әвзәрст. Дзырдты фонетикон әвзәрст. <i>Ныхасы рәзт.</i> Удварны әууәлтә. Малиты Васойы фыст уацмыс.	Комкоммәәмәфәрссаг әххәстгәнәнтәкәрәдзийәхицән кәнын. Хъуыдыйәдтәй дзырdbәстытәрафыссын (әххәстгәнән зәгъинагимә). Сәбастдзинады хуыз сын амонын.
15.	Бәрәггәнән. Цавәр ныхасы хәйттәвәййиңц бәрәггәнәнтә. Бәрәггәнәнты бастдзинад, цы дзырдтәфәбәрәг кәныңц, уйдонимә	Бәрәггәнәны нысаниуәг. Цавәр фәрстытән дәтты дзуапп бәрәггәнән. Бәрәггәнәнты роль хъуыдыйады. <i>Фәлхат кәнын.</i> Антонимтә. Синонимтә. Фразеологон дзырdbәстытәсинонимтәй ивын. Әрхәцән нысәнттәкомкоммәныхасы. <i>Ныхасы рәзт.</i> Удварны әууәлтә. Чеджемты Әхсары фыст уацмыс.	Бәрәггәнәнтәхъуыдыйады иннәуәнгтәй хицән кәнын. Тексты бәрәггәнәнтәарын. Предметы цавәр әууәлтәәвдисы бәрәггәнән, уый амонын. Цы 'ххуыс сты бәрәггәнәнтәтексты, уый әмбарын.
16.	Бәрәг кәнын, ськоладзаутәцы базыдтой, уый.		

17.	Æмхасæн	Æмхасæны æмбарынад, йæконд. Цавæр уæвæрты æрцæуы иртæстгонд æмхасæн. Кæд нæвæйы иртæстгонд æмхасæн. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтææмæрхæцæн нысæнттæсемæ. Орфографи. Хъуыдыйад синтаксисон хуызы æвзарын. <i>Ныхасы рæст.</i> Удварны æууæлтæ. Мæхæмæтты А. фыст уацмыс.	Æмхасæн хъуыдыйады иннæуæнгтæй хицæн кæнын. Æрхæцæн нысæнттæй æмхасæнтимæраст пайда кæнын. Хъуыдыйæдты æмхасæнтæарын. Зонын ын йæбынат хъуыдыйады. Даргъгонд æмææндаргъгонд æмхасæнтимæхъуыдыйæдтæаразын.
18.	Фадатон дзырдтæ. Афоны фадат. Бынаты фадат	Фадатон дзырдты нысаниуæг. Фадатон дзырдты баст зæгъинагимæ. Фæрсдзырдтæй загъд фадатон дзырдты баст зæгъинагимæ. Æндæр нихасы хæйттæй загъд фадатон дзырдты баст зæгъинагимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Тире сæйрат æмæзæгъинаджы æхсæн. Æрхæцæн нысæнттææмхасæнтимæ. Æмхæлæсонты растфыссынад. Тасындзæг. Дзырдты мырон æвзæрст. Хъуыдыйады морфологион равзæрст. Дзырдбаст. <i>Ныхасы рæст.</i> Чиныг – зонындзинæдты къæбиц. Хуыгаты С. фыст уацмыс.	Фадатон дзырдты нысаниуæг зонын æмæдзыраст пайда кæнын нихасы. Тексты фадатон дзырдтæагурын. Сæнысаниуæг сын амонын. Зæгъинагимæкуыд баст сты, уый æмбарын.
19.	Фадатон дзырдтæ. Архайды хуызы фадат. Æфсоны фадат. Нысаны фадат	Архайды хуызы фадатон дзырдты нысаниуæг æмæсæфæрстытæ. Цавæр нихасы хæйттæй загъд вæййынц. Æфсоны фадатон дзырдты нысаниуæг, сæфæрстытææмæцавæр нихасы хæйттæй загъд вæййынц.	Фадатон дзырдты нысаниуæг зонын. Ныхасы раст пайда кæнын фадатон дзырдтæй. Фадатон дзырдтæцæмæй загъд вæййынц, уый амонын. Текстæй фадатон дзырдтæарафыссын. Цавæр фадатон дзырдтæсты, уый сбæрæг кæнын. Хатдзæгтæкæнын хуызæгмæгæсгæ.

		Нысаны фадатон дзырдты нысаниуæг, сæфæрстытææмæцавæр ныхасы хæйттæй загъд вæййынц. <i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырдты растфыссынад. Фонетикон равзæрст. Хъуыдыйады синтаксисон равзæрст. Ныхасы хæйттæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Нæистори, нæрагфыдæлтæ. Скъуыддзаг Фæрнион Къ. уацмысæй.	
20.	Иувæрсыг хъуыдыйæдтæдыууæкъорды	Иувæрсыг хъуыдыйæдты æмбарынад. Сæконд. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæзæгъинагимæ. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæсæйратимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъудыйад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Хъуыдыйæдты синтаксисон равзæрст. Синонимтæ. Дзырдты къордтæй хъуыдыйæдтæаразын. Схемæмæгæсгæхатдзæгтæкæнын. <i>Ныхасы рæст.</i> Удварны æууæлтæ. Цæгæраты М. фыст уацмысæй.	Мивдисæгон æмæномон иувæрсыг хъуыдыйæдтæиртасын кæрæдзийæ. Тексты иувæрсыг хъуыдыйæдтæарын, сæйраг уæнгтæдзы амонын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæй пайда кæнгæйæцыбыр сочинени фыссын.
21.	Бæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Бæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдты æмбарынад. Сæконд. Зæгъинаджы формæтæбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдты. <i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырдты растфыссынад. Æрхæцæн нысæнттæ. Хъуыдыйады синтаксисон равзæрст. Интонаци. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ, æрхæцæн нысæнттæсемæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Райгуырæн зæххы ад.	Дывæрсыг æмæбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæхицæн кæнын. Бæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæсинонимон дывæрсыг хъуыдыйæдтæй ивын.

		Чеджемты Георы фыст уацмыс.	
22.	Æбæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдты æмбарынад. Сæконд. Зæгъинаджы конд æмæмидис æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдты. Æбæлвырдцæсгомон æмææнæххæст хъуыдыйæдты хицæндзинад. <i>Фæлхат кæнын.</i> Комкоммæныхас æмæдзы æрхæцæн нысæнтты æвæрд. Хъуыдыйæдтæбавæргæдзырдтимæ. Фразеологон дзырдбæстытæсинонимтæй ивын. Лæвæрд дзырдты растфыссынад. <i>Ныхасы рæст.</i> Нæфыдæлты хæзнатæ. Аргъау «Сæрджын саг». Чеджемты Георы уацмыс.	Тексты æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæагурын. Æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæй фысгæныхасы пайда кæнын. Дывæрсыг хъуыдыйæдтæй æбæлвырд цæсгомон хъуыдыйæдтæаразын, сæхицæндзинад сын амоньын. Æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйады сæйраг уæнг-зæгъинаджы цæсгом, нымæц æмæафон бæрæг кæнын. Лæвæрд зæгъинагтимææбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæаразын æмæхатдзæгтæкæнын зæгъинаджы формæты тыххæй. Текст бакæсын. Сбæрæг ын кæнын йæстиль æмæйæжанр. Фæрстытæн дзуапп раттын. Хи ныхæстæй йæрадзурын. Бæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæдзы рафыссын æмæсæйраг уæнджы (зæгъинаджы) миниуджытæсбæрæг кæнын.
23.	Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыæдты æмбарынад. Сæконд. Зæгъинаджы арæст иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдты хицæндзинад бæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæй. Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдты хицæндзинад æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæй. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст. Сидæнтæ. Цæмæй загъд ваййынц хъуыдыйады. Æрхæцæн нысæнттæсидæнтимæ.	Æмбисæндтæбакæсын. Сæмидисмæгæсгæсæхицæн къордтыл дих кæнын. Къордтæн сæргæндтæдæттын. Æмбисæндты сæйраг уæнгтæ(зæгъинагтæ) ссарын. Сæцæсгæмттæмæсын сæнымæцтæбазонын. Цавæр архайд æвдисынц æмæкæмæздæхт у уыцы архайд, уый æмбарын. Дыгурон æмбисæндты мидис иронау зæгъын. Уырыссаг æмбисæндты эквиваленттаирон æвзаджы ссарын. Текстæиумæйагцæсгомон хъуыдыйæдтæарафыссын æмæсæбамбарын кæнын. Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæиртасын бæлвырдцæсгомон

		<i>Ныхасы рæзт.</i> Æмбисондхæссæг – зондамонæг. Ирон адамон сфæлдыстады жанр æмбисæндтыл кусын.	æмæабæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæй.
24.	Бæрæг кæнын, скъоладзаутæцы базыдтой, уый.		
25.	Æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйады æмбарынад. Зæгъинаджы конд æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдты. <i>Фæлхат кæнын.</i> Иумæйагцæсгомон æмæабæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæкæрæдзийæхицæн кæнын. Хъуыдыйæдты синтаксисон равзæрст. Вазыгджын дзырдты растфыссынад æмæсæконд. Текстæй фæсæвæрдтæ, цы дзырдтимæбаст сты, уыдонимæфыссын. Хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Нæлымæн цæрагойты дуне. Чеджемты Георы аргъау «Тæкку, Кокыс æмæУызынаг».	Тексты æнæцæсгомон хъуыдыйæдтæагурын. Зæгъинаг æнæцæсгомон хъуыдыйæдты цы архайд бæрæг кæнын, уый æмбарын. Зæгъинаг æнæцæсгомон хъуыдыйæдты цæмæй загъд вæййы, уый зонын, анализ сын кæнын. Фæлтæрæнæй рафыссын иувæрсыг хъуыдыйæдтæ, ссарын се 'хсæн æнæцæсгомон хъуыдыйæдтæ. Æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæй æнæцæсгомон хъуыдыйæдтæаразын. Сæхицæндзинад сын æмбарын. Æнæцæсгомон хъуыдыйæдтæй æбæлвырдцæсгомон хъуыдыйæдтæаразын. Сбæрæг кæнын хъуыдыйæдты зæгъинагты конд.
26.	Номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Номхуындон хъуыдыйæдты æмбарынад, санысаниуæг. Цыбыр æмæдаргъ номхуындон хъуыдыйæдтæ. Номхуындон хъуыдыйæдты арæзт. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Сæрмагонд номдарты растфыссынад. Дæргъвæтин æмхъæлæсонты растфыссынад. Хуымæтæг цыбыр æмæхуымæтæг даргъ хъуыдыйæдтæ.	Номхуындон хъуыдыйæдты арæзт зонын. Тексты номхуындон хъуыдыйæдтæарын. Номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæй фысгæныхасы пайда кæнын. Цыбыр номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæй даргъ иувæрсыг хъуыдыйæдтæаразын.

		Хъуыдыйæдтæхъуыдыйады уæнгтæм гæсгææвзарын. Хайыгты растфыссынад. Тире сæйрат æмæзæгъинаджы 'хсæн. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтææмæрхæцæн нæысæнттæсемæ. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Фадатон дзырдтææмæсæхуыз. <i>Ныхасы рæст.</i> Нæфыдæлты удварны æууæлтæ. Скъуыддзаг Цæгæраты М. уацмысæй.	
27.	Æххæст æмæанæххæст хъуыдыйæдтæ	Æнæххæст хъуыдыйады æмбарынад. Кæм æмбæлынц æвзаджы æнæххæст хъуыдыйæдтæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Синонимтæ. Ныхасы рæст. Удварны хæзнатæ. Скъуыддзаг Гафезы уацмысæй.	Тексты æнæххæст хъуыдыйæдтæарын. Æнæххæст хъуыдыйæдтæцухгонд уæнгтæй æххæст кæнын. Æнæххæст хъуыдыйæдтæиувæрсыг хъуыдыйæдтæй иртасын. Цыбыр тексттæфыссын æнæххæст хъуыдыйæдтимæ.
28.	Æххæст æмæанæххæст хъуыдыйæдтæ	Æнæххæст хъуыдыйады арæст. Æнæххæст хъуыдыйæдтæдиалог æмæвазыгджын хъуыдыйæдты. Тире æнæххæст хъуыдыйады. <i>Фæлхат кæнын.</i> Интонаци. Хъуыдыйадæн синтаксисон равзæрст скæнын. Фæрссагмиты арæст. Дзырдты конд. Дзырдты растфыссынад. Ныхасы рæст. Удварны хæзнатæ. Дзасохты М. фыст уацмыс «Сæхицæй сæхимæ».	Текст аив рольтæм гæсгæбакæсын. Йæмидисын ыл æрныхас кæнын. Фæрстытæн дзуап раттын. Æнæххæст хъуыдыйæдтæдзы ссарын. Цухгонд уæнгтæсбæлвырд кæнын. Æрхæцæн нысæнттæбацамонын хъуыдыйæдты кæрон. Æнæххæст хъуыдыйæдты цухгонд зæгъинагты бæсты тире æвæрын.
29.	Хъуыдыйæдты æмхуызон уæнгты	Æмхуызон уæнгты æмбарынад. Цыбыр	Тексты хъуыдыйæдтææмхуызон

	тыххæй æрмæг зæрдыл æрлæууын кæны.	æмæдаргъгонд æмхуызон уæнгтæ. Æмхуызон уæнгты конд. Æмхуызон уæнгты цалдæр рæнхъы. <i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырдты растфыссынад. Фадатон дзырдтæ. Иувæрсыг хъудыйæдтææмæсæхуызтæ. Лексика. Дзырдарæзт. Хъуыдыйады уæнгтæм гæсгææвзæрст. <i>Ныхасы рæзт.</i> Мæрайгуырæн хъæу. Хъайтыхъты А. фыст радзырд «Фыццаг къахдзæфтæ».	уæнгтимæагурын æмæсæрафыссын. Æмхуызон уæнгты цалдæр рæнхъы кæм ис, ахæм хъуыдыйæдтæрафыссын текстæй. Цыбыр æмæдаргъгонд æмхуызон уæнгтæиртасын. Нывмæгæсгææмхуызон уæнгтимæхъуыдыйæдтæаразын.
30.	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгты баст кæрæдзийыл. Æмхуызон уæнгты хуыз æмæсæконд. Æрхæцæн нысæнттæхъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Лæвæрд дзырдты растфыссынад. Хъуыдыйады синтаксисон равзæрст. Дзырд йæарæзтмæгæсгææвзарын. Номивæг. Номивджыты дих. Антонимтæ. Синонимтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Ирыстоны историон цыртдзæвæнтæ. Хуадонты Т. радиобакаст.	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæраст хъæлæсы уагæй кæсын. Текстæй æмхуызон уæнгтимæхъуыдыйæдтæрафыссын. Сбæрæг кæнын сæконд, сæхуыз. Æмхуызон уæнгтæкъæдзыгтæй хицæн кæнын.
31.	Бæттæгтæхъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ	Æмхуызон уæнгты баст кæрæдзиуыл. Бабæттæбæттæгтææмæсæдих. Бæттæгтææмæ, æви æмхуызон уæнгтимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Синтаксисон æвзæрст. Антонимтæ.	Зонын бабæттæбæттæгтææмæсæдих. Интонацийы руаджы æмæбæттæгты руаджы баст æмхуызон уæнгтæамонын. Иугæнæг, ныхмæвæрды æмæдихон бæттæгтæкæрæдзийæхицæн кæнын. Семæхъуыдыйæдтææмхуызон уæнгтимæаразын.

		Синонимтæ. Дзырдбаст. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Удварны хæзнатæ. Агънаты Г. фыст уацмыс.	
32.	Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæ	Бæрæггæнæнты дих. Æмхуызон бæрæггæнæнты æмбарынад. Сæхицæндзинад. <i>Фæлхат кæнын.</i> Бæрæггæнæны нысаниуæг. Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Хъуыдыйады синтаксисон равзæрст. <i>Ныхасы рæст.</i> Удварны хæзнатæ. Скъуддзаг Чеджемты Георы уацмысæй «Болайы цæссыгтæ».	Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæзонын. Æмхуызон бæрæггæнæнтимæархæцæн нысæнттæавæрын арæхсын.
33.	Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæ	Бæрæггæнæнты хуызтæ. Æрхæцæн нысæнттææмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтимæ. Бæрæггæнæнты конд. <i>Фæлхат кæнын.</i> Бæрæггонд дзырдты ратсфыссынад. Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ. Цавд. Синонимтæ. Миногонты бæрцбарæнтææмæсæрастфыссынад. Хъуыдыйады синтаксисон равзæрст. Иувæрсыг хъуыдыйæдтææмæсæхуыз. <i>Ныхасы рæст.</i> Ирыстоны историон цыртдзæвæнтæ. Хуадонты Т. радиобакаст.	Тексты æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæагурын. Лæвæрд хъуыдыйæдтæй равзарын æрмæст æмхуызон бæрæггæнæнтимæ. Хъуыдыйæдтæаразын алыхуызон бæрæггæнæнтимæ. Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæцавæр нихасы хайæконд сты, уый бæрæг кæнын.
34.	Æмхуызон уæнгты иугæнæг дзырдтæ. Æрхæцæн нысæнттæиугæнæг дзырдтимæ	Иугæнæг дзырдты æмбарынад. Иугæнæг дзырдты бынат хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ. Æрхæцæн	Лæвæрд æмхуызон уæнгтимæспайда кæнын иугæнæг дзырдæй æмæхъуыдыйад саразын. Иугæнæг дзырдтæцавæр хъуыдыйады

		нысэнттæиугæнæг дзырдтимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Æнæххæст хъуыдыйад. Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. Растфыссынад. Дзырдты фонетикон æвзæрст. <i>Ныхасы рæзт.</i> Мæргъты цардæй. Бады Хъазыбеджы фыст радзырд.	уæнгтæвæййынц, цавæр нихасы хайæконд вæййынц, уый иртасын. Лæвæрд дзырдтæ, цæмæй æмхуызон уæнгтимæиугæнæг дзырдты ролы уой, ахæм хъуыдыйæдтæаразын. Лæвæрд фæрстытæн дзуапп дæттын, хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæвæййынæг дзырдтæй пайда кæнгæйæ. Нывмæгæсгæфыссын æмхуызон уæнгтæвæййынæг дзырдтимæхъуыдыйæдтæ. Æрхæцæн нысэнттæхъуыдыйæдты æмхуызон уæнгтæвæййынæг дзырдтимæамбарын кæнын.
35.	Хъуыдыйæдтæсидæнтимæ	Сидæнты тыххæй амбарынад зæрдыл æрлæууын кæнын. Сидæнты хуызтæсæкондмæгæсгæ. Даргъгонд сидæнтæмæсæнысаниуæг. <i>Фæлхат кæнын.</i> Æмхæлæсонты фембæлд кæрæдзиуыл. Синонимтæ. Хайыгтæмæсæрастфыссынад. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæмæсæхуыз. Номивæг. <i>Ныхасы рæзт.</i> Бестауты Г. фыст æмдзæвгæ. Кочысаты М. фыст æмдзæвгæ.	Æмдзæвгæйы сидæнтæагурын æсæсын хараткеристикадæттын. Сидæнтæраст интонацийы кæсын. Сæконд сын амонын. Даргъгонд сидæнты арæзт амонын, амбарынгæнæн дзырдтæдзы хицæн кæнын. Цавæр æнкъарæнтæравдисæн ис сидæнты руаджы, уый зæгъын. Сидæнтимæхъуыдыйæдтæаразын.
36.	Æрхæцæн нысэнттæхъуыдыйæдты сидæнтимæ	Сидæнты бынат хъуыдыйады. Æрхæцæн нысэнттæавæрыны æгъдæуттæхъуыдыйæдты сидæнтимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. Æнæххæст хъуыдыйæдтæ. Лæвæрд дзырдты растфыссынад.	Раст интонацийæкæсын хъуыдыйæдтæсидæнтимæ. Сидæнты бынат хъуыдыйады бæрæг кæнын. Сидæнтимæхъуыдыйæдтæаразын. Æрхæцæн нысэнттæавæрын хъуыдыйæдты сидæнтимæ. Тексты сидæнтæагурын æмæсын анализ кæнын.

		<i>Ныхасы рæст.</i> Æрдз – адæймагыл фæдзæхст. Хæблиаты С. фыст уацмысæй скъуыддзаг.	
37.	Бавæргæарæзтытæ. Бахæсгæарæзтытæ. Æрхæцæн нысæнттæбавæргææмæбахæсгæарæзты тимæ	Бавæргæарæзтыты æмбарынад. Бавæргæарæзтыты структурæ. Бавæргæарæзтыты дих сæнысаниуæгмæгæсгæ. Æрхæцæн нысæнттæбавæргæарæзтытимæ. Бахæсгæарæзтыты æмбарынад. Æрхæцæн нысæнттæбахæсгæарæзтытимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Фразеологон дзырдбæстытæ. Растфыссынад. Синонимтæ. Синтаксисон равзæрст. Сидæн. Сæрмагонд номдартæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Ирыстоны историон цыртдзæвæнтæ. Хуадонты Т. радиобакаст.	Хъуыдыйæдтæбавæргæарæзтытимæраст хъæлæсы уагæй кæсын. Хъуыдыйæдты бавæргæарæзтытæагурын. Лæвæрд бавæргæарæзтытимæхъуыдыйæдтæаразын. Бавæргæарæзтытææрхæцæн нысæнттæй хицæн кæнын. Бахæсгæарæзтытæагурын хъуыдыйæдты. Сæнысаниуæг сын æмбарын. Æрхæцæн нысæнттæй сæхицæн кæнын.
38.	Бавæргææмæбахæсгæарæзтытæ	Бавæргææмæбахæсгæарæзтыты хуызтæ. Бавæргææмæбахæсгæарæзтыты нысаниуджытæ. Æрхæцæн нысæнттæбавæргææмæбахæсгæарæзты тимæ. <i>Фæлхат кæнын.</i> Дзырдбаст. Лексикæ. Нымæцонтæ. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Дзырдарæст. Фонетикон æвзæрст. <i>Ныхасы рæст.</i>	Бавæргææмæбахæсгæарæзтытæагурын текст æмæхицæн хъуыдыйæдты. Лæвæрд бавæргææмæбахæсгæарæзтытимæхъуыдыйæдтæ аразын арæхсын. Бавæргææмæбахæсгæарæзтытимæхъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттææвæрын.

		Ирыстоны историон цырдзæвæнтæХуадонты Т. радиобакаст.	
39.	Рацыд æрмæг бафидар кæнын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Æнæххæст хъуыдыйæдтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Сидæн. Бавæргæарæзтытæ	<i>Фæлхат кæнын</i> Растфыссынад. Морфологион æвзæрст. Синтаксисон æвзæрст. Дзырдарæст. Лексика. <i>Ныхасы рæст</i> Ирыстоны историон цыртдзæвæнтæ. Хуадонты Т. радиобакаст.	Иувæрсыг хъуыдыйæдты хуызтæ, сæконд, хицæндзинад зонын. Æнæххæст хъуыдыйæдтæамæсæарæст зонын. Æмхуызон уæнгтимæхъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæавæрын æмæамбарын кæнын. Сидæнты хуызтæсæарæстмæаманысаниуæгмæгæсгæиртас ын. Бавæргæамæбахæсгæарæзтыты хуызтæсæарæстмæгæсгæбæрæг кæнын.
40.	Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгты тыххæй æмбарынад	Цы сты хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ. Иртæстгонд уæнгты нысаниуæг. Æрхæцæн нысæнттæиртæстгонд уæнгтимæ. <i>Фæлхат кæнын</i> Дзырдты растфыссынад. Хъуыдыйады синтаксисон равзæрст. <i>Ныхасы рæст</i> Æрдз – адæймагыл фæдзæхст. Хъайтыхъты Азæмæтмæгæсгæфыст уацмыс.	Тексты хъуыдыйæдтæиртæстгонд уæнгтимæагурын. Цы дзырдты бæрæг кæнынц, уый иртасын. Æрхæцæн нысæнттæраст авæрын иртæстгонд уæнгтимæхъуыдыйæдты.
41.	Иртæстгонд бæрæггæнæнтæамæамхасæнтæ	Иртæстгонд уæнгты тыххый æмбарын. Цавæр уавæрты цæуы иртæстгонд бæрæггæнæн. Цæмæй загъд ваййынц иртæстгонд бæрæггæнæнтæ. Даргъгонд амæанæдаргъгонд иртæстгонд амхасæнтæ. <i>Фæлхат кæнын</i> Вазыгджын дзырдты конд. Дзырдарæст. Хъуыдыйады синтаксисон	Фæлтæрæны ссарын иртæстгонд уæнгтæамæсын сбæрæг кæнын сæхуыз. Иртасын, цавæр уæнгтæцæуынц иртæстгонд. Иртæстгонд уæнгтææрхæцæн нысæнттæй хицæн кæнын зонын. Тексты иртæстгонд уæнгтимæсавæрын æрхæцæн нысæнттæамæбамбарын кæнын. Зонын, кæд цæуынц иртæстгонд бæрæггæнæнтæамæамхасæнтæ.

		æвзæрст. Фæрссагмион здæхт. <i>Ныхасы рæзт</i> Удварны миниуджытæ. Агънаты Г. фыст уацмыс.	
42.	Иртæстгонд фадатон дзырдтæ	Кæд фæцæуынц иртæстгонд фадатон дзырдтæ. Абарстон здæхты иртæстгонд. Æрхæцæн нысæнттæиртæстгонд фадатон дзырдтææмæабарстон здæхæнимæ. <i>Фæлхат кæнын</i> Хъуыдыйады синтаксисон æвзæрст. Лексикæ. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæзт</i> Æрдз æмæадæймаджы 'хсæн гармоний. Дзассохты В. фыст уацмыс.	Иртæстгонд фадатон дзырдтæхъуыдыйады ссарын. Æрхæцæн нысæнттæамонин. Тексты иртæстгонд абарстон здæхт агурын æмæйæбацамонин.
43.	Бæрæг кæнын, скъоладзаутæцы базыдтой, уый.		
44.	Комкоммææмæфæрссаг ныхас	Комкоммææмæфæрссаг ныхасы тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Искæйы ныхас зæгъыны фæрæзтæ. <i>Фæлхат кæнын</i> Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Сидæн. <i>Ныхасы рæзт.</i> Æрдз – нæдарæг. Гаглойты В. фыст уацмыс.	Тексты ссарын хъуыдыйæдтæкомкоммææмæфæрссаг ныхасимæ, бамбарын сæкæнын. Комкоммæныхасæй фæрссаг ныхас аразын. Зонин комкоммæныхасы арæзт. Комкоммæныхасæй фæрссаг ныхас аразын арæхсын.
45.	Æрхæцæн нысæнттæкомкоммæныхасы	Æрхæцæн нысæнтты æгъдæуттæкомкоммæныхасы. <i>Фæлхат кæнын</i> Хъудыйады æмхуызон уæнгтæ. Хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст. Бæрæггонд дзырдты растфыссынад.	Комкоммæныхасы æмбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд. Комкоммæныхасæй фæрссаг ныхас аразын, æрхæцæн нысæнттæдзы æвæрын æмæсæбацамонин.

		Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ. <i>Ныхасы рæзт</i> Удварны миниуджытæ. Гафезы фыст уацмыс.	
46-47.	Диалог. Цитатæ. Æрхæцæн нысæнттæдиалог æмæцитатæйы	Диалогы æмбарынад. Цитатæйы æмбарынад. Диалог фыссыны æгъдæуттæ. Цитатæфыссыны æгъдæуттæ. Æрхæцæн нысæнттæдиалог æмæцитатæимæ. <i>Фæлхат кæнын</i> Бавæргææмæбахæсгæарæзтытæ. Сидæн. Синтаксисон æвзæрст. Зæгъинаджы конд. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. Миногон. Дзырдты конд. Фонетикон æвзæрст. <i>Ныхасы рæзт</i> Удварны миниуджытæ. Байматы М. фыст уацмыс. Тексты лингвистикон анализ.	Диалог æмæцитатæйæппайда кæнын зонын фысгæкуысты. Сæарæзты æгъдæуттасын æмбарын.
48.	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын.	Тексты лингвистикон анализ. <i>Ныхасы рæзт</i> Удварны миниуджытæ. Æгъуызарты Æ. фыст уацмыс.	
49.	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын.	Тексты лингвистикон анализ. <i>Ныхасы рæзт</i> Удварны миниуджытæ. Сиукъаты Н. фыст уацмыс.	
50.	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын.	Тексты лингвистикон анализ. <i>Ныхасы рæзт</i> Уалдзыгон æрдз. Дзасохты М. фыст уацмыс.	
51.	Бæрæг кæнын, скъоладзаутæцы базыдтой,, уый.		

Тематикон пълан 9 кълассѐн (51 сах.)

Урочы номыр	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтæ
5 – 8-æм кълæсты синтаксисы тыххæй рацыд æрмæг фæлхат кæнын			
1. Дзырдбасты хуызтæ		Дзырдбасты хуызтæ	Дзырдбасты бæрæг кæнын бастдзинады хуызтæсæйраг дзырдмæгæсгæ. Тексты сæргондмæгæсгæбæрæг кæнын, ныхас дзы цæуыл цæудзæнис, уый. Æвзаджы тыххæй æлвæст хъуыдытæбамбарын..Скъолайы къулы газеты мыхуыргонд æрмæг «Мæхъуыдытæ ирон æвзаджы тыххæй» хи хъуыдытæзæгъын. Рафыссын дзырдбæстытæ, сбæрæг кæнын бастдзинады хуызтæ.фыссын Сочинен фыссын мадæлон æвзаджы
		<i>Фæлхат кæнын.</i> Ныхасы хæйттæ.	

		тыххæй.. Æлвæст хъуыдытæй пайда кæнын. Рафыссын æмбисæндтæ, бамбарын кæнын сæнысаниуæг. Равзарын дзы дзырдбæстытæалыхуызон бастдзинадимæ. Бахахх кæнын сæйраг дзырдтææмæсбæрæг кæнын, цавæр ныхасы хæйттæсты.
	<i>Ныхасы рæст.</i> Сочинени маделон æвзаджы тыххæй. Пайда кæнын æмбисæндтæй, æлвæст хъуыдытæй.	Бакæсын зындгонд ахуыргæндты æмæфысджыты ныхæстæмаделон æвзаджы тыххæй. Рафыссын ставддæрæй фыст хъуыдыйадæй дзырдбæстытæ, равзарын сæсхемæмæгæсгæ. Бакæсын æмдзæвгæ. Зæгъын, цавæр хъуыды дзы æвдыст цæуы. Лæвæрд дзырдтимæархъуыды кæнын дзырдбæстытæ. Схемæты хуызты равдисын дзырдты бастдзинад. Къæлæтты фæнысан кæнын дзырдбасты хуызтæсæйраг дзырдмæгæсгæ. Бакæсын æмбисæндтæ. Рафыссын дзырдбæстытæ, сбæрæг кæнын сæхуызтæсæйраг дзырдмæгæсгæ. Æртæдзырдбасты равзарын схемæмæгæсгæ.
2. Хуымæтæг хъуыдыйад (фæлхат кæнын)	<i>Фæлхат кæнын.</i> Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Æмдзæвгæ, æмбисæндтæ, цыбыр сочинени.	Бакæсын æмдзæвгæйæскъуыддзаг. Равзарын йæмидис. Скъуыддзагæй рафыссын дзырдбаст, стæй та – хъуыдыйад. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Хъуыдыйад равзарын хъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Бакæсын æмбисæндтæ. Бамбарын кæнын сæмидис. Рафыссын дзы хуымæтæг хъуыдыйæдтæ, равзарын сæхъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Рахицæн кæнын сæйраг æмæфæрссаг уæнгтæ. Бакæсын текст, рафыссын æй хъæугæдзырдтææвæргæйæ. Бæрæггонд дзырдты нысаниуæг бамбарын кæнын. Фæстаг хъуыдыйады бахахх кæнын номдарты бын, сбæрæг кæнын, цавæр хъуыдыйады уæнгтæсты, уый. Рафыссын текст. Бацамонын иувæрсыг æмæ дывæрсыг хъуыдыйæдтæ. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæн сбæрæг кæнын сæхуыз. Хицæн къордтæй рафыссын иунысаниуæгон

		æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Æрхъуыды кæнын семæдывæрсыг æмæиувæрсыг хъуыдыйæдтæ, равзарынсæхъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Ныффыссын цыбыр сочинени лæвæрд темæтæй иуыл. Сочиненийы равзарын дыууæхуымæтæг хъуыдыйады хъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Зæгъын, цы нысан кæны алы хъуыдыйады уæнг дæр. Сбæрæг кæнын – иувæрсыг хъуыдыйæдтæсты æви дывæрсыг.
3. Хъуыдыйæдтæсидæнт æмæбавæргæдзырдт имæ(фæлхат кæнын)	<i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйæдтæсидæнтææмæбавæргæдзырдтимæ(фæлхат кæнын) <i>Ныхасы рæст.</i> Ирон литературæйы чиныгæй рафыссын аст хъуыдыйады сидæнтимæ.	Бакæсын хъуыдыйæдтæ, рафыссын сæ, æрхæцæн нысæнттæавæргæйæ. Бацамонын сидæнтæ. Сбæрæг кæнын: 1) хъуыдыйæдты хуызтæ загъды нысанмæгæсгæ; 2) сидæн кæм нæй, уыцы хъуыдыйад. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, æрхæцæн нысæнттæавæргæйæ. Бацамонын сидæнтæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, æрхæцæн нысæнттæавæргæйæ. Бавæргæдзырдты бын бахахх кæнын. Рафыссын хъуыдыйæдтæсидæнтимææмæбавæргæдзырдтимæ. Тексты сæйраг хъуыды æвдисæг хъуыдыйад рафыссын. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, хъæугææрхæцæн нысæнттæавæргæйæ. Бахахх кæнын бавæргæдзырдты бын. Ирон литературæйы чиныгæй рафыссын аст хъуыдыйады сидæнтимæ. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд.

4. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ(фæлхат кæнын)	<i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ(фæлхат кæнын) <i>Ныхасы рæст.</i> Текст.	Бакæсын дыууæкъорды хъуыдыйæдтæ. Ссарын дзы хъуыдыйады æмхуызон уæнгтææмæзæгъын, цæй руаджы баст сты кæрæдзиимæфыццаг къор- ды. Бакæсын текст. Рафыссын дзы хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ. Зæгъут, цæй руаджы баст сты кæрæдзиимæ? Хъуыдыйæдтæкаронмæахæццæкæнын. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæм скæнын схемæтæ.
Вазыгджын хъуыдыйад. Бæттæгджын вазыгджын хъуыдыйæдтæ		
Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад		
5. Вазыгджын хъуыдыйад	Вазыгджын хъуыдыйад <i>Фæлхат кæнын.</i> Хуымæтæг хъуыдыйæдтæ. Миногонтæ <i>Ныхасы рæст.</i> Æмдзæвгæ.	Аив бакæсын æмдзæвгæйæскъуыддзаг. Ставдæрæй фыст хъуыдыйад рафыссын, сбæрæг кæнын йæграмматикон бындур. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Сæ арæзмæ гæсгæцавæр сты, уый фæнысан кæнын. Бахахх кæнынбæттæгты бын. Бамбарын кæнын орфограммæтæ. Ссарын хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Хицæнæй сæрафыссын. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Лæвæрд дзырдтæй разæфтуанты руаджы саразын миногонтæ. Рафыссын вазыгджын хъуыдыйæдтæахæм фæткыл: 1) бæттæгджын вазыгджын хъуыдыйæдтæ, 2) æнæбæттæг.

6. Вазыгджын хъуыдыйæдты арæзт	Вазыгджын хъуыдыйæдты арæзт. <i>Фæлхат кæнын.</i> Хуымæтæг хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Ныффыссын Ирыстоны тыххæй чысыл радзырд.	Бакæсын раиртæст æмæзæгъын, вазыгджын хъуыдыйæдтæцавæр вæййынц. Æрхæссын дæнцæгтæ, ныффыссын сæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæахæм фæткыл: фыццаг бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, стæй – домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ æмæ æнæбæттæгвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Бакæсын текст. Рафыссын дзы вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, сæарæзмæгæсгæцавæр сты, уый. Бакæсын текст. Ссарын æмæдзы рафыссын фæйнаæртæхуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, куыд баст цæуынц хуымæтæг хъуыдыйæдтæбæтгæвазыгджын æмæдомгæвазыгджын хъуыдыйæдты. Ныффыссын Ирысотны тыххæй чысыл радзырд. Спайда дзы кæнын вазыгджын хъуыдыйæдтæй.
7. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты бастдзинады хуызтæ	Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты бастдзинады хуызтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> хуымæтæг хъуыдыйæдты бастдзинад: æмсæр сты, æви дзы иу иннæйы æмбарын кæны. <i>Ныхасы рæст.</i>	Рафыссын хъуыдыйæдтæ, къæлæтты фыст номдартæ бирæон нымæцы æвæргæйæ. Бамбарын кæнут ацы дзырдты бирæон нымæцы арæзт. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, сбæрæг кæнын, бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдты хæйттæцавæр бæттæгты руаджы баст цæуынц. Æрхъуыды кæнын дæнцæгтæхъуыдыйæдты алы хуызимæдæр. Ацы хуымæтæг хъуыдыйæдтæй бæттæгтæ фæлæ, æмæ, куы – уæд-ы руаджы саразын вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын хуымæтæг хъуыдыйæдты бастдзинад: æмсæр сты, æви дзы иу иннæйы æмбарын кæны. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысанти æвæрд. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Сæвæрын хъæугæ æрхæцæн нысæнттææмæсæбамбарын кæнын. Хицæнæй рафыссын бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæахæм фæткыл: 1) дихон бæттæгтимæ; 2) ныхмæвæрды бæттæгтимæ; 3) иугæнæг бæттæгтимæ

8. Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад	Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад <i>Фæлхат кæнын</i> . Хъуыдыйад бавæргæдзырдимæ. Хъуыдыйæдтæсидæнтимæ. Хъæрон хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæст</i> . Текст.	Бакæсын текст. Æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Рафыссут вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæхуызтæ. Равзар ^{ын} сæвазыгджын хъуыдыйад æвзарыны схемæмæгæсгæ. Рафыссын фæлтæрæнæй: 1) хъуыдыйад бавæргæдзырдимæ. 2) хъуыдыйæдтæсидæнтимæ, бамбарын кæнут æрхæцæн нысæнтты æвæрд; 3) хъæрон хъуыдыйæдтæ; цавæр æнкъарæнтææвдисынц? Лæвæрд хъуыдыйæдтæй бæттæг «æмæ»-йы руаджы саразын дыгай хъуыдыйæдтæ: фыццаг бæттæг æмæ æмхуызон уæнгтæ куыд бæтта, стæй та – бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад аразæг хуымæтæг хъуыдыйæдтæ. Равзарын иу бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад схемæмæгæсгæ.
9,10 Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад	Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад <i>Фæлхат кæнын</i> . Фразеологион дзырдбæстытæ. Синонимтæ. <i>Ныхасы рæст</i> . Фразеологион дзырдбæстытæ синонимтæй баивын.	Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Сæвæрын дзы хъæугææрхæцæн нысæнттæ, бамбарын сæкæнын. Цавæр бæттæгтæй баст сты вазыгджын хъуыдыйæдты хæйттæ? Равзарын иу вазыгджын хъуыдыйад схемæмæгæсгæ. Фразеологион дзырдбæстытæ синонимтæй баивын, афтæмæй хуымæтæг хъуыдыйæдтæй саразын бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ, сбæрæг кæнын хъуыдыйæдты хуыз. Иу вазыгджын хъуыдыйад равзарын схемæмæгæсгæ.
Домгæвазыгджын хъуыдыйад		
11. Домгæвазыгджын хъуыдыйад. Сæйраг æмæуæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Домгæвазыгджын хъуыдыйад. Сæйраг æмæуæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. <i>Фæлхат кæнын</i> . Хуымæтæг	Бакæсын хъуыдыйæдтæ. Бамбарын кæнын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Ставддæрæй фыст хъуыдыйæдтæрафыссын. Сбæрæг кæнын хуымæтæг

	хъуыдыйæдты бастдзинад. <i>Ныхасы рæст.</i> Æрхъуыды кæнын æмæныффыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæфæзæджы тыххæй.	хъуыдыйæдты бастдзинад: æмсæр сты æви дзы иу иннæйы æмбарын кæны. Бакæсын текст. Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Бацамонын дзы сæйраг æмæуæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Æрхъуыды кæнын æмæныффыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæфæзæджы тыххæй. Спайда кæнын бæттæгтæй: куы, кæд, цæмæй, æмæ, уымæн æмæ, цал, куы, Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæйраг æмæуæлæмхæст хуымæтæг хъуыдыйæдтæ.
12. Бæттæгтææмæбæттæг дзырдтæдомгæвазыгджын хъуыдыйады	Бæттæгтææмæбæттæг дзырдтæдомгæвазыгджын хъуыдыйады <i>Фæлхат кæнын.</i> Бабæттæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Æмбисæндтæ	Бакæсын æмбисæндтæ. Бамбарын кæнын сæ хъуыды. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæрафыссын. Бацамонын дзы сæйраг æмæуæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Бæттæгты бын бахахх кæнын. Бакæсын æмæзæгъын, кæцы скъуыддзæджы æвдыст цæуы æрæгвæззæг? Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Бахахх кæнын сæйраг хъуыдыйæдты бын. Бацамонын уæлæмхæст æмæсæйраг хъуыдыйæдты бæттæгтææмæбæттæг дзырдтæ. Бамбарын кæнын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæахæм фæткыл: фыццаг бабæттæвазыгджын, стæй – домгæвазыгджын. Сбæрæг кæнын, цæй руаджы баст сты уæлæмхæст хъуыдыйæдтæсæйраг хъуыдыйæдтимæдомгæвазыгджын хъуыдыйæдты. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæхуыз. Фæнысан кæнын бастдзинады фæрæзтæхъуыдыйæдты 'хсан: бæттæгтæсты æви бæттæг дзырдтæ.
13. Уæлæмхæст хъуыдыйады бынат. Æрхæцæн нысæнттæдомгæвазыгджын хъуыдыйады	Уæлæмхæст хъуыдыйады бынат. Æрхæцæн нысæнттæдомгæвазыгджын хъуыдыйады <i>Фæлхат кæнын.</i> Вазыгджын хъуыдыйæдтæ.	Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæйраг æмæуæлæмхæст хъуыдыйæдты бынат. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, æрхæцæн нысæнттææваргæйæ. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты бынат. Зæгъын, цæй руаджы баст сты сæйраг æмæуæлæмхæст хъуыдыйæдтæ, уый.

	<i>Ныхасы рæзт.</i> Текст. Æмбисæндтæ. Æрхъуыды кæнын æмæныффыссын зымæджы тыххæй авд домгæвазыгджын хъуыдыйады	Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Бацамонын уæлæмхæст хъуыдыйæдты бынат æмæсæм раттут фæрстытæ. Зæгъын, цавæр бæттæгтææмæбæттæг дзырдты руаджы баст цæуынц вазыгджын хъуыдыйæдты хæйттæ. Бакасын текст. Рафыссын вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæхуыз. Сбæрæг кæнын домгæвазыгджын сты æви бабæтгæвазыгджын, уый. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдты бацамонын уæлæмхæст хæйттæ, фæрстытæсæм раттын. Бакасын æмбисæндтæ, бамбарын кæнын сæмидис. Рафыссын мивдисджытææмæбацамонын сæцæсгом, нымæц, хуыз, афон, здæхæн. Æрхъуыды кæнын æмæныффыссын зымæджы тыххæй авд домгæвазыгджын хъуыдыйады (спайда кæнут бæттæгтæй: кæй, цæмæй, кæд, ... , стæй бæт- тæг дзырдтæй кæй, кæд, цæмæй, ...). Æрхæцæн нысæнтты æвæрд бамбарын кæнын.
14. Уæлæмхæст хъуыдыйады хуызтæ	Уæлæмхæст хъуыдыйады хуызтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Мивдисæг. <i>Ныхасы рæзт.</i> Æмдзæвгæйæскъуыддзаг. Æмбисæндтæ.	Аив бакасын æмдзæвгæйæскъуыддзаг. Рафыссын æмбисæндтæ, бирæстæлфыгты бæсты хъæугæмивдисджытæфысгæйæ. Бамбарын кæнын сæмидис. Зæгъын, уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ сæйраг хъуыдыйæдты цавæр уæнгтæ æмбарын кæнынц æмæцавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц. Хъуыдыйæдтæ дарддæр ахæццæ кæнын, цæмæй сæ рауайа домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын, уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ цавæр фæрстытæдомынц.

15. Æмбарынгæнаен уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Æмбарынгæнаен уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Домгæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Ныффыссын цыбыр сочинени ахæм темæйыл: «Æрдз – нæныйарæг».	Бакæсын текст, æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Рафыссын текстæй домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ æмбарынгæнаен уæлæмхæст хъуыдыйæдтимæ. Сбæрæг кæнын сæбастдзинады фæрæзтæ (бæттæгтæ, бæттæг дзырдтæ, æмбарынгæнаен дзырдтæ). Рафыссын хъуыдыйæдтæ, æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ. Бацамонын уæлæмхæст хæйтты хуызтæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, савæрын хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ. Ныффыссын цыбыр сочинени ахæм темæйыл: «Æрдз – нæныйарæг». Лæвæрд хъуыдыйæдтæй спайда кæнын.
16. Бæрæггæнаен уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Бæрæггæнаен уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Домгæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Æмбисæндтæ. Нывмæ гæсгæ æрхъуыды кæнын æмæ ныффыссын чысыл радзырд цуанæтты цардæй.	Бакæсын æмбисæндтæ, бамбарын кæнын сæмидис. Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, фæбæрæг кæнын уæлæмхæст æмæсæйраг хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, цавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц. Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Савæрын хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ æмæ сæ бамбарын кæнын. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хæйтты хуызтæ, зæгъын, сæйраг хаимæцæй руаджы баст сты. Бакæсын радзырд. Рафыссын дзы домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуыз. Бацамонын бастдзинады фæрæзтæ. Зæгъын, цавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ? Баххæст кæнын хъуыдыйæдтæ бæрæггæнаены уæлæмхæст хъуыдыйæдтæй. Уæлæмхæст хъуыдыйæдтæм къæлæтты дæттын хъæугæ фæрстытæ. Лæвæрд æмбарынгæнинаг дзырдтæ, бæттæгтæ æмæ бæттæг дзырдтимæ æрхъуыды кæнын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ бæрæггæнаены уæлæмхæст хъуыдыйæдтимæ цæрæгойты тыххæй. Ныффыссын сæ амæдзы савæрын хъæугæ æрхæцæн нысæнттæ.

		Нывмæ гæстæ æрхъуыды кæнын æмæ ныффыссын чысыл радзырд цуанæтты цардæй. Спайда дзы кæнын æмбарынгæнæн уæлæмхæст æмæбæрæггæнæн уæлæмхæст хъуыдыйæдтæй.
17. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæфадатон уæлæмхæст хæйттимæ. Бынаты уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæфадатон уæлæмхæст хæйттимæ. Бынаты уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ <i>Фæлхат кæнын</i> . Цухгонд дамгъæтææвæргæйæ, дзырдтæ раст фыссын. <i>Ныхасы рæст</i> . Текст.	Бакæсын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын, уæлæмхæст хъуыдыйæдтæцавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц æмæцы 'вдисынц. Зæгъын, цавæр бæттæг дзырдтæй баст сты уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ æмæ цавæр дзырдтæ бæлвырд кæнынц сæйраг хъуыдыйады? Бакæсын текст. Текстæй рафыссын ставддæрæй фыст хъуыдыйæдтæ. Фæбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуыз. Зæгъын, цавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц. Бахахх кæнын æмбарынгæнæн дзырдты бын. Рафыссын текст, цухгонд дамгъæтææвæргæйæ. Ссарын дзы домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæбынаты уæлæмхæст хъуыдыйæдтимæ. Зæгъын, цавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц уæлæмхæст хъуыдыйæдтææмæцавæр хъуыдыйады уæнг æмбарын кæнынц сæйраг хъуыдыйады.
18. Афоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Афоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ <i>Фæлхат кæнын</i> . Домгæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст</i> . Текст.	Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, цавæр фæрстытæн дæттынц дзуапп уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Сæйраг хъуыдыйады архайдæн йæцавæр фадат æвдисынц? Хъуыдыйæдтæрафыссын, сæвæрын æрхæцæн нысæнттæ. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, сбæрæг кæнын уæлæмхæст хæйтты хуызтæ. Бакæсын текст. Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйад. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хайы хуыз. Сæйраг хъуыдыйæдтæбаххæст кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдтæй. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæн сбæрæг кæнын сæхуыз.

19. Архайды хуызы уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Архайды хуызы уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Домгæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Æмдзæвгæ.	Бакæсын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ цавæр фæрстытæн дзуапп дæттынц. Бацамонын, уæлæмхæст хъуыдыйæдтæбастдзинады цавæр фæрæзтæй баст цауынц сæйраг хъуыдыйадимææмæдзы кæцы дзырд æмбарын кæнынц. Рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуыз. Зæгъын, сæйраг хаймæцæмæй баст сты. Бакæсын текст. Рафыссын ставддæрæй фыст хъуыдыйæдтæ. Фæбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ, раттын сæм фæрстытæ. Бацамонын бастдзинады фæрæзтæ. Аив бакæсын æмдзæвгæ. Ставддæрæй фыст дзырдтимæсаразын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæархайды хуызы уæлæмхæст хъуыдыйæдтимæ. Бастдзинады фæрæзты бын бахахх кæнын.
20. Æфсоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ	Æфсоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст.	Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Бæттæгты бын бахахх кæнын; уæлæмхæст хъуыдыйæдтæм раттын фæрстытææмæзæгъын, цы нысан кæнынц. Бакæсын текст. Рафыссын дзы домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуызтæ; зæгъын, сæйраг хъуыдыйады цавæр уæнг æмбарын кæнынц. Рафыссын текст, хъæугææрхæцæн нысæнттæавæргæйæ. Бæттæгтææмæбæттæг дзырдты бын хахх кæнгæйæ. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуызтæ. Бацæттæкæнын цыбыр хъусынгæнинагтæнаæрагфыдæлты заманы куырыхон лæгты тыххæй, спайда кæнын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæй.

21. Нысаны уәләмхәст хъуыдыйәдтә	Нысаны уәләмхәст хъуыдыйәдтә <i>Фәлхат кәнын.</i> Хъуыдыйад. <i>Ныхасы рәзт.</i> Текст.	Бакәсын хъуыдыйәдтә. Ссарын домгәвазыгджын хъуыдыйәдтә. Зәгъын, цавәр фәрстытән дәттынц дзуапп уәләмхәст хъуыдыйәдтә. Бакәсын текст. Рафыссын ставддәрәй фыст хъуыдыйад. Сбәрәг кәнын, уәләмхәст хъуыдыйад цавәр фарстән дзуапп дәтты, бацамо-нын бастдзинады фәрәзтә. Нысаны уәләмхәст хъуыдыйәдтәм бафтауын сәйраг хъуыдыйәдтәәмә сә ныффыссын. Савәрын хәугә әрхәцән нысәнттә. Домгәвазыгджын хъуыдыйәдтәравзарын синтаксисон хуызы.
22. Бадзырдон уәләмхәст хъуыдыйәдтә	Бадзырдон уәләмхәст хъуыдыйәдтә <i>Фәлхат кәнын.</i> Домгәвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рәзт.</i> Текст.	Рафыссын хъуыдыйәдтә. Сбәрәг кәнын, уәләмхәст хәйттәцавәр фәрстытә домынц. Рафыссын домгәвазыгджын хъуыдыйәдтәбадзырдон уәләмхәст хъуыдыйәдтимә. Фәбәрәг кәнын уәләмхәст хъуыдыйәдтә, зәгъын, цавәр фәрстытән дзуапп дәттынц әмәцәй руаджы баст сты.
23. Ныхмәвәрды уәләмхәст хъуыдыйәдтә	Ныхмәвәрды уәләмхәст хъуыдыйәдтә <i>Фәлхат кәнын.</i> Номдар. <i>Ныхасы рәзт.</i> Текст.	Бакәсын, рафыссын домгәвазыгджын хъуыдыйәдтәныхмәвәрд уәләмхәст хъуыдыйәдтимә. Бәттәгты бын бахахх кәнын. Рафыссын хъуыдыйәдтә, әрхәцән нысәнттәәвәргәйә. Сбәрәг кәнын уәләмхәст хъуыдыйәдты хуызтә. Иу хъуыдыйад равзарын домгәвазыгджын хъуыдыйад әвзарыны схемәмәгәсгә. Ныффыссын номдартә бирәон нымәцы. Бацамонын, кәд фыст цәуынц номдартә бирәон нымәцы тт, дт-имә. Иууон әмә бирәон нымәцы номдартәй фәйнәдыуәимәхъуыдыйәдтәәрхъуыды кәнын әмәсәныффыссын.

24. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæфæлхат кæнын	Домгæвазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæфæлхат кæнын. <i>Фæлхат кæнын.</i> Домгæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст.	Баххæст кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдтæй сæйраг хъуыдыйæдтæмæсæныффыссын. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуыз. Дыгай хуымæтæг хъуыдыйæдтæй саразын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæхуызтæ. Бахахх кæнын бæттæгты æмæбæттæг дзырдты бын. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Бакæсын текст, раффыссын æй, хъæугæдамгъæтæ æмæ æрхæцæн нысæнттæ æваргæйæ. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæн сбæрæг кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуызтæ.
25, 26 Домгæвазыгджын хъуыдыйад къорд уæлæмхæст хæйттимæ	Домгæвазыгджын хъуыдыйад къорд уæлæмхæст хæйттимæ<i>Фæлхат кæнын.</i> Домгæвазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст.	Бакæсын текст. Рафыссын дзы домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, сбæрæг кæнын куыд баст цæуынц уæлæмхæст хæйттæсæйраг хъуыдыйæдтимæ. Бамбарын кæнын се 'варынад. Сбæрæг кæнын уæлæмхæст хæйтты хуыз. Иу хъуыдыйад равзарын домгæвазыгджын хъуыдыйад æвзарыны схемæмæгæсгæ. Рафыссын скъуыддзæгтæй домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Равзарын сæарæст. Бакæсын текст, æрхъуыды йын кæнут сæргонд. Текстæй рафыссын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, сбæрæг кæнын сæхуыз, скæнын схемæтæ.
Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад		

27. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æмæ сæхицæндзи нæдтæ	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æмæ сæхицæндзинæдтæ <i>Фæлхат кæнын</i>. Фразеологион дзырдбæстытæ. Синонимтæ. <i>Ныхасы рæст</i>. Текст.	Бакæсын хъуыдыйæдтæ; зæгъын, цавæр ахаст ис хуымæтæг хъуыдыйæдты æхсæн домгæ, бабæттæ æмæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты æмæцæй руаджы æвдыст цæуы уыцы ахаст. Рафыссын текст. Вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæсбæрæг кæнын. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæн сбæрæг кæнын сæарæзт, гом сты æви æхгæд. Баивын фразеологион дзырдбæстытæ синонимтæй, ныффыссын сæ. Æрхъуыды кæнын æртæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады, сбæрæг кæнын, гом сты æви æхгæд.
28. Æрхæцæн нысæнттæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады	Æрхæцæн нысæнттæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады <i>Фæлхат кæнын</i>. Вазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст</i>. Текст.	Бакæсын текст. Ссарын æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæнын сæбындуртæ. Зæгъын, хуымæтæг хъуыдыйæдты 'хсæн цавæр ахастытæ ис. Рафыссут æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц бабæттæ вазыгджын æмæ домгæ вазыгджын хъуыдыйæдтæй. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд. Бакæсын текст. Рафыссын цалдæр хуымæтæг хъуыдыйады æмæ саразын 3 æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ хуымæтæг хъуыдыйад æмæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад.
29. Дыстæлф æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады	Дыстæлф æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады <i>Фæлхат кæнын</i>. Вазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст</i>. Текст. Равзарын таблицæ.	Равзарын таблицæ, баххæст æй кæнын дæнцæгтæй æмæ сæныффыссын. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Бамбарын кæнын уæлæмхæст хъуыдыйæдты нысаниуæг. Зæгъын, цавæр бæттæгтæ æмæ бæттæг дзырдтæ ис савæрæн вазыгджын хъуыдыйады хæйтты 'хсæн. Рафыссын хъуыдыйæдтæ, æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ. Бамбарын кæнын дыстæлф æвæрыны æгъдауттæ. Аив бакæсын скъуыддзæгтæ. Зæгъын, кæцы таурæгътæй ист сты. Рафыссын æнæбæттæг вазыгджын

		хъуыдыйæдтææмæбамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд.
30. Æрхæцæн нысæнттææнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады	Æрхæцæн нысæнттææнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады <i>Фæлхат кæнын.</i> Вазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæзт.</i> Скъуыддзæгтæ«Нарты кадджыты»-æй..	Бакæсын хъуыдыйæдтæ хъæугæ интонациимæ. Бамбарын кæнын, цавæр ахастытæ ис æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты 'хсæн. . Бакæсын текст. Рафыссын дзы æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ, бамбарын кæнын бастдзинады фæрæзтæ. Бакæсын скъуыддзæгтæ«Нарты кадджыты» тыххæй. Рафыссын дзы иу скъуыддзаг, хъæугææрхæцæн нысæнттææвæргæйæ. Сбæрæг кæнын хъуыдыйæдты хуыз.
31,32. Тире æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады	Тире æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады <i>Фæлхат кæнын.</i> Вазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæзт.</i> Рафыссын Нарты кадджыты чингуытæй æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæлæвæрд схематæм гæсгæ.	Бакæсын раиртæст. Сбæрæг кæнын тире æвæрыны æгъдау æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады. Æрхæссын дæнцæгтæ. Ныффыссын сæ. Хицæн къордтæй рафыссын: вазыгджын хъуыдыйæдтæ æрмæст къæдзыгтимæ; къæдзыг æмæстьæлфимæ; дыстьæлф æмæтиреимæ. Бакæсын хъуыдыйæдтæ. Бамбарын кæнын тирейы нысаниуæг æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты. Рафыссын хъуыдыйæдтææртæкъордæй раиртæстмæгæсгæ. Рафыссын Нарты кадджыты чингуытæй æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæлæвæрд схематæм гæсгæ.
Вазыгджын хъуыдыйæдтæалыхуызон бастдзинадтимæ: бæттæгты руаджы æмææнæбæттæгтæй		

33. Вазыгджын хъуыдыйæдтæбастдзинады алы хуызтимæ	Вазыгджын хъуыдыйæдтæбастдзинады алы хуызтимæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Вазыгджын хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст. Радзурын бæрæгбæтты тыххæй.	Бакæсын раиртæст, равзарын æй, æрхæссын дæнцæгтæ. Бакæсын текст. Æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Сбæрæг кæнын, вазыгджын хъуыдыйæдты цалгай хуымæтæг хъуыдыйæдтæис æмæцавæр баст- дзинады хуыз ис се 'хсæн. Æрхæцæн нысæнтты æвæрд бамбарын кæнын. Бакæсын тексттæ. Радзурын бæрæгбæтты тыххæй. Ставддæрæй фыст вазыгджын хъуыдыйæдтæрафыссын. Сæвæрын дзы хъæугææрхæцæн нысæнттæ. Сæхæйттæсын рахицæн кæнын. Фыццаг рафыссын хъуыдыйæдтæмхуызон уæнгтимæ, уыйфæстæта – бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ; кæм æмбæлы, уым къæдзыгтæ æвæрут. Сæйрæтты бын иугай хæххытæбакæнын, зæгъинагты бын та – дыгай хæххытæ.
34, 35,36. Вазыгджын хъуыдыйад фæлхат кæнын	Вазыгджын хъуыдыйад фæлхат кæнын <i>Фæлхат кæнын.</i> Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Æрхæцæн нысæнттæсæвæрыны сæгъдæуттæ. Синонимтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст.	Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Сæвæрын хъæугæ æрхæцæн нысæнттææмæ сбæрæг кæнын, вазыгджын хъуыдыйæдты цалгай хуымæтæг хъуыдыйæдтæ ис æмæцавæр бастдзинады хуыз ис се 'хсæн. Бакæсын текст. Рафыссын æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ. Скæнын схемæтæ. Ссарын синонимтæдзырдтæн: ныхас, æмсар, кад, кар. Рафыссын текстæй фæйнæхъуыдыйады ахæм фæткыл: хуымæтæг, домгæвазыгджын, бабæтгæвазыгджын. Бамбарын кæнын сæарæзты хицæндзинадтæ Бакæсын æмдзæвгæйæскъуыддзаг. Равзарын хъуыдыйæдты арæст.
Стилистика		
37.Стилистика. Практикон стилистика. Ныхасы стильтæ	Стилистика. Практикон стилистика. Ныхасы стильтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i>	Бакæсын теоретикон æрмæг, равзарын сæй. Равзарын таблицæ. Баххæст æй кæнын дæнцæгтæй. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Зæгъын, цæмæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ. Цавæр дзурыны сферæты сæис

	Равзарын таблица.	спайдагæнæн?
38. Ныхасы стильтæ. Дзургæныхасы стиль	Ныхасы стильтæ. Дзургæныхасы стиль <i>Фæлхат кæнын.</i> Фразеологизмтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст.	Равзарын схемæ. Зæгъын, цавæр стильтæис ирон æвзаджы. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Бахахх кæнын, дзургæныхасы стильмæцы дзырдтææмæфразеологизмтæахæссæн ис, уыдоны бын. Æрхъуыды кæнын фæйнафондз дзырды дзургæныхасы стилай. Ныффыссын семæхъуыдыйæдтæ. Бакæсын æмæсбæрæг кæнын тексты стиль. Зæгъын, цавæр стилистикон мадзæлттæдзы ис.
39. Официалон-хъуыддагон стиль	Официалон-хъуыддагон стиль <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст. Газет «Рæстдзинад»-æй рафыссын официалон-хъуыддагон стильмæчи хауы, ахæм скъуыддзаг.	Бакæсын æмæравзарын теоретикон æрмæг. Рафыссын официалон- хъуыддагон стили хицæндзинæдтæ. Бакæсын хъуыдыйæдтæ. Кæцы стильмæсæахæссæн ис? Рафыссын стиль æвдисæг миниуджытæахæм фæткыл: лексикон, морфологион, синтаксисон. Рафыссын тексты стилон хуыз аразæг дзырдтæ, дзырdbæстытæ. Газет «Рæстдзинад»-æй рафыссын официалон-хъуыддагон стильмæчи хауы, ахæм скъуыддзаг. Сбæрæг кæнын лексикон, морфологион æмæсин- таксисон миниуджытæ.
40. Наукон стиль	Наукон стиль <i>Фæлхат кæнын.</i> Официалон-хъуыддагон стиль. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст. Чингуытæ, журналтææмæгазеттæй рафыссын ныхасы, хъуыддаджы æмæнаукон стильты фæйнадыуæхъуыдыйады.	Бакæсын раиртæст. Ранымайын наукон стили хицæндзинæдтæ. Бакæсын текст. Сбæрæг кæнын йе стиль. Рафыссын, уыцы стильмæцы дзырдтæахæссæн ис, уыдон. Хицæнай рафыссын нейтралон дзырдтæ. Чингуытæ, журналтææмæгазеттæй рафыссын ныхасы, хъуыддаджы æмæнаукон стильты фæйнадыуæхъуыдыйады.

41. Публицистикон стиль	Публицистикон стиль <i>Фæлхат кæнын.</i> Фразеологизмтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст.	Бакæсын æмæравзарын теоретикон æрмæг. Ныффыссын дзырдтæаббревиатурæтæй. Бакæсын текст. Радзурын, газетон жанртæцавæртæсты, уый. Бакæсын æмæсбæрæг кæнын тексты стиль. Цыбырæй рафыссын стили миниуджытæ. Зæгъын, цавæр къордтыл дих кæны публицистон уацты лексика. Рафыссын фразеологизмтæ. Бамбарын сæкæнын. Æрхъуыды кæнын семæхъуыдыйæдтææмæсæныффыссын. Зæгъын, цавæр стильмæхауынц. Бакæсын текст, ныффыссын æй конспекты хуызы.
42-43 Аивадон литературæйы стиль æмæйæхицæндзинадтæиннæстильтæй	Аивадон литературæйы стиль æмæйæхицæндзинадтæиннæстильтæй <i>Фæлхат кæнын.</i> Таурæгъон хъуыдыйæдтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст. Æмдзæвгæйæскъуыддзаг.	Бакæсын раиртæст. Зæгъын, цы у аивадон стиль. Бакæсын текст. Ныффыссын æй конспекты хуызы. Бакæсын текст. Сбæрæг кæнын тексты стиль. Бакæсын тексты скъуыддзæгтæ, сбæрæг кæнын, цавæр стили фыст сты. Рафыссын, текстты стилитæцы дзырдтæ(дзырdbæстытæ, æндæр конструктитæ) бæрæг кæнынц, уыдон. Фыццаг тексты ставдæрæй фыст хъуыдыйад рафыссын, æрхæцæн нысæнттæавæргæйæ. Бамбарын сын кæнын сæавæрынад. Бакæсын æмдзæвгæйæскъуыддзаг. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты авæрд. Рафыссын бирæон нымæцы номдартææмæсæравзарын дзырдты хæйттæм гæсгæ. Текстæй рафыссын хуымæтæг дывæрсыг хъуыдыйæдтæ. Таурæгъон хъуыдыйæдтæй цы саразут ивддзинадтæерцыдис хъуыдыйады (æргом аздахын зæгъинаджы формæмæ, фарстон дзырдтæм, дзырды рæнхъавæрдмæ).

44. Лексикон, фразеологон æмæграмматикон синонимтæ	Лексикон, фразеологон æмæграмматикон синонимтæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Фразеологизмтæ. Антонимтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст.	Хъуыдыйæдты ссарын æмæрафыссын синонимтæ, бамбарын кæнын санысаниуджытæ. Лæвæрд дзырдтæй саразын синонимон рæнхытæ. Лæвæрд дзырдтæн ссарут синонимтææмæсаразын синонимон рæнхытæ. Баххæст кæнын таблицæдæнцæгтæй. Ныффыссын фразеологизмтæн антонимтæ.
45, 46, 47 Ныхасы культурæ	Ныхасы культурæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Синонимтæ. Ёнгом дзырdbæстытæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст. Равзарын цау.	Аив бакæсын текст. Сбæрæг кæнын йæстиль Мыртæз, с, дз, ц, ы, у æмæуæнг уы-йæалкаимæдæр æрхъуыды кæнын æмæныффыссут фæйна æртæ дзырды. Равзарын цау. Рафыссын текст, уырыссаг дзырдтæиронау фысгæйæ, фæрстытæн дзуапп раттын. Рафыссын диалог, уырыссаг дзырдтæиронау ивгæйæ. Бакæсын тексттæ, дзырдтæдзурын, орфоэпион æгъдау куыд амоны, афтæ. Рафыссын тексттæ, сæвæрын хъæугææрхæцæн нысæнттææмæсæбамбарын кæнут. Ставддæрæй фыст хъуыдыйад равзарын хъуыдыйады уæнгтæм гæсгæ. Сбæрæг кæнын текстты стилитæ. Баивын ставддæрæй фыст дзырдтæфразеологизмтæй, къæлæтты ист дзырдтæта – грамматикон синонимтæй, афтæмæй рафыссын хъуыдыйæдтæ.
48 Стилистикафæлхат кæнын	Стилистикафæлхат кæнын <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ. <i>Ныхасы рæзт.</i> Текст.	Бакæсын текст. Сбæрæг кæнын нихасы стиль. Рафыссын стили миниуджытææвдисæг дзырдтæ. Рафыссын иумæйаглитературон дзырдтæ, стилистикон æгъдауæй ахуырст дзырдтæ. Бакæсын текст. Сбæрæг кæнын йе стиль. Рафыссын стиль æвдисæг дзырдтæцы хъуыдыйæдты сты. Рафыссын 3 вазыгджын хъуыдыйады. Сбæрæг кæнын, хъуыдыйæдтææмæй вазыгджынгонд сты, уый.

		Рафыссын хьуыдыйад хьуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ, сбæрæг кæнын бастдзинады фæрæзтæ. Абарын тексттææмæбамбарын кæнын, се 'взаг цæмæй хицæн кæны, уый. Рафыссын наукон стили фыст текст.
Æвзаджы тыххæй иумæйаг зонындзинæдтæ		
51 Æвзаг – æхсæнадон фæзынд	Æвзаг – æхсæнадон фæзынд <i>Фæлхат кæнын.</i> Конспект. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст.	Бакæсын текст. Сбæрæг кæнын йе стиль. Лæвæрд пыланмæгæсгæныффыссын тексты конспект. Бакæсын текст, æрхъуыды йын кæнын сæргонд. Тезисты хуызы йæныффыссын. Бакæсын текст, скæнын пылан æмæйæтезисты хуызы ныффыссын.
52 Æвзæгты хæстæгдзинад. Ирон æвзаджы бынат дунейы æвзæгты 'хсæн	Æвзæгты хæстæгдзинад. Ирон æвзаджы бынат дунейы æвзæгты 'хсæн <i>Фæлхат кæнын.</i> Хъуыдыйад. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст. Пъланы фæстаг хайы темæйыл ныффыссын цыбыр хъусынгæнинаг.	Бакæсын æмæсбæрæг кæнын тексты стиль. Тексты пыланмæгæсгæныффыссын конспект. Фæлтæрæны текстæй рафыссын терминтæ. Æртæимæдзы æрхъуыды кæнын хъуыдыйæдтæ. Ныффыссын сæ. Пъланы фæстаг хайы темæйыл ныффыссын цыбыр хъусынгæнинаг.
53 Ирон æвзаджы диалекттææмæныхасыздæхтытæ	Ирон æвзаджы диалекттææмæныхасыздæхтытæ <i>Фæлхат кæнын.</i> Фонетикон, лексикон æмæграмматикон хицæндзинæдтæ. <i>Ныхасы рæст.</i> Текст. Таблицаæравзарын.	Бакæсын теоретикон æрмæг. Рафыссын терминтææмæбамбарын кæнын сæмидис. Лæвæрд таблицæйы æвдыст цæуынц, диалектты æхсæн цы фонетикон, лексикон æмæграмматикон хицæндзинæдтæис, уыдонæй фæйнæцалдæры. абарын æмæзæгъын дыууæдиалекты дзырдтæн сæфылдæрæн иу бындур ис æви алыхуызон сты? Дзуапп баххæст кæнын дæнцæгтæй. Рафыссын æмæбахъуыды кæнын, æрхæссын дæнцæгтæ. Таблицаæравзарын. Баххæст æй кæнын дæнцæгтæй. Рафыссын хъуыдыйæдтæ. Ссарын дзы диалектон дзырдтæ.

		Бамбарын кæнын сæхъуыды.
54 Литературон æвзаг ирон диалекты бындурыл	Литературон æвзаг ирон диалекты бындурыл Фæлхат кæнын. Ныхасы рæзт. Текст. Доклад ирон æвзагзонынады зынгæ ахуыргæндтæй иуы тыххæй.	Рафыссын текст, хъæугæдамгъæтæавæргæйæ. Сбæрæг кæнын тексты стиль. Бакæсын текст, тезисты хуызы йæныффыссын. Бакæсын текст, скæнын ын конспект. Ныффыссын доклад ирон æвзагзонынады зынгæ ахуыргæндтæй иуы тыххæй. Сбæрæг кæнын тексты стиль.

Тематикон пълан 10 къласæн (33 с.)

Урочы номыр	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтæ
Фонетикæ. Графикаæ. Орфографи. Ныхасы культураæ(4 с.)			
1.	Фонетикæ. Мыртæ æмæдамгъæты бастдинад. Орфоэпи	Мыртææмæдамгъæты бастдинад. Орфоэпи. Дыууæнысанæй амынд мыртæ. Раулафтон æмææнаулафтон æвиппайдон æзылангон æмхъæлæсон мыртæ(к, п, т, ц, ч). Иу дамгъæйы фæлхаткæнынад. Тыхджын æмæлæмæгъ хъæлæсонтæирон æмæдыгурон литературон æвзæгты. Æмхъæлæсон мыртæдз, ц, з, с-йы растдзурынад ирон литературон æмæдыгурон литературон æвзæгты. Уырыссаг æмхъæлæсонтææмæхъæлæсонты растдзурынад æрбайсгæдзырдты.	Хъæлæсон æмææмхъæлæсон мыртæй сæминиуджытæм гæсгæдзургæйæраст пайда кæнын. Дамгъæгъ цы бæрæг кæны, уый амонин. Æвиппайдон æзылангон æмхъæлæсон мыртæдзурын ахуыр кæнын. Æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад разæфтуан ны-имæ. Фæлтæрын дзырдтæдæргъæтинай кæсыныл фæлхатгонд дамгъæтимæ. Барын æмææмбарын кæнын дзырды мырон æмæдамгъон арæст Ирон растдзурынады нормæтыл дзурын. Раст кæнын дзурынимæбаст рæдыдтытæ. Кусын дæнцæгты бындурыл хъæлæсон æмææмхъæлæсон мырты хицæндзинæдтыл æмæсæрастдзурынадыл.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Уырыссаг æвзагæй ист дамгъæтæирон алфавиты æмæсæппайдакæнынад ирон æвзаджы. Дзырды равзæрд. Дзырдты морфологион арæст.	Хъæлæсонтææмææмхъæлæсонты сæйраг фонетикон æууæлтæиронау æмæдыгуронау. Æмбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд амынд хъуыдыйæдты. Дзырд «удварн»-ы равзæрд æмæйæудварнон æмбарынад.

		<i>Ныхасы рæзт</i> Удварны хæзнатæ. 1-аг дæлтемæ: «Ды дæмæцин, мæцардамонд Фыдыбæстæ...»	Цæттæкæнын рефераттæмæтæй «Ирон фыссынады историйæ», «Чи уыдис Анахарсис?» Текстæн сæргонд хъуыды кæнын, пылан аразын, амонын йæахаст ныхасы стильмæ. Салам дæттыны ныхæстæн дзуапп цæттæкæнын.
2.	Хъæлæсон æмææмхъæлæсон мырты ивддзинæдтæ. Орфографи. Орфограммæ. Орфографийы принциптæ	Æмхъæлæсон æмæхъæлæсон мырты ивддзинæдтæныхасы. Орфограммæмæрастфыссынады тыххæй дзурын. Орфографийы принциптæбæрæг кæнын дæнцæгтæм гæсгæ.	Чиныгæй урочы темæимæбаст теори кæсын. Бæрæг кæнын хъæлæсон æмææмхъæлæсон мырты ивддзинæдтæ. Дзырдты растфыссынад амонын. Текстæй фыссын дзырдтæухгонд дамгъæтимæ, амынд дзырдтæн æмбарын кæнын сæрастфыссынад. Цæттæкæнын диктант фыссынмæ. Хъуыдыйадæн синтаксисон æвзæрст кæнын. Фонетикон æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Курдиаты æмæбардзырды ныхæстæзæрдыл лæууын кæнын. Фарстон æмæразæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæ.	Аразын диалогтæ. Этикон ныхæсты мидис æмæсæпайда кæныны уавæртææмбарын кæнын. Фарстон æмæразæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæраст хъæлæсоны уагæй кæсын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Адæймаджы ном кад æмæрадимæхæссын.	Текст кæсын æмæйын хъуыды кæнын сæргонд. Амонын тексты сæйраг хъуыды. Тексты мидисмæгæсгæхи хъуыдытæдзурын, фæрстытæн дзуапп дæттын. Амынд темæтæй иуы тыххæй хъусынгæнинаг фыссын.
3.	Уæнг. Цавд. Цавды æгъдæуттæ.	Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. Цавд æвæрыны æгъдæуттæирон æвзаджы. Цавды хицæндзинæдтæдыгурон литературон æвзаджы. Æнæзонгæдзырдтимæкусын	Теории кæсын. Дзырдтæуæнгтыл дих кæнын. Дзырдтыл цавд æвæрын æмææмбарын кæнын цавд æвæрыны æгъдæуттæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Вазыгджын дзырдты арæзт. Ныхасы хуызтæ: таурæгъ, æрфыст, хи хъуыдыты загъд (тæрхæттæ).	Æмбарын кæнын тексты вазыгджын дзырдты арæзт. Зæгъинагты хуызтææмæсæморфологион арæзт.

		Ныхасы хæйттæ.	
		<i>Ныхасы рæзт</i> Сылгоймаджы æфсарм, намыс æмæрæсугъддинад	Текстты темæтæбæрæг кæнын, æмæйын сæргонд дæттын. Сылгоймаджы фæлгонц фыссын бæлвырд литературон уацмысмæгæсгæ, пайда кæнын æрфыст æмæтæрхæттæй.
4.	Акцентуалон къордтæ. Фонетикон æвзæрст	Акцентуалон къордтæаразыны æгъдæуттæамонын. Фонетикон æвзæрст кæнын дзургæйæмæфысгæйæ.	Теори бакæсын.Дзырдты къордты цавд æвæрын æмæсæраст дзурын, æмбарын сæкæнын. Диктормæ(ахуыргæнæгмæ) хъусын æмæахуыр кæнын литературон ныхас диалектон æмææндæр ныхасæй иртасын. Дзырдты расфыссынад æмбарын кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æмбарын кæнын дзырдты растфыссынад. Ныхасы хæйттææмæхъуыдыйады уæнгтæзæрдыл лæууын кæнын, цæмæй раст амынд цæуа акцентуалон къордты арæзт. Дзургæныхасы мадзæлттæ.	Мивдисæджы здæхæнтæтексты, сæхæстæ. Текстæй фыссын дзырдты алыхуызон къордтæ. Сæхæстæсын æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Лæгдзинады бæрæггæнæнтæ	Текстты темæйы тыххæй хи хъуыдытæдзурын, хатдзæгтæкæнын. Бæрæг кæнын текстты мидисы æвæрд патриотон æмæэтикон хъуыдытæ.
Лексикæ. Фразеологи. Ныхасы культурæ(14 с.)			

5.	Лексика. Дзырдты бастдзинад кæрæдзиимæсæмидис мæгæсгæ	Æмбарын кæнын дзырды бынат хъуыдытæ, æнкъарæнтæзæгъыны, сæбастдзинад кæрæдзиуыл ныхасы мидæг. Дзырdbæстыты арæзт. Дзырdbæстыты дихкæнынад къордтыл сæграмматикон нысаниуæгмæгæсгæ: бæрæггæнæны, æххæстгæнæны, фадатон. Термин «культурæ»-йы нысаниуæг.	Дзырдты нысаниуджытææмбарын кæнын. Культурæйы æмбарынад. Дзырдты мидис æмбарын кæнын. Текстæй рафыссын амынд абзац æмæдзы æвæрын æрхæцæн нысæнттæ. Орфологион æмæсинтаксисон æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырdbаст куы арæзт у? Дзырdbасты хуызтæсæйраг дзырды морфологион арæзмæгæсгæ.	Амонын дзырdbасты сæйраг дзырды лексикон æмæморфологион арæзт. Этикетон ныхас: зонгæкæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон национ культурæ: нывкæнынад. Хетæгкаты Леуаны фырт Къоста-нывгæнæг.	Бæрæг кæнын, цавæр стильмæахæсгæу текст. Текстæн пълан аразын æмæйæуыцы пъланмæгæсгæдзурын. Тексты бындурыл диалог аразын. Нывгæнæгæй интервью райсын æмæйæныффыссын.
6.	Лексикон бастдзинады фæрæзтæтексты хъуыдыйæдты æхсæн	Тексты хæйттæбæттыны дзырдтæ. хъуыдыйæдты æхсæн. Темæамонæг дзырдты ивынад хъуыдыйадæй хъуыдыйадмæ: номивæгæй, синонимон дзырдæй кæнæта лексикон фæлхатæй.	Тексты бæрæг кæнын йæхæйттæйын бæттынын мадзæлттæ. Дзырдтæн синонимтæфыссын. Орфограммæтаамонын. Этикетон сидæнты хуызтææмæсаппайда кæныны уавæртæамонын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Зæрдыл лæууын кæнын тексты хæйттæбæттыны лексикон фæрæзтæ: номивджытæ, дзырдтæ, синонимтæ. Терминтæ.	Бæрæг кæнын тексты хæйтты дзырдты ивынад, сæхуызтæсын амонын. Терминтæфыссын текстæй æмæсын сæмидис амонын.

		<i>Ныхасы рæзт</i> Нарты кадджыты темæирон нывкæнынады	Текстæн пълан аразын æмæйæдзурын уыцы пъланмæгæсгæ. Тексты бæрæг кæнын удварнимæбаст хъуыды, хи аргъ ын дæттын, тæрхæттæй спайдагæнгæйæ. Чиныджы кæсын теоретикон æрмæг, ныхасы культуæцы у, уый тыххæй. Иу нывгæнæг кæнæскулыторы тыххæй ныффыссын хъусынгæнинаг. Зонгæкæнын æмбисæндты мидисимæ. Архайын диалогты.
7.	Дзырдты лексикон нысаниуæг. Дзырдты тематикон къордтæ	Дзырдты лексикон æмæграмматикон нысаниуджытæ. Дзырдты лексикон æмæграмматикон нысаниуджыты бастдзинад. Дзырдты иумæйаг æууæлтæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгты иугæнæг дзырдтæ	Дзырдтæсæмидисмæ, нысаниуджытæм æмæтематикон къордтæм гæсгæцавæртæсты, уымæзонгæкæнын. Синонимон дзырдтæфыссын. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæбæрæг кæнын. Дзырдты темтаикон къордты тыххæй теори кæсын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Грамматикон нысаниуæг: афоны, цæсгомы, нымæцы, хауæны. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæиугæнæг дзырдтæ. Терминтæ.	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæиугæнæг дзырдтæамонын фæлтæрæны хъуыдыйæдтæм гæсгæ. Дзырдты лексикон æмæграмматикон нысаниуджытæамонын. Текстæй фыссын официалон, æхсæнадон-политикон, экономикон æмææфсæддон терминтæ.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Рæвдауæн дзырдтæ	Текстты амонын рæвдауæн дзырдтæ, сæахадындзинад сын бæрæг кæнын. Рефераттæцæттæкæнын лæвæрд темæйæ. Бæрæг кæнын, цавæр ныхасы стильмæахæсгæсты тексттæ.
8.	Иунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Метафорæ. Метоними	Иунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Дзырдты комкоммææмæахæсгæнысаниуджытæ. Метафорææмæметоними, сæхицæнгæнæг миниуджытæ. Дзырдты растфыссынад.	Хицæн кæнын кæрæдзийæиунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ, бæрæг кæнын дзырды комкоммææмæахæсгæнысаниуджытæ. Чиныджы кæсын теоретикон æрмæг. Дзырдтимæаразын дзырdbæстытæ. Дзырдты ахæсгæнысаниуджытæамбарын кæнын. Амбарынгæнæн дзырдутмæгæсгæамонынц дзырдты бирæнысаниуæгад. Чиныджы амынд миногонтææмæмивдисджыты растфыссынады тыххæй

			кæсын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Аивадон-нывгæнæн мадзæлтты хуызтæзæрдыл лæууын кæнын	Æмдзæвгæйы æууæлтææмæхæстæамонын. Текстæй фыссын аргъгæнæн, фæлгонцджын дзырдтææмæдзырdbæстытæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон адæмон зарджытæ	Амонын æмдзæвгæйы æвзаджы арæст. Текстæн сæргонд дæттын. Агурын тексты ирон адæймаджы идеалтæамонæг скъуыддзаг. Æмбарын кæнын тексты мидисмæгæсгæнæлгоймаджы фæзминаг миниуджытæ.
9.	Æвзаджы темæ: Омонимтæ	Омонимты хуызтæ, сæхицæндзинæдтæ. Омонимтææмæконтекст. Бирæнысаниуæгад æмæомоними.	Омонимтимæфыссын дзырdbæстытæ, сæхицæндзинæдтæсын бæлвырд кæнгæйæ. Омонимтыл кусгæйæ, æмбарын кæнын орфограмматæ. Фæлтæрæны хæслæвæрдмæгæсгæамонын омонимтæ, синонимтææмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Дзырдты растфыссынад бæрæг кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Рацыд æрмæг зæрдыл лæууын кæнын.	Фонетикæ. Хъæлæсонтæ, æмхъæлæсонтæ. Орфограммæ. Орфографийы принциптæ. Уæнг. Цавд. Цавды æгъдæуттæ. Лексикаимæбаст фæрстытæ. Иуныснаиуæгон æмæбирæныманиуæгон дзырдты. Метафорæ. Метоними.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон зарæг	Бæрæг кæнын æдзæвгæйы текстмæгæсгæпоэты зæрдæйы уаг, хъуыдытææмææнкъарæнтæ.
10.	Æвзаджы темæ: Синонимтæ	Синонимтæ, сæхицæнгæнæн æууæлтæ. Синонимты хуызтæ(лексикон, фразеологион, грамматикон), сæпайдакæнынад ныхасы.	Синонимты тыххæй теори кæсын. Тексты нысангонд дзырдтæивын сæсинонимтæй æмææмбарын кæнын, цавæр ивддзинæдтæцæуы тексты æвзаджы. Хъуыдыйæдтæй фыссын синонимон рæнхъытæ, амонын сын сæхуызтæ.

		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырды лексикон нысаниуæг. Дзырдты иумæйаг нысаниуæг. Æнгом (фразеологион) дзырdbаст. Сæрмагонд ныхасы хæйттæ.	Синонимтæкæрæдзийæсæныснаиуджытæй кæй хицæн кæнынц кæрæдзийæ, уый амонь. Бирæнысаниуæгон дзырdbæн синонимтæагурын. Ныхасы хæйтты бастдзинад синонимтимæ.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирон героикон зарджыты æвзаг	Текстæн бæрæг кæнын йе ’взаджы хицæндзинæдтææмæсæфыссын. Æмбисæндты мидис æмбарын кæнын. Синонимты мидис æмбарын кæнын.
11.	Æвзаджы темæ: Синонимтæ. Градаци	Синонимты хæстæтексты. Градацийы равзæрд, йæфункци тексты.	Фæлтæрæнты хæслæвæрдтææххæст кæнын. Æнæзонгæдзырдты мидис æмбарын кæнын дзырдуатмæгæсгæ. Градаци цы у, уый тыххæй кæсын чиныджы. Синонимон рæнхъыты дзырдтимæдзырdbæстытæаразын. Морфологион æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ: метафорæ, эпитет, абарст, олицетворени.	Тексты амонь аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ.
		<i>Ныхасы рæзт</i> «Бæрзонд ном у – хæстон лæппу, салдат!»	Дыууæтексты кæрæдзиуыл барын, цæмæй сын сбæрæг кæной сæхицæндзинæдтæ. Амонь фыццаг æмдзæвгæйы æвзагон æмæконтекстуалон синонимтæ. Æмдзæвгæйы хъуыды бæрæг кæнын.

12.	Антонимтæ. Антитезæ. Оксюморон	Антонимтæ, оксюморон æмæантитезæ. Антонимтææвзагæмæныхасы. Антонимты хæстæ.	Æвзагон æмæконтекстуалон антонимты хицæндзинад æмбарын кæнын. Кусын тексты æрмæгмæгæсгæдзырдты растфыссынадыл. Хæславæрдтææххæст кæнын. Антитезæцы у æмæцы хæстææххæст кæны ныхасы (аивадон, публицистикон, дзургæ), уый тыххæй дзурынц. Оксюморон æвдисæг дзырdbæстытæхъуыды кæнын. Лексикон æвæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Хъуыдыйады грамматикон бындур. Аргъæнæн дзырдтæ, сæхæстæ. Орфографийы морфологион принцип.	Тексты темæимæбаст дзырдтæбæрæг кæнын. Ныхасы хæйттæамонын. Фыссын морфологион принципмæгæсгæфыст дзырдтæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Хидарыны уаг	Тексты этикон хъуыды хи ныхæстæй æмбарын кæнын. Фыссын сæхъуыдытæтексты лавæрд ишæрдон дзырдтæй иуы мидисы тыххæй. Æмбисæндтимæкусун.
13.	Æвзаджы темæ: Æрбайсгæдзырдтæ	Æрбайсгæдзырдтæ. Æрбайсгæдзырдты ахадындзинад ирон æвзаджы. Æрбайсгæдзырдтæчиныгон ныхасы. Синонимтææрбайсгæдзырдтæн.	Урочы теори кæсын чиныджы. Скъоладзаутæдзурынц, цавæр æвзагтæй æрбацыдис дзырдтæиرون æвзагмæ. Курдиат амонаг этикетон ныхæстæфыссын. Дзырдты грамматикон нысаниуджытæдзургæйæамонын. Аразын æрбайсгæамæбындурон дзырдтæразæфтуантæамæфæсæфтуанты фæрцы.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Терминтæ. Æрбайсгæдзырдты растдзурынад æмæрастфыссынад.	Терминты мидис бæрæг кæнын дзырдутæмæгæсгæ. Амынд дзырдты равзæрд бæрæг кæнын этимологион дзырдутæтæм гæсгæ. Терминтæтæлмац кæнын фæлварын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон музыкалон аивад	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын æмæйæмидисмæфæрстытæдæттын. Курдиаты ныхæстæдиалоджы.

14.	Диалектизмтæ	Литературон æмæдиалектон ныхас. Диалектизмтæ, сæарæст æмæхæстæ.	Бæрзонд ныхасы бæрæггæнæнтæамонын текстмæгæстæ. Диктормæ(ахуыргæнæгмæ) хъусын æмæахуыр кæнын литературон ныхас диалектон æмææндæр ныхасæй иртасын. Диалектизмтæн фыссын синонимон дзырдтæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Аивгæнæн-нывгæнæн мадзæлттæ. Диалоджы арæст. Этикетон ныхæстæ.	Аивадон-нывгæнæн мадзæлтты нысан тексты амонин. Диалогтæаразын. Арфæйы ныхæсты тыххæй кæсын чиныджы.
		<i>Ныхасы рæст</i> Бионты фарн	Текстты æвæрд удварны домæнтæамонын. Текстæй фыссын аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ.
15.	Сæрмагонд лексикæ. Терминтææмæпрофес- сионализмтæ	Сæрмагонд лексикæ, терминтææмæпрофессионализмтæ. Терминтæирон æвзаджы.	Теори бакæсын. Сæрмагонд лексикæ, терминтææмæпрофессионализмтæы хицæндзинæдтæамонын. Терминты тыххæй хъусынгæнинаг фыссын хæдзармæ. ирон æвзаджы. Синонимон терминтæм цæстæнгасы тыххæй дзурын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнтты æвæрд хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтимææмæдомгæвазыгджын хъуыдыйады. Миногон зæрдыл лæууын кæнын.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Терминты морфологион арæст амонин.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирыстоны æрдз	Хæслæвæрдты терминтæбæрæг кæнын. Тексты темææмæдæлтемæтимæбаст дзырдты къордтæамæсæбастдзинæдтæбæрæг кæнын. Текстæн сæргонд æвзарын. Бæрæг кæнын тексты стиль. Тексттæкæрæдзийæхицæнгæнæн миниуджытæамонын.

16.	Зæронд æмæног дзырдтæ	Бæрæг кæнын бындурон ирон дзырдтæмæрбайсгæдзырдтæ. Зæронд дзырдтæирон æвзаджы. Активон æмæпассивон дзырдтæирон æвзаджы. Ног дзырдты фæзынд æвзаджы.	Зæронд æмæног дзырдтæбæрæгтæнæнтæамонын. Алыхуызон дзырдарæзтон мадзæлтты фæрцы хъæугæдзырдтæаразын. Сæравзæрд сын бæрæг кæнын этимологион дзырдтауатмæгæсгæ. Ног дзырдты фæзынды æфсон æмбарын кæнын. Раст кæсын дзырдтæхъæлæсон æмæамхъæлæсон у-имæ. Газетæй фыссын ног дзырдтæ. Лексикон æвзæрст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Рацыд æрмæг зæрдыл лæууын кæнын: синонимтæ, антонимтæ, æрбайсгæдзырдтæ, диалектизмтæ, сæрмагонд лексикæ, зæронд æмæног дзырдтææ. æнд.	Тексты агурын рацыд æрмæгимæбаст дзырдтæамæсæмбарын кнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Балц Шотландимæ	Реферат фыссын амынд темæйæ.
17.	Æнгом дзырdbæстытæ	Æнгом дзырdbæстытæ. Семæбаст терминтæ. Сæхицæндзинад уæгъдибар æмææнæдихгæнгæдзырdbæстытæй.	Уæгъдибар æмææнæуæгъдибар дзырdbæстытæиртасын. Æнгом дзырdbæстытимæхъуыдыйæдтæфыссын. Æндæр æвзæгтæй æрбайсгææнгом дзырdbæстытæамонын. Дефис æвæрыны тыххæй теори кæсын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырdbæстытæ, сæарæст. Хъуыдыйады уæнгтæ. Вазыгджын хъуыдыйады хæйттæбæттыны фæрæзтæ.	Фыссын текстæй хъуыдыйæдтæиртæстгонд уæнгтимæ, вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтæ. Бирæхайон вазыгджын хъуыдыйадæн синтаксисон æвзæрст кæнын. Дзырдты растфыссынад дзургæйæамонын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирыстоны æрдз. Хъолайы цъити	Тексты фæлгонцджын дзырдты нысаниуæг æмбарын кæнын. Викторинайы фæрстытыл кусын.

18.	Фразеологион синонимтæ, антонимтæ, омонимтæ	Фразеологион синонимтæ, антонимтææмонимтæ. Фразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ.	Дзырдтææмаангом дзырdbæстытæй сæлексикон, грамматикон æмæстилистикон нысаниуджытæм гæсгæпайда кæнын. Синонимон фразеологизмтæй пайда кæнын.
		Фæлхат кæнын Синонимтææмаантонимтæ, омонимтæ. Синонимон рæнхъ. Æрхæцæн нысæнтты хуызтæ.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Вазыгджын хъуыдыйæдты хæйттабæттыны фæрæзтæамонын. Дефисимæфыссыны æгъдæуттæ.
		Ныхасы рæст Ирыстоны зæххы хъæздыгдзинæдтæ	Тексты фразеологион здæхтытæй пайда кæныны хæстæамбарын кæнын. Текст хи ныхæстæй дзурын. Текстæн сæргонд хъуыды кæнын.
Литературон æвзаг. Стилистикæ. Ныхасы культурæ(6 с.)			
19.	Литературон æвзаг æмæйæнормæтæ	Литературон æвзаджы æмбарынад, йæнормæтæ. Литературон æвзаджы кодификаци. Æмбарынадтæ: фысгææмæдзургæныхас, ныхас кæныны сферæтæ, монолог æмæдиалог.	Теори кæсын æмæйæдзурын. Литературон æмæстилистикон нормæты домæнтæм гæсгæныхас аразын.
		Фæлхат кæнын Нормæйы æмæныхасы стили æмбарынад.	Стилистикон рæдыдтыты хуызтæраст кæнын. Тексты уырыссаг дзырдтæ(дзырdbæстытæ) ирон æвзагмæтæлмац кæнын.
		Ныхасы рæст Национ парк «Алани»	Бæрæг кæнын, цавæр стильмæахæсгæу текст. Тексты стиль амонаг æвзагон арæзтытæбæрæг кæнын. Бæрæг кæнын, цавæр стильмæахæсгæу интервьюйы текст. Интервьюйы арæзт æмбарын кæнын.

20.	Стилистикаæмæныха сы культурæ	Стилистикаæмæныхасы культурæйы предмет, сæбатсдзинад. Фæрæзты стилистикаæмæфункционалон стилистика. Стилистикон, нысаниуæг (кæнаæхуырт): функционалон-стилистикон æмææнкъарæнджын- аргъгæнæн.	Урочы амынд теориимæзонгæкæнын. Диктант фыссынмæцæттæкæнын тексты иу хайæ. Æвзаджы хицæн хуызты (ныхасы стильты) тыххæй дзурын: сæравзæрды æфсон, се 'взагон бæрæггæнæнтæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхас аивгæнæн мадзæлттæ. Реферат. Нымæцонты арæзт.	Ныхас аивгæнæн дзырдтæфыссын текстæй. Аргъгæнæн дзырдтææмæфразеологизмтæ.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны æрдз. Цæгат Ирыстоны æхсæрдзæнтæ	Текст цыбыргондæй фыссын. Тексты мидис дзурын, цыбыргондæй йæфыссын. Тексты цы стилистикон мадзæлттæис, уыдон иртасынц æмæсын сæхæстæмбарын кæнынц. Текст цавыæр стильмæахæсгæу, уый зæгъын. Реферат фыссын амынд темæйæ.
21.	Ирон лексикаæмæфразеоло гион иуæгты стилистикон миниуджытæ. Дзырды стилистикон нысаниуæджы æмбарынад.	Ирон лексикаæмæфразеологион иуæгты стилистикон миниуджытæ. Чиныгон æмæдзургæныхасы лексика. Стилистикон (кæнаæфункционалон-стилистикон) нормæйы фарст. Дзырдты стилистикон бæрæггæнæнтæ.	Урочы темæимæбаст терминты мидис æмбарын кæнын. Темæфидаргæнæн фæлтæрæнтææххæст кæнын. Хъуыдыйæдтæй фыссын чиныгон æмæдзургæныхасы дзырдтææмæфразеологизмтæ. Дзырдтæамонын сæстилистикон бæрæггæнæнтæм гæсгæ.Ныхасмæхъусгæйæ, иртасын стилистикон мадзæлттææмæсæхæстæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы хæйтты морфологион миниуджытæ. Синонимон рæнхъ.	Синонимтææмæантонимтæфыссын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны æрдз. Цæгат Ирыстоны æхсæрдзæнтæ	Тексты дзырдтææмæфразеологизмты аргъгæнæн нысаниуæг бæрæг кæнын. Текстты амынд удварнон æмæэтикон хъуыдытæн аргъ дæттын.

22.	Чиныгон æмæдзургæныхасы фразеологион иуæгтæ	Дзырды лексикон, грамматикон æмæстилистикон нысаниуджытæ. Иумæйаглитературон æмæ, стилистикон нысаниуæг (æмæахуырст) кæмæн ис, ахæм дзырдтææмæфразеологион иуæгтæ. Сæбынат ныхасы. Стереотипон æвзагон мадзæлттæ.	Дзургæныхас æмбарын, зонын æй цыбырæй æмææххæстæй дзурын. Æнгом дзырdbæстыты стилистикон миниуджытæамонын. Тексты амынд удварнон æмæэтикон æмбарынадты тыххæй хи хъуыдытæдзурын, тексты æрмæгыл æнцойгæнгæйæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы стильтæ. Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ	Газетæй фыссын æхсæнадон-политикон, публицистикон, культурæимæбаст, наукон дзырдтæ, дзырdbæстытæамасын бæрæг кæнын сæморфологион арæзт.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Æфсæддон намыс	Текстæалыхуызон стильтæм гæсгæаразын. Тексты бындурыл диалог аразын. Этикетон ныхæстæтекстмæгæсгæамонын. Диалог монологæй ивын.
23.	Дзырдты æнкъарæнджын- экспрессивон нысаниуæг	Дзырдты æнкъарæнджын-экспрессивон ахуырст кæнæнысаниуæг. Æнкъарæнджын-экспрессивон дзырдты бынат функционалон стильты.	Теори чиныджы бакæсын. Ныхасы (тексты) пайда кæнын аивадон-нывгæнæн мадзæлттæй æмææндæр аргъгæнæн, æнкъарæнджын-экспрессивон, чиныгон æмæдзургæныхасы стилистикон фæрæзтæй. Аргъгæнæн дзырдты хæстæтексты амонын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы здæхæнтæ. Æрхæцæн нысæнттææвæрыны æгъдæуттæ. Аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ.	Æрхæцæн нысæнттææвæрын æмхуызон æмæиртæстгонд уæнгтимæ.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны намысы лæгтæ. Абайты Весо	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Диалогтæивын монологон ныхасæй.

24.	Этикетон ныхас	Сәтемәтәм гәсгәэтикетон ныхәстәдихкәнынад кьордтыл. Этикетон ныхәсты мидисы ирон адәм бавәрдтой, цы әгьдауәй цәрынц, уый, сәцардәмбарынад, этикон хәзнатә, динмәахаст. Этикетон ныхәсты хуызтәирон бинонты царды.	Фәрстытә-дзуәппытәй әмәрепликаәтәй пайда кәнын диалоджы. Этикетон ныхасы нормәтәәххәст кәнын; паралингвистикон мадзәлттәй цы фидауы, уыдонәй пайда кәнын. Хи хьуыдытәдзурын әмдзәвгәйы мидисмәгәсгә. Әмбарын кәнын нысангонд дзырдты мидис.
		<i>Фәлхат кәнын</i> Рацыд әрмәг зәрдыл ләууын кәнын: Литературон әвзаг әмәйәнормәтә Чиныгон әмәдзургәныхасы дзырдтәәмәфразеологион иуәгтә. Дзырдты функционалон-стилистикон әмәәнкьарәнджын-экспрессивон нысаниуәг	Амонын тексты рацыд әрмәгимәбаст әвзагон иуәгтә.
		<i>Ныхасы рәзт</i> Сәнәмтгәцәрдзысты мыггагмә. Леонардо да Винчи	Текстән пьлан аразын. Әрбайсгәдзырдты мидис әмбарын кәнын дзырдүатмәгәсгә. Текст цыбыргондәй фыссын. Цыбыр хьусынгәнинаг фыссын зындгонд нывгәнәджы тыххәй.Комкоммәзагьд курдиаты ныхәстәбаивын фәрссаг хуызы загьд курдиаты ныхәстәй. Радзурын этикетон ныхәсты әмәсемәбаст әгьдәутты тыххәй абоны царды. Хуынды гәххәтт фыссын.
Морфемикә. Морфологи. Орфографи. Ныхасы культурә(9 с.)			

25.	Морфемикæ. Морфемæты хуызтæ	Морфемæты бынат дзырдтæмæдзырдты формæты арæзты. Дзырдæн кæнын морфемон æвзæрст. Дзырдарæзт – æвзагзонынады хицæн хай. Ног дзырдтæаразыны фæрæзтæ. Предметы æнæххæст кæнæлæмæгъгонд æууæл чи нысан кæны, миногонты ахæм фæсæфтуантæ. Дзырдтæаразыны хуызтæ. Морфемæты стилистикон æууæлтæ.	Дзырды арæзт æмæдзырдарæнæн мадзæлттæбæрæг кæнын. Фыссын текстæй вазыгджын дзырдтæмæсын амонын сæарæзт. Раст амонын дзырдтæаразыны хуызтæ
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дывæргонд æмхæлæсонты растфыссынад. Аффиксты хуызтæ.	Аффиксты руаджы аразын чиныгон æмæдзургæныхасы дзырдтæ.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны намысы лæгтæ. Хъантемыраты бæхылхъазджытæ	Текст дих кæнын мидисджын хæйттыл. Алы хайæн дæр бæрæг кæнын йæсæйраг хъуыды. Реферат фыссын.
26.	Морфологи. Ныхасы хæйттæирон æвзаджы. Сæрмагонд нихасы хæйтты грамматикон категоритæ. Хауæнты нысаниуджытæ	Морфологи. Ныхасы хæйтты сæйраг лексикон-грамматикон миниуджытæ. Разæфтуантæмæфæсæфтуанты хæстæдзырдтæстилистикон миниуджытæаразыны.	Мивдисæджы алы формæтæй, фарстон æмæразæнгардгæнæн хъуыдыйæдтæй хъуыды аразын æмæзæгъынæн, стæй æнкъарæнтæвдисынæн пайда кæнын. Хауæнты нысаниуджытæбæрæг кæнын. Амонын дыгурон хауæнты хицæндзинæдтæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы хæйттæ. Мивдисæджы грамматикон категоритæмæсæфформæтæ. Дывæргонд æмхæлæсонты растфыссынад.	Ныхасы хæйттæамонын. Æмбарын кæнын бирæон нымæц аразынимæбаст орфограммæтæ.

		<i>Ныхасы рæзт</i> Киноаивад Ирыстоны	Реферат фыссын иу ирон кинорежиссеры тыххæй. Викторинайы фæрстытæн дзуапп дæттын. Фыссын цыбыр сочинени-тæрхæттæ, амонь дзы тезис, бæлвырдгæнæн, хатдзæг. Тексты бындурыл диалог аразынын.
27.	Мивдисæг. Миногоми æмæфæрссагми	Мивдисæг. Мивдисæджы грамматикон формæтæ. Мивдисджыты ифтындзæг. Вазыгджын мивдисджытæ, мивдисæджы вазыгджын æмæразæнгардгæнæн формæтæ. Мивдисæджы æнæивгææмæнæцæсгомон формæтæ. Миногоми æмæфæрссагми. Миногомион æмæфæрссагмион здæхтытæ.	Чиныгæй теоретикон æрмæг кæсын. Фæлтæрæнты хæслæвæрдтææххæст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Иувæрсыг æмæдывæрсыг хъуыдыйæдтæ. Номивджыты хуызтæсæнысаниуæгмæгæсгæ, сæхауæнты формæтæ.	Хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæавæрыны æфсон æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Хосгæнæн кæрдæджытæ	Рефераттæ, хъусынгæнинагтæ, докладтæ, гыццыл сочиненитæцæттæкæнынмæ. Текст тæлмац кæнын ирон æвзагмæ. Контролон куыст фыссын.
28.	Мивдисæджы бындуртæ. Мивдисæджы разæфтуантææмæсæн ысаниуджытæ	Мивдисæджы бындурты хуызтæ, сæаразæг фæсæфтуантæ. Мивдисæджы разæфтуантæ, сæфункцитæ. Æнæцæсгомон формæтæ.	Мивдисæджы æнæцæсгомон формæтæ. Саразут лæвæрд дзырдтæй вазыгджын мивдисджытæ, мивдисæджы вазыгджын æмæразæнгардгæнæн формæтæ. разæфтуантимæ. Амонь, цавæр мырон ивддзинæдтææуы ивгъуыд афоны мивдисджыты. Разæфтуанты хæстæбæрæг кæнын. Мивдисæджы здæхæнты хæстæтæксты бæрæг кæнын.

		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисæджы разæфтуанты хуызтæ.	Разæфтуанты хуызтæиронау æмæдыгуронау.
		<i>Ныхасы рæст</i> Разамынд дæттыны сусæгдзинадтæ	Æмбæлгæхъæлæсы уагæй кæсын хъуыдыйæдтæ, текст (аивадон, наукон, официалон).
29.	Мивдисæджы афонтææмæздæхæнты нысаниуджытæ	Мивдисæджы афонтææмæздæхæнтæ, сæнысаниуджытæ Мивдисæджы формæты растфыссынад.	Мивдисæджы къордтæфыссын здæхæнтæм гæсгæ. Мивдисджыты растфыссынад амонь.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Зæгъинаджы арæст. Вазыгджынгонд хъуыдыйæдты хуызтæ.	
		<i>Ныхасы рæст</i> Фыды фарн мæрдтæм нæцауы	Алыхуызон стильтææмæжанртæм ахæсгæтекстæхъуыды кæнын. Диалогон ныхасæй монологон ныхас аразын. Тексты метафорæтææмæфразеологизмтæамонь. Æмдзæвгæты æвæрд этикон æмбарынадтыл дзурын. Хи хъуыдытæдзурын (фыссын) лæджы фарны тыххæй. Текстты мидис барын.
30.	Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ	Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ, сæлексикон-грамматикон миниуджытæ.	Алыхуызон рæдыдтытæраст кæнын. Æххуысгæнæг ныхасы хæйттææфтауын бæрæггонд дзырдтæм. Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты хуызтæбæрæг кæнын. Дзырдты растфыссынад бæрæг кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Морфологион æвæрст. Хъуыдыйадæн схемæаразын.	Бæрæггонд дзырдты морфологион арæст амонь.

		<i>Ныхасы рæзт</i> Ничи нæфæрох, ницы нæфæрох	Текстæн йæхъуыды æмбарын кæнын. Хъусынгæнинаг фыссын тексты мидисимæбастæй. Цæттæкæнын текстæй диктант фыссынмæ. Морфологион æвзæрст кæнын.
31.	Бæттæгтæ	Бæттæгтæ. Сæхæстæсинтаксисы.	Вазыгджын хъуыдыйæдтæаразын. Æххуысгæнæг ныхасы стилистикон миниуджытæамонын. Амонын вазыгджын хъуыдыйæдты хæйттæбæттæг фæрæзтæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Цавд æвæрын. Орфографи æмæпунктуацийы æгъдæуттæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.	Цавд æвæрын дзырдтææмæдзырдты къордтыл æмæсын сææвæрд æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Мадæлон æвзаг	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Текстæй фыссын æвзагон ирдгæнæн мадзæлттæ.
32.	Хайыгтæ. Модалон дзырдтæ	Хайыгтææмæмодалон дзырдты арæзт æмæнысаниуджытæ.	Хайыгтææмæбæттæгтæн амонын тексты сæхæстæ. Модалон дзырдтæхайыгтæй хицæн кæнын. Бæрæггонд хъуыдыйады синтаксисон арæзт бæрæг кæнын. Домгæбастдзинады фæрæзтæамонын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Хъуыдыйады грамматикон бындур.	Æрхæцæн нысæнтты æвæрд бæрæг кæнын. Амонын бæрæггонд дзырдты мофологион арæзт.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Мады къухты рæвдыд	Текстæн сæргонд хъуыды кæнын. Сылгоймаджы цавæр ирон æгъдау æвдыст ис фæстаг тексты? Гыццыл нывæцæн ныффыссын мады тыххæй.

33.	Разæвæрдтææмæфæс æвæрдтæ. Æвастхæртæ. Мырфæзмæн дзырдтæ	Разæвæрдтæ, фæсæвæрдтææмæавастхæрты нысаниуджытæ, сæхæстæ. Мырфæзмæн дзырдтæ, сæравзæрд. Аргъæнæн дзырдтæ.	Хъуыдыйæдтæн синтаксисон æвзæрст кæнын. Дзырдты мидис бæрæг кæнын. Дзырdbæстытæаразын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæхуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдты, комкоммæныхасы	Хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнтты æвæрд æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирыстон куыд баиу ис Уæрæсеимæ	Тексты аразæн хæйттææмæсæбастдзинады фæрæзтæамонын. Цыбыр хъусынгæнинаг фыссын лæвæрд темæйæ. Цыбыр нывæцæн фыссын тексты амынд темæйæ. Викторинайы фæрстытæн дзуæппытæныффыссын.

Тематикон пълан 11 къл. (кбуыри 1 сах., адæппæтæй 33 сах., уыдонæй 3 сах – контролон куыстытæ)

Урочы номыр	Темæ	Урочы мидис	Скъоладзауты архайды хуызтæ
8-9 кълæсты синтаксисæй рацыд æрмæг фæлхат кæнын (12 сах.)			

1.	Дзырдбаст	Дзырдбасты æмбарынад. Дзырд, дзырдбаст æмæхъуыдыйад – иумæйаг миниуджытаæмæхицæндзинæдтæ. Дзырдбастыты хуызтæсæрæзмæгæсгææмæсæйраг дзырды морфологион арæзмæгæсгæ. Дзырдбасты хæйтты æхсæн ахастытæ. Дзырдбасты анализы схема.	Дзырдбасты тыххæй зонындзинæдтæфæлхат кæнын. Дзырдбасты тыххæй раиртæстытæн анализ кæнын. Дзырдбаст, дзырд æмæхъуыдыйады сæйраг миниуджытабæрæг кæнын. Тексты алыхуызон дзырдбастытаагурын æмæсæрафыссын. Дзырдбаст дзырдимææмæхъуыдыйадимæабарын æмæхатдзæгтæкæнын. Схемæмæгæсгæдзырдбастытаæвзарын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон æвзаг. Скъуыддзаг Хаджеты Т. æмдзæвгæйæ. Цыбыр текст академик А.М. Шегрены тыххæй.	Æмдзæвгæйы мидисыл æрныхас кæнын, хи хъуыдытадзурын. Раст хъуыды бæрæг кæнын æмæйæаргументтæй фидар кæнын. Генеалогиион бæласы нывмæгæсгæирон æвзаджы тыххæй радзурын, йæбынат ын бæрæг кæнын индоевропæйаг æвзагты æхсæн. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
2.	Дывæрсыг хъуыдыйад	Дывæрсыг хъуыдыйады æмбарынад. Дывæрсыг хъуыдыйады хуызтæ: цыбыр, даргъгонд. Хуымæтæг хъуыдыйæдты хуызтæзагъды нысанмæгæсгæ. Хъæрон æмææнæхъæрон хъуыдыйæдтæ. Сæйрат загъыны фæрæзтæ. Загъинаджы хуызтæ. Комкоммææмæфæрссаг æххæстгæнæнтæ. Æрхæцæн нысæнттадывæрсыг	Агурын тексты дывæрсыг хъуыдыйæдтаамынд миниуджытимæ. Дывæрсыг хъуыдыйæдты арæзт æвзарын æмæхатдзæгтæкæнын. Æрхæцæн нысæнттаæвæрын æмæпунктограмматæмбарын кæнын. Хъуыдыйæдтадарддæр ахæццæкæныны æмæдывæрсыг хъуыдыйады тыххæй раныхас кæнын. Дывæрсыг хъуыдыйад æвзарын. Таурагъон, фарстон æмæразæнгардгæнæн хъуыдыйæдты структурæйæн анализ кæнын æмæраст хатдзæгтæм

		хъуыдыйады.	æрцæуын. Хъуыдыйады хуыз загъды нысанмæгæстæивын. Зæгъинаджы хуызтæфæлхат кЯнын. Æххæстгæнæны тыххæй раиртæст кæсын. Абарын цыбыр номивджытæй загъд æххæстгæнæнты бынат хъуыдыйады ирон æмæдыгурон диалектты.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æмхæлæсонты къордты растфыссынад: орфограммæмхæлæсонты ассимиляци	Ивгъуыд афоны мивдисджыты растфыссынад æмбарын кæнын. Дзырдтæн фонетикон анализ кæнын, орфограммæтæбамбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирон æвзаг. Цыбыр текст академик Вс.Ф. Миллеры тыххæй. Текст «Ирон æвзаг» - проф. Тахъазты Х. наукон уацæй скъуыддзаг.	Текст бакæсын æмæфæрстытæн дзуапп дæттын. Тексты стиль бæрæг кæнын æмæаргументтæхæссын. Тексты иу хай æндæр стилæй ныффыссын æмæйын анализ скæнын. Амынд дзырдтæсинонимтæй баивын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын. Саразын тексты пылан фæрстыты хуызы. Пыланмæгæстæтексты мидис радзурын. Конспекты мидис æмæарæзты тыххæй раиртæст бакæсын æмæйæравзарын. Тексты конспект ныффыссын.
3.	Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Иувæрсыг хъуыдыйæдты æмбарынад. Сæмидисон æмæструктурон миниуджытæ. Иувæрсыг, дывæрсыг æмææнæххæст хъуыдыйæдты абарст. Мивдисæгон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Бæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.	Иувæрсыг æмæдывæрсыг хъуыдыйæдтæабарын. Иувæрсыг æмææнæххæст хъуыдыйæдтæабарын. Радзурын иувæрсыг, дывæрсыг æмææнæххæст хъуыдыйæдты миди сæмæарæзты хзицæндзинæдты тыххæй. Лæвæрд фразæтæй (миниуджыты бæрæггæнæнтæй) пайда кæнгæйæ, раиртæстытæсаразын æмæсæныффыссын. Тексты иувæрсыг хъуыдыйæдтæагурын. Сæхуыз сын бæрæг кæнын.

		Æбæлвырдцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.	Иувæрсыг хъуыдыйæдтæсхемæмæгæсгææвзарын. Иувæрсыг хъуыдыйæдты хуызты тыххæй раиртæст кæсын æмæйын анализ кæнын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæй дывæрсыг хъуыдыйæдтæаразын, цы ивддзинадтæерцыдис, уыдон раргом кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Мивдисджыты растфыссынад.	Мивдисджытæхъæугæцæсгомон формæты æвæрын. Мивдисджыты растфыссынад æмбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирыстоны паддзахадон арæст. Цыбыр текст Ирыстоны тырыса æмæгербы тыххæй. Диалог Ирыстоны паддзахадон нысæнтты тыххæй. Джыккайты Ш. æмдзæвгæ«Лидзæгæн»	Ирыстоны тырыса æмæгербы тыххæй текст кæсын, ног информаци дзы агурын. Тексты мидисыл æрныхас кæнын. Ирыстоны паддзахадон нысæнтты тыххæй диалог рольтæм гæсгæбакæсын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Диалогон нихасы миниуджытæсбæрæг кæнын. Æмдзæвгæбакæсын æмæсæргонд бамбарын кæнын. Æмдзæвгæйы темæмæидейæбамбарын кæнын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
4.	Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ	Æнæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ. Номхуындон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.	Иувæрсыг номхуындон хъуыдыйæдты мидисон æмæструктурон хицæндзинадты тыххæй радзурын. Тексты иувæрсыг хъуыдыйæдтæагурын. Иувæрсыг номхуындон хъуыдыйæдтæй фысгæныхасы пайда кæнын (пълан аразын). Иувæрсыг хъуыдыйæдтæй дзургæныхасы пайда кæнын. Æмдзæвгæйы иувæрсыг номхуындон хъуыдыйæдтæссарын æмæсын сæмидис сбæрæг кæнын. Иувæрсыг хъуыдыйæдтæарафыссын æмæсæйраг уæнджы миниуджытæсбæрæг кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æмхъæлæсонты къордты растфыссынад. Дзырдарæзтон æвзæрст. Ныхасы хæйтты морфологион миниуджытæмæсинтаксисон функцитæ.	Текстæй скъуыддзаг рафыссын, цухгонд дамгъæтææвæргæйæ. Цухгонд дамгъæтимæдзырдты растфыссынад сбæрæг кæнын. Дзырдтæсæкондмæгæсгæравзарын. Дзырдарæзтон схематæсаразын.

		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны паддзахадон арæзт. Текст «Ирыстоны паддзахадон арæзт» Цомайты Р. æмдзæвгæ«МæИрыстон» Хъодзаты Æ. æмдзæвгæ«Чысыл урс къæбыс»	Текст бакæсын, сæйраг информаци рахицæн кæнын. Алы абзацы дæр сæйраг хъуыды æвдисæг хъуыдыйад ссарын. Фæрстытæн дзуапп раттын. Ирыстоны паддзахадон арæзтмæхи цæстæнгас равдисын. Тексты мидис радзурын. Тексты конспект скæнын. Конспекты хуызты тыххæй уацимæбазонгæуæвын. Конспекты хуызты тыххæй радзурын.
5.	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ	Æмхуызон уæнгты æмбарынад. Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæ. Цыбыр æмæдаргъгонд æмхуызон уæнгтæ. Бæттæгтææмхуызон уæнгтимæ. Æрхæцæн нысæнттææмхуызон уæнгтимæ. Иугæнæг дзырдтæ, сæбынат хъуыдыйады æмææрхæцæн нысæнттæиугæнæг дзырдтимæ.	Æмхуызон уæнгты æмбарынад фæлхат кæнын. Æмхуызон уæнгты тыххæй наукон уацы хицæн абзацтæкæсын æмæсæ, кæрæдзи фæдыл раст равæргæйæ, æххæст текст аразын. Раиртæсты тезистæм хъæугæдæнцæгтææвзарын. Раиртæсты пункттыл æрныхас кæнын. Тексты хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ агурын æмæсæрафыссын. Æмхуызон уæнгтимæхъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттææвæрын æмæсææмбарын кæнын. Æмхуызон уæнгтæй дзургæныхасы пайда кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы хæйтты морфологион миниуджытææмæсинтаксисон функцитæ.хъуыдыйады синтаксисон анализ.	Æмхуызон уæнгтæцавæр ныхасы хæйттæй загъд сты, уый бæрæг кæнын. Ныхасы хæйтты грамматикон формæтæбæрæг кæнын.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ирыстоны индустри Публицистикон текст «Социалон-экономикон райрæзтæн» Публицистикон текст «Зæрæмæджы ГЭС: куыстытæфæрæвдздæр сты»	Тексты стиль бæрæг кæнын. Публицистикон стили миниуджытыл æрныхас кæнын. Хицæн абзацтæй æххæст текст аразын, абзацтæкæрæдзи фæдыл раст æвæргæйæ. Тексты мидисмæфæрстытæдæттын. Фæрстытæм гæсгæтесты мидис радзурын.

6.	Хъуыдыйады иртæстгонд уæнгтæ	Иртæстгонд уæнгты æмбарынад. Уæнгтæиртасыны уавæртæ. Миногмион здæхт. Æрхæцæн нысæнттæминогмион здæхтимæ. Миногонтæй загъд иртæстгонд уæнгтæ. Æмхасæн. Фæрссагмион здæхтытæ. Абарстон здæхтытæ. Бæлвырдгæнæг уæнгтæ.	Иртæстгонд уæнгты тыххæй наукон уац кæсын æмæйын йæмидис æвзарын. Тексты иртæстгонд уæнгтæагурын æмæсын сæхуыз бæрæг кæнын. Тексты иу хайæн анализ кæнын, хъуыдыйæдты хуыз сбæрæг кæнын. Иртæстгонд уæнгтимæхъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæавæрын. Иртæстгонд уæнгтимæхъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæамбарын кæнын. Фæрстытæм гæсгæрадзурын иртæстгонд уæнгты тыххæй.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Хауæнты кæрæтты растфыссынад. Æмхъæлæсонты кæрæтты растфыссынад. Æмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтæ. Орфографион æвзарст. Дзырдарæзтон æвзарст.	Текстæй скъуыддзаг рафыссын, цухгонд дамгъæтæавæргæйæ. Бæрæггонд дзырдты орфограммæтæбамбарын кæнын. Тексты агуырын хъуыдыйæдтææмхуызон æмæалыхуызон бæрæггæнæнтææмæсæрафыссын. Равзарын дзырдтæсæарæзмæгæсгæ.
		<i>Ныхасы рæзм</i> Ирыстоны индустри Текст Цæгат Ирыстоны æмæХуссар Ирыстоны индустриалон куыстуæтты тыххæй.	Бакæсын текст. Ирыстоны индустриалон куыстуæтты тыххæй æмæдзуапп раттын фæрстытæн.. Алы абзацы дæр сбæрæг кæнын сæйраг хъуыды æвдисæг хъуыдыйад. Саразын тексты пылан. Пыланмæгæсгæрадзурын тексты сæйраг мидис. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
7.	Бавæргææмæбахæсгæ арæзтытæ. Сидæн	Бавæргæарæзтыты хуызтæсæарæзмæгæсгæ. Бавæргæарæзтыты хуызтæсæнысаниуæгмæгæсгæ. Бахæсгæарæзтытæ, сæбынат хъуыдыйады мидæг. Сидæны æмбарынад. Сидæнты	Баххæст кæнын дæнцæгтæй бавæргæарæзтыты мидис æмæарæзт æвдисæг таблицæ. Саразын бавæргæарæзтыты раиртæст. Равзарын текст бахæсгæарæзтытимæ, скæнын хатдзæгтæ. Саразын бахæсгæарæзтытыты тыххæй раиртæст. Хицæн тезистæй базонын, ныхас цавæр синтаксисон иуæгыл цæуы, уый.

		хуызтәсәнысаниуәгмәгәсгә. Сидәнты хуызтәсәарәзмәгәсгә. Сидәнтәтыхджындәргәнәг хайыгтимә.	Ләвәрд хуыдыйәдты фәрцы саразын сидәны тыххәй раиртәст. Цыбыр текстты агурын сидәнтәәмәсын характеристикадәттын.
		<i>Фәлхат кәнын</i> Хуыдыйады иртәстгонд уәнгтә. Дзырдты морфологион әвзәрст. Әрхәцән нысәнттәхуымәтәг хуыдыйады.	Агурын тексты хуыдыйәдтәиртәстгонд уәнгтимәәмәәмбарын кәнын уәнгтәиртәсыны уавәртә. Равзарын хуыдыйәдтәуәнгтәм гәсгә. Бамбарын кәнын әрхәцән нысәнтты әвәрд хуыдыйәдты. Скәнын дзырдты морфологион анализ.
		<i>Ныхасы рәзт</i> Ирыстоны индустри Цыбыр скъуыддзәгтә Хетәгкаты Къ., Джыккайты Ш., Хъодзаты Ә., Бестауты Г. әмдзәвгәтәй. Цыбыр скъуыддзәгтәаргъау әмәтаурәгътәй, Коцойты А., Гәдиаты С., Беджызаты Ч. радзырдтәй.	Бакәсын әмдзәвгәтәй скъуыддзәгтә, сбәрәг кәнын сәйраг хуыды. Бакәсын радзырдтәәмәтаурәгътәй скъуыддзәгтә, ссарын сәжанры лексикон әмәсинтаксисон миниуджытә. Дыгурон таурәгъәй скъуыддзәг раивын ирон диалектмә. Ирон таурәгъәй скъуыддзәг бафәлварын дыгурунау радзурын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттәкәсын әмәсәзәрдыл бадарын.
8.	Вазыгджын хуыдыйәдтә. Бабәтгәвазыгджын хуыдыйад	Вазыгджын әмәхуымәтәг хуыдыйәдты иумәйаг әмәхицән миниуджытә. Бабәтгәвазыгджын хуыдыйады әмбарынад. Бабәтгәвазыгджын хуыдыйады хәйтты бастдзинады фәрәзтә. Бабәтгәвазыгджын хуыдыйады хәйтты әхсән ахастытә. Әрхәцән нысәнттәбабәтгәвазыгджын хуыдыйады.	Сәххәст кәнын тәстон хәсләвәрдтәәмәфәбәрәг кәнын бабәтгәвазыгджын хуыдыйады миниуджытә. Дзуәппыты фәрцы раттын бабәтгәвазыгджын хуыдыйады әмбарынад. Саразын монолог – цыбыр наукон хуусынгәнинаг бабәтгәвазыгджын хуыдыйады тыххәй. Агурын тексты бабәтгәвазыгджын хуыдыйәдтә, рафыссын сә. Равзарын бабәтгәвазыгджын хуыдыйад схемәмәгәсгә.
		<i>Фәлхат кәнын</i> Хәләсәнты растфыссынад. Әрбайсгәдзырдты растфыссынад. Дзырдарәзт суффиксты фәрцы.	Рафыссын текстәй скъуыддзәг, цухгонд дамгәтәәвәргәйә. Бамбарын кәнын дзырдты растфыссынад. Саразын дзырдтәсуффиксты фәрцы, бамбарын сын кәнын

		Комкоммæамæконтекстон антонимтæ.	сæрастфыссынад. Сбæраг кæнын комкоммæамæконтекстон антонимтæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Дунейы адæмты музыкалон культура Текст рок-музыкæйы тыххæй. Зындгонд музыканты сфæлдыстад. Скъуыддзаг Нарты кадджытæй фæндыры фæзынды тыххæй. Скъуыддзаг «Нарти ацæмæзи зар»-æй. Тугъанты Махарбеджы ныв «Сырдон». Текст алыхуызон музыкалон стильты тыххæй: фолк, кантри, блюз, рок-н-ролл.	Бакæсын текст фæсивæдон музыкалон культурæйы тыххæй. Сбæраг кæнын ног информаци. Бакæсын тезисты æмбарынад. Хуызæгмæгæстгæныффыссын тексты тезистæ. Пъланмæгæстгæныффыссын цыбыр уац музыкалон стили кæнæмузыканты тыххæй Бакæсын скъуыддзаг дыгурон таурæгъы текстæй, ссарын æнæзонгæдзырдтæ, сбæраг кæнын санысаниуджытæдзырдуаты фæрцы. Бакæсын текст фæндыры фæзынды тыххæй, дзуапп раттын фæрстытæн. Радзурын Нарты Сырдоны фæлгонцы тыххæй, сбæраг кæнын йæминиуджытæ. Сбæраг кæнын тексты жанр æмæстиль, бамбарын кæнын хи хъуыды.
9.	Домгæвазыгджын хъуыдыйад	Домгæвазыгджын хъуыдыйады абарст бабæтгæвазыгджын æмæәнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйадимæ. Бастдинады фæрæзтæдомгæвазыгджын хъуыдыйады.	Рафыссын текстæй вазыгджын хъуыдыйæдтæ, бамбарын кæнын сæминиуджытæ. Абарын бабæтгæвазыгджын, домгæвазыгджын æмæәнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты мидисон æмæструктурон хицæндзинадтæ. Скæнын вазыгджын хъуыдыйæдты графикон схемæтææмæрадзурын сæминиуджыты тыххæй.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнтгæвазыгджын хъуыдыйады	Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æваæрд тексты скъуыддзаджы. Сфæлхат кæнын æрхæцæн нысæнтгæвæрыны æгъдауттæхъуыдыйæдты бавæргæарæзтытимæ, иртæстгонд уæнгтимæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Дунейы адæмты æвзæгтæ Хъодзаты Æ. æмдзæвгæ«Ирон дзырд» Багъæрати С. æмдзæвгæ«Къуæтти»	Сбæраг кæнын æмдзæвгæты темæмæидейæ. Равзарын иу æмдзæвгæйы лексикæ– историзмтæ, архаизмтæ, бирæнысаниуæгон дзырдтæ. Равзарын æмдзæвгæ«Къуæтти»-йы мидис, раивын æй ирон

		Ахуырадон текст дунейы адæмты æвзæгты тыххæй.	диалектмæ. Сбæрæг кæнын, дыууæдиалекты æмхуызон æмæалыхуызон цы дзырдтæсты, уыдон. Равзарын текстæн сæргонд. Сæххæст кæнын тексты мидисимæбаст хæслæвæрдтæ. Бакæсын аннотацийы раиртæст æмæхуызæг. Хуызæгмæгæсгæныффыссын текстæн аннотаци. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
10.	Домгæвазыгджын хъуыдыйад	Домгæвазыгджын хъуыдыйады æмбарынад. Уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуызтæ. Синтаксисон бастдзинады фæрæзтæ домгæвазыгджын хъуыдыйады. Синтаксисон ахастыæдомгæвазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн. Бæттæгтææмæбæттæг дзырдтæ. Æмбарынгæнинаг (æмахастон) дзырдтæ.	Равзарын таблицæйы мидис æмæйæбаххæст кæнын хъæугæтерминтæй. Æрныхас кæнын таблицæйы мидисыл. Таблицæмæгæсгæранымайын домгæвазыгджын хъуыдыйады миниуджытæ. Таблицæйæпайда кæнгæйæ, саразын монолог – цыбыр наукон хъусынгæнинаг домгæвазыгджын хъуыдыйады тыххæй. Агурын тексты домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæалыхуызон уæлæмхæст хæйттимæ. Хуымæтæг хъуыдыйæдтæй саразын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæалыхуызон уæлæмхæст хæйттимæ. Схемæмæгæсгæравзарын домгæвазыгджын хъуыдыйад. Хъуыдыйæдтæн графикон схемæтæаразын. Дзургææмæфысгæныхасы пайда кæнын домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæй.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Дзырдты растфыссынад фæсæфтуантимæ. Æмхъæлæсонты къордты растфыссынад. Вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ.	Равзарын дзырдты арæзт, бацамонын орфограммæтæ, бамбарын кæнын дзырдты растфыссынад. Сфæлхат кæнын й-йы фæзынд уидаг æмæфæсæфтуаны æхсæн. Ранымайын хъуыдыйад вазыгджын кæныны мадзæлттæ. Ссарын тексты вазыгджынгонд хъуыдыйæдтææмæсæрафыссын. Бацамонын вазыгджын кæныны мадзæлттæхъуыдыйæдты. Ссарын хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ, бамбарын кæнын

			æрхæцæн нысæнтты æвæрд хъуыдыйæдты.
		<i>Ныхасы рæст</i> Дунейы адæмты æвзæгтæ Цыбыр текст иу æвзагыл дзурæг хицæн адæмты тыххæй.	Радзурын, иу æвзагыл чи дзуры, ахæм хицæн адæмты тыххæй. Фæуæрæхдæр кæнын тексты мидис, бафтауын æм ног информаци. Саразын диалог урокты æрмæгмæгæсгæ. Баххæст кæнын диалог хъæугæрепликаетæй, бакæсын æй рольтæм гæсгæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Наука Цыбыр цымыдисаг хъусынгæнинагтæ XX æнусы зындгонддæр ахуыргæндты тыххæй: Э.	Бакæсын текст æмæзæгъын, цавæр ног информаци дзы ис, уый. Æрхъуыды кæнын текстæн сæргонд æмæбамбарын кæнын сæргонды æвзæрст. Æрныхас кæнын тексты мидисыл.
11.	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады æмбарынад. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты бастдзинады фæрæзтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн ахастытæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æхгæд æмæгом структурæимæ.	Абарын бабæттæг вазыгджын, домгæг вазыгджын, æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æмæскæнын хатдзæгтæ. Сбæрæг кæнын бастдзинады фæрæзтæ алыхуызон вазыгджын хъуыдыйæдты. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд алыхуызон вазыгджын хъуыдыйæдты. Рафыссын текст, æрхæцæн нысæнттæ æвæргæйæ. Сфæлхат кæнын æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады тыххæй зонындзинæдтæ раиртæстмæгæсгæ. Ссарын тексты æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ æхгæд æмæгом структурæимæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Бабæттæг вазыгджын хъуыдыйад. Домгæг вазыгджын хъуыдыйад. Æрхæцæн нысæнттæг вазыгджын хъуыдыйады. Синонимтæ. Антонимтæ.	Бацамонын бабæттæг вазыгджын æмæ домгæг вазыгджын хъуыдыйæдты хицæндзинад æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйадай. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд домгæг вазыгджын æмæ бабæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты. Ссарын дзырдтæн синонимтæ æмæ антонимтæ. Бамбарын кæнын, цæмæй хицæн кæнынц синонимикон рæнхъы уæнгтæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Наука Цыбыр цымыдисаг хъусынгæнинагтæ XX æнусы зындгонддæр ахуыргæндты тыххæй: Э.	Бакæсын текст æмæзæгъын, цавæр ног информаци дзы ис, уый. Æрхъуыды кæнын текстæн сæргонд æмæбамбарын кæнын сæргонды æвзæрст. Æрныхас кæнын тексты мидисыл.

		Дженнер, Р. Фултон, Ф. Месмер, А. Эйнштейн\ахуырадон текст.	Сæххæст кæнын тексты мидисимæбаст хæслæвæрдтæ. Базонгæуæвын уац фыссыны æгъдæуттимæ. Урочы æрмæгæй пайда кæнгæйæ, ныффыссын газетмæуац нырыккон наукæйы æнтыстыты тыххæй.
12.	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады хæйтты бастдзинады фæрæзтæ. Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæгом æмææхгæд структурæимæ.	Ссарын тексты æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтææмæсæрафыссын. Характеристикараттын æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæн, сбæрæг кæнын сæмидисон æмæструктурон миниуджытæ. Сбæрæг кæнын синтаксисон ахастытææнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдты хæйтты æхсæн. Равзарын æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæсхемæмæгæсгæ.
		Фæлхат кæнын Вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ.	Текстæй рафыссын хуымæтæг вазыгджынгонд хъуыдыйæдтæ. Сбæрæг кæны, цæмæй вазыгджынгонд сты, уый. Равзарын æрхæцæн нысæнтты æвæрд вазыгджынгонд хъуыдыйæдты. Скæнын амынд дзырды морфологион анализ.
		Ныхасы рæст Наука Ахуырадон текст номдзыд ахуыргонд Пифагоры тыххæй.	Бакæсын хицæн абзацтææмæбамбарын, кæрæдзи фæдыл куыд æвæргæсты, уый. Хицæн абзацтæкæрæдзи фæдыл раст равæрын æмæсаразын æххæст текст. Сбæрæг кæнын тексты темææмæсæйраг хъуыды. Ссарын алы абзацы дæр сæйраг хъуыды æвдисæг дзырдбаст кæнæхъуыдыйад. Саразын тексты пылан æмæйæныффыссын. Пыланмæгæсгæрадзурын тексты мидис. Текстмæгæсгæсаразын полилог. Архайын инсценировкайы. Пайда кæнын дзургæныхасы æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæй.
Синтаксис (5 сах.)			

13.	Бирæхайон вазыгджын хуыдыйад	Бирæхайон вазыгджын хуыдыйады æмбарынад. Синтаксисон бастдзинады хуызтæбирæхайон вазыгджын хуыдыйады. Бирæхапйон вазыгджын хуыдыйæдты графикон схемæтæ.	Рафыссын текстæй хуыдыйæдтææртææмæфылдæр грамматикон бындуртимæ. Сбæрæг кæнын хуыдыйæдты хæйтты æхсæн бастдзинады хуызтææмæфæрæзтæ. Абарын хуыдыйæдтæдыуæхайон вазыгджын хуыдыйæдтимæ, скæнын хатдзæгтæ. Вазыгджын хуыдыйады графикон схемæтæкæнынмæарæхсын. Базонгæуын бирæхайон вазыгджын хуыдыйæдты тыххæй раиртæстимæ. Равзарын раиртæсты мидис.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æмхæлæсонты къордты растфыссынад. Хæлæсонты растфыссынад дзырды райдайæны.	Раст кæнын орфографион рæдыдтытæ, амонын орфограммæтææмæмбарын кæнын дзырдты растфыссынад. Радзурын хæугæорфографион æгъдау.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Ахуырад дунейы алы бæстæты Текст алы бæстæты ахуырадон ситемæты тыххæй: АИШ-ы, Японы.	Бакæсын ахуырадон текст, радзурын, цæмæй хицæн кæны америкаг ахуырадон системæмах бæстæйы ахуырадæй. Зæгъын хи хуыдытæдыуæбæстæйы ахуырадон системæты миниуджыты тыххæй. Саразын тексты пылан фæрстыты хуызы. Ныффыссын тексты тезистæ. Текстты мидисмæгæсгæабарын хицæн бæстæты ахуырадон системæты миниуджытææмæбаххæст кæнын таблицæ. Æрныхас кæнын нырыккон ахуырады проблемæты тыххæй.
14.	Бирæхайон вазыгджын хуыдыйад	Бирæхайон вазыгджын хуыдыйæдтæбабæтгææмæдомгæ, домгæ, бабæтгææмæәнæбæттæг, æнæбæттæг æмæбабæтгæ, æнæбæттæг æмæдомгæбастдзинæдтимæ.	Лæвæрд хуымтæг хуыдыйæдтæй бирæхайон вазыгджын хуыдыйæдтæаразын. Анализ кæнын бирæхайон вазыгджын хуыдыйæдтæн. Бамбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд. Скæнын бирæхайон вазыгджын хуыдыйæдты схемæтæ. Уынын бирæхайон вазыгджын хуыдыйады хицæндзинад иннæвазыгджын хуыдыйæдтæй.

		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрбайсгæдзырдты растфыссынад Ныхасы хæйттæ Вазыгджын хъуыдыйæдтæ.	Иртасын æрбайсгæдзырдтæ. Радзурын æрбайсгæдзырдты растфыссынады тыххæй раиртæст. Адих кæнын дзырдтæхицæн къордтыл нихасы хæйттæм гæсгæ. Зонын нихасы хæйтты категориалон миниуджытæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ахуырад дунейы алы бæстæты Цыбыр текст Англисы ахуырадон системæйы тыххæй. СкъуыддзæгтæХетæгкаты Къ., Ходы К., Малиты В., Хъодзаты Æ., Джыккайты Ш., Цомайты Р. æмдзæвгæтæй.	Абарын Англисы æмæУæрæсейы ахуырадон системæты хицæн мниуджытæ. Радзурын Англисы астæуккаг ахуырады тыххæй. Бакæсын æмдзæвгæтæй скъуыддзæгтææмæсбæрæг кæнын уацмысты темææмæидейæ. Бамбарын кæнын амынд дзырдты нысаниуджытæ. Радзурын, цавæр хицæн миниуджытæис авторты лирикон хъайтарæн.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæвазыгджын хъуыдыйæдты.	Æмбарын кæнын æрхæцæн нысæнтты æвæрд алыхуызон хъуыдыйæдты. Раст кæнын рæдыдæй æвæрд æрхæцæн нысæнттæ.
15.	Комкоммæныхас	Комкоммæныхасы æмбарынад. Комкоммæныхас æмæавторы нихас. Хъуыдыйæдты арæст комкоммæныхасимæ. Æрхæцæн нысæнттæкомкоммæныхасимæхъуыдыйæдты. Хъуыдыйæдты пунктуацион схемæтæ.	Зæрдыл æрлæууын кæнын комкоммæныхасы тыххæй зонындзинæдтæ. Равзарын комкоммæныхасы арæст. Саразын комкоммæныхасимæхъуыдыйæдты пунктуацион схемæтæ. Æххæст кæнын пунктуацион арæхстдзинæдтæфидар кæныны фæлтæрæнтæ.
		<i>Ныхасы рæст</i> Зæххы къори Ахырадон текст Зæххы къорийы тыххæй.	Бæрæг кæнын тексты темææмæидейæ. Рахицæн кæнын тексты сæйраг информаци. Дзуапп дæттын тексты мидисимæбаст фæрстытæн. Кæрæдзи фæдыл раст равæрын абзацтææмæсаразын æххæст текст. Тексты бындурыл саразын полилог, архайын инсценировкæйы. Ныффыссын иу ахуыргонды монолог комкоммæныхасы хуызы.

16.	Фæрссаг ныхас	Фæрссаг ныхасы æмбарынад. Фæрссаг ныхасы арæзт. Бастдзинады фæрæзтæфæрссаг ныхасы. Фæрссаг æмæкоммæныхасы миниуджыты абарст.	Базонгæуæвын фæрссаг ныхасы арæзты хицæндзинæдтимæ. Бакæсын наукон уац-раиртæст фæрссаг ныхасы миниуджыты тыххæй æмæйын анализ скæнын. Хæссын æндæр дæнцæгтæфæрссаг ныхасы раиртæстæн. Барын комкоммææмæфæрссаг ныхасы миниуджытæ, скæнын хатдзæгтæ. Раст кæнын рæдыдтытæфæрссаг ныхасы арæзты. Комкоммæныхас баивын фæрссаг ныхасæй, равзарын мидисон æмæструктурон ивддзинæдтæ.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæхуыдыйады комкоммæныхасимæ. Вазыгджын дзырдты арæзт æмæрастфыссынад.	Бацамонын тексты цухгонд æрхæцæн нысæнттæ. Баххæст кæнын цухгонд æрхæцæн нысæнттææмæрафыссын текст. Радзурын вазыгджын дзырдты арæзты тыххæй. Равзарын вазыгджын дзырдты арæзт, ссарын орфограммæтæ, бамбарын кæнын дзырдты растфыссынад.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Зæххы къори Скъуыддзаг таурæгъæй «Авд хойы». Скъуыддзаг Гарданти М. уацæй «Зæнхи тумбул».	Бакæсын таурæгъæй скъуыддзаг, абарын ын йæмидис æндæр фольклорон уацмыстимæарвон буæртты тыххæй. Фæлтæрæны тексты ссарын ныхасы темæимæбаст ног информаци. Хи ныхæстæй радзурын рагон астрономты цæстæнгас дунейы арæзтмæ. Бамбарын дыгурон тексты сæйраг мидис. Лæвæрд дзырдтæй пайда кæнгæйæ, бафæлварын дыгурон тексты мидис иронау радзурын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
17.	Цитатæ	Цитатæйы æмбарынад. Цитатæаразыны æгъдæуттæ. Æрхæцæн нысæнттæцитатæимæ. Цитатæйы бынат хуыдыйады. Цыбыргонд цитатæ.	Цитатæфыссыны æгъдæуттимæзонгæкæнын. Цитатæйы арæзты æгъдæуттæкæсын æмææмбарын. Цитатæйы арæзты тыххæй æгъдæуттæн æндæр дæнцæгтæхæссын æмæсæмбарын кæнын. Алыхуызон цитатæтæфыссыныл фæлтæрын. Цитатæты арæзты рæдыдтытæраст кæнын æмæсæамонин.

		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæхуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдты.	Хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæкæм ис, ахæм тексты æрхæцæн нысæнттæраст æвæрын æмæсæамбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Зæххы къори Ахуырадон текст зæххы атмосферæмæэкологийы тыххæй. Скъуыддзаг Джыккайты Ш. уацæй Байаты Г. тыххæй. Скъуыддзаг Мамиаты И. уацæй Джусойты Н. тыххæй.	Скъоладзауы докладæй скъуыддзаг бакæсын æмæйын аргъ скæнын. Скъоладзауы доклады ног информации рахицæн кæнын. Доклады текстмæгæсгæполилог саразын æмæйæрольтæм гæсгæрадзурын. Тексты жанр æмæстиль бæрæг кæнын æмæйæминиуджытæранымайын.
Стилистикæ(3 сах.)			
18.	Æвзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ	Стилистикæкуыд æвзагзонынады хай. Стилистикæйы нысан æмæпредмет. Стилистикон мадзæлттæ. Эпитет. Абарст. Метафорæ. Персонификаци Перифраз Аллегори	Стилистикæйы тыххæй зонындзинаедтæзæрдыл æрлæууын кæнын. Сæйраг стилистикон мадзæлттæранымайын. Стилистикон мадзæлттæн дæнцæгтæхæссынмæарæхсын. Стилистикон мадзæлтты тыххæй раиртæст бакæсын, йæмидис ын равзарын. Стилистикон мадзæлтты æмбарынад зонын. Стилистикон мадзæлттæкæрæдзийæхицæн кæнын (метафорææмæэпитет, абарст æмæперсонификаци, перифраз æмæаллегори). Тексты аивадон-нывгæнæн мадзæлттæагурын æмæсæамбарын кæнын. Текстæн схемæмæгæсгæлексикон-фразеологион анализ кæныныл ахуыр кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Иунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдтæ. Æрбайсгæдзырдтæ. Терминтæ.	Иунысаниуæгон æмæбирæнысаниуæгон дзырдты хицæндзинаедтæзонын. Бирæнысаниуæгон дзырдты нысаниуæджы хуызтæдæнцæгты фæрцы æвдисынмæ арæхсын. Терминты миниуджытæамбарын кæнын.

		Фразеологизмтæ	Тексты лексикакъордтыл дих кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Хуры системæ Ахуырадон тексттæ Хуры системæйы тыххæй.	Хуры системæйы тыххæй текст бакæсын, сæйраг информаци дзы рахицæн кæнын. ТекстмæгæсгæХуры системæйы схемæсаразын æмæуымæгæсгæтексты мидис радзурын. Текстмæгæсгæдиалог саразын, аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæй пайда кæнгæйæ.
		Эпитет. Перифразæ. Песронификаци.	Эпитет æмæметафорæабарын æмæсæхицæндзинадтаиртасын. Эпитет зæгъыны фæрæзтæзонын. Тексты эпитеттæарын æмæсын сæстилистикон функцитæамбарын кæнын. Перифразæн текстæй дæнцæгтæхæссын, йæарæзт ын æмбарын. Эпитет, перифраз æмæперсонификацийы тыххæй зонындзинадтæныффида кæныны фæлтæрæнтææххæст кæнын.
19.	Æвзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ	<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæхуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдты. Вазынгджын хъуыдыйæдты синтаксисон æвзæрст.	Тексты арæст уынын, хуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдтæкæрæдзийæхицæн кæнын. Æрхæцæннысæнтты æвæрд æмбарын кæнын. Рæдыдтытæраст кæнынмæарæхсын. Хъуыдыйад структурон хæйттыл дих кæнын зонын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Хуры системæ Скъуыддзаг таурæгъæй «Нарты æмбырд». Ахуырадон текст Хуры системæахуыр кæныны историйы тыххæй.	Кадагæй скъуыддзаг кæсын, йæмидисимæбаст фæрстытæн дзуапп дæттын. Кадагæй скъуыддзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлтты функциты тыххæй радзурын. Кадагæй скъуыддзагæн лексикон-фразеологион анализ кæнын. Хуры системæахуыр кæныны историйы тыххæй текстæн пълан аразын. Пъланмæгæсгæтексты мидис радзурын. Тексты тезистæныффыссын.

			Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
20.	Æвзаджы аивадон-нывгæнæн мадзæлттæ	Антитезæ. Параллелизм. Градаци.	Антитезæ, параллелизм æмæградацийы тыххæй раиртæст сахуыр кæнын. Раиртæсты мидис дзурынмæарæхсын. Антитезææмæантонимийы бастдзинад уынын. Антитезæйы арæзт равзарын. Антитезæйы стилистикон функцитæзонын æмæдзы ныхасы мидæг пайда кæнын. Параллелизмы фæзынд тексты уынын æмæйын йæахадындзинад зонын. Градаци æмæсинонимийы бастдзинад равзарын. Градацийы фæзынд бæлвырд тексты арын æмæйæравдисынмæарæхсын. Зонындзинадтææмæарæхстдзинадтæфидар кæныны тыххæй фæлтæрæнтææххæст кæнын.
		Фæлхат кæнын Вазыгджын дзырдты растфыссынад. Æмхъæлæсонты къордты растфыссынад	Вазыгджын мивдисджыты сконд зонын. Вазыгджын мивдисджыты растфыссынад фæлхат кæнын. Вазыгджын дзырдты арæзт æвзарын. Вазыгджын дзырдты растфыссынад æмбарын кæнын. Рæдыдтытæраст кæнын.
		Ныхасы рæзт Хуры системæ Ирон æмæдыгурон фольклорон уацмыстæй скъуыддзæгтæ. Ахуырадон текст Галактикæйы тыххæй.	Фольклорон уацмыстæй скъуыддзæгты мидис æмбарын. Лæвæрд дзырдтæй пайда кæнгæйæ, дыгурон текстты мидис иронау радзурын. Ирон текстты мидис дыгуронау радзурын фæлварын, æмхуызон æмæхицæн дзырдтæраиртасын. Текстты аивадон-нывгæнæн мадзæлтты ахадындзинад раргом кæнын, дæнцæгтææрхæссын. Иу текстæн аннотаци ныффыссын. Ирон дзырдты дыгурон эквиваленттæкæсын æмæсæзæрдыл бадарын.
Текст (5 сах.)			

21.	Æвзаджы аивадон- ныгæнæн мадзæлттæ	Стилистикон фигурæтæ. Гипербола. Литотæ. Антитезæ.	Стилистикон фигурæты æмбарынад зонын. Тексты стилистикон фигурæтæуынын æмæсын анализ кæнын. Стилистикон фигурæты ахадындынад æмбарын æмæсæныхасы раст пайда кæнын. Схемæмæгæсгæтекстæн стилистикон-синтаксисон анализ кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Æрхæцæн нысæнттæхуымæтæг æмæвазыгджын хъуыдыйæдты. Зæгъинаджы хуызтæ.	Вазыгджынгонд хъуыдыйад вазыгджын хъуыдыйадæй иртасын. Хъуыдыйад вазыгджын кæныны мадзæлттæ фæлхат кæнын. Иртæстгонд уæнгтææмæмхуызон уæнгтимææрхæцæн нысæнттææвæрын зонын. Вазыгджын хъуыдыйады анализы схемæйæпайда кæнын. Зæгъинаджы хуызтæфæлхат кæнын. Хуымæтæг, вазыгджын æмæамад зæгъинагты миниуджытæзонын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Космос Ахуырадон текст «Антикон ахуыргæндтæкосмосы тыххæй»	Текст кæсын, сæйраг хъуыдытææвдисæг хъуыдыйæдтæарын. Тексты конспект фыссын. Антикон ахуыргæндты тыххæй текстмæхæстæг дзурын, вазыгджын хъуыдыйæдтæй пайда кæнгæйæ. Тексты мидисимæбаст фæрстытæн æххæст дзуæппытæдæттын. Фæрстытæм гæсгæполилог саразын æмæйæрольтæм гæсгæрадзурын.
22.	Текст	Тексты æмбарынад. Тексты сæйраг миниуджытæ. Тексты хæйтты бастдынады хуызтæ: цæгон бастдынад, параллелон бастдынад.	Тексты тыххæй уац кæсын æмæйын йæмидис æмбарын. Тексты тыххæй уацæн анализ кæнын, раиртæстытæн æндæр дæнцæгтæхæссын. Наукон уацæн конспект скæнын æмæйæныффыссын. Конспектмæгæсгæтексты тыххæй радзурын, йæсæйраг миниуджытæранымайын. Ахуырадон текстæн анализ кæнын, тексты хæйтты æхсæн ахастытæиртасын. Тесты хæйтты бастдынады хуызтæбæрæг кæнын

			æмæаргументтæхæссын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Конспект фыссыны æгъдæуттæ. Цитатæ. Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ.	Конспекты æмбарынад зæрдыл æрлæууын кæнын. Конспекты миниуджытæранымайын. Текст конспект кæнынмæарæхсын. Фæлтæрæнæй хъуыдыйæдтææмхуызон уæнгтимæрафыссын, æмхуызон уæнгты æхсæн бастдзинадтæсбæрæг кæнын. Æрхæцæн нысантты æвæрд бамбарын кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Ирыстоны фæсивæд	Тексты темææмаидейæсбæрæг кæнын, хи хъуыды бамбарын кæнын, аргументтææрхæссын. Тексты аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæссарын, сæхуыз сын сбæрæг кæнын. Тексты мидис цыбыртæй радзурын. Текстмæфæрстытæдæттын. Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын.
23.	Абзац	Тексты структурон хæйттæ. Тексты темææмамикротемæ. Абзацы мидис æмæйæарæст. Абзацы миниуджытæ.	Тексты структурон хæйттæхицæн кæнын. Стыр æмæчысыл текстты арæзты хицæндзинадтæзонын. Темææмамикротемæкæрæдзийæхицæн кæнын. Абзацы æмбарынад сахуыр кæнын. Абзацы арæст равзарын. Тексты дих абзацтыл равзарын, алы абзацæн дæр йæминиуджытæсбæрæг кæнын. Фæлтæрæнтææххæст кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Ныхасы хæйтты æвзæрст. Дзырдарæзты хуызтæ. Тексты стилистикон-синтаксисон анализ	Дзырдтæн морфологион анализ кæнынмæарæхсын. Дзырдтæныхасы хæйттæм гæсгæдих кæнын зонын. Дзырды арæст бæрæг кæнын, морфемæтææмаффикстæхицæн кæнын. Лексикон фæлхаткæнынад æмæграмматикон фæлхаткæнынады фæзындтæтексты амонь æмæдæнцæгтæфыссын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Олимпæг хъæзтытæ Ахуырадон текст Олимпæг хъæзтыты	Олимпæг змæлды тыххæй текстты мидис æмбарын æмæдзы ног информаци хицæн кæнын. Тексты темææмæсæйраг хъуыды бæрæг кæнын.

		фæзынды тыххæй. Цыбыр текст Олимпиаг хъæзтыты атрибутикæйы тыххæй.	Тексты тезистæныффыссын. Тезистæм гæсгæтексты мидис радзурын. Олимпиаг хъæзтыты тыххæй цыбыр хъусынгæнинагтæцæттæкæнын æмæсын презентаци кæнын.
24.	Вазыгджын синтаксисон æнахъæн	Синтаксисы иуæгтæ. Вазыгджын синтаксисон æнахъæны æмбарынад. Вазыгджын синтаксисон æнахъæны миниуджытæ, бастдзинады фæрæзтææмæйæхæйтты æхсæн ахастытæ.	Синтаксисы иуæгтæзонын æмæсæкæрæдзийæхицæн кæнын. Вазыгджын синтаксисон иуæг вазыгджын хъуыдыйадæй хицæн кæнын. Вазыгджын синтаксисон иуæджы тыххæй уацимæбазонгæуын æмæйæравзарын. Вазыгджын синтаксисон иуæджы миниуджыты тыххæй æрныхас кæнын æмæсын тексты дæнцæгтæагурын. Текстæй вазыгджын синтаксисон иуæг рафыссын æмæйæдæнцæгмæгæсгæравзарын.
		Фæлхат кæнын Текст. Вазыгджын хъуыдыйады анализы схемæ. Вазыгджын дзырдты растфыссынад.	Текст структурон хæйттыл дих кæнын. Абзацтæн анализ кæнын. Вазыгджын хъуыдыйады миниуджытæфæлхат кæнын. Вазыгджын хъуыдыйады хæйтты æхсæн бастдзинады фæрæзтæ, бастдзинады хуызтæ, ахастытæбæрæг кæнынмæарæхсын. Вазыгджын дзырдтæн орфографион æвзæрст кæнын.
		Ныхасы рæст Олимпиаг хъæзтытæ Ахуырадон текст «Олимпиаг хъæзтытæ» Дзаболаты Х. æмдзæвгæ«Ацæмæз»	Ирыстоны олимпиаг чемпионы тыххæй информаци исын æмæйæм хи зонындзинадтæй æфтауын. Алы абзацмæдæр фарст раттын. Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын. Фæрстытæм гæсгæдиалог саразын æмæйæрольтæм гæсгæрадзурын. Диалоджы этикетон фразæтæй пайда кæнын. Æмдзæвгæйы аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттææмæстилистикон фигурæтæссарын æмæсæабарын кæнын.
Ныхасы хуызтæ(3 сах.)			

25.	Ныхасы хуызтæ. Таурæгъон ныхас	Ныхасы хуызты тыххæй иумæйаг зонинагтæ. Ныхасы хуызтæ: таурæгъ, æрфыст, тæрхон. Таурæгъон ныхасы миниуджытæ. Таурæгъон ныхасы композицион хицæндзинадтæ	Ныхасы хуызты тыххæй зонындзинадтæактивизаци кæнын. Ныхасы хуызты тыххæй раиртæст бакæсын æмæйын скъуыддзæгтæй дæнцæгтææрхæсын. Сбæрæг кæнын скъуыддзæгты ныхасы хуыз æмæаргументты фæрцы хи цæстæнгас ныффидар кæнын. Базонгæуын таурæгъон тексты композицион миниуджытимæамæсын скъуыддзæгтæй дæнцæгтææрхæссын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Тексты хæйтты бастдзинады хуызтæамæмадзæлттæ. Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ.	Бацамонын тексты миниуджытæ, дзуапп дæнцæгты фæрцы фидар кæнгæйæ. Равзарын тексты хæйтты бастдзинады хуызтæамæфæрæзтæ. Таурæгъæй скъуыддзæджы ссарын аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæамæсын сбæрæг кæнын сæхуыз.
		<i>Ныхасы рæзт</i> Удварны хæзнатæ Публицистикон, аивадон тексттæй скъуыддзæгтæ.карты кадæгæй скъуыддзаг.	Æрныхас кæнын цыбыр текстты мидисыл, равзарын, цавæр хорз миниуджытыл сæцæуы ныхас, уый. Бацамонын, куыд баст у тексты мидис ныхасы хуызимæамæстилимæ, уый. Кадæгæй скъуыддзæджы ссарын тексты миниуджытæамæсаранымайын. Кадæгæй скъуыддзæджы ссарын таурæгъон ныхасы миниуджытæамæсæбакæсын. Радзурын скъуыддзæджы мидис текстмæхæстæг.
26.	Ныхасы хуызтæ. Æрфыст	Æрфыст куыд ныхасы сæрмагонд хуыз. Æрфысты нысан. Æрфысты композици æмææвзагон хицæндзинадтæ.	Æрфысты тыххæй раиртæст бакæсын æмæйын йæмидис равзарын. Æрфысты миниуджытæаранымайын, дæнцæгтææрхæссын. Æрфысты миниуджытæссарын лæвæрд тексты æмæаргументтææрхæссын. Æрфысты композицийы миниуджытæравзарын, тексты сын дæнцæгтæссарын. Æрфысты тыххæй зонындзинадты бындурыл арæхстдзинадтæарæзын кæнын.

		<i>Фæлхат кæнын</i> Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ. Ныхасы стильтæ.	Тексты аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæагурын, сæхуыз сын бæрæг кæнын. Æвзаджы стильты тыххæй зонындзинæдтæзæрдыл æрлæууын кæнын. Тесты стиль сбæрæг кæнын, йæминиуджытæйын ранымайын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Удварны хæзнатæ. Гæдиаты С. миниатюрæ«Уалдзæг Ирыстоны». Цомайты Р. æмдзæвгæ«Уалдзæг». Хъайтыхъты А. таурæгъ «Æхца»-йæскъуыддзаг.	Гæдиаты Секъайы миниатюрæйы æнæзонгæдзырдтæссарын, рафыссын сææмæсын санысаниуæг сбæрæг кæнын. Абарын уалдзæджы æрфыст дыууæуацмысы, сæхицæндзинæдтææмæсиумæйаг миниуджытæсын сбæрæг кæнын. Хъайтыхъты А. таурæгъæй скъуыддзаг бакæсын æмæйын йæмидисыл æрныхас кæнын. Таурæгъæй æнæзонгæдзырдтæрафыссын, санысаниуæг сын сбæрæг кæнын. Æрфысты тыххæй зонындзинæдтæй пайда кæнгæйæ, ныффыссын нывæцæн-миниатюрæ.
27.	Ныхасы хуызтæ. Тæрхæттæ	Ныхасы хуызты мидисы, композицийы, æвзагон мадзæлтты абарст. Текст-тæрхон. Йæсæйраг миниуджытæ.	Ныхасы хуызтæкæрæдзийæхицæн кæнын. Ныхасы хуызты структурон æмææвзагон хицæндзинæдтæзонын. Ныхасы хуызты мидисон хицæндзинæдтææмбарын. Текст-тæрхоны арæст æмææвзагон миниуджытæанализ кæнын. Тексты-тæрхоны миниуджытæагурын æмæаргументтæхæссын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Таургъон ныхас. Æрфыст. Вазыгджын хъуыдыйæдты структурон схематæ.	Таурæгъон æмææрфыстон ныхасы миниуджытæфæлхат кæнын. Таурæгъон æмææрфыстон ныхасы миниуджытæтексты арын æмæсæамонын. Вазыгджын хъуыдыйæдтææвзарынмæарæхсын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Удварны хæзнатæ. Джыккайты Ш. уацæй скъуыддзаг.	Наукон æмæахуырадон тексты миниуджытæиртасынмæарæхсын. Текст кæсын æмæйын йæстиль, йæныхасы хуыз бæрæг

		Дзицойты Ю.уацæй скъуыддзаг.	кæнын. Нывæцæн-тæрхон дзургæйææмæфысгæйæаразынмæарæхсын.
Ныхасы стильтæ(3 сах.)			
28	Ныхасы стильтæ. Наукон стиль	Ныхасы стильты тыххæй иумæйаг зонинагтæ. Ныхасы стильты дих. Стилы бастдзинад тексты жанримæ. Наукон стиль. Наукон стили сæйраг миниуджытæ.	Ныхасы стильты тыххæй зонындзинадтæзæрдыл æрлæууын кæнын. Ныхасы стильтæранымайын. Ныхасы стильты сæйраг хицæндзинадтæсбæрæг кæныныл архайын. Наукон стили тыххæй уац бакæсын æмæйæабзацгай равзарын. Наукон стили тыххæй текстæн конспект скæнын. Конспектмæгæсгæнаукон стили сæйраг миниуджыты тыххæй хъусынгæнинаг (цыбыр доклад) скæнын. Лæвæрд тексты наукон стили миниуджытæарын æмæдæнцæгтæхæссын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Антоними. Лексикон фæлхаткæнынад. Хъуыдыйады уæнгтæ.	Наукон стилай скъуыддзаг бакæсын æмæйын йæсæйраг хъуыдытæтезисты хуызы ныфффыссын. Антонимийы фæзынды тыххæй ног информаци рахицæн кæнын. Лæвæрд хъуыдыйæдтæн синтаксисон анализ кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> «Нæбæсты сагъæстæ...» Ахуырадон тест наукон стили тыххæй. Скъуыддзаг Бесолты Е. наукон уацæй. Скъуыддзаг Дзодзыккаты З. наукон уацæй.	Пълан аразыны алгоритм зæрдыл æрлæууын кæнын. Пъланты хуызтæранымайын. Текстæн пълан аразын. Пъланмæгæсгæконспект фыссын. Наукон стили дзургæформæйæпайда кæныныл ахуыр кæнын, цыбыр доклад кæнын.
29	Ныхасы стильтæ. Публицистикон стиль. Официалон стиль	Публицистикон стили мидисон, структурон æмææвзагон миниуджытæ. Публицистикайы жанртæ. Официалон стили хицæндзинад иннæстильтæй. Официалон тексты хуызтæ.	Публицистикон стили тыххæй иумæйаг зонинагтæзæрдыл æрлæууын кæнын. Публицистикон стили мидисон миниуджытæравзарын, тексты сын дæнцæгтæссарын. Публицистикайы нысан æмæйæмæбаст æвзагон

		Официалон стили структурон æмææвзагон миниуджытæ	миниуджытæсбæрæг кæнын, дæнцæгты фæрцы сæныффида- р кæнын. Публицистикон жанртыл æрныхас кæнын, сæструктурон хицæндзинадтæсын æвзарын. Публицистикон текстæн анализ кæнынмæарæхсын. Официалон гæххæтыты хуызтæхицæн кæнын. Официалон гæххæттытæфыссынмæарæхсын. Бардзырды структурæмææвзаг анализ кæнын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Тексты миниуджытæ. Ныхасы хуызтæ. Вазыгджын хъуыдыйады бастдзинады хуызтææмæфæрæзтæ.	Тексты сæйраг миниуджытæфæлхат кæнын. Тексты миниуджытæскъуыддзæгты агурын æмæсææвдисын. Тексттæн сæныхасы хуыз бæрæг кæнын æмæдæнцæгтæхæссынмæарæхсын. Вазыгджын хъуыдыйады æвзарыны арæхстдзинадтæфидар кæнын.
		<i>Ныхасы рæст</i> «Нæбæсты сагъæстæ...» Скъуыддзæгтæгазет «Рæстдзинад» æмæжурнал «Мах дуг»-æй Официалон гæххæттыты хуызæгтæ	Текст кæсын, зонгæмæног информаци цы амонын. Текст структурон хайттыл дих кæнын. Тексты темæмæсæйраг хъуыды бæрæг кæнын. Текстæн пълан аразын. Пъланмæгæсгæтексты мидис радзурынмæарæхсын.
30	Ныхасы стильтæ. Аивадон стиль. Дзургæныхасы стиль	Аивадон стили миниуджытæ. Дзургæныхас куыд литературон æвзаджы дзургæформæ.	Аивадон стили миниуджытæсбæрæг кæнын. Аивадон стили миниуджытæлæвæрд тексты агурын æмæсæамонын. Дзургæныхасы стили миниуджытæсбæрæг кæнын. Дзургæныхасы миниуджытæлæвæрд тексты агурын æмæсæамонын.
		<i>Фæлхат кæнын</i> Терминтæ. Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлттæ.	Текстæн стилистикон анализ кæнынмæарæхсын. Аивгæнæн-нывæфтыд мадзæлтты хуызтæбæрæг кæнын æмæсæамонын.
		<i>Ныхасы рæст</i> Æнцон у æрыгон уæвын? СкъуыддзæгтæЦæрукъаты А., Хостыхъоты З., Малиты Х. , Беджызаты Ч.уацмыстæй.	Тексттæй скъуыддзæгтæкасын æмæсын сæмидисыл æрныхас кæнын. Зынаббарæн дзырдтæрафыссын æмæсын сæнысаниуæг сбæрæг кæнын. Тексты мидисмæфæрстытæдæттын.

		Скъуыддзаг Гæдиаты Секъайы фыстæгæй Цомахъмæ.	Кæрæдзи фæрстытæн дзуапп дæттын. Текстæн пълан аразын. Фыстæг фыссын.

Эл. почта кафедры ЮНЕСКО

unesco.rso-alania@yandex.ru

